

දර්ශන විශුද්ධිය

පිණිස

පූජ්‍යපාද මාන්කඩවල සුදස්සන හිමි

ISBN 978-1-5368-9023-5

ප්‍රකාශනය

ධම්මපදය ග්‍රන්ථ ප්‍රකාශන කමිටුව

<http://sudassana.org/dpk>

2016

ධර්ම දනයකි - නොමිලයේ බෙදහැරීම පිණිසයි

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2016 අගෝස්තු

මෙම පොතෙහි අන්තර්ජාල සංස්කරණය හා මෙම දේශනා මාලාවේ පටිගත කරන ලද දේශනා ශ්‍රවණය සඳහා පිවිසෙන්න

<http://sudassana.org/>

පිටපත් ලබා ගැනීමට

කොළඹ - 0112-752352 හෝ path.nirvana@gmail.com

නුවර - දයානන්ද මහතා - 0777-665198

මාතර - මුනිදස මහතා - 0714-438747

පොතේ මුද්‍රණ වියදම: රු. 60

සියලුම හිමිකම් ඇවිරිණි.

ධම්මහදය ග්‍රන්ථ ප්‍රකාශන කමිටුව

නැවත මුද්‍රණය සඳහා ප්‍රකාශකගෙන් අවසර ලබාගත යුතුය.

වැඩි විස්තර සඳහා <http://sudassana.org/dpk>

මුද්‍රණය

කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස්. නුගේගොඩ.

දුරකථන 011 4 870 333

ප්‍රසිද්ධාපනය

ඒ අනුත්තර සම්මාසම්බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශ්‍රී මුඛයෙන් ගලා ආ සත්වයින්ගේ ජරා, මරණ, ශෝක ආදී රෝගයනට දිව ඔසුවක් බඳු වූ ඒ ශ්‍රී සද්ධර්මයේ අරුත් කාලයේ වැලිතලාවෙන් වැසී යාමට නොදී නැවත ලෝකයට විවර කර පෙන්වන අපගේ අතිපූජනීය කල්‍යාණ මිත්‍ර මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් 2016 වසර තුළ දී පැවැත්වූ ධර්ම දේශනා තුනක එකතුවක් උන්වහන්සේගේ අවසරය මත මෙසේ මුද්‍රිත මාධ්‍යයෙන් ධර්ම දනයක් ලෙස ඔබ අතට පත් කරන්නට ලැබීම ඉමහත් සතුටකි.

මෙම ධර්ම දනය හේතු කොට ගෙන ජනිත වන්නා වූ කුසල් බලයෙන් සත්පුරුෂ වැට පවත්වන්නා වූ පූජ්‍ය පාද මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේට සම්බුද්ධ ශාසනයේ චිරස්ථිතිය උදෙසා සිදු කරන්නා වූ ශාසනික මෙහෙවර ඉදිරියට කර ගෙන යාමට අවශ්‍ය ශක්තිය ධෛර්ය සහ නිදුක් නිරෝගී භාවය නො අඩුව ලැබේවායි පතමු. මෙම පුස්තකය සකස් කිරීමට පරිගණක අකුරු සැකසීම, සෝදුපත් බැලීම, පිටකවරය සැදීම ආදී වූ නොයෙක් අයුරින් දයක වූ දිල්ලක්ෂි, වසන්තා, අමරතුංග, දයානන්ද, තනුෂ්, සමිරු, ගුණදස හා පියසීලි යන පින්වතුන් ඇතුළු සියලු දෙනාට ද, එය මුද්‍රණය හා බෙද හැරීමට උදව් කළ සියලු දෙනාට ද, මෙහි මුද්‍රණ බරපැන දරමින් එය නොමිලයේ ම ඔබ අතට පත් කළ පින්වතුන්ට ද, මෙය කියවන ඔබ අප සියලු දෙනාට ද, වහ වහා දර්ශන විශුද්ධිය ඇති කර ගැනීමට මේ ධර්ම දනයම කුසලය උපනිශ්‍රය වේවා.

දේශනා විලාසයේ එන හඬ හැසිරුම් කියවීමේ දී හමු නොවන බැවින් ඇති විය හැකි ගැටළු සහගත ස්ථාන අප විසින් අර්ථය නො වෙනස් වන සේ සංශෝධනය කිරීමට උත්සාහ ගෙන ඇත. සිදුවී ඇති යම්කිසි ප්‍රමාද දෝෂයක් ඇතොත් පටිගත කරන ලද දේශනාව සමග සසඳා කාරුණිකව අප වෙත දන්වන මෙන් ඉල්ලා සිටිමු.

වචනයේ පරිසමාප්ත අර්ථයෙන් ම උතුම් රත්නයක් බඳු මෙම පුස්තකය ඉතා ඕනෑ කමින් හා අවධානයෙන් යුතුව කිහිප වරක් හෝ කියවා අවබෝධ කර ගන්නා ලෙසත්, එයින් නො නැවතී එය ප්‍රායෝගිකව අත්හද බලා ධර්මයේ සන්දිට්ඨික ගුණය තමා තුළින් ම අත්දකින ලෙසත් අවසන් වශයෙන් ඉල්ලා සිටිමු.

ධම්මභද්‍රය ග්‍රන්ථ ප්‍රකාශන කමිටුව

2016-08-04 හෝමාගම දී

“පථවීසමං, රාහුල, භාවනං භාවෙහි .පථවීසමඤ්ඤි තෙ, රාහුල, භාවනං භාවයතො උප්පන්නා මනාපාමනාපා එස්සා චිත්තං න පරියාදය යස්සන්තිථාපිසෙය්‍ය ., රාහුල, පථවියා සුවිම්පි නික්ඛිපන්ති, අසුවිම්පි නික්ඛිපන්ති, ගුථගතම්පි නික්ඛිපන්ති, මුත්තගතම්පි නික්ඛිපන්ති, ඛෙළගතම්පි නික්ඛිපන්ති, පුඛ්ඛගතම්පි නික්ඛිපන්ති, ලොහිතගතම්පි නික්ඛිපන්ති, න ච තෙන පථවී අට්ටියති වා හරායති වා ජ්ගුච්ඡති වා; එවමෙව ඛො ත්වං, රාහුල, පථවීසමං භාවනං භාවෙහිපථවීසමඤ්ඤි තෙ ., රාහුල, භාවනං භාවයතො උප්පන්නා මනාපාමනාපා එස්සා චිත්තං න පරියාදය යස්සන්ති.”

“රාහුල, පොළොව හා සමකොට භාවනාව වඩව. පොළොව හා සමකොට භාවනාව වඩන්නාවූ ඔබට උපන් මනාප අමනාප ස්පර්ශයෝ කුසල්සිත විනාශකොට නොසිටිත්. රාහුල, යම්සේ පොළොවෙහි පිරිසිදු දෙයද දුමත්, අපිරිසිදු දෙයද දුමත්, මුත්‍රද දුමත්, කෙලද හෙළත්, සැරවද දුමත්, ලෙහෙද දුමත්, එයින් පොළොව අප්‍රිය හෝ නොකරයි. පිළිකුල් හෝ නොකරයි. රාහුල එපරිද්දෙන්ම තොප පොළොව හා සමකොට භාවනාව වඩවී. පොළොව හා සමකොට භාවනාව වඩන්නාවූ ඔබට උපන් මනාප අමනාප ස්පර්ශයෝ කුසල් සිත විනාශකොට නොසිටිත්.”

මහා රාහුලොවාද සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය¹

පුණ්‍යානුමෝදනාව

.....
 .....
 .....

---

¹ pitaka.lk/19112

දර්ශන විශුද්ධිය පිණිස¹

නමොනස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

“කිත්තාවතා නු බො ආවුසො හික්ඛුනො දස්සනං සුවිසුද්ධං හොති”ති?

සද පූජනීය, වන්දනීය, මහා සංඝසරත්තයෙන් අවසරයි. පින්වත් සිල්මැණිවරු වරප්‍රමුඛ ශුද්ධාබුද්ධිසම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි. මේ පින්වත් හැමදෙනාම දැන් මේ මොහොතේ සුදුනම් වෙන්නේ ලොවුතුරා බුදුරජාණන්වහන්සේ අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශනා කළ සද්ධර්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්නට යි. ඒ නිසා හැම දෙනාම ඉතාමත් ඕනෑකමින් මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්නට කියලා මතක් කරනවා.

පින්වතුනි, අතීතයේදී ඕනෑ තරම් ලොවුතුරා සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේලා මේ ලෝක ධාතුවේ පහළ වුණා, පහළවෙන්නට ඇති. ඒ කාලවල, අපිත් මනුෂ්‍යයින් වෙලාත් ඉන්න ඇති. අනේ මනුෂ්‍යයින් වෙලා හිටියත්, කවුරු හෝ ලෝකය මැව්වා කෙරුවා කියන අදහස් ඇති, මිථ්‍යාදෘෂ්ටික පවුලක ඉපදිලා, මිථ්‍යාදෘෂ්ටි වෙලා ඉන්න ඇති. ඒ හින්දන් ඒ සුගතයන්වහන්සේලා අපි ඇසුරු කළේ නෑ, ඒ ධර්මය ඇසුරු කළේ නෑ. බුදුරජාණන්වහන්සේ ලෝකයේ පහළවුණා, අපිත් මනුෂ්‍යයින් වෙලා හිටියා. අනේ ඒත් සද්ධර්මය ඇහෙන්නේ නැති, ඉතාමත් මිලේච්ඡ ගති පැවැතුම් ඇති, ඉතාමත් දුර ප්‍රාන්ත ප්‍රදේශයක අපි ඉන්න ඇති. බුදුරජාණන්වහන්සේ ලෝකයේ පහළවුණා, අපිත් මනුෂ්‍යයින් වෙලා හිටියා. නමුත් අපේ ඇස් පෙනෙන්නට නැතුව ඇති. කන් ඇහෙන්නට නැතුව ඇති. හඟවා කියන අර්ථයක් තේරුම්ගන්නට තරම් ශ්‍රේණි සම්පත්තියක් නැති මෘදුබුද්ධික වෙලා ඉන්නට ඇති. ඒ නිසා අපට මේ සද්ධර්මය අවබෝධ කරගන්න බැරිවුණා.

පින්වතුනි, ඉන්ද්‍රිය අංගවිකල නොවූ, ඉතාමත් තීක්ෂණ ප්‍රඥාවක් තියෙන, හඟවා කියන අර්ථයක් තේරුම්ගන්නට පුළුවන්, ශ්‍රේණි සම්පත්තියක් ඇති මනුෂ්‍යයින් වෙලා අපි ලෝකයේ ඕනෑතරම් ඉපදිලා ඇති. අනේ ඒ කාලයේ බුදුරජාණන්වහන්සේ ලෝකයේ නෑ. ධර්මය ලෝකයේ නැහැ. තවත් කාලයක බුදුරජාණන්වහන්සේ ලෝකයේ පහළවෙලා, අනේ අපි තිරිසන් ආත්මභාවයක් ලබලා. නැත්නම් ප්‍රේත ලෝකයේ ප්‍රේතයෙක්

---

¹ 2016-06-12 දින රත්නපුර පැවති ධර්ම දේශනය

වෙලා දුක් විඳිනවා. නැත්නම් කළ අකුසලයකට අපායේ කල්ප ගණනක් පැසෙන ඇත්තන් වෙලා. එහෙමත් නැත්නම් අසංඥ තලය වගේ දීඝායුෂ්ක දේව කුලයක ඉපදිලා. එහෙම නැතිනම් අරුපී බ්‍රහ්ම තලයක ඉපදිලා.

මේ කුමන හෝ කරුණක් එහෙමෙහෙ වීමෙන් අපට සද්ධර්මයේ අවබෝධය ලැබුණේ නෑ. ලබාගන්නට ඉඩ ලැබුණේ නෑ. හැමදම ඤාණයේ සම්පත්තියක් අපට ලැබුණේ නෑ. ඕකට කියනවා අෂ්ට දූෂ්ඨඤාණය කියලා.

පෙර කළ කුසලයකටද කොහෙද, බුද්ධෝත්පාද කාලයක් තියෙන, සද්ධර්මයත් තියෙන වටපිටාවකුත් ලැබුණා. මනුෂ්‍යයෙකුත් වුණා, යමක් හඟවා කියන අර්ථයක් තේරුම් ගන්න පුළුවන් මට්ටමකුත් ලැබුණා. මෙන්න මේකට කියනවා පින්වතුනි, ඤාණසම්පත්තිය කියලා.

මේ පින්වතුන් මේ පින්වතුන්ගේ ජීවිතයේ බොහෝ වටිනා බාහිර දේවල් දකිනවා. ඉඩකඩම්, යානවාහන, ගෙවල්දෙරවල්, දූ දරුවෝ. නමුත් ඒ හැම දේකට ම වඩා වටිනා ම දේ තමයි පින්වතුනි මේ ඤාණසම්පත්තිය. ඉතින් ඒ තරම් ලාභයක් ජීවිතයට ලබාගන්න තරම් වාසනාවෙව්ව මේ පින්වතුන්ට මේ සද්ධර්මයේ අවබෝධය ලබාගන්න එක අපහසු නෑ, පුළුවන්. ඒ හින්දා හැමදෙනාම මේ ධර්මය අවබෝධකරගන්න උත්සාහවත් වෙන්නට ඕනේ.

පින්වතුනි, මේ ඤාණසම්පත්තිය වරදවාගෙන දුකට පත්වෙව්ව අය ලෝකයේ හරියට ඉන්නවා. දවසක් බුදුරජාණන්වහන්සේ ඉන්න කාලයේ මුගලන් මහරහතන්වහන්සේයි, ලක්ඛණ මහරහතන්වහන්සේයි, ගිජ්ඣාකුට පර්වතයේ උඩ ඉඳන් පහලට බිහිනවා. බිහින කොට මුගලන් මහරහතන් වහන්සේ සිනහ පහළකරනවා සංවේගයකින්. ලක්ඛණ මහරහතන්වහන්සේ අහනවා, “ඔබවහන්සේ සිනහ පහළකරන්න හේතුව මොකක්ද” කියලා. මුගලන් මහරහතන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, දේශනා කරනවා, “ඇවැත්නි මේ කාරණාව දැන් මගෙන් අහන්නට එපා. පිණ්ඩපාතයේ ගිහිල්ලා ආවාට පස්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වන්දනා කරන්න ගියහම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ළගදී අහන්න” කියලා.

ඉතින් පිණ්ඩපාතයේ ගිහිල්ලා හවස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වන්දනා කරන්න ගියහම ලක්ඛණ හාමුදුරුවෝ මුගලන් මහරහතන් වහන්සේගෙන් අහනවා, “ඇවැත්නි මොග්ගල්ලානයෙනි, උදෑසන

පිණ්ඩපාතයේ යන්න ගිජ්ඣකුට පර්වතයෙන් බහින කොට ඔබ වහන්සේ සිනහ පහළ කළා. ඒකට හේතුව මොකක් ද”? කියලා. ඒ වෙලාවේදී මුගලන් මහරහතන්වහන්සේ භාග්‍යවතුන්වහන්සේට වන්දනා කරලා කියනවා, “භාග්‍යවතුන්වහන්ස, මම ගිජ්ඣකුට පර්වතයෙන් බහින කොට මම දිවැසින් දැක්කා, අහසේ පිඹුරු ප්‍රේතයෙක් ඉන්නවා. මේ ප්‍රේතයාගේ විශාලකය දිග යොදුන් සියක්. වලිගය පැත්තෙන් ඇවිලෙන ගින්න මේ සතාව පුච්චාගෙන ඔළුවෙන් අවසන් වෙනවා. ඔළුව පැත්තෙන් ඇවිලෙන ගින්න පුච්චාගෙන වලිගෙන් අවසන් වෙනවා. දෙපැත්තෙන්ම ඇවිලෙන ගින්න පුච්චාගෙන මැදින් අවසන් වෙනවා. මැදින් හටගන්න ගින්න දෙපැත්තම පුච්චාගෙන දෙපැත්තෙන් අවසන් වෙනවා. මේ සතා ඉතාමත් දුක්ඛිතව කාර වූ, කටුක වූ, තියුණු වූ වේදනාවන් විඳිනවා. භාග්‍යවතුන්වහන්ස, මෙබඳු වූ අද්භූත සත්ත්වයෙක් මම දැක්කා” කියලා ප්‍රකාශ කළා.

බුදුරජාණන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, “මොග්ගල්ලානයෙනි, මම ඔය කියන සතාව දැක්කේ එද සම්බුද්ධකයාට පත්වෙලා ඉන්න කොට බෝධිමණ්ඩලයේදී ම යි. නමුත් මම ලෝකයට ප්‍රකාශ කළේ නැහැ. මම ප්‍රකාශ කළා නම් ලෝකයා මගේ වචනය විශ්වාස කරන්නේ නැහැ. මගේ වචනය කෙනෙක් විශ්වාස නොකළොත් එයාට බොහෝ කාලයක් අනර්ථය පිණිස පවතිනවා. අවැඩ පිණිස පවතිනවා. අහිත පිණිස පවතිනවා. ඒ ලෝකයාට අනර්ථයක්, අවැඩක්, අහිතක් නොවේවා කියන අදහසින් මම ඕක ප්‍රකාශ කළේ නැ. නමුත් දැන් ඊට සාක්ෂි වශයෙන් ඇස් ඇති ශ්‍රාවකයෝත් ඉන්න නිසා මම ප්‍රකාශ කරනවා මොග්ගල්ලානයෙනි, මේ සත්ත්වයා කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේ මහා අකුසලයක් කළ සත්ත්වයෙක්” කියලා ලොකු කතාවක් තියෙනවා. (ඒක කියන්න ගියෝතින් දැන් බණ අහන්න වෙන්නේ නැ, කතාවක් දේශනා කළා වෙනවා.)

පින්වතුනි, ඤාණසම්පත්තිය වැරදීම නිසා අකුසල ධර්ම කරලා මෙබඳු වූ ආත්මභාව ලබාගෙන අනන්තවත් අපි දුකට පත්වෙලා ඇති, දුක් විඳලා ඇති. ඒ වගේම මේ අනන්ත අපරිමාන සංසාරයේ අපි හැම කෙනෙක්ම ඉපදෙමින් මැරෙමින්, මැරෙමින් ඉපදෙමින් අම්මා, තාත්තා, සහෝදර සහෝදරියන් මැරෙනකොට අපි අඬනවා. අපි මැරෙනකොට ඒ අය අඬනවා. මේ විදියට, ඔවුනොවුන්ට හුවමාරුවට හඬාගනිමින්, හඬමින් මේ සසර ආවා මිසක, අපව එතෙර කරන්න දෙමව්පියන්වත්,

දෙමව්පියන් එතෙර කරන්න අපිවත් දැනගෙන හිටියේ නෑ මේ දුක් ගොඩෙන්.

එබඳු වූ සසර තාමත් අපි ළඟ එහෙමම යි. මම සසර ස්වභාවය ඉඩ ලැබෙන හැම වෙලාවක ම මතක් කරලා තියෙනවා. ඒ බවත් සිහිපත් කරගෙන, මෙබඳු වූ සසර දුකෙන් එතෙර වෙන්නට යි මේ සද්ධර්මය තියෙන්නේ. අනේ සද්ධර්මය අවබෝධ වුණොත් මේ සසර දුක නිමාකරගන්න පුළුවන් නේද කියන කලණ සිත් ඇතුළු හැම දෙනාම බණ අහන්නට ඕනෙ.

ඒ වාගේම මේ අනන්ත සංසාරයේ වින්ද දුක්, අනාගතයේ ලැබෙන්නට, විඳින්නට වෙන දුක් තියෙනවා නම් ඒකත් පැත්තකින් තබන්න. තම තමන් හැම දෙනාම, තම තමන්ගේ ජීවිත පැත්තට නැඹුරුවෙලා, මොහොතක් සිහිකරලා, ආවර්ජනා කරලා බලන්න, අපි හැමෝම ජීවත් වෙනවා කියලා කරන්නේ මොකක් ද කියලා. බාහිරෙන් බැලුවහම නම්, අපට ජීවත් වෙනවා කියලා අපි කරන්නේ ගොවිතැන්බත් කරනවා, වෛද්‍ය ප්‍රතිකර්මයක් කරනවා, ගණිත උගන්වන යමක් කරනවා, මේ වගේ වැඩකටයුතු කරනවා කියලා පෙනෙයි.

නමුත් අපි හැම දෙනෙක්ම කියන කරන මේ දේවල්වලට ඔබ්බෙන් පවතින යථාර්ථය සිහිකරලා බලන්න, මෙව්වර දේවල් අපි මේ කළා නම්, කරනවා නම්, මේ කුමක් සඳහාද කියලා. එහෙම සිහිපත් කළොත් අපට තේරෙයි, අපි හැමදෙනෙක්ම මේ කරන්නේ දුක අපේ ජීවිතයෙන් අවසන් කරගන්නට එක එක ක්‍රම උපායයන් යොදමින් ඉන්නවා. සැප සතුට දෙක අපේ ජීවිතයට ළඟා කරගන්නට උත්සාහවත් වෙමින් ඉන්නවා. කෙටියෙන් කිව්වොත් අපි මේ ජීවත් වෙනවා කියලා උත්සාහවත් වෙන්නේ දුක නැතුව සැපයෙන් ඉන්න ක්‍රමයක් සොයන්නේ. මේ බඩුමුට්ටු එකතු කරන්නේත්, ද්‍රව්‍ය කාරණා එකතු කරන්නේත්, පිරිස් වටපිටාව එකතු කරගන්නේත් තමන්ට දුක එයි කියලා, දුක නැතුව ඉන්න සුරක්ෂිතභාවයක් සොයන්නේ.

පින්වතුනි, ඉස්කෝලේ යන මොන්ට්සෝරියට භාරදෙන නොදරුවෙක් තුළත් තියෙන්නෙ ඔය ක්‍රියාවයි. ඇයි මේ දරුවා ඉස්කෝලේ යවන්නේ? හොඳට යමක් උගන්වන්නයි. හොඳට යමක් ඉගෙනගන්නේ ඇයි? එතකොට හොඳ රක්‍ෂාවක් කරන්න පුළුවන් නේ. හොඳ රක්‍ෂාවක් කරන්නේ මොකටද? එතකොට හොඳ මිලමුදලක් හරිහම්බ කරගන්න පුළුවන්. හොඳට මිලමුදලක් හරිහම්බ කරන්නේ මොකටද? එතකොට හොඳට ගෙයක් දෙරක් හදගෙන, දුකක් නැතුව ඉන්න පුළුවන්. නමුත්

ඒ දරුවා නොදන්නවා ඇති, නොදන්නා කාලෙදී පවා ජීවිතය වැයකරලා තියෙන්නේ නිදහස් බව සඳහායි. දුක නැතිකරන්න එක ක්‍රමෝපායක්, මාර්ගයක් හැටියටයි.

අනන්ත සංසාරයේ හැමදමත් කළෙන් දුක ජීවිතයෙන් අවසන් කරන්නට, අයින් කරන්නට වෙහෙසිව්ව එක යි. සැප සතුට දෙක ජීවිතයට ළඟාකරගන්න උත්සාහවත් වෙව්ව එකයි. හැමදමත් සසරෙදීම වගේ අද දවසෙදිත්, මේ ජීවිතයෙන් ඔය ටිකම යි අපි කරන්නේ. සසරෙදිත්, තවමත් අපි හැමෝට ම බැරිවෙලා තියෙන්නෙත් ඔය ටිකමයි.

ඒකට හේතුවක් තියෙනවා පින්වතුනි. දුක අපේ ජීවිතයෙන් අයින් කරන්නට හදන අපි, දුක අපේ ජීවිතයට ඇතුල්වෙලා තියෙන්නේ, ඇතිවෙලා තියෙන්නේ කොහොමද කියලා හොයලා නෙවෙයි දුක නැතිකරන්න හදන්නේ. සැප සතුට ගන්න හදන අපි, සැප සතුට එන හේතුව, මාවත මොකක්ද කියලා හොයලා නෙවෙයි ඒකට පිළිපන්නේ. සැප ගන්නට කියලා මොනවා හරි දෙයක් කරනවා; දුක නැති කරන්නට කියලා මොනවා හරි දෙයක් කරනවා. මොනවාම හරි දෙයක් කරලා ලෝකය තුළ සැප තියෙයි නම්, මොනවා හරි දෙයක් කරලා ලෝකය තුළ දුක නැති නැතිවෙනවා නම්, නැතිකරන්න පුළුවන් නම්, අබැටක් පමණ තැනක්වත් දුක නැතුව සැපෙන් ඉන්නට පුළුවන් තැනක් ලෝකයේ තිබුණා නම්, ලොව්තුරා බුදුරජාණන්වහන්සේලා ලෝකයේ පහළවෙන්නේ නැහැ. 'ලෝකය තුළ' දුක නැතුව ඉන්න අබැටක් පමණවත් තැනක් නැති හින්දයි බුදුරජාණන්වහන්සේලා ලෝකයේ පහළවෙන්නේ.

එතකොට ඇත්තටම ලෝකයේ දුක විතරද තියෙන්නේ? සැප නැත්ද? සැප කියලා දෙයක් ලෝකයේ නැත්ද? හොඳයි අපි මෙහෙම බලමු: කෙනෙකුට දරුණුම කුෂ්ටයක් හැදෙනවා, කඩුවේගන් කියලා කියන්නේ. දරුණු කුෂ්ටයක් හැදෙනවා. හැදුණහම ඔය කුෂ්ටය කසන කොට, කසන වෙලාවට කුෂ්ටය කැසුවොත් සැපක් දැනෙනවාද නැත්ද? දැනෙනවා. මේ පින්වතුන් පැත්තක ඉන්න කොට බලාගෙන හිටියොත්, "අනේ මේ වගේ කුෂ්ටයක් හැදිලා, ඒක කසලා එන සැපය මට ලැබෙනවා නම් කොච්චර හොඳද" කියලා හිතෙනවාද? සැපයි නම්, ඇයි ඒක හිතෙන්නේ නැත්තේ? නමුත් මේ පින්වතුන්ට පෙනෙනවා මේක සැපක් වුණාට ආස්වාදය ටිකක් වුණාට, ආදීනව බොහෝ යි කියලා.

අපි අද සැපයී කියලා හිතන, සැපයී කියලා දකින කාමයෝ, නික්ලේශී මනසට පෙනුණේ කුෂ්ට රෝගියෙක් කුෂ්ටයක් කසනවා වාගෙයි කියලා. ඒ සැපය තුළ තියෙන ආස්වාදය වගේ ආදීනව ඊටත් වඩා බොහෝයි කියලා. යම් ධර්මයක ආස්වාදය ටිකයි නම්, ආදීනව බොහෝයි නම්, ඒ සැපයට ආයඪී විනයේ සැපයක් කියන්නේ නැහැ.

ඒ නිසා බුද්ධාදී උත්තමයෝ දැක්කා ලෝකයාට සැපක් තියෙන්නේ කුෂ්ට රෝගියා විදින සැප වාගේ දුක මත පිහිටලායි. දුක තියෙන්නේත් දුක මත පිහිටලායි. ඒ හින්දයි ලොව්තුරා බුදුරජාණන්වහන්සේ ලෝකයා විදින සැපයට සැපයි කිව්වේ නැහැ. 'ලෝකයා විදින සැපයයි, දුකටයි' දෙකටම නිර්වචනය කළේ තථාගතයන්වහන්සේ 'දුක්ඛ' කියන නමින්.

බුදුරජාණන්වහන්සේ දැක්කා මේ සැප - යම් සැපක්, සැපක් හැටියට පෙනුණාට ඒ තුළ මහා ආදීනවයක් තියෙනවා නම්, ඒ සැපය දුකකින් අවසන් වෙනවා නම්, නුවණැත්තෝ ඒ සැපයට සැපක් කියන්නේ නෑ කියලා. අනේ මේ ලෝකයා දුක් විදින ගමන් දුකේ ම තව එක්තරා පැතිකඩක් සැපයි කියලා දකිනවා - දුකේ සැපයක්, සැප හඳුනන්නේ නැතුව. මේ ලෝකයාට දුක කියලා දෙනවා නම් - දුක ඇතිවන හැටි කියලා දීලා, නියම විදියට ම දුක නැති තැන පෙන්නලා, ඊට යන මාවතක් පෙන්නන්න පුළුවන් නම් කොච්චර වටිනවාද කියලා ලෝකයාගේ දුක දකලා උපන් මහා කරුණාවෙන් ම යි බෝධිසම්භාර ධර්ම පිරුවේ.

පින්වතුනි, මේ බණ අහන ඔබත්, බණ කියන මමත් වෙනුවෙන්මයි සාරඅසංඛ්‍යාකල්පලක්ෂ්‍යයක් බුදුරජාණන්වහන්සේ බෝසත් කාලයේ දුක් වින්දේ. දුක් විදලා, මේ බණ කියන බණ අහන ඔබත් මාවත් සැබෑවට ම දුකෙන් - සැප හැටියට පෙනී හිටින ඡායාවක නෙවෙයි - සැබෑවටම පවතින සැපයක පිහිටවන්න, සැබෑවට ම දුකෙන් ගැලවෙන්න මාවතක් හොයලා දෙන්නයි පාරමිදම් පිරුවේ. මාවතක් හොයලා දුන්නා.

ඉතින් ඒ බුදුරජාණන්වහන්සේ මේ දුක, මේ දුක ඇතිවෙච්ච හේතුව කියලා පැහැදිලිව කියාදුන්නා. මේ හේතුව නැතිවුණහම මේ දුක නැතිවෙනවා කියලත් කියාදුන්නා. මේ ඊට යන මාවතයි කියලාත් පෙන්වුවා.

ඒත් පින්වතුනි, ඒ බුදුරජාණන්වහන්සේ අපේ ශාස්තෘන් වහන්සේ, අපි ශ්‍රාවකයෝ කියන වචන ටිකත් කියනවා. කිව්වාට ඒක වචන ටිකකට විතරයි. අපේ ජීවිතයේ තියෙන දුක්වලට අපි තනි තනිවම

වෙනස්වනවා, උත්සාහවත් වෙනවා, ඒවා ගලවාගන්න, මුදවාගන්න. අපේ ශාස්තෘන්වහන්සේ ගැන විශ්වාසයක් නැති බව එපමණකින් ම අපට ඔප්පු වෙනවා. බුදුරජාණන්වහන්සේ “අරහං සම්මාසම්බුද්ධයි” කියලා වන්දනා කළාට, බුදුගුණ කියන කොට ඇඬුවාට, මේ පින්වතුන්ගේ ජීවිතයට දුක එනකොට පෞද්ගලික ක්‍රමෝපායයන් පින්වතුන් හොයනවා කියන්නේ, ඒ ශාස්තෘන්වහන්සේ ගැන විශ්වාස නැහැ. “මේ ලෙඩට බෙහෙත්” කියලා දුන්නහම ඒ බෙහෙත් බොන්නේ නැත්තේ ඒ වෙද ගැන, වෛද්‍යවරයා ගැන විශ්වාස නැති හින්දා යි.

මේ පින්වතුන්ට සමහරවිට තියෙන්නේ මෙහෙම මතයක්: “නාමුදුරුවෝ නම් බණ කියයි. බුදුරජාණන්වහන්සේත් ධර්ම දේශනා කරලා තියෙනවා. නමුත් අපි නේ දන්නෙ අපේ ප්‍රශ්න ගැන, අපි ගාව තියෙන නයතුරුස් ගැන, අපි ගාව තියෙන රෝගපීඩා ගැන, දරුවන්ගේ ඉගෙනීමේ තියෙන ප්‍රශ්න ගැන, කන්න බොන්න දෙන්න තියෙන දේවල් ගැන, ආර්ථික ප්‍රශ්න ගැන, ඕවා විසඳන්න කවුරුවත් එන්නේ නැහැ නේ” කියලා හිතෙයි.

මේ පින්වතුන් හිතනවාද මේ පින්වතුන් ගාව තියෙන දුක් ටික අතහැරලයි බුදුරජාණන්වහන්සේ දුක්ඛ සත්‍යය පැහැදිලි කියලා? මේ පින්වතුන් ගාව තියෙන දුක්වලින් බාහිර දෙයක් ද බුදුරජාණන්වහන්සේ පෙන්න දුක්ඛ සත්‍යය. බුදුරජාණන්වහන්සේ පෙන්නාපු දුක්ඛ සත්‍යයට වඩා වැඩිතර වූ දුක් ටිකක් මේ පින්වතුන්ට තියෙයි ද?

පින්වතුනි, ඔය ප්‍රශ්න ටිකට යි උත්තර දුන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ. ඔය පාරටවත් බහින්න බැරි තරම් ණයවෙලා ජීවිතයේ හිරවෙලා තියෙන ප්‍රශ්න ටික ලිහාගන්න තමයි. අපි නොහිතූ විදියට යි මේ ප්‍රශ්න ලිහෙන්නේ. නමුත් අපට විශ්වාසයක් නැතිකමක් මේකේ තියෙන්නේ. දුක්මක් තුළ නැතිකමයි තියෙන්නේ. මොකද, ඔය ප්‍රශ්න අද අපට නිර්මාණය වී ඇත්තේ මේ ‘දුක්මක් තුළ නැතිකම’ තුළින්. ඒ ප්‍රශ්න ලිහෙනවා.

ඉතින් මෙතෙක්දී මම මතක් කළේ, සසර දුක පැත්තකින් තබන්න. ඉපදිලා තියෙන දුක, මේ දුක නැතිකරන්න මොනවා හරි දෙයක් ලෝකයා කරනවා. නමුත් මොනවා හරි දෙයක් කරන්න නෙවෙයි, දුක නැති කරන්න මොකක් ද කළ යුත්තේ කියන කාරණාව හොයලා ඒක කරන්න කියන කාරණාව මතක් කරනවා.

පින්වතුනි ජීවත්ව ඉන්නකල් පුළුවන් තරම් දුක් විඳලා, මරණින් පස්සේ ලැබෙන විමුක්තියෙන් එලක් තියෙයි ද? කවිද දන්නේ අපි නිවන් දකියි ද නැද්ද කියලා? අපි කාට ද විශ්වාස මරණින් පස්සේ ලැබෙන විමුක්තියක්? මේ ශාසනයත්, අන්‍ය ශාසනවලත් වෙනසකුත් නෑ නේ එහෙනම්, ජීවත්ව ඉන්නකල් දුක් විඳලා මරණින් පස්සේ විමුක්තියක්, සැනසිල්ලක් පතවනවා නම්. දුක තියෙන වෙලාවෙදී දුක උපදින තැනකින් නෙවෙයි ද නිදුක් බව ඕනෙ, ඒ දුක නූපදින්න ඕනෙ, දුක නැතුව ඉන්න ඕනෙ? බුදුරජාණන්වහන්සේගේ ධර්මය සාන්ද්‍රිට්ඨික යි, මෙලොව ම විපාක තියෙන එකක්.

දවසක් අපේ විහාරස්ථානයේ කිසියම් වැඩක් කළා කණ්ඩායමක්. මම දවස පුරාවට ම ඒ වැඩ කටයුතු කරන අයට, මෙහෙම කරන්න, මෙහෙම කරන්න කියමින් පන්සල හදන වැඩකටයුතු ගැන කියාදුන්නා. දවල් කාලයේ ම භාවනාවක් කරන්න බැරිවුණා. ඊට පස්සේ රැ ටිකක් භාවනා කරන්න කියලා ඉඳගත්තහම, මට හරි අපූරු කල්පනාවක් ඇතිවුණා. මම දවස පුරාවටම පරලොවට යමක් කරගත්තා, දැන් මම මට යමක් කරගන්න ඕනැයි කියලා හිතුණා. මම උදේ ඉඳන් සවස් වෙනකල් ම යමක් කළා නම් කළේ පරලොවටයි. විහාරය හැදූවා නම්, පන්සල හැදූවා නම්, හදන්න යම් යම් දේ කිව්වා නම්, ඒකෙන් ජනිත වෙච්ච කුසලය, ඒ කුසලයේ විපාක මට ලැබෙන්නේ පරලොව දී යි. නමුත් මම බණ භාවනා කළා නම් මට මෙලොව දීම, මේ දැන්, මගේ හිතේ ඇතිවන රාග ගින්න, ද්වේශ ගින්න, මෝහ ගින්න කියන දුකෙන් මිදෙනවා.

එතකොට මම බණ භාවනා කරනවා කියලා කියන්නේ 'මට මේ ජීවිතයට යමක් කරගන්නවා කියන එක නේද?' කියලා හිතුණා. මේ කරන දෙයින් මගේ හිතේ කෙලෙස් සන්සිඳිලා, සැනසිල්ල ලැබෙනවා නම්, මරණින් පස්සේ නෙවෙයි. මේ කරන දෙයින් සැනසිල්ල ලැබෙන්නේ කොයි වෙලාවට ද? කවිද ද? මේ ජීවිතයේ තුළ දී ම යි. ඒ නිසා මේ පින්වතුන් බණ භාවනා කළහම ඒක මේ ජීවිතයට ම යි, මේ පින්වතුන් පිනක් දහමක් කළොත් ඒක පරලොව සඳහායි කියන කාරණාව දකින්න. නියම ඇත්ත ඒකයි.

ඉතින් මම මේ ටික මතක් කළේ, මේ දහමේ වටිනාකම කියන්න. මෙච්චර වටපිටාවක දුක නැතිකරන්න කියලා අපි මොනවා හරි කළා. දුක නැතිවුණේ නෑ. නමුත් බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කළ මේ ධර්මයෙන් අපේ දුක නැතිකරගන්න පුළුවන්.

මම ඉස්සෙල්ලා කිව්වේ මේ පින්වතුන්ගෙ හිතේ ගෙවල් දෙරවල් දූ දරුවන්ගේ ප්‍රශ්න ගැටළු - අපි මෙහෙම කිව්වොත්: යම් කිසි කෙනෙක්ගේ දරුවොත් මැරිලා, ස්වාමියාත් මැරිලා, අම්මා තාත්තාත් මැරිලා, සහෝදරයෙකුත් මැරුණහම එන දුක ද වැඩි, මේ පින්වතුන්ගේ ණයතුරුස්ට්ටිකේ තියෙන දුක ද වැඩි? අර දුක වැඩියි නේද? ඒ දුකෙන් දශමයකටවත් එනවාද පින්වතුන්ගේ ණයතුරුස්ට්ටි හෝ දරුවාට කන්න බොන්න නෑ හෝ නැත්නම් අදින්නට ඇඳුමක් නැති එක හෝ රක්ෂාවක් නැති එකේ දුක අර දුකේ දහෙන් පංගුවකටවත් එනවාද?

අර තරම් දුකක් විදපු අම්මා කෙනෙක් පින්වතුනි, පටාවාරාව. ඒ අම්මක් මේ ධර්මයෙන් සුවපත් වුණා නම් මේ පින්වතුන්ගේ මේ ප්‍රශ්නය සුවපත් නොවී තියෙයි ද? ඒ හින්දා ධර්මය කෙරෙහි විශ්වාසයක් ඇතිකරගෙන හැම දෙනාම බොහොම ශ්‍රද්ධාවෙන් මේ ධර්මය අවබෝධ කරගන්නට කටයුතු කරන්න කියන එක මතක් කරනවා.

මෙතැන ඉඳලා මම මේ පින්වතුන්ට ඉතාමත් වටිනා, ලබාපු මනුෂ්‍ය ජීවිතය හිස් නොවෙන, මේ අපේ ජීවිතයෙන් අපි ප්‍රයෝජනයක් ගත්තා, වැඩක් ගත්තා, කියන දුක්ම ඇතිවෙන ධර්ම පරියායක් දේශනා කරනවා.

හැබැයි මේ ධර්මය ඉතාමත් සියුම්. මම පෙන්නන්න හදන මේ කරුණ ගැඹුරටත් වඩා සියුම් බවක් තියෙන්නේ. ගැඹුරැයි, සියුම්. ගැඹුරු වගේම ඉතාමත් සියුම්. ඒ නිසා ඉතාමත් හොඳින් අහන්න ඕනේ. හිතේ හිතේ එක එක විතර්ක උපද්දවන්න එපා. එක එක කල්පනා කරන්න එපා. කෙටියෙන් කියනවා නම් මෙන්න මේ කාරණාව තුළ ප්‍රධාන කොට හිතන්න. මේ වචන ඇහෙන කොට ඒක තමන් ගාව තියෙන ධර්මයකටවත් ගලපන්න යන්න එපා. මේ පින්වතුන් ප්‍රශ්නයක් හදගෙන මම අහන දෙයින්, ඇහෙන වචන උදව්කරගෙන දහම් කරුණුවලට ගලපන කොට, ප්‍රශ්න විසඳන්න හදන කොට ඒ ප්‍රශ්නයට ලැබෙන උත්තර ටික ඉදිරියෙදි කියවෙනවා. නමුත් මේ පින්වතුන්ට බොහෝ ප්‍රදේශයක් අතහැරෙනවා. ප්‍රශ්න අහන්න දේශනාව අවසානයේ දී එකට එකතු කරලා. එතකොට උත්තර ලැබෙයි නොතේරුණොත්.

එතෙක් නොයෙක් නොයෙක් දේ නිශ්‍රිත විතර්ක උපදවන්නේ නැතුව - ඒ විතරක් නෙවෙයි, ධර්මයේ වේශයෙන් එන විතර්කයක්වත් උපද්දවන්නේ නැතුව, මේ මම යමක් පෙන්නන්න හදන කොට ඒක නොතේරුණා නම්, කොහොම ද එහෙනම් මේ වචනය වෙන්නේ කියලා දැන්මම අර්ථ හොයන්න යන්න එපා. හොඳට පිරිසිදු මනසකින්, හිතට එකගවම, පදයෙන් පදය, මේ ස්වාමීන්වහන්සේ කියන්නේ

මොකක් ද කියලා නැවුම් බවකින්ම අහගෙන ඉන්න. මෙතැන ගොඩාක් භාවනා කළ අය ඇති. මේ පින්වතුන් දන්නා දේ හරි ඇති, හරි කියලා දන්නවාත් ඇති. ඒ නිසා මොකුත් ප්‍රපංචයක් ඕනේ නෑ. නමුත් මේ දේශනාව හොඳට අහගෙන ඉන්න. අහගෙන ඉඳලා අන්තිමට ප්‍රශ්නයක් තිබුණොත් අන්තිමට ම, දේශනාව අවසන් වුණාට පස්සේ ගලපන්න තමන් ඉගෙනගත්ත, දැනගත්ත දේට. “මම දන්නා දේ මෙයින් පෙන්නන දේට ගැලපෙනවා ද, මේ පෙන්වන දේ දන්නා දේට ගැලපෙනවා ද, මේකෙන් සාධාරණ වියයුත්තේ කොයි එකද” කියලා මේ පින්වතුන්ට බලන්න පුළුවන් තැනක් එයි. ඒ නිසා මුලින් ම මතක් කරන දේ තමයි ඉතාමත් හොඳින් ධර්මය අහන්න කියලා.

මේක ඉතාමත් හොඳින් අහන්න කියලා නැවත නැවත කියන්නේ පින්වතුනි, මේ ධර්මයේ ඇති ගැඹුරු ස්වභාවය නිසා යි. අපේ මනසට මෙබඳු වචන, මෙබඳු දහම් හුරු නැහැ, පුරුදු නැහැ. පින්වතුනි බුදුරජාණන්වහන්සේ සම්මාසම්බුද්ධත්වයට පත්වෙච්ච වෙලාවේ දී උන්වහන්සේට ලෝකයත්, තමන්ට අවබෝධ වෙච්ච ධර්මයත් දෙක දිහා බලන කොට හිතුණාලු “මම මේ අවබෝධ කරගත්ත ධර්මය ඉතාමත් ගැඹුරුයි. මේ කාමය වළඳන අනුභව කරන ලෝකයාට මම කියන දේ තේරෙන්නේ නැහැ. තේරුම්ගන්න බැහැ. මේ ලෝකයාට බණ කියන්න ගියොත් මට මහත් වෙහෙසක් විතරයි වෙන්නේ. ඒ නිසා මම බණ නොකියා ඉන්නේ නම් මැනවයි” කියලා. ඒ වෙලාවේදී බ්‍රහ්මලෝකයේ ඉන්න බ්‍රහ්මයාට, සහම්පතී බ්‍රහ්මයාට, බුදුරජාණන්වහන්සේගේ චිත්ත පරිවිතර්කය තේරුණා. එයා කල්පනා කරනවා “යම් බුදුරජාණන්වහන්සේ නමක් සම්මාසම්බුද්ධත්වයට පත්වෙලා ධර්ම දේශනා නොකළොත්, මේ කල්පයම නැසෙනවා ඒ මොහොතේ. මේ ලෝක ධාතුවම විනාශ වෙනවා. මම භාග්‍යවතුන්වහන්සේට ආරාධනා කරන්න ඕනේ” කියලා ඇවිල්ලා, “ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන්වහන්ස, භාග්‍යවතුන්වහන්සේ අවබෝධ කරගත්ත ධර්මය තේරුම් ගන්නට පුළුවන් අයත් ලෝකයේ ඉන්නවා. ඒ නිසා ලෝකයාට අනුකම්පාවෙන් ධර්ම දේශනා කරන්නට” කියලා ආරාධනා කළා.

ඒ වෙලාවේදී බුදුරජාණන්වහන්සේ බුධඥානයෙන් ලෝකය බලනකොට දක්කා, මහත් වූ කෙලෙස් ඇති, අල්ප වූ කෙලෙස් ඇති සත්ත්වයින් ඉන්නවා. මේ ධර්මය තේරුම්ගන්න පුළුවන් අයත් ඉන්නවා කියලා දක්කා. දැකලා බුදුරජාණන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, “මම මෙතැන

ඉඳලා මේ දහම් බෙරය වයනවා. සැදුහැ ඇත්තෝ කන් යොමත්වා” කියලා වදරළා බුදුරජාණන්වහන්සේ ධර්ම දේශනා කිරීම පටන්ගන්නා.

හැබැයි හැමෝටම නෙවෙයි බණ කිව්වේ, මේක තේරුම්ගන්න පුළුවන් කියන පිරිසක් හින්දා යි. ඒ නිසා ඒ තථාගතයන්වහන්සේගේ පණිවිඩය මම දන් අදත් මෙතැන දී කියනවා. සැදුහැ ඇත්තෝ කන් යොමත්වා. ඉතින් මේක පුළුවන් නම්, හැකියාව තියෙනවා නම්, දක්ෂ නම්, තමන් අවබෝධ කරගන්න උත්සාහවත් වෙන්න කියන එක මතක් කරනවා.

කිංසුකෝපම සූත්‍රය

පින්වතුනි, බුදුරජාණන්වහන්සේ සැවැත්නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩඉන්න කාලයේ එක්තරා භික්ෂූන්වහන්සේ නමකට ප්‍රශ්නයක් ඇතිවුණා. ඇතිවෙලා මේ භික්ෂූන්වහන්සේ තවත් භික්ෂූන්වහන්සේ නමක් ලගට ගිහිල්ලා මෙහෙම අහනවා, “කිත්තාවතානු ඛො ආවුසො භික්ඛුනො දස්සනං සුච්ඡද්ධං හොති’ති”? මම මාතෘකා කළේත් ඒක. “ඇවැත්නි මේ ශාසනයේ භික්ෂුවකගේ දඬුන විසුද්ධිය කොපමණකින් වෙනවාද”? කියලා ඇහුවා.

මම අද සූත්‍රයක් ඇසුරු කරගෙන ධර්ම දේශනා කරන්නේ. ත්‍රිපිටක ධර්මයේ, සංයුක්ත නිකායේ, භතරවෙනි කාණ්ඩයේ, කිංසුකෝපම සූත්‍රය යි². මේ කිංසුකෝපම සූත්‍රයේ තමයි ඒ අර්ථය තියෙන්නේ.

කුමකට ද දර්ශන විසුද්ධිය කියලා කියන්නේ? දර්ශන විසුද්ධිය කියලා කියන්නේ දැකීම පිරිසිදු වෙනවා, දැකීම නිවැරදි වෙනවා. ඔතැනට තමයි අපි සෝවාන් කියලා කියන්නේ. දිට්ඨිසම්පන්නයි කියලා කියන්නේ.

මේ දඬුන විසුද්ධියට තව නමක් තමයි දිට්ඨිසම්පන්නයි කියන එක. සෝතාපන්න වුණා කියන්නේ. “ඇවැත්නි, කොපමණකින් භික්ෂුව සෝතාපන්නයෙක් වෙයි ද?” කියලා ඇහුවා වගෙයි තමයි මේ කොපමණකින් භික්ෂුවට දඬුන විසුද්ධිය වෙනවා ද?” කියලා අහපු එකක්.

අපගාවත් සමහරවිට තියෙන්න පුළුවන්, මම “සෝවාන් වෙලා” කියලා හිතෙන්න පුළුවන්, නැත්නම් “සෝවාන් වුණහම කොහොම ද දනගන්නේ” කියලා හිතෙන්න පුළුවන්. “සෝවාන් වෙනවා කියලා කියන්නේ මොකක් ද” කියලා මේ පින්වතුන්ට හිතෙන්න පුළුවන්. “සෝවාන් වෙන්නේ කොහොම ද” කියලා හිතෙන්න පුළුවන්. “එහෙම

² pitaka.lk/2410217

වුණහම අපට තේරෙනවා ද, අපි දන්නවා ද, අපි දැනගන්නේ කොහොම ද” කියලා හිතෙන් පුළුවන්.

දන් මේ පරියාය තේරුම් ගත්හම මේ පින්වතුන්ටත් පුළුවන් “මම සෝවාන් ද, නැද් ද? එහෙනම් සෝවාන් වෙන්නේ මෙහෙමයි” කියලා හිතන්න. ඒ කියන්නේ, “මටත් දර්ශන විශුද්ධියක් තියෙනවා එහෙනම්” කියලා මේ පින්වතුන්ට තේරෙනවා.

මේ ටික ඇහුවහම “මම බොහෝ දේ දන්නවා. බොහෝ ගැඹුරු කරුණුත් දන්නවා. බොහෝ වචනත් දන්නවා. නමුත් මේ පෙන්නන විදියේ දැන විශුද්ධියක් නම් මට තවම නෑ” කියලා තමන්ට ම තමන්ට ප්‍රත්‍යක්ෂ වෙයි. තියෙනවා නම් තියෙන බවත් ප්‍රත්‍යක්ෂ වෙයි.

ඉතින් මේ ස්වාමීන්වහන්සේ ගිහිල්ලා අර ස්වාමීන්වහන්සේගෙන් අහනවා, “කිත්තාවතානු බො ආවුසො හික්කුනො දස්සනං විසුද්ධං හොති?” “ඇවැත්නි, කොපමණකින් හික්කුවකගේ දැන විශුද්ධිය වෙනවාද?” කියලා ඇහුවා. අර ස්වාමීන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, “යම් වෙලාවක දී හික්කුව මේ ස්පඨී ආයතන හයත්, ස්පඨී ආයතන හයේ ඇතිවීමත්, නැතිවීමත් දන්නවා නම්, දකිනවා නම්, මෙපමණකින් ම දැන විශුද්ධිය කියලා ප්‍රකාශ කළා.

මේ දුන්න උත්තරයෙන් මේ හාමුදුරුවෝ සැහීමට පත්වුණේ නෑ, සතුටු වුණේ නෑ. සැහීමට පත් නොවී, සතුටු නොවී, තවත් හික්කුන් වහන්සේනමක් ළඟට ගියා. ගිහිල්ලා ඒ ස්වාමීන්වහන්සේගෙනුත් අහනවා, “ඇවැත්නි මේ ශාසනයේ හික්කුවකගේ දැන විශුද්ධිය කොපමණකින් වෙනවාද?” ඒ ස්වාමීන්වහන්සේ දේශනා කරනවා, “යම්කිසි වෙලාවක මේ හික්කුව පඤ්චපාදනස්කන්ධයත්, පඤ්චපාදනස්කන්ධයේ ඇතිවීමත්, නැතිවීමත් දන්නවා නම්, දකිනවා නම්, දැන විශුද්ධිය, එයාගේ දැකීම පිරිසිදු යි” කියලා ප්‍රකාශ කළා.

ඒ පැන විසඳීමෙනුත් සතුටු වුණේ නෑ, මේ හාමුදුරුවෝ. සතුටු නොවී, තවත් හික්කුන්වහන්සේනමක් ළඟට ගියා. ගිහිල්ලා අහනවා, “ඇවැත්නි මේ ශාසනයේ හික්කුවකගේ දැන විශුද්ධිය කොපමණකින් වේද?” ඒ හාමුදුරුවෝ ප්‍රකාශ කරනවා, “යම් වෙලාවකදී යම් කෙනෙක් සතරමභාධාතුවත්, සතරමභාධාතුවේ ඇතිවීමත්, නැතිවීමත් දන්නවා නම්, දකිනවා නම්, මෙපමණකින් ම දැන විශුද්ධිය කියලා කියන්නට පුළුවන්, දිට්ඨිසම්පන්නයි කියලා කියන්න පුළුවන්.”

අනේ ඒ පැන විසඳීමෙන් සතුටු වුණෙත් නෑ මේ ස්වාමීන්වහන්සේ. සතුටු නොවී, තවත් ස්වාමීන්වහන්සේනමක් ළඟට ගියා. ගිහිල්ලා ඒ ස්වාමීන්වහන්සේගෙනුත් අහනවා, “ඇවැත්නි, මේ ශාසනයේ හිඤ්චකගේ දඹන විශුද්ධිය කොතැනකින් වෙනවා ද, කොපමණකින් වෙනවා ද?” කියලා අහනවා. ඒ ස්වාමීන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, “යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්මං - සමුදය ස්වභාව කොට ඇති යමක් තියෙනවා නම් ඒ සියල්ල නිරෝධවන ස්වභාවයෙන් යුක්තයි කියලා දැක්කොත් දඹන විශුද්ධිය.”

ඒ උත්තරයට සතුටු වුණෙත් නෑ. සතුටු නොවී, මේ හිඤ්චන්වහන්සේ ගියා භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ළඟට. ගිහිල්ලා භාග්‍යවතුන්වහන්සේට කියනවා, “ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන්වහන්ස, මට ප්‍රශ්නයක් ඇතිවුණා කොපමණකින් හිඤ්චකගේ දඹන විශුද්ධිය වෙනවාද කියලා. ඒ ප්‍රශ්නය ඇතිවෙලා මම එක්තරා ස්වාමීන්වහන්සේ නමක් ළඟට ගියහම, ඒ ස්වාමීන්වහන්සේ මට මේ විදියට උත්තර දුන්නා. එතැනින් සතුටු නොවී මම වෙන තැනකට ගියහම ඒ ස්වාමීන්වහන්සේ මෙහෙම ප්‍රකාශ කළා. එතැනින් සතුටු නොවී වෙන තැනකට ගියහම මේ විදියට ප්‍රකාශ කළා. එතැනින් සතුටු නොවී වෙන තැනකට ගියහම මෙහෙම ප්‍රකාශ කළා. ස්වාමීනි, කෙපමණකින් දඹන විශුද්ධිය වෙනවා ද, මේ කවුරු ප්‍රකාශ කරපු දේ ද හරි” කියලා ඇහුවා.

ඒ වෙලාවෙදි භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ඒ හිඤ්චට උපමාවක් ප්‍රකාශ කරනවා අර ස්වාමීන්වහන්සේලා තම තමන්ගේ දඹන විශුද්ධිය ගැන පෙන්නපු දේ තේරුම්ගන්න. ඒ උපමාව තමයි, කිංසුකොපමාව. කිංසුක කියන්නේ කෑල ගහ යි. කෑල ගහට උපමා කරලා පෙන්නනවා, මහණ, කෑල ගහ කියන එක නො දන්න, නො දුටු එක්තරා පුද්ගලයෙක්, කෑල ගහ කියලා අහලා තියෙනවා, කෑල ගහ දෑකලා නෑ. කෑල ගහ දෑකලා නැති එක්තරා පුරුෂයෙක්, කෑල ගහක් දක්කා කියන පුද්ගලයෙක් ගෙන්නලා අහනවා, “ඔබ කෑල ගස් දෑකලා තියෙයි ද?” “ඔව්”. “කෑලගහ කියන්නේ මොන වගේ එකක් ද?” මෙයා කියනවා, “ඒක ද ගිය කනුවක් වගෙයි” කියලා. ඒ කියන්නේ පිච්චිලා කළු පාට අගුරු කොටයක් වගේ එකක් තමයි කෑල ගහ කියලා කිව්වා.

මෙයා දුන්නු උත්තරයට සතුටු වුණේ නෑ. සතුටු නොවී කෑල ගහ දෑකලා තියෙනවා කියන තව පුද්ගලයෙක් ගෙන්නුවා. ගෙන්නුවහම, “ඔබ කෑල ගස් දෑකලා තියෙයිද?” “ඔව්”. “මොන වගේද කෑල ගහ කියන්නේ?” “රතුපාටට, හරියට මස් වැදුල්ලක් වගේ එකකට තමයි කෑල ගහ කියලා

කියන්නේ. රතුපාට මස් වැදෑල්ලක් වගේ පොතු තියෙන, ගහකටයි කැල ගහ කියලා කියන්නේ” කියලා කිව්වා.

ඒ උත්තරයෙන් සතුටු වුණෙත් නෑ මෙයා. සතුටු වෙන්නේ නැතුව කැල ගහ දෑකලා තියෙනවා කියන තව කෙනෙක් ගෙන්නුවා. “ඔබ කැල ගස් දෑකලා තියෙයි ද?” “ඔව්”. “කැල ගහ කියන්නේ මොන වගේ එකක් ද?” “කැල ගහ කියලා කියන්නේ පැසුණු කරල් ඇති, ගැලවිව්ව පොතු ඇති, මහරි ගහක් වගේ එකකටයි” කියලා පෙන්නුවා.

ඒකෙන් සතුටු වුණෙත් නැහැ. කැල ගහ දෑකලා තියෙනවා කියන තව කෙනෙක් ගෙන්නුවා. ගෙන්නලා, “ඔබ කැල ගස් දෑකලා තියෙයි ද?” කියලා ඇහුවා. “ඔව් දෑකලා තියෙනවා”. “කැල ගහ කියන්නේ මොන වගේ ද?” “අතු පතර විහිදී ගිය, ඉතා මහත් වූ සනට වැඩුණු, නුග ගහක් වගේ එකකටයි කැල ගහ කියලා කියන්නේ” කියලා උත්තර දුන්නා.

“මහණ, අර කැල ගහ මොන වගේද කියලා අහන කොට, එක එක්කෙනා උත්තර දෙන කොට, කැල ගහ එබඳුම ම යි. තමන් තමන් දක්ක පරිදි විස්තර කළා” කියලා බුදුහාමුදුරුවෝ පෙන්නනවා.

මොකද මේ වෙලා තියෙන්නේ? කැලෑවක් කපලා එක්තරා මනුස්සයෙක් නවදලි හේනක් කරනවා. ඔය හේනේ තියෙන ගස් කපන කොට ඔය අතරේ කැල ගහකුත් තිබ්ලා කැප්ලා. ඉතින් හේනට ගිනි තියන කොට අර කඳු ගාලා තිබුණු, අතු කැඩ්ලා තිබුණු, කැල ගහත් අර ගිනි ගොඩට ම අනුවෙලා පිවිටිලා කනුවක් වගේ තමයි ගිනිගත්ත හේනේ තිබුණේ. ඔය හේනේ ඇවිදින්න යනකොට මේක පෙන්නලා, මේක මොකක් ද කියලා ඇහුවහම, “හා ඔය කැල ගහක්” කියලා තමයි කිව්වේ. ඉතින් මෙයා දෑන් දැනගත්තේ කොහොම ද අර කැල ගහ කියන්නේ පිවිටිව්ව කනුවක් වගේ එකක් කියලා තමන් දකපු දේ අරයාට කිව්වා. පසු කාලයේ දී වැස්ස වහින කොට, යට මුල් හොඳට තියෙන හින්දා, පොළොවේ ඕජා සාරය උරාගෙන, මේක දළ දලා, අතු රිකිලි දලා, වට්ටට අලුත් පොතු ඇවිල්ලා, නා ගහක පාට දළ පොතු තියෙන කාලයේ දී කෙනෙක් මෙහෙ ඇවිදින්න යන කොට, “මොකක්ද මේ ගහ?” “ආ ඕක කැල ගහක්” කිව්වා. දෑන් එයාගේ කැල ගහේ දක්ම එබඳුයි. එයා, එයා දකපු විදියට කිව්වා. ටික කාලයක් යනකොට මේ ගහ හොඳට ලොකුවෙලා කරලුත් හැදිලා, වට්ට ගැලවෙන මට්ටමේ පොතුත් හැදිවිව් ගහ දකින කොට, “මේ ගහ මොකක් ද” කියලා ඇහුවහම “ඕකට කියන්නේ කැල” කිව්වහම, ඒක දකපු කෙනා ඇවිල්ලා කිව්වා, “කැල ගහ මෙබඳුයි”. අවුරුදු ගානක් ගියාට පස්සේ මේ කැල

ගහ දකින කොට, “මොකක් ද මේ ගහ?” “කැල”. එයා කිව්වා මේක නුග ගහක් වගේ එකක්. කෙනා කෙනා, හතර දෙනා බොරු කිව්වාද? නෑ, තමන් දැකපු දේ කිව්වා. එයාගේ දැක්ම යම් බඳුද, කැල ගහ එසමයෙහි එබඳුම ම යි.

ඒ වගේ, “මහණ, කෙනා කෙනා මේ ධර්මය දැක්ක පරිදි දැකීන විශුද්ධිය කිව්වා. එයා දැකපු පරියාය යම් සේද, ධර්මය එබඳුම ම යි. ඒ නිසා මේ කවුරුවත් බොරුවක් කිව්වේ නෑ. ඔක්කෝම කිව්වේ තමන් දැකපු න්‍යායේ පිහිටලා, පරියායේ පිහිටලා, ඒ ධර්මතාවය ම යි, දැකීන විශුද්ධිය තම තමන් ලබාගත්ත ආකාරයයි ඒ කිව්වේ. ඒකයි වෙනස” කියලා.

කෙනා කෙනා සෝවාන්වෙන, නැත්නම් දිට්ඨිසම්පන්න වෙන, මාගීය උපද්‍රව්‍යාගන්න, එක එක න්‍යායයන් තියෙන්නේ. හැබැයි මාගීයේ බොහෝ න්‍යාය නැහැ. මාගීයට එන්න ක්‍රම තියෙයි ඔය වගේ.

නගර උපමාව

මේ ටික පෙන්නලා බුදුරජාණන්වහන්සේ උපමාවකුත් දේශනා කරනවා (පිටකවරයේ රු සටහන). “මහණෙනි, එක්තරා රජෙකුට ප්‍රාන්ත ප්‍රදේශයක නගරයක් තියෙනවා. ප්‍රාන්ත නගරයක් තියෙනවා. මේ නගරයේ තියෙනවා, දෙරටු හයක් සහිත මහා ප්‍රාකාරයක්, තාප්පයක්. වටේට දිය අගල්වලින් ආරක්‍ෂා කරලා, ආරක්‍ෂක අවටාල හිටවපු දෙරටු හයක් තියෙන ප්‍රාකාරයක් තියෙනවා. ඔය ප්‍රාකාරයේ දෙරටු හයේ දක්‍ෂ, ව්‍යක්ත, පණ්ඩිත දෙරටුපාලයෙකුත් ඉන්නවා. රජයට මිතුරු, දන්නා හඳුනන අය ඇතුල් කරන්නට, සතුරු වූ, නොදන්නා, නොහඳුනන අය බැහැර කරන දක්‍ෂ, ව්‍යක්ත, පණ්ඩිත දෙරටුපාලයෙකුත් ඉන්නවා. ඔය රටේ රජුටත් නගරය මැද්දේ තියෙන හතරමංහන්දියක කරපු ගෙයක් ඇතුළේ තමයි ඉන්නේ.

ඔය කාලයේ දී උතුරු දිසාවේ ඉඳලා, ඉතාමත් වේගයෙන් ගමන් යන්න පුළුවන් පණ්ඩිතකරුවෝ (ශිෂ්‍යද්‍රෝහ) දෙන්නෙක් පණ්ඩිතයක් අරගෙන එනවා. දෙරටුව ළඟට ඇවිල්ලා, දෙරටුපාලයාගෙන් අහනවා “මේ නගරයේ නගරහිමියා කොහිද?” කියලා. ඊට පස්සේ කියනවා නගරහිමියා මැද සිටුමංසලේ ඉන්නවා කියලා. හතරමංසන්ධියක කළ ගෙයක් ඇතුළේ ඉන්නේ. මේ ශිෂ්‍යද්‍රෝහ යුවල දෙරටුපාලයාගෙන් අහලා, තමන් ගෙනආ පණ්ඩිතය ‘වූ ආකාරයෙන්, වූ දේ වූ ආකාරයෙන්’ පණ්ඩිතය නගරහිමියාට පවරලා දීලා ආ මගින්ම ආපහු යනවා.

දකුණු දිසාවේ ඉඳලාත් ශීඝ්‍රදූත යුවලක් එනවා, ශීඝ්‍ර ගමන් ඇති පණිවිඩකරුවෝ දෙන්නෙක්. දෙරටුපාලයාගෙන් අහනවා නගරහිමියා කොහිද? නගරහිමියා මේ සිවුමංසලේ ඉන්නවා. නගරහිමියාට 'වූ පරිදි' වචනය පවරලා දීලා, ආ මගින් ම යනවා. නැගෙනහිර දිසාවෙන්, බටහිර දිසාවෙනුත් පණිවිඩකරුවෝ එනවා. දෙරටුපාලයාගෙන් අහලා, ගෙනආ කරුණ නගරහිමියාට පවරලා දීලා, ආ මගින් ම යනවා.

මහණෙනි, අර්ථය හඟවා, අර්ථය ප්‍රකාශ කිරීම පිණිස මම මේ උපමාවක් කළා කියලා - "මහණෙනි, ආරක්‍ෂක දිය අගල් ආරක්‍ෂක අට්ටාල සහිත තාප්පයේ දෙරටු හය වගේ තමයි, මේ ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය, මනස කියන මේ ආයතන හය. මහණෙනි, මේ නගරය කියලා කිව්වේ තම තමන්ගේ ශරීරයට නමක්. දෙමව්පියන්ගේ ලේ ධාතුවෙන් හැදුණු, කැමිබිම් ආදියෙන්, කවන්න, පොවන්න, නාවන්න, අන්දවන්න, පලදවන්න කියලා පෝෂණය කරන්න වෙන, මේ ශරීරයට නමක් තමයි මේ නගරය." ආරක්‍ෂක දිය අගල්, අට්ටාල කියලා කියන්නේ දෙරටු වලින් හැරෙන්න වෙන තැනකින් මේකට පණිවිඩ ගෙන යන්න බැහැ, ඇතුල්වෙන්න බැහැ කියන එකයි මේකෙන් කියන්නේ. ආරක්‍ෂක දිය අගල් තියෙනවා, අට්ටාල තියෙනවා කිව්වේ මේ තාප්පයෙන් නගරයට ඇතුල්වෙන්න වෙන තැනක් නෑ, මේ දෙරටුවලින් හැරෙන්න. දෙරටු හය වගේ තමයි, මොකක් ද, ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය, මනස.

"මේ දෙරටුවේ ඉන්නවා, දන්නා හඳුනන අය ඇතුල් කරන, නොදන්නා නොහඳුනන අය බැහැර කරන, දක්‍ෂ, ව්‍යක්ත, පණ්ඩිත දෙරටුපාලයෝ කියලා කිව්වේ මහණෙනි සිහියට නමක්. ශීඝ්‍රදූත යුවල කියලා කිව්වේ, වේගවත් ගමන් ඇති පණිවිඩකරුවෝ දෙන්නා කියලා කිව්වේ, සමථ විදර්ශනාවන්ට නමක්. මැද සිව්මංසල කියලා කිව්වේ පට්ඨි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන සතරමහාධාතුවට නමක්. සිව්මංසලේ ඉන්න නගරහිමියා කියලා කිව්වේ විඤ්ඤාණයට නමක්. 'තත් වූ පරිදි' වචනය කියලා කිව්වේ නිවනට නමක්. පැමිණි මාර්ගය කියලා කිව්වේ ආයථිඅෂ්ටාංගික මාර්ගයට නමක්" කියලා බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා. මේ උපමාවට උපමෙය්‍ය අපේ ජීවිතයෙන් -

අරමුණු දකින කොට සමථ විදර්ශනා කියන ධර්මතා දෙක උදව් කරගෙන, සිහිය නමැති දෙරටුපාලයා හරහා පෙනෙන අරමුණේ ඇත්ත ඇතිහැටියට නගරහිමියාට පණිවිඩය පවරලා දෙන කොට නිවනේ පණිවිඩයයි පවරලා දෙන්නේ.

පෙනෙන දේ තුළ විදහිනා කරනවා නම්, දකිනවා නම්, 'වූ පරිදි' පෙන්වනවා නම් මේකයි ආයතනික මානව කියන්නේ කියලා ඉතාම ගැඹුරු අර්ථයක් බුදුරජාණන්වහන්සේ පෙන්වා වදාලා.

මෙන්න මේ ටික හරියට අපි තේරුම් ගන්න ඕනෙ. පින්වතුනි, අද අපි මේ ටික අපේ ජීවිතයෙන් බැලුවොත්, එක්තරා රජ කෙනෙකුට ප්‍රාන්ත ප්‍රදේශයක නගරයක් තියෙයි. දෙරටු හයකුත් තියෙනවා. ඒකෙන් අට්ටාල එහෙම තියෙනවා. හැබැයි ඔය දෙරටුවල අද දවසෙදි ඉන්නේ අදකෂ, අව්‍යක්ත, මෝඩ දෙරටුපාලයෙක් තමයි අපි තියලා තියෙන්නේ - අසිහිය නමැති දෙරටුපාලයෙක්. මෙයා හිතෙනයි අය විතරක් ගන්න, අහිතෙනයි අය අයින් කරන්න දන්නේ නෑ. එන්නේ කවුද, එන්නේ කොච්චර ද, ඔක්කෝම ඇතුල්කර ගන්නවා ඇස් ඉදිරිපිටට එන. ඇතුළට, නගරහිමියාට පවරලා දෙන්න ඕනේ මෙන්න මේ විදියටයි පණිවිඩේ - එහෙම දන්නේ නෑ. 'වූ පරිදි'යි පෙන්වන්න ඕනෙ - එහෙම දන්නේ නෑ.

එතකොට ඉස්සෙල්ලාම දෙරටුවේ තියාගෙන ඉන්නේ අව්‍යක්ත, අදකෂ, මෝඩ දෙරටුපාලයෙක්. ශිෂ්‍ය ගමන් ඇති දූත යුවලක් නෙවෙයි තියෙන්නේ. මඤ්චු ගමන් ඇති දූත යුවලක් තමයි ඉන්නේ. ඒ දූත යුවල අවිජ්ජා, භවතණ්හා කියන දූත යුවලයි අද අපට ඉන්නේ. මේ දූත යුවල දෙරටුව ලඟට ඇවිල්ලා නගරහිමියාට වචනය පවරලා දෙන්නේ 'වූ පරිදි' නෙවෙයි, නො වූ දෙයක්.

අපි කෙටියෙන් තේරෙන විදියට ගනිමු -

පයව්, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන සතරමහාධාතුව ඇසුරු කරගෙන තියෙන මනෝ විඤ්ඤාණයට තමයි සිව්මංසලේ නගරහිමියා කියලා කිව්වේ.

යමක් පෙනෙන කොට පෙනෙන දේ දැනගන්න කමට තමයි නගරහිමියාට වචනය පවරලා දෙනවා කියලා කියන්නේ.

අද අපි වචනය පවරලා දෙන්නේ 'වූ විදියට' නෙවෙයි නොවූ දෙයින්. අද අපි වචනය පවරන්නේ - පෙනෙන දේ තුළ 'චක්ඛුං අනත්තා, රූපං අනත්තා' කියලා අනාත්මය බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කළාට - "සත්තියින් ඉන්නවා, පුද්ගලයින් ඉන්නවා, ආත්මිය වූ දේවල් තියෙනවා, ආත්මිය වූ දේවල් ඉන්නවා" කියන පණිවිඩය නෙවෙයි ද බලන්න පවරලා දෙන්නේ.

ඇහැට පෙනෙන දේට නගරහිමියාට වචනය අපි අද පවරලා දෙන්නේ - ඇහැට පෙනෙන කොට ම සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා කියන පණිවිඩය නෙවෙයි ද?

ඒ කියන්නේ අවිජ්ජා, භවතණ්හා කියන දූත යුවල අව්‍යක්ත දෙරටුපාලයා හරහා නොවූ දෙයක් තමයි පවරලා දෙන්නේ. ආත්මීය දෙයක්, සැපවත් දෙයක්.

මොනවා ද සැපවත් දේ?

මේ පින්වතුන්ට කිව්වොත් කවුරුහරි, “එක තැනක දිවයිනක් තියෙනවා. ඒ දිවයිනේ චිත්‍රපටි පෙන්නනවා, සිනමා ශාලාවල් තියෙනවා, සංගීත සන්දර්ශන තියෙනවා, කෑම බීම ඕනෙ තරම්. පලතුරු ද, කැවිලි ද, එක එක විදියේ ආහාර පාන, සුවපහසු වාහන, ක්‍රීඩා උත්සව, උද්‍යාන, අලංකාර මල්වතු” කියලා කිව්වොත් යන්න හිතෙන්නේ නැද්ද? හිතෙනවා.

මේ දෙරටුවට එහා පැත්තේ මේ පින්වතුන්ට පෙනෙන දේ මේ පින්වතුන් පවරලා දෙන්නේ, “ගෙවල් තියෙනවා, මිනිස්සු ඉන්නවා, වාහන තියෙනවා, උද්‍යාන තියෙනවා, මගුල් ගෙවල් තියෙනවා, රටවල් තියෙනවා,” ඕවා නෙවෙයිද පවරලා දෙන්නේ? දැක්කහම ඉන්න බෑ දුවන්න, හොයාගෙන දුවන්න හිතෙන පණිවිඩ නෙවෙයිද පවරලා දෙන්නේ කියලා බලන්න. සැප වූ දේවල් තමයි පවරලා දෙන්නේ. දුක කියන එකක් පෙන්නනවාද බලන්න. තියෙන්නේ මොනවා ද? “සංගීත සන්දර්ශන තියෙනවා, චිත්‍රපට තියෙනවා, වීඩියෝ තියෙනවා, ඩිවිඩි පට තියෙනවා, මෙහෙම මෙහෙම චිත්‍රපට තියෙනවා” - ඇහුවහම හොයාගෙන දුවන්න හිතෙන විදියේ පණිවිඩ ටිකක් තමයි පවරලා දෙන්නේ. බලන්න නැද්ද කියලා.

ඊට පස්සේ නිත්‍ය වූ දෙයක් තමයි පවරලා දෙන්නේ. “දකින්න ඉස්සෙල්ලාත් මෙබඳු මෙබඳු දේ තියෙනවා, තියෙන දේවල් ම යි පෙනෙන්නේ, පෙනෙන දේවල් තියෙනවා” කියන පණිවිඩයයි අරගෙන දෙන්නේ. ඇහෙන කනටත් එහෙම යි. මෙබඳු මෙබඳු සංගීත තියෙනවා, මෙබඳු මෙබඳු ශබ්ද තියෙනවා.

ආයතන හයෙන්ම හම්බවෙන පණිවිඩය නිත්‍ය වූ, සැප වූ, ආත්ම වූ, ශුභ වූ විස්තර ටිකක් තමයි නගරහිමියාට පවරලා දෙන්නේ. ඇයි ඒ? නගරහිමියාව නගරයේ ප්‍රාකාරයේ මේ දෙරටුවලින් එළියට ගන්නයි.

ඇහැට ඇතුල් පැත්තේ තමයි නගරය තියෙන්නේ. මේ තමයි දෙරටුව. දෙරටුවෙන් එහා පැත්තේ තමයි රූප තියෙන්නේ.

මේ දූත යුවල පණිවිඩය ගෙනෙන්නේ ඇහෙන් එළියට නගරහිමියා ගන්න විදියටයි. ගත්තහම මේ පින්වතුන් ඉන්නේ නගරයෙන් එපිට. රජ්ජුරුවෝ හැම වෙලාවේම නගරයෙන් එපිට. රූපයේ තමයි හැසිරෙන්නේ.

එතකොට මේ ගෙනෙන්නේ - සතුරන්ගෙන් පණිවිඩකරුවෙක් ඇවිල්ලා තියෙන්නේ. ‘අපේ’ දෙරටුපාලයා හඳුනන්නේ නෑ මේ සතුරන්ගේ පණිවිඩකරුවෙක් කියලා. එයා කෙලින්ම අපේ රජ්ජුරුවන් ගාවට එවනවා.

රජ්ජුරුවන් මේ පණිවිඩේ අහගත්තහම රජ්ජුරුවන්ටත් ඉන්න ආසනයේ ඉන්න බැහැ, ඉතින් දුවන්නම තමයි හිතෙන්නේ. රජ්ජුරුවෝ නගරයෙන් එහාට දුවනවා. ගියාට පස්සේ මොකද වෙන්නේ? රජ්ජුරුවන්ට කඩු පහරවල්, කිනිසි පහරවල්, පිහි පහරවල්, ආයුධ පහරවල් තමයි වදින්නේ. අන්තිමට මව් මළ දුක, පියා මළ දුක, සහෝදරයා, සහෝදරී, ශ්‍රේණිහිතෙහින්, ණයතුරුස්, ප්‍රශ්න ගැටළු, නින්දා, අපහාස තමයි මේ පින්වතුන්ගේ ද්වාර හරහා විඳින්න වෙන්නේ.

නගරහිමියා නගරයෙන් පිටට ගත්ත එකටයි මේ දුක් ටික පින්වතුන්ගේ ජීවිතයේ තියෙන්නේ.

දුකට හේතුව අපේ ජීවිතේ මයි තියෙන්නේ.

දූන් අපි මේක නිර්මාණය කරගන්න ඕනේ වෙනස්ව.

- ඉස්සෙල්ලා දඤ්ඤ, ව්‍යක්ත, පණ්ඩිත දෙරටුපාලයෙක් තබාගන්න ඕනේ. වෙන මොකක් කරන්න දෙයක් නෑ. මේ නගරයේ නගරහිමියා ඉන්නවා. මෙයා නගරයෙන් එළියට ගිහිල්ලා සතුරාට හසු නොවෙන විදියට වගබලාගන්නට ඕනේ. දඤ්ඤ, ව්‍යක්ත, පණ්ඩිත දෙරටුපාලයෙක් තියාගන්න ඕනේ.
- ගෙනෙන පණිවිඩකරුවෝ බොරුවක් නොකියා ‘තත් වූ පරිදි’ නගරයේ තාප්පයෙන් එහා පැත්තේ පවතින සැබෑම විස්තරය නගරහිමියාට කියන අය වෙන්නට ඕනේ, මේ එළියට යන්න හිතෙන්නේ නැති විදියේ විස්තරයක් දෙන අය වෙන්නට ඕනේ. සමථ විදර්ශනා අත්දැකීම.

- ඒක වෙන්න නම් පින්වතුනි, 'වූ පරිදි' වචනය පවරලා දෙන්න ඕනෙ. සමථ විදර්ශනා කියන පණිවිඩකරුවා 'වූ පරිදි' වචනය පවරලා දෙනවා.
- එතකොට මේ ආයතන හයට බැසගන්නේ නැහැ, යන්නේ නෑ.

'වූ පරිදි' වචනය පවරලා දෙන්න නම් 'වූ පරිදි' දැනගෙන තියෙන්න ඕනෙ නේද?

ස්පඨී ආයතන හය අනිත්‍ය දෙයක්, දුක් දෙයක්, අනාත්ම දෙයක්, අශූභ දෙයක්. ස්පඨී ආයතන හය කියන්නේ ජාතිය, ජරාව, ව්‍යාධිය, මරණය, ශෝක, පරිදේව, දුක්ඛ, දෙමනස්ස, උපායාස, රාග, ද්වේශ, මෝහ ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයක්ය කියන 'තත් වූ පරිදි' වූ පණිවිඩය පවරලා දෙන්නට ඕනෙ.

එහෙම දුන්නොත් තමයි නගරහිමියා පිටතට යන්නේ නැත්තේ.

- ඒ 'වූ පරිදි' වචනය කියලා කියන්නේ නිවනට නමක්.
- ආ මගින්ම යන්නට ඕනේ. ඇහැට පෙනෙන දේ ඇහැට පෙනෙන දෙයින් ම අවසන් වෙන්නට ඕනේ.

අද අපි 'ආ මගින්' නෙවෙයි, අනිත් පැත්තෙන් යන්නේ. ඇහැට පෙනුණොත් කතෙන් තමයි පිටවෙන්නේ. කතට ඇහුණොත්, ඇහෙන්න තමයි පිටවෙන්නේ. ඒ කියන්නේ මේ පෙනෙන දේ ශබ්දයයි ඇහෙන්නේ. ඇහෙන ශබ්දයයි පෙනෙන්නේ, කියලා පටන්ගන්නේ එකකින්, අවසන් වෙන්නේ අතනින්. පෙනෙන දෙයින් ම අවසන් වෙන්නට ඕනේ.

පින්වතුනි, දක්ෂ, ව්‍යක්ත, පණ්ඩිත දෙරටුපාලයෙක් හදගෙන, ශිෂ්‍යදූත යුවලක් නිර්මාණය කරලා, 'වූ පරිදි' වචනය පවරලා දෙන්න නම්, එයා දැන නිවුණේ කියන කෙනෙක් වෙන්නට ඕනේ. එයා දිට්ඨිසම්පන්න කෙනෙක් වෙන්නට ඕනේ. නැත්නම් මේ ආයතන හය හරහා ආයඨිඅෂ්ටාංගික මාර්ගය වැඩෙන්නේ නෑ. ආයඨිඅෂ්ටාංගික මාර්ගය හදගත්ත කෙනෙක් වෙන්නට ඕනේ.

ඒකයි දිට්ඨිසම්පන්න කෙනාටයි මේ නිවන කියන වචනය, 'වූ පරිදි' වචනය පවරලා දෙන්න පුළුවන්.

හිඟන්නෙක් හරි කවුරු හරි අපේ ගෙදරට ආවොත් එයාට අපට යමක් දෙන්න පුළුවන් වෙන්නේ අපි අපේ යමක් තිබුණොත් නේද? නැත්නම් දෙන්න පුළුවන්ද? 'වූ පරිදි' වචනය පවරලා දෙන්න, 'වූ පරිදි' යමක්

තමන් ගාව තියෙනවාද කියලා බලන්න. නගරහිමියාට 'වූ පරිදි' පවරලා දෙන්න, 'වූ පරිදි' යමක් තියෙනවාද කියලා බලන්න. තියෙනවා නම් ඒක පවරලා දෙනවා. නැති හින්දා තමයි 'අපිගාව ඉන්න කෙනා' ඇතුල්වෙන්නේ.

පින්වතුනි, 'වූ පරිදි' වචනය පවරලා දෙන්න නම් මේ පින්වතුන්ට දර්ශන විශුද්ධියක් තියෙන්න ඕනෙ. දර්ශන විශුද්ධිය ගැන අහගත්ත නුවණක් තියෙන්න ඕනෙ. කලාණ මිත්‍ර ඇසුරෙන්, සද්ධර්ම ශ්‍රවණයෙන් දර්ශන විශුද්ධිය ගැන අහගන්නට ඕනේ. අහගත්ත දර්ශන විශුද්ධියට අනුවයි මේ පින්වතුන් නගරහිමියාට ඒ පණිවිඩය පවරලා දෙන්නේ. එතකොටයි ආයච්ඡාංගික මාර්ගය නිර්මාණය වෙන්නේ.

කොහොමද දර්ශන විශුද්ධිය අපි ගාව ඇතිකර ගන්නේ?

මේ පින්වතුන්ට තේරෙයි නම් ස්පඨි ආයතන හෝ ආයතන හයේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් දකිනවා නම්, ඔන්න 'වූ පරිදි' පවරලා දෙන්න පුළුවන්.

ඔය වචනය දැනගන්න එක නෙවෙයි, ජීවිතයෙන් දැකගන්නට ඕනේ. පංචඋපාදානස්කන්ධයේ උදය වැය, සතරමභාධාතුවේ ඇතිවීම හා නැතිවීම කුමන හෝ තැනකින් දැනගත යුතුයි.

දර්ශන විශුද්ධිය

දැන් මම මේ පින්වතුන්ට කියලා දෙන්න හදන්නේ දර්ශන විශුද්ධිය ඇතිකරගන්නේ කොහොම ද කියන එක යි. දර්ශන විශුද්ධිය ඇතිකරගන්න හැටි කිව්වහම, මේ පින්වතුන්ට දනුමක් එනවා. එද ඉඳලා ඒ දැනගත්ත විදියට 'වූ පරිදි' වචනය පවරලා දෙන්න නගරහිමියාට. මේ පින්වතුන් ආයච්ඡාංගික මාර්ගය වඩමින් ජීවත් වෙනවා. මේකට කැලේ යන්න ඕනෙ නෑ භාවනා කරන්න. එක තැනක ඉඳගෙන ඉන්න කොට කරන එකක් හෝ හිස් බවක් හෝ, අරමුණු බිඳි බිඳි යන එකක් හෝ, අරමුණු නැතිවෙන එකක් හෝ නෙවෙයි කියන්නේ. 'වූ දේ වූ විදියට' දකින එකට යි.

මට හිතෙනවා මේ පින්වතුන්ට සතරමභාධාතුවත්, සතරමභාධාතුවේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් තේරුම්ගන්නට පහසුයි කියලා. සතරමභාධාතුවත්, සතරමභාධාතුවේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් කියාදුන්නහම පින්වතුන්ට, පංචඋපාදානස්කන්ධයේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් වෙන්නේ මෙහෙම නේද, ස්පඨි ආයතනයන්ගේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත්

වෙන්තේ මෙහෙම නේද, සමුදය ස්වභාවකොට ඇති කිව්වහම සමුදය කියන්නේ මේ ධර්මතා ටිකට නේද, නිරුද්ධ වෙනවා කියලා කියන්නේ මේ ධර්ම නිරුද්ධ වෙනකොට නේද කියන උත්තරයේ අර්ථය එකයි, වචන විතරක් වෙනස් කියලා නුවණක් එයි.

අපි දැන් බලන්න හදන්නේ සතරමහාධාතුවත්, සතරමහාධාතුවේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් කියන ටිකයි. දැන් අපි බලන්න හදන්නේ කෙනෙක් දර්ශන විශුද්ධියට පත්වෙන හැටි යි. එතකොට තමයි 'වූ පරිදි' වචනය පවරලා දෙන්න පුළුවන්.

සතරමහාධාතුවත්, සතරමහාධාතුවේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් - මෙන්න මේ කියන්න හදන දඹ්බය ඉතාමත් සියුම්, ඉතාමත් ගැඹුරු යි. තර්ක විතර්කගත ප්‍රඥාපිකිත් ග්‍රහණය කළ යුතුයි. ඒ නිසා හොඳ අවදි බවකින්, හොඳ උවමනාවකින් මේ ටික අහන්න.

ඇහුවහම මේ පින්වතුන්ට ඇත්තට ම යමක් තේරෙයි මේක ඇත්ත ද කියන එක. මේ කෙනෙක් දිට්ඨිසම්පන්න වෙන්තේ මෙහෙමයි කියන උත්තරය එතකොට තියෙන්නේ. සෝවාන් වෙන්ත ඉක්මනට ඕනෙ නම් හොඳට අහන්න වෙයි. හැබැයි මම කියන්නේ නැහැ සෝවාන් කියලා, මේ පින්වතුන් තමයි දන්නේ සෝවාන් වුණාද කියලා එතකොට.

සතරමහාධාතුවත්, සතරමහාධාතුවේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් තමයි දැන් අපි කියන්න හදන්නේ.

සතරමහාධාතුවේ ඇතිවීමට හේතු පහක් තියෙනවා. නැතිවීමට හේතු පහක් තියෙනවා.

මේ පංචඋපාදනස්කන්ධයේ උදයච්ඡය ඥානයම තමයි.

පංචඋපාදනස්කන්ධය ඇතිවෙන්න හේතු පහක් තියෙනවා, නැතිවෙන්න හේතු පහක් තියෙනවා කියලා අහලා තියෙනවා නේද?

අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා, ආහාර, නිබ්බන්ති ලක්ෂණ නොදැකීම කියන ධර්මතා පහ නිසා රූපය ඇතිවෙනවා.

ඒ වගේමයි, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධ ටිකත් ඔය පහ නිසා ඇතිවෙනවා.

අවිද්‍යාව නැතිවුණොත්, කර්ම නැතිවුණොත්, තණ්හාව නැතිවුණොත්, ආහාර නැතිවුණොත්, 'මේ නිසා හටගන්නවා නේද' කියලා ඉපදීම දන්නවා නම් - මේ ස්කන්ධ පහ නැතිවෙනවා.

ඇතිවීමට විසිපහයි, නැතිවීමට විසිපහයි සමපණස් ලක්ෂණයක් තියෙන්නේ.³

ඒ වගේ සතරමහාධාතුවේ ඇතිවීමත් ධර්මතා පහක් තියෙනවා. අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන්, කර්ම ප්‍රත්‍යයෙන්, තණ්හා ප්‍රත්‍යයෙන්, ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන්, නිබ්බන්ති ලක්ෂණ නොදැකීම කියන ප්‍රත්‍යයෙන්, හේතුවෙන්.

සතරමහාධාතුව ඇතිවෙන්නේ -

- අවිද්‍යාව නිසා,
- කර්මය නිසා,
- තණ්හාව නිසා,
- ආහාර නිසා,
- 'මේ අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා, කියන හේතු ටික නිසා නේද රූපය ඇතිවෙන්නේ' කියන එක නොදන්නා කමත්⁴ නැවත රූපය හදගන්න හේතුවක්

කියන මේ ධර්මතා පහ නිසයි සතරමහාධාතුව රූපය හැදෙන්නේ.

අවිද්‍යාව නැතිවුණොත්, කර්මය හෝ නැතිවුණොත්, තණ්හාව හෝ නැතිවුණොත්, ආහාර හෝ නැතිවුණොත්, 'මෙහෙම නේද රූපය හදගන්නේ' කියන එක දන්නවා නම් - රූපය නැතිවෙනවා.

ඔන්න ඕකටයි සතරමහාධාතුවත්, සතරමහාධාතුවේ ඇතිවීමත්, නැතිවීමත් කියලා කියන්නේ. තේරුණාද? ඔය ටික තේරෙනවා නම් දිට්ඨිසම්පන්න යි.

දැන් මේ ටික තේරුණා කියලා මේ පින්වතුන්ට ධර්මය තේරුණේ නෑ. ඔය පෙළ කිව්වේ මම. ඕකට කියන්නේ නෑ, ස්කන්ධයන්ගේ උදය වැය දන්නවා කියලා. ස්කන්ධයන්ගේ උදය වැය දන්න පෙළ දහම දන්නවා. එව්වරයි ඔතෙන්නට තියෙන්නේ.

ස්කන්ධයන්ගේ උදය වැය දන්නවා නම් පින්වතුන්ගේ ජීවිතයෙන් පින්වතුන් දකින්න ඕනෙ. ඔය වචන ටික දැනගන්නා කියලා ස්කන්ධයන්ගේ උදය වැය දන්නවා කියලා හිතන්න එපා. ස්කන්ධයන්ගේ උදය වැය දන්නා පෙළ දහම දන්නවා, ඔය වචන ටික දන්නවා නම්. පින්වතුන් ජීවිතයෙන් දකින්න ඕනෙ මෙන්න මේක නේද කියලා.

³ රූපය - ඇතිවීමට 5 යි, නැතිවීමට 5 යි. වේදනාව - ඇතිවීමට 5 යි, නැතිවීමට 5 යි. .... ආදී වශයෙන්

⁴ නිබ්බන්ති ලක්ෂණ නොදැකීම

එතකොට උත්තරය එනවා - 'නගරහිමියාට නිවැරදිව පණිවිඩය තෝරලා දෙන්න ඕනෙ උත්තරය' එනවා.

අනිමිත්ත, සුඤ්ඤාන, අප්පණ්ණික කියන වේතෝ විමුක්තිය මතු වෙනවා ස්පඨි ආයතන හයේ, මේ උත්තරේ එනකොට.

නිවනේ පණිවිඩය ලැබෙන්නේ - ඒ නුවණ අනිත්‍යයි කියන තැනින් බැලුවොත් අනිමිත්ත වේතෝ විමුක්තිය එළඹ සිටිනවා.

දුක්ඛය කියන තැන දුක්ඛොත් අප්පණ්ණික වේතෝ විමුක්තිය එළඹ සිටිනවා.

අනාත්මයි කියලා බැලුවොත් සුඤ්ඤාන වේතෝ විමුක්තිය එළඹ සිටිනවා.

අනිත්‍ය-දුක්ඛ-අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණයට අනිමිත්ත, අප්පණ්ණික, සුඤ්ඤාන කියන තුන් විමෝක්ෂය නිර්මාණය වෙනවා.

ඒකයි නිවනේ පණිවිඩය කියලා කිව්වේ. ඒ විමෝක්ෂය නිසා ලැබෙන්නේ නිවන යි.

මේ ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය බැලුවොත් සතරමහාධාතුවත්, සතරමහාධාතුවේ ඇතිවීමත්, නැතිවීමත් මේ පින්වතුන් දුක්ඛොත් - ස්පඨි ආයතන හයේ කෙනෙකුට අනිමිත්ත ස්වභාවය වැටහෙයි, කෙනෙකුට සුඤ්ඤාන ස්වභාවය වැටහෙයි, කෙනෙකුට අනාත්ම ස්වභාවය වැටහෙයි. ඒ අනිමිත්ත, සුඤ්ඤාන, අප්පණ්ණික ස්වභාවයටයි වේතෝවිමුක්ති කියලා කිව්වේ.

- වේතෝවිමුක්තිය කුමකට ද? නිවනට.
- නිවන් දකින්න වෙන ක්‍රමයක් නෑ, ඉස්සෙල්ලාම තියෙන්නේ සුඤ්ඤාන විමෝක්ෂයකට පැමිණීමයි.
- සුඤ්ඤාන විමෝක්ෂය නිසා නිවන.
- ආයඨිඅජ්ජාංගික මාර්ගය තියෙන්නේ සුඤ්ඤාන විමෝක්ෂය බලාගෙන.

ඒකයි මේ කියන එකේ අර්ථය.

පුටුවේ උපමාව

දැන් මම පෙන්නන්න හදන්නේ සතරමහාධාතුවේ ඇතිවීම නැතිවීම - නිවනේ පණිවිඩය ලැබෙන තෙක් ම.

මේක හරියට දැක්කොත් ස්පඨි ආයතන හයේ සුඤ්ඤතාවය පින්වතුන්ට අත්විඳින්න පුළුවන්. දකින්න පුළුවන් මේ දැන්.

මම මේ පින්වතුන්ට උපමාවක් පෙන්න්නම්. උපමාවක් කිව්වොත් තමයි ටිකක්වත් බරසාරකම අඩුකරගන්න පුළුවන් වෙන්නේ.

මම බණ කියන මේ ධර්මාසනය හැඳිලා තියෙන්නේ පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන සතරමහාධාතුවෙන්. දැන් මේ ධර්මාසනය ම අපි ගනිමු සතරමහාධාතුව පිරිසිදු දකින්න. සතරමහාධාතුව අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා, ආහාර, නිබ්බන්ති ලක්‍ෂණ නොදැකීම කියන ධර්මතා පහකින් හැදෙනවා නේ.

දැන් උපමාවක්, මේ උපමාවේ ඉස්සෙල්ලා හොඳට දක්‍ෂවෙන්න. එක්තරා වඩු මහත්මයෙකුට ඕනෑ වෙනවා පුටුවක්, ධර්මාසනයක් හදන්න. හැබැයි ලෝකයේ කොහේවත් එහෙම එකක් නිර්මාණය වෙලා නෑ. හදන්න ඉස්සරවෙලා මෙයා හිතෙන් හදගන්නවා රූපයක්. හිතෙන් හදගන්න රූපය නම්කරනවා 'පුටුව' කියලා. ඒ හිතේ රූපය සැලසුම් කරනවා, සකස් කරනවා හිත ඇතුළේ, මේ රූපය මම හදන්නේ මෙන්න මෙහෙම යි, පුටු ඇන්දට මෙන්න මේ විදියේ ලියවැලක් මල්වැලක් දනවා, පුටුවේ කකුල් ටික මේ මේ විදියට හදනවා, අත් දෙක තියෙන ඇඳි දෙක මේ මේ විදියට හදනවා කියලා ඉස්සෙල්ලා හිතේ සැලසුමක්, හිතේ රූපයක් හදනවා නේද? දැන් මෙහේ කොහේවත් රූප නෑ. ඉස්සෙල්ලා හිතේ සැලැස්මක්, රූපයක් හදනවා.

මේ 'හිතේ හදන රූපයටයි' පින්වතුනි කර්මය කියලා කිව්වේ, සංඛාර කියලා කිව්වේ.

රූපං රූපඝාය සඞ්ඛතං අභිසඞ්ඛරොන්තිති සඞ්ඛාරො⁵ - රූපය පිණිස රූපයක් පිළියෙළ කරලා සකස් කරගන්න එකටයි සංඛාර කියලා කිව්වේ.

රූපං රූපඝාය - බාහිර සතරමහාධාතූ රූපයක් හැඳීම පිණිස හිතේ රූපයක් පිළියෙළ කරලා සකස් කරගන්නවා.

ඒ 'හිතේ' රූපයක් පිළියෙළ කරලා, සකස් කරලා හිතේ හදගන්න රූපයටයි - 'සංඛාර' කියලා කිව්වේ.

⁵ බජ්ජනිය සූත්‍රය - pitaka.lk/231094

ඒකයි රූපං රූපස්ථාය. රූපය පිණිස රූපයක් පිළියෙළ කරලා සකස් කරලා - අභිසම්බුද්ධරෝගිනි සම්බාරො.

දැන් මේ හිතේ රූපය හැඳීම පිණිස හිතේ රූපයක් පිළියෙළ කරලා සකස් කරගන්නා. මේ රූපයටයි සංඛාර කියලා කිව්වේ.

දැන් මේ 'හිතේ සංඛාර වෙච්ච, රාශි වෙච්ච' රූපයටත් ප්‍රත්‍යයක් තියෙන්න එපැයි.

මේ රූපය තියෙන්නේ අවිද්‍යාව කියන ප්‍රත්‍යය නිසයි මේ සංඛාර කියන රූපය තියෙන්නේ.

මේ රූපය කුමක් ප්‍රත්‍ය කරගෙනද තියෙන්නේ? දැන් හිතේ තියෙන පුටුව කියන රූපය - අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් තමයි මේ චිත්තජ රූපය ඉපදිලා තියෙන්නේ, පුටුව කියන රූපය.

ඕකේ තමයි ඔක්කොම හැඩ ටික තියෙන්නේ. තේරෙනවා ද? ලියවැලක් දන්න ඕනෙ, කකුල් දන්න ඕනෙ, ඇන්දක් දන්න ඕනෙ කියලා මනෝමයේ තමයි මේ රූපය තියෙන්නේ. - අවිද්‍යාව, කර්ම.

මේ පුටුව ලබාගන්න, හදගන්න උවමනාවත් තියෙයි දැන් - තණ්හාවක්. - අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා.

ඔය ටික හින්දු වඩු මහත්මයා මොකද කරන්නේ, අඩු, මිටි, නියන්, කියත් ටිකක් අරගෙන කැලේට යනවා. ගිහිල්ලා ගහක් කපනවා. ගහ කියන එක දිහා බලන්න, පොළවේ තියෙන ඕෂා සාරය නැතුව, පය්වි ධාතුව නැතුව, ගහ හැඳෙනවා ද? ආපෝ, තේජෝ, වායෝ, පය්වි කියන මේ ධාතු හතර නැතුව මේ වාක්‍ෂයක පැවැත්මක් වෙනවා ද?

සතරමහාධාතුවේ ඕෂා සාරය තමයි මේ රාශිවෙලා තියෙන්නේ අවකාශ ධාතුවේ.

ඔය ගහ කපලා, ඉරලා - දැන් මේ සතරමහාධාතුවේ කැලි ටික - සිතේ තියෙන හැඩේ බලාගෙන සතරමහාධාතුව අවකාශ ධාතුව තුළ රාශි කරනවා. සිතේ තියෙන හැඩේ බලාගෙන, අර ලී කැලි, ලෑලි කැලි කියන්නේ මෙහේ (බාහිර) පුටුවක් හදනවා නෙවෙයි.

හොඳට බලන්න. ප්‍රපංච නොකොට, කෙලෙස් උපදවන්නේ නැතුව, හොඳට බලන්න.

බාහිර තියෙන්නේ පය්වි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ, අවකාශ කියන පංචමහාභූත ටික විතරයි.

ගහ කියන තැනක තිබුණු අන්තර්ගතය - පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන ධාතු හතරත්, අවකාශ ධාතුවත් තියෙන්නේ.

හිතේ තියෙනවා අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් උපද්දපු පුටුව වූ කර්ම නිමිත්ත. ඕක හදගන්න ඕනෙකමත් තියෙනවා.

අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා කියන මේ නිමිත්ත නිසා, සතරමහාධාතුව අවකාශ ධාතුව තුළ රාශි කරනවා - හිතේ තියෙන හැඩට.

ඒකයි එක තැනක් හෝ වැරදුණොත් 'ආ මෙතන වැරදුණා' කියලා ආපහු හදනවා. දැන් හරි වැරද්ද බලන්නත් මනින්න එකක් තියෙන්න ඕනෙ නේද? හොඳට තේරෙනවා නේද මේ යමකට මැන මැනයි කරන්නේ කියන එක? හිතේ තියෙන සැලැස්මට අනුව පිහිටලා නැත්නම් මේ රූපය වැරදියි.

අන්තිමට අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා කියන කාරණා ටික නිසා සතරමහාධාතුව අවකාශ ධාතුවේ රාශි වෙනවා මේ විදියට.

ඔන්න අවිද්‍යාව නිසා, කර්මය නිසා, තණ්හාව නිසා, ආහාර නිසා - පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන සතරමහාධාතුවම ආහාර කරගෙන, සතරමහාධාතු රූපය රාශි වුණා. මේ හැඩට හැඳුණා.

අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා කියන ධර්මතා ටික නිසා අවකාශ ධාතුවේ සතරමහාධාතුව රාශි වුණහම, රාශි වෙච්ච මේ රූපය දකින කොට මේක හදන්න හේතුවෙච්ච ගති ටික ආපහු මතසේ යෙදෙනවා - පුටුව කියලා.

පුටුව කියලා - අවිද්‍යාවෙන් හටගත්ත පුටුව කියන නිමිත්තත්, ඒ නිමිත්ත හදගන්න තියෙන ඕනෑකමත් නිසා සතරමහාධාතු ටික - හිතේ තියෙන සැලැස්මට අනුව සතරමහාධාතු ටිකයි රාශි කළේ.

රාශි වෙච්ච සතරමහාධාතුව දකින කොට, මේක හදන්න හේතු වෙච්ච අවිද්‍යා, සංඛාර, තණ්හා, උපාදාන, භව කියන, නැත්නම් අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා කියන ගති ටික, හැඳිව්ව රූපය බලාගෙන යෙදෙන කොට - 'ආ පුටුව' කියලා 'තමන්ට ම' මතක් වෙනවා.

හිතේ තියෙන පුටුව කියන විස්තර ටික, ඕනෑකම මත සතරමහාධාතුව රාශි කළේ.

සතරමහාධාතු රූපය දකින කොටම ආපහු 'මේ රූපය පුටුවයි' කියන ගතිය 'තමන් තුළ ම' යෙදුණා.

ඒකයි “අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා, ආහාරයන්ගෙන් නේද මේක හැදුණේ” කියන එක නොදන්නාකම මුල් වුණා - ආපහු පෙනෙන කොටම හදගත්තු ටික සිහිවුණා. ඒකයි ‘නිබ්බන්ති ලක්ෂණ නො දැකීම’ කියන කාරණාවෙන් ආපහු හදගත්තු ටිකම සිහිවුණා.

හිතේ තියෙන කෙලෙස් නිසා සතරමහාධාතුව රාශි කරගෙන, රාශි කරගත්ත සතරමහාධාතුව දකින කොට - මනසේ තියෙන කර්ම කෙලෙස් ටිකම ආපහු යෙදුණා. සතරමහාධාතුව පෙනෙන්නේ නැතිවුණා.

අන්තිමට පටපණුවාට වෙච්ච දේ යි අපට වෙලා තියෙන්නේ. පටපණුවාට මොකද වුණේ? පින්වතුනි පටපණුවා කියලා කියන්නේ පටරෙදි හදන්න නෑල් ගන්න ඔය මල්බෙරි ගස්වල හදන පණුවෝ වර්ගයකට. පිටරටවල අක්කර සිය ගණන් ඒ සතුන් බෝ කරලා පටරෙදි, පටනූල් ගන්න ව්‍යාපෘති තියෙනවා. ඒ මල්බෙරි ගස්වල පටපණුවන් හැදුවහම, ඒ පටපණුවා ලොකුවුණහම, පටපණුවෝ ඒ ගහේම කොල ගානේ, ඉති ගානේ කෝෂ හදගන්නවා. මේ අපට පටරෙදි දෙන්න නම් නෙවෙයි. ඌා සමනලයෙක් වෙන්නයි ඌා කෝෂය හදගන්නේ. “මිනිස්සුන්ට පටරෙදි දෙන්න ඕනේ” කියලා නෙවෙයි. අනේ සමනලයෙක් වෙන්න මේ අභිංසක සතා කෝෂයක් බැඳගන්නවා. කෝෂයේ දෙපැත්තත් වහලා, ඒක ඇතුළට වෙලා ඉන්නවා. කාලයක් ඉන්න කොට පණුවා ටික ටික සමනලයෙක් වෙලා කෝෂය බිඳගෙන එළියට යනවා. ඉතින් තමන් ම බැඳපු කෝෂය නිසා පටපණුවාට තමන්ට ම මැරෙන්න වෙනවා. මොකද, සමනලයෙක් වෙත අදහසින් පටපණුවා කෝෂයක් බැඳගත්තට පටපණුවා කෝෂය බැඳගත්තහම මනුෂ්‍යයින් කරන්නේ අර කෝෂ ටික කඩලා, තම්බනවා. තැම්බුවහම අර කෝෂයේ තියෙන නෑල් ටික කැඩෙන්නේ නැහැ. දිගට නෑල වගේ එනවා. ඒ නෑල් අරගෙන තමයි පටරෙදි මහන්නේ. (ඒකයි හික්කුන්වහන්සේලාට පටරෙදි තහනම්.) කොහොම හරි අන්තිම කතාව, පටපණුවාට මැරෙන්න වුණේ ඌාම බදින කෝෂය නිසයි.

ඒ හින්දා පින්වතුන් දන්නවාද ධර්මයේ සංඛාරයට අර්ථ දක්වන්නේ පටපණුවා වගෙයි කියලා උපමා කරලා යි. පට්ඨිවසමුප්පාදයේ අංගවලට උපමා තියනවා. අවිද්‍යාවට අන්ධයෙක් වගෙයි. සංඛාරයට පටපණුවෙක් වගෙයි. පටපණු උපමාව - අපිම හදගත්ත සංඛාරයේ අපිම පැටලෙන නිසා.

හිතේ හදගත්තා අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් පුටුව වූ සංඛාරයක්.

සංඛාර නිමිත්තං නම් කල්පේ පුට්ඨ කියලා.

ඒකටයි නැවත නැවත සිතුවිලි පහළකරලා සංඛාරය, ඒකයි ආයුහනා සංඛාරා.

මේ නිමිත්ත ආයුහනය කරනවා. රැස්කරවනවා.

මේකට ලියවැලක් දන්න ඕනෙ. මේක බුරුතෙත් හදන්න ඕනෙ. තේක්කෙන් හදන්න ඕනෙ. හැදුවහම මෙව්වරක් වටින එකක් වෙනවා. විස්තර අනන්තයි අපරිමානයි මේ සංඛාර නිමිත්ත හරහා රැස්වෙන. ආයුහනය වෙන්න පුළුවන්. රැස්කරනවා මේ වටා, පුට්ඨ කියන නිමිත්ත මත. ආයුහනා සංඛාරා, නිකාන්ති තණ්හා. මේක හදගන්න ඕනැකම. මේ නිමිත්තට කැමැතියි ඊට පස්සේ, පුට්ඨ හදගන්න.

දන් බලන්න, කලින්මයි පුට්ඨ නිර්මාණය වෙලා තියෙන්නේ. ඒකයි පුට්ඨ නම් කල්පේ. සතරමහාධාතුව තුළ ලෝකයේ දන් මෙහෙම එකක් නිර්මාණය වෙලා ම නැහැ. සතරමහාධාතුවේ මේ හිතේ තියෙන හැඩය බඳු හැඩයක් කොහේවත් නෑ තවම. අවිද්‍යාවෙන් හටගත්ත හිතේ තියෙනවා නිමිත්තක්. ඒ නිමිත්තටයි 'පුට්ඨ' කිව්වේ.

ඒ නිමිත්තයි හැඩ කල්පේ නොයෙක් නොයෙක් සිතුවිලි වලින් රැස්කරලා, ආයුහනය කරලා. ආයුහනා සංඛාරා.

ඒ නිමිත්තටයි හදගන්න ඕනැකම තිබුණේ - අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා. ඔය ටික නිසා ගහක් කපලා ලී ගත්තා කියන තැන පය්වි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ, අවකාශ කියන පඤ්චමහාභූත ටික තියෙනවා.

මේ අවකාශ ධාතුව තුළ සතරමහාධාතුව රාශි කරනවා හිතේ තියෙන හැඩ ටිකට.

ඔන්න මේ සතරමහාධාතූ රූපය මේ විදියට නිර්මාණය වුණා, රූපය හැදුණා.

අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන්, කර්ම ප්‍රත්‍යයෙන්, තණ්හා ප්‍රත්‍යයෙන්, ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් සතරමහාධාතුවේ ඇතිවීම වුණා.

ඇතිවෙව්ව සතරමහාධාතූ රූපය බලන කොට එයාගේ මනසේ ම ඒ ගති ටික, හදන්න හේතු වෙව්ව ගති ටික ආපහු යෙදෙනවා. අනේ පටපණුවාට වෙව්ව දේ වෙනවා -

තමන්ගේම සංඛාරයෙන් හදපු රූපය බලාගෙන ඒ සංඛාරයම නැවත මනසේ යෙදෙන කොට, එයා හිතාගෙන ඉන්නේ - 'මේ රූපය පුට්ඨයි' කියලා.

අන්තිමට සතරමහාධාතුව පෙනෙන්නේ නෑ, 'පුටුව'යි කියලා සතරමහාධාතුවේ බැඳෙනවා.

සතරමහාධාතුව වෙනස් වෙන කොට පුටුව කැඩුණා, පුටුව බිත්ද, පුටුව හොරු ගෙනිව්වා කියලා අඬනවා, විලාප දෙනවා, කෑ ගහනවා, දුක් වෙනවා.

පටපණුවා පටපණුවාගේ කෝෂය නිසා විනාශ වුණා වගේ අයසාව මලං සමුට්ඨිකං - තතුට්ඨාය තමෙව බාදති, එවං අභිධොනචාරිනං, සානි කම්මානි නයන්ති දුග්ගතිං⁶ - යකඩයෙන් නැගුණු මලේ ඒ යකඩයම කාලා විනාශ කරනවා, වෙන යකඩයක් කන්නේ නෑ. ඒ වගේ නුවණ නැති කෙනා උපදවන ලද කෙලෙස් මලෙන් එයාම පිව්වෙනවා. එයා හදගත්ත පුටුවෙන් එයාම දුක් වෙනවා.

අන්තිමට සතරමහාධාතුව විපරිණාම වෙන කොට එයාට පෙනෙන්නේ පුටුව කැඩුණා, පුටුව නැසුණා, පුටුව විනාශවුණා කියලා.

සතරමහාධාතුව තුළ - දේවල් කාරණා සත්ඛයිත් පුද්ගලයිත් නැති සුඤ්ඤතාවයක් තියෙනවා සතරමහාධාතුවේ.

නමුත් ඒ සුඤ්ඤතාවය එයාට පෙනෙන්නේ නෑ.

ද්‍රව්‍ය කාරණා - සතුටු වෙන්න පුළුවන්, ඇලෙන්න පුළුවන් රූපයක්, පුටුවක් තමයි එයාට හම්බවෙන්නේ, දකින්නේ.

මනසේ ඡායාව සතරමහාධාතුව මත පතිත වෙලා.

මේක බොහෝම සියුම් සිද්ධියක්. හොඳට බලන්න.

අන්තිමට මේ රූපය දිහා පින්වතුන් බලාගෙන ඉන්නේ 'පුටුව' කියලා.

යම් වඩුවෙක්ගේ හිතේ තියෙන අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා කියන කාරණා ටික නිසා මේ රූපය රාශි වුණා. රාශි වෙච්ච රූපය දකින එයාගේ මනසේ ආපහු මේ ගති ටික යෙදුණා. එයා මේක ලෝකයට හඳුන්වලා දුන්නා, එයාගේ අවිද්‍යාව නිසා මේක පුටුව කිව්වා. සතරමහාධාතුව දැක්කේ නෑ. 'අනුන් හෝ කර්ම රැස් කරවනවා' කියලා කියන්නේ ඒ හින්දා. දැන් අතේ මේ රූපය දකින කොට අපි ගාවත් පුටුව කියලා මේ නිමිත්තක් හදාගෙන අපි තියෙන්නේ.

⁶ ධම්මපදය, මල වර්ගය - pitaka.lk/38270/240

දැන් හොඳට බලන්න ඇස් දෙක ඇරලා, හොඳට 'වූ පරිදි' බලන්න මේ රූපය, ඉඳගෙන ඉන්න මේ ධර්මාසනය කියන රූපය, යම් දවසක වඩුවෙක් ගේ අවිද්‍යාවෙන් හටගත්ත නිමිත්තකට තණ්හා කරපු නිසා අවකාශ ධාතුවේ රාශිවෙච්ච සතරමහාධාතුව ටික නේද? මේ ටික දකින කොට ආපහු පුටුව කියන එක මතසේ යෙදෙනවා. දැන් අපි හැඳුවේ නැතිවුණාට මේ රූපය දකින කොට අර කෙනාගේ අවිද්‍යා-සංඛාරයම අපි අරගෙන. මේ නිමිත්ත හිතට අරගෙන හිතේ මේක අපි සකස් කර ගන්නවා, පිළියෙළ කර ගන්නවා, මේකට තමයි පුටුව කියන්නේ, සතරමහාධාතුවයි කියලා.

ඒ ධර්මතා පහ උදවු කරගෙන සතරමහාධාතුව දිහා බලන්නේ, බලන කොට 'අපි සිහි කරලා බලපු ටිකම පෙනෙන කොට, ආපහු මතසේ යෙදෙන කොට' දැන් අපටත් පෙනෙන්නේ නැතිවෙලා. අර වඩු මහත්තයාගේ තිබුණු අන්ධ ඇස් දෙක දැන් අපේ ගාවටත් එනවා. මේක බෝවෙන ලෙඩක්. අන්තිමට ඔක්කෝටම මේ ලෙඩේ පැතිරිලා ගිහිල්ලා දැන් සතරමහාධාතුව පෙනෙන්නේ නැහැ කාටත්. යථාභූත ඥාන දර්ශනය නෑ.

කෙනෙක් සතරමහාධාතුවත්, සතරමහාධාතුවේ ඇතිවීමත්, නැතිවීමත් දන්නවා නම් - දැන් බලන්න අවිද්‍යාව හෝ නොතිබුණා නම් මේ වාගේ චිත්තජ රූපයක් වඩු මහත්තයා උපදවා ගන්නේ නෑ. මෙබඳු චිත්තජ රූපයක් හිතේ හද නොගත්තේ නම්, එබඳු චිත්තජ රූපයක් නොවුණේ නම් සතරමහාධාතුවේ මෙබඳු හැඩයක් රාශි වෙන්නේ නෑ. හිතේ මෙබඳු රූපයක් හද ගත්තත් මේක හදන්න ඕනෑකම නොතිබුණා නම්, ඒත් සතරමහාධාතුව රූපයක් මේ අවකාශ ධාතුවේ රාශි වෙන්නේ නැහැ.

හිතේ පුටුව කියන නිමිත්තක් හදගෙන මෙබඳු රූපයක් ඕනෙ වුණත්, බාහිර සතරමහාධාතුව - ආහාර ප්‍රත්‍යය නොවුණේ නම් මේ වගේ රූපයක් අවකාශ ධාතුවේ නෑ.

අවිද්‍යාව හෝ නැතිවුණොත්, කර්මය හෝ නැතිවුණොත්, තණ්හාව හෝ නැතිවුණොත්, ආහාර හෝ නැතිවුණොත්, මේ වාගේ රූප හැදෙන්නේ නෑ. ඕක මම උපමාවට යි කිව්වේ.

උපමෙය්‍ය

උපමෙය්‍ය කියලා කියන්නේ මේ පින්වතුන් හැමෝට ම - මම මේ වගේ උපමා ගන්නේ අපි කාටත් ජීවිතයට සමීපම නිසා යි. නිවනට

සාපේක්ෂව සමීපම අරමුණ තමයි ලොකුම බැම්ම නිසා. වෙන දෙයක් හින්දා නෙවෙයි - මේ පින්වතුන් හැමෝටම අම්මා කෙනෙක් ඇති නේ. දැන් හොඳට සිහිපත් කරගන්න, 'අම්මා' කියලා කියන කොට, සිහිපත් වෙනකොට, මේ වඩු මහත්තයා 'පුටුව' කියලා සිහිපත් කරගත්තා වගෙයි මේ පින්වතුන්ගේ මනසේ තියෙන කර්ම නිමිත්ත විත්තජ රූපයක්.

රූපං රූපථාය සඞ්ඛතං අභිසඞ්ඛරොන්තිති සඞ්ඛාරො - රූපය පිණිස සකස් කරලා පිළියෙළ කර ගත්ත රූපයක් තමයි දැන් මේ අම්මා කියන රූපය, හිතේ තියෙන.

ඔය රූපයටත් ප්‍රත්‍යයක් තියෙන්න ඕනෙ. මේකට අවිද්‍යාව ප්‍රත්‍යයයි. අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත සංඛාර නිමිත්තක්. මේ නිමිත්තට තමයි මේ පින්වතුන් අම්මා කියලා නම් කළේ. හිතේ තියෙන්නේ.

මේ නිමිත්ත එක්කයි මේ පින්වතුන් ගනුදෙනු කරන්නේ. අම්මාට තියෙන ආදරේ, සෙනෙහස, අම්මා හොඳයි.

මේ නිමිත්ත ආයුහනය කරන්න පුළුවන්. රැස්කරන්න පුළුවන්. අම්මාගේ නම, මේ හිතේ තියෙන රූපය දිහා බලාගෙන පින්වතුන් බැඳලා තියෙන්නේ - මගේ අම්මාගේ නම මේකයි, වාසගම මෙහෙමයි, අම්මාගේ ගම්පළාත් මෙහෙමයි, අම්මාට මෙව්වර නැදැයෝ ඉන්නවා, මේ මේ විදියේ හැකියාවන් තියෙනවා, අම්මා මට කන්න දුන්නා, බොන්න දුන්නා, නැව්වා, ඇන්දුවා, පැලැන්දුවා යම්තාක් - ඒකයි මේක ආයුහන ලක්ෂණයෙන් යුක්තයි. රැස් කරන්න පුළුවන් මේ වටා, බොහෝ දේ. සකස් කරන්න පුළුවන් මේක හොඳට, විස්තර ඇතුළු කරන්න පුළුවන් කියලා බොහොම සෙනෙහස ආදරේ කියන කමත් තියෙයි - අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා.

මේ නිමිත්ත නිසා අම්මා බලන්න ඕනේකම සෙනෙහසත් එක්ක ඇතිවෙනවා. ඊට පස්සේ මේ පින්වතුන් මොකද කරන්නේ, අම්මා බලන්න යනවා කියලා කරන්නේ? මේ තමන් කැමැති වෙච්ච නිමිත්ත, කැමැති වෙච්ච මේ හැඩය තියෙන විදියට අවකාශ ධාතුවේ රාශි වෙලා තියෙන රූප හොයාගෙන යනවා.

අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා කියන හේතු ටික උදව් කරගෙන අවකාශ ධාතුවේ ඔය හැඩට රාශි වෙච්ච රූප මිටියක් හම්බවෙන තාක් යනවා.

මේ පින්වතුන්ට මේ කර්මයට විපාක කියලා කියන්නේ - පඤ්ච විඤ්ඤාණය විපාකයි කියලා කියන්නේ, ඔන්න මේ හැඩට රාශිවෙච්ච සතරමහාධාතූ රූපය පෙනෙනවා. පෙනෙන කොට මේ රූපය හදන්නට හේතු වෙච්ච ගති ටික ආපනු මනසේ යෙදෙනවා.

අවිද්‍යාවෙන් අම්මා කියපු විස්තර ටිකයි, ඒ සෙනෙහස ආදරය කියන ගති ටිකයි ආපනු මනසේ යෙදෙනවා. මේ පින්වතුන් හිතන්නේ 'අම්මා බලන්න ආවා, දැන් අම්මා දැක්කා' කියලා. ඇත්තටම තියන සතරමහාධාතුව පෙනෙන්නේ නැහැ.

පටපණුවා ඌ බැඳගත් කෝෂය නිසා මැරුණා වගේ අපි, අපි ඇතිකරගත් සංඛාරය නිසා ඇදවැටිලා. දැන් කනබොන ආහාරයෙන් හැඳුණු පය්ටි කොටස් විස්සක් පින්වතූනි, කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර කියන්නේ. පය්ටි ටික පෙනෙන්නේ නෑ - අම්මාගේ කෙස්, අම්මාගේ ලොම්, අම්මාගේ නිය, අම්මාගේ දත්, අම්මාගේ හම, අම්මාගේ මස් කියලා අපේ සංඛාරයෙන් මේ ටික අපි පරාමර්ශණය කරනවා. මේකට තණ්හා පරාමාස, දිට්ඨි පරාමාස කියලා කියනවා.

එතැන කනබොන ආහාරයෙන් හැඳුණු ආපෝ කොටස් 12කින් යුක්ත රූපයයි ඇස් ඉදිරිපිටට ආවේ. පිත, සෙම, සැරව, ලේ, දහඩිය, කඳුලු, මේද, තෙල් මෙහෙම කියන ටිකයි ඇස් ඉදිරිපිටට ආවේ. එතකොටම මේක හදගන්න හේතුවෙච්ච ගති ටිකයි මනසේ යෙදුණේ. හිතෙන්නේ අම්මා දැක්කා කියලා.

මේ ආපෝ ධාතුව මේ අපේ මනසේ තියෙන දෘෂ්ඨියෙන් පරාමර්ශණය කරනවා "පිත අම්මාගේ, සෙම අම්මාගේ, සොටු ටික අම්මාගේ, කඳුළු අම්මාගේ, මුත්‍රා ටික අම්මාගේ, ලේ අම්මා"ගේ කියලා. පෙනෙන්නේ නැහැ සතරමහාධාතුව.

නමුත් හොඳට බැලුවොත් -

දිට්ඨිසම්පන්නයා කවදවත් 'සතරමහාධාතුවේ අම්මා' දකින්නේ නැහැ. 'අම්මාගේ සතරමහාධාතුව' දකින්නේ නැහැ.

එයා දකිනවා අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරා, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං කියලා මේ පටිච්චසමුප්පාදයක්.

සිතේ මුලින්ම අම්මා සිහි කරගෙන, අම්මා සොයන්න ඕනේ කියලා තණ්හාව ඇතිකරගත්ත තැනට තමයි අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරා කියලා කිව්වේ.

ඒ හින්දා අවකාශ ධාතුවේ මේ හැඩේට රාශි වෙච්ච රූප නිමිත්ත භොයාගෙන යනකොට ඇස් ඉදිරිපිටට සතරමහාධාතූ රූපය ආවා. ඒ ටිකට තමයි විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සළායතන, එස්ස, වේදනා කියලා කිව්වේ. විපාක ධර්මතා ටික, ස්කන්ධ ටික, ආහාර ප්‍රත්‍යය - පෙනෙනවා.

පෙනෙන කොටම, හදන්න උදව්වෙච්ච අවිද්‍යා, සංඛාර, තණ්හා, උපාදාන කියන ගති ටික ආපහු මනසේ යෙදෙනවා. ස්කන්ධ පඤ්චකයට දෙපැත්තෙන් මේ මනසේ තියෙන කර්ම කෙලෙස් ටික යෙදිලා.

හදගත්ත සතරමහාධාතුවේ මනසේ කර්ම කෙලෙස් යෙදෙන කොට හරියට පෙනෙන්නේ අම්මා බලන්න ආවා, අම්මා පෙනුණා වගෙයි දැන්.

දිට්ඨිසම්පන්නයා මේක දන්නවා. එයා සතරමහාධාතුවේ අම්මා දකින්නේ නැහැ.

මූල පරියාය සූත්‍රය⁷ කියලා අහලා තියෙනවා නේද? මූල පරියාය සූත්‍රයේ ඔන්න ඕකයි කියන්නේ. පඨවිය පඨවිය හැටියට දකිනවා. පඨවියේ තමන් ඉන්නවා කියලා හිතනවා. ආපෝවේ තමන් ඉන්නවා කියලා හිතනවා. මඤ්ඤාණා කරනවා කියලා කියන්නේ. දැන් මේ පටිච්චසමුප්පාදය නොදන්න නිසා, ස්කන්ධයන්ගේ උදය වැය නොදන්න නිසා, සතරමහාධාතුවේ තමන් ඉන්නවා කියලා මඤ්ඤාණා කරනවා. තමන්ගේ අය ඉන්නවා කියලා මඤ්ඤාණා කරනවා.

දැන් පටපණුවා ඌ ඇතිකරගත්ත කෝෂයෙන් මැරෙන්න වුණා වගේ, අපි ඇතිකරගත්ත සංඛාරයෙන් අපට දුක් විඳින්න වෙනවා. හිතේ තියෙන, හිතෙන් ම අම්මා කියන අවිද්‍යාවෙන් කර්ම නිමිත්තක් උපද්දලා, අම්මා කියලා ඒක නම් කරලා, සෙනෙහස ආදරය කියන ගති ටිකත් හදගෙන, ඒ හින්දා ඒ හැඩේට රාශි වෙච්ච සතරමහාධාතුව භොයන්න හිහිල්ලා, ඒකට විපාක හැටියට හම්බවෙන කොට -

⁷ pitaka.lk/18101

හමිබවෙව්ව විපාක තැන තියෙන්නේ කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු රූපය, ස්පෘෂ් ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත වේදනා, සංඥා.

ඒ නාම රූප දෙක නිසා දහගන්න වක්ඛු විඤ්ඤාණය - ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන්, අපට පෙනෙනවා කියන තැන.

ඔය ටික වෙනකොට ම ඔය ටික හදන්න හේතු වෙව්ව අම්මා කියලා තිබුණු විස්තර ටිකත් එක්ක නිමිත්ත ආපහු මනසේ යෙදෙනවා. මේ ටික නොදන්න කොට සතරමහාධාතුව අම්මා කියලා රැවටිලා කනබොන ආහාරයෙන් යුක්ත රූපය විපරිණාම වෙන ගානේ, මව් මළ දුකට අඬපු කඳුළු සතර මහා සාගරයේ ජලයට වැසි.

ඒකයි බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කළේ පටිච්චසමුප්පාදය දන්නා වූ ශ්‍රැතවත් ආයාශී ශ්‍රාවකයෙක් ඇරෙන්න ලෝකයා මගේ වචනය විශ්වාස කරන්නේ නෑ කියලා, අවිද්‍යාව එව්වර ගැඹුරුයි. අවිද්‍යාව එව්වර දුරයි.

දන් මේ සතරමහාධාතූ රූපය වෙනස් වෙන ගානේ, විපරිණාම වෙන ගානේ, අපට පෙනෙන්නේ අම්මා මළා, අම්මා ලෙඩවුණා, අම්මා වයසට ගියා, අම්මාට දුකක් කරදරයක් ඇතිවුණා කියලයි. අඩනවා, ශෝක කරනවා, විලාප දෙනවා.

කෙනෙක්,

අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හාවෙන් උපද්දපු මේ සතරමහාධාතූ රූපයයි කියලා දැක්කොත්,

සතරමහාධාතූ රූපය දකින කොටම ඒක භාගයන්න උදව් වෙව්ව ගති ටික මනසේ යෙදුණා නේද කියලා දැක්කොත්,

මේ රූපය ප්‍රපංච කරන්නේ නෑ. මේ රූපයේ, සතරමහාධාතූවේ අම්මා දකින්නේ නෑ.

‘මම’ නමැති නිමිත්ත

ඒකත් පැත්තකින් තබන්නකෝ. අපි තවත් මෙහෙම එකක් කරමුකෝ. ඕනෙ නම් ඇස් දෙක වහගන්නකෝ. වහගෙන තමන්ව සිහිකරන්නකෝ. දන් ඇස් දෙක වහලා හින්ද ඇහැ පෙනෙන්නේ නෑ. ඒ හින්ද රූප නෑ. වක්ඛු විඤ්ඤාණයත් එතැන නෑ. වක්ඛු සම්ප්ප්පයෙන් උපන්න වේදනාවක්, රූප සංඥාවකුත් නෑ. නමුත් දන් හිතේ මට මාව සිහිකරන්න පුළුවන්.

දැන් හොඳට තීරණය කරන්න, තුලනය කරන්න, නුවණින් බලන්න - එහෙනම් මේ මාව සිහිකරගන්න පුළුවන් නම්,

සිහිකරන කොට හිතට පෙනෙන මෙන් මේ 'මම' කියන, හිතට පෙනෙන මේ ගතියට නේද අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරා කියලා කිව්වේ.

මේ සංඛාරයට ආයුහනා කියලා කිව්වේ, රැස්කරන ස්වභාවයෙන් යුක්තයි කියලා, "මේ මගේ නමය, මේ මගේ වාසගමය, මගේ ගමය, මට මෙව්වර මෙහෙම මෙහෙම දේවල් තියෙනවාය" කියලා, මේ නිමිත්ත වටා, මා වටා, මට විස්තර එකතු කර ගන්න පුළුවන්.

ඔන්න දැන් මේ නිමිත්තයි පින්වතුනි 'මම' - අවිද්‍යාව, කර්මය. ඔය නිමිත්ත බලාගෙනයි, මගේ ජීවිතයට තියෙන ආශාව කියන එක, ජීවිතාශාව තියෙන්නේ ඔය නිමිත්ත එක්කයි. අවිද්‍යා, සංඛාර, තණ්හා උපාදායත් තියෙනවා. මේ 'මම' ම යි - අත්තවාද උපාදාය.

මේ ටික නිසා, මේ හිතේ තියෙන හැඩයට පින්වතුනි, මේ කය පිහිටනවා, කය හැදෙනවා. අපි කියමු ෆයිබර් ග්ලාස් වලින් හරි, ප්ලාස්ටික් වලින් හරි අච්චුවක් හදලා ඒකට ප්ලාස්ටර් ඔෆ් පැරිස් හරි, මැටි හරි එබුවොත්, අර අච්චුවේ හැඩය ගන්නවා නේ මැටි ටික, නේද?

ඒ වගේ හිතේ තියෙනවා නේ දැන් මම ම කියන හැඟීමක්. අවිද්‍යාවෙන් හටගත්ත මෙන් මේ කර්ම නිමිත්තේ 'මම කියන හැඟීම' තියෙනවා.

ඔය 'මම කියන හැඟීම' තමයි අවිද්‍යා, කර්ම කියලා කිව්වේ.

ඕක තුළ තමයි තණ්හාව කියන කාරණාව තියෙන්නේ, තණ්හා, උපාදා තියෙන්නේ.

ඔන්න ඔය ගතියට ප්‍රසාද ටික ඔය විදියටම පිහිටනවා. සතරමහාධාතු රූපයේ ප්‍රසාද ටික පිහිටනවා.

ඔන්න සවිඤ්ඤාණක ප්‍රසාදයට මේ රූපය ගැටෙන කොට, අර හිතේ තියෙන හැඩට සමානව ආහාරයන්ගෙන් රාශිවෙච්ච සතරමහාධාතු රූපය දකින කොට - ආපත්‍ර අර හිතේ තිබුණු 'මම' කියන ගති ටිකම ආයෙන් හිතේ යෙදෙනවා. යෙදෙන කොට - මේ රූපය අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හාවෙන් උපන්නා. රූපය හැදුණා.

‘හැදෑණු රූපය බලාගෙන, රූපය හඳුන්න හේතු වෙළඳ ගති ටිකම ආපසු යෙදුණා නේද’ කියලා නොදකින කොට මේ පින්වතුන් හිතාගෙන ඉන්නේ ‘මේ රූපය මම’ කියලා යි.

අර රූපය ‘අම්මා’ කියලා දක්කා වගේ, වඩුවා සතරමහාධාතුව ‘පුටුව’ කියලා දක්කා වගේ, මේ පින්වතුන් ‘මම’ කියලා දකිනවා.

කෙනෙක් සතරමහාධාතුවේ අම්මා තාත්තා දුවා පුතා දකිනවා නම්, සතරමහාධාතුවේ තමන් හෝ තමන්ගේ ආත්මය දකිනවා නම්, සතරමහාධාතුවේ ගෙවල් දෙරවල් ඉඩකඩම් පුටු භාණ්ඩ දකිනවා නම් - ඒකේ රැවටෙන එක වෙනත් පුළුවන් - මේක හැදෙන හැටිවත් දන්නේ නැත්නම්, හැදුණ හැටිවත් දන්නේ නැත්නම්, දිට්ඨිසම්පන්නයෙක් නම් නොවෙයි.

සතරමහාධාතුවේ රූප - ලෝකයාට අම්මා වුණේ කොහොමද කියලා - හැදිවිට හැටි දන්නවා දිට්ඨිසම්පන්නයා. නමුත් තව රැවටෙන්න පුළුවන්. ආශ්‍රව වැඩි නිසා, මේක දැනගෙන හිටියත් ‘අම්මා, අම්මා’ කියලා රැවටෙන්න පුළුවන්. නමුත් සිහි කළොත්, වුණේ මේ රූපය අම්මා කියලා මනසේ තියෙන ගති ටික නිසා හදගත්ත සතරමහාධාතූ රූපය, රූපය දකින කොට මනසේ ආපසු ගති ටික යෙදෙනවා නේද කියලා සතරමහාධාතුවේ අනාත්මය හොඳට දකිනවා.

දිට්ඨිසම්පන්නයා කිසියම් සංස්කාරයක් ආත්ම වශයෙන් ගන්නේ නම් ඊට හේතු නෑ, ප්‍රත්‍යය නෑ.

හොඳට මතක තියාගන්න සෝතාපන්න පුද්ගලයාගේ ලක්ෂණය: ස්පඨ්ඵ ආයතන හයේ ආත්ම කිසිවක් ගත්තේ නෑ, අනාත්ම ම යි.

දිට්ඨිසම්පන්නයා මේ කිසියම් සංස්කාරයක් නිත්‍ය වශයෙන් ගන්නේ නම්, ඊට හේතු නෑ, ප්‍රත්‍යය නෑ. එයා කවදාවත් “අම්මා කෙනෙක් ඉන්නවා, ඉන්න අම්මා හම්බවෙනවා, හම්බවෙළඳ අම්මා ඉන්නවා” කියලා දකින්නේ නෑ කවදාවත්.

මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙයි, මෙය නැති කල්හි මෙය නොවෙයි: අම්මා හම්බවෙන හැටිත් දන්නවා, අම්මා හම්බ නොවෙන හැටිත් දන්නවා.

පුටුව හැදෙන හැටිත් දන්නවා, පුටුව නොහැදෙන හැටිත් දන්නවා. කෙනෙක් අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා, ආහාරයන්ගෙන් මේ රූපය හැදුවා. පුටුව කියන ගති ටිකට සතරමහාධාතුව රාශි කළා. සතරමහාධාතූ රූපය

දකින කොට ආපහු මේ පුටුව කියන ගති ටික යෙදෙනවා කියලා දන්නවා නම්, එයා මෙහේ පුටුව හඳුනවා කියලා පුටුව හඳුන්වන්නේ නෑ.

අවකාශ ධාතුවේ මේ හැඩට සතරමහාධාතුව රාශි කරයි, සතරමහාධාතුවයි රාශි වෙන්නේ කියන නුවණකින්.

එදා මේ සතරමහාධාතුව කැඩුණාට පුටුවකින් දුක් විඳින්නේ නෑ එයා, නුවණ නිසා.

සතරමහාධාතුවේ මේ අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා නිසා සතරමහාධාතුව යෙදෙනවා, හැඳෙනවා; සතරමහාධාතුව රූපය දකින කොට අම්මා කියන ගතිය යෙදුණා කියලා දන්නා නිසා එයා

‘මේ සතරමහාධාතුව රූපය - අම්මා ඉන්නවා’ කියලා ප්‍රථම කරන්නේ නැහැ.

ආශ්‍රව නිසා රැවටිලා බලන්න පුළුවන්, නමුත් සිහි කළොත් අම්මා හැඳිව්ව හැටි නොදන්නවා නෙවෙයි.

මම කියන ධර්මය ගොඩාක් ගැඹුරුයි - ඔය නුවණ තියෙයි නම් බය නැතුව මම දිට්ඨිසම්පන්නයි කියලා කියාගන්න. චුට්ටකල්ත් බය වෙන්නත් එපා. මේ පින්වතුන්ට ඒ නුවණ නැත්නම්, තේරුණේ නැත්නම් මේ පින්වතුන් හිස් බව දැක්කා කියලා, මේ ශාසනයේ - හිස් බව දැක්කා කියලා, ශුන්‍යතාවය දැක්කා කියලා මාගීඵල ලබන්නේ නැහැ, මේක ප්‍රඥාවෙන් අවබෝධ කළයුත්තක්.

- සතරමහාධාතුවේ අම්මා තාත්තා දුවා පුතා දකින්නේ නැතුව, අනාත්මයි කියලා කෙනෙකුට දකින්න පුළුවන් නම්, ශුන්‍යතා විමෝක්ෂය කියනවා ඒකට.
- සතරමහාධාතුවේ අම්මා, තාත්තා, දුවා, පුතා, පුටු, මේස කියන කිසිම නිමිත්තක් නැත්නම් අනිමිත්තයි.
- සතරමහාධාතුවේ අම්මා කියලා, සතරමහාධාතුව ප්‍රාර්ථනා කරන්නේ නැත්නම්, පුටුවක් ලැබේවා කියලා, රත්තරන් ලැබේවා කියලා, රිදී ලැබේවා කියලා කැමැත්තෙන් සතරමහාධාතුව එකතු කරන්නේ නැත්නම් කෙනෙක් අප්පණ්ණිකයි.
- මේ ‘දර්ශනය’ නිසයි සතරමහාධාතුවේ එයා නොඇලෙන්නේ, මිඳෙන්නේ.

සතරමහාධාතුව එක්ක ගනුදෙනු තියෙන්නේ රාග, ද්වේශ, මෝහ කියන මනසටයි.

රාගය අසුඤ්ඤකරයි, ද්වේශය අසුඤ්ඤකරයි, මෝහය අසුඤ්ඤකරයි.

රාගය නිමිත්තක්, ද්වේශය නිමිත්තක්, මෝහය නිමිත්තක්.

රාගය ප්‍රාර්ථනා කරන ධර්මයක්, ද්වේශය ප්‍රාර්ථනා කරන ධර්මයක්, මෝහය ප්‍රාර්ථනා කරන ධර්මයක්.

රාගය තියෙන තැන අසුඤ්ඤයි, ද්වේශය තියෙන තැන අසුඤ්ඤයි, මෝහය තියෙන තැන අසුඤ්ඤයි.

රාග-ද්වේශ-මෝහ තියෙයි නම් සතරමහාධාතුවේ නිමිති තියෙයි. සතරමහාධාතුවේ සත්ත්වයෝ පුද්ගලයෝ ද්‍රව්‍ය කාරණා තියෙයි. රාග-ද්වේශ-මෝහ තියෙයි නම් සතරමහාධාතුවේ ප්‍රාර්ථනා කරන්න බොහෝ වස්තු තියෙයි.

අනිමිත්ත, සුඤ්ඤත, අප්පණ්ණික කියලා කියන්නේ පටිච්චසමුප්පාදය දන්නා වූ, දක්නා වූ මනස නිසා, ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය දන්නා වූ මනස නිසා, නිදෙස් වූ, ආයාසී වූ, මොනොවට දුක් ගෙවීම පිණිස පවතින ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය දන්නාකම නිසා -

- සතරමහාධාතුවේ කිසිම නිමිත්තක් දකින්නේ නෑ, අනිමිත්තයි.
- සතරමහාධාතුවේ සත්ත්ව-පුද්ගල-ආත්මීය වූ ධර්මයක් දකින්නේ නෑ, ශුන්‍යයි.
- සතරමහාධාතුවේ සතුවූ විය යුතු, ප්‍රාර්ථනා කටයුතු කිසිවක් දකින්නේ නෑ. අප්පණ්ණික යි.

ඔය තුන් විමෝක්‍ෂය කුමකට ද? ඔය නො ඇලීම කුමකට ද? නිවනට.

ඔන්න ඔය මට්ටමට පත්වෙච්ච දවසට නිරායාසයෙන්ම, හටගත්ත දේ නිරුද්ධ වෙනවා කියන එක පෙනෙනවා. කණ්ණාඩිය ඉස්සරහට යන කොට දකපු ඡායාව පැත්තකට ගියහම ඉතුරු නැතුවම නැතිවෙනවා කියලා මේ පින්වතුන්ට පෙනෙනවා නේද? පෙනෙනවා.

ඒ විදියටම මේ සතරමහාධාතුව පිරිසිදු දකින මට්ටමට ආවා කියලා කියන්නේ රහත් වුණා.

එයා ජීවත් වෙන්නේ මේ තුන් විමෝක්ෂ වලින් එක් විමෝක්ෂයක් එක්ක ගනුදෙනු කරමින්, සතරමහාධාතුවේ. ඒ හින්දු ඇලිලා නෑ සතරමහාධාතුවේ. බැදිලා නෑ සතරමහාධාතුවේ. මිදිලා පවතින්නේ මනස.

පෙනෙන දේ තුළ තමන් නෑ, තමන් එක්ක පෙනෙන දේ නෑ. ඒ හින්දු එයා මෙලොවට අයිති කෙනෙකුත් නෙවෙයි. එයා පරලොවට අයිති කෙනෙකුත් නෙවෙයි. එයා මෙලොව පරලොව දෙකටම අයිති කෙනෙකුත් නෙවෙයි.

එයා මෙලොව දුක් විඳගෙන ඉන්න කෙනෙකුත් නෙවෙයි. එයා පරලොව දුකට හිමිකාරයෙකුත් නෙවෙයි. එයා මෙලොව පරලොව දෙඅතර උභය අර්ථයේ දුක් විඳින කෙනෙකුත් නෙවෙයි.

මේ විදියේ මනසකින් ඉන්නේ.

ඒ හින්දු, අරමුණෙන් අහකට යන කොට ම දෑකපු දේ නිරුද්ධයි කියලා - කණ්ණාඩියේ ඉතුරු නැතුවම නැතිවුණා වගේම - නිරුද්ධ බව, අතීත ඇහැ නිරුද්ධයි. රූපය නිරුද්ධයි, වක්ඛු විඤ්ඤාණය නිරුද්ධයි කියන එක එළඹ සිටිනවා.

නිරෝධ සංඥාව එළඹ සිටිනවා.

එක්කෝ ලෝකය ඇසුරු කරන කොට සුඤ්ඤතාවයෙන් ඇසුරු කරනවා. අනික් වෙලාවට නිරෝධ සංඥාවෙන් වැඩ ඉන්නවා.

මෙන්න මේ තැනට යන ආරම්භයට - ස්කන්ධයන්ගේ උදය වැය දන්නවා නම් එයාට කියනවා

අමතං ද්වාරං ආභවිව - නිවන් දෙරේ හැපිලා හිටින කෙනෙක් කියලා කියනවා එයාට.

සෙනෙහ ඤාණෙන සමන්තාගතො ඉතිපි - එයාට සේඛ ඥානයකින් යුක්තයි මම, සේඛ ධර්මතාවයකින් යුක්තයි මම කියලා තමන්ව තමන්ට බය නැතුව කියන්න පුළුවන්. කුමක් නිසාද? සතරමහාධාතුවත්, සතරමහාධාතුවේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් දන්නා නිසා.

එබඳු කෙනෙකුට පුළුවන් ඇස් ඉදිරිපිටට එනකොට නගරහිමියාට 'වූ පරිදි' වචනය පවරලා දෙන්න. 'සත්තියෝ පුද්ගලයෝ ඉන්නවා' කියලා පවරලා දෙන්නේ නැහැ.

මේ පින්වතුන් දන්නවා මේ රූප, ඔය සන්නානයේ තියෙන අවිද්‍යාවෙන් හටගත්ත, 'මම' කියන කර්ම නිමිත්තට අනුව තණ්හා උපාදාන වෙච්ච නිසා ඔය හිතේ තියෙන චිත්ත චෛතසික ටිකේ හැඩවෙලා ඔය රූපය හැඩවෙලා තියෙන්නේ. ඒ රූපය දකින කොට ඔය ගති ටික 'මගේ' කියලා, 'මම' කියලා ආපහු මනසේ යෙදිලා. එහෙමයි ඔතන සතරමහාධාතුවේ මාව දකින්නේ.

හිතේ තියෙනවා මෙන්න මේ හැඩවලටයි ස්ත්‍රීන් කියන්නේ, මේ හැඩවලටයි පුරුෂයෝ කියන්නේ, මේ හැඩවලටයි මනුෂ්‍යයෝ කියන්නේ කියලා මනසේ නිමිති ටිකක්.

- ඒ නිමිති ටිකට මගේ ප්‍රසාද ටික සවිඤ්ඤාණක වෙනවා.
- සවිඤ්ඤාණක ප්‍රසාදවලට රූප ගැටෙන කොටම, ඇස් ඉදිරිපිටට රූප හම්බවෙන කොට අර මනසේ තියෙන සත්තියෝ, පුද්ගලයෝ, ස්ත්‍රීන්, පුරුෂයින් කියන ගති ටික නැගිටලා ඇවිල්ලා මෙහෙත්.
- ඔහොමයි මට තව සත්තියෙක් පෙනිලා තියෙන්නේ, සතරමහාධාතුවේ පුද්ගලයෝ පෙනිලා තියෙන්නේ.

අන්තිමට ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත ස්කන්ධ ටික ආහාර නිරුද්ධයෙන් නිරුද්ධ වෙනවා. ප්‍රත්‍ය නිසා හටගත්ත ස්කන්ධ ටික ප්‍රත්‍ය නිරුද්ධයෙන් නිරුද්ධ වෙනවා. ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත ස්කන්ධ ටික මැද කියාගෙන, දෙපැත්තේ ස්කන්ධ ටික කෙලෙස් ටිකකින් උපද්දවලා. උපද්දපු කෙලෙස් ටිකෙන් අනාත්ම වූ ස්කන්ධ ටික උපද්දවලා, උපන් අනාත්ම ස්කන්ධ ටික අරහයා ආයෙන් කෙලෙස් ටික මනසේ යෙදුණහම, අනාත්මය වැහිලා ආත්මියවයි අපි ජීවත්වෙලා ඉන්නේ.

පටිච්චසමුප්පාදයෙන් කරන්නේ මේ මැද ඇත්ත පෙන්නලා දෙපැත්ත පිරිසිදු කරන එකයි. සො උහන්තෙ විදිකාන, මජ්ඣිම නිකායෙ ලිප්පති⁸ - අන්ත දෙක දෑකලා මැද තැවරෙන්නේ නැතුව ඉන්න.

මනසේ තියෙන ගති ටිකටයි, පුටුව කියන ගති ටිකටයි සතරමහාධාතුව රාශි වුණේ, රාශිවෙච්ච සතරමහාධාතුව දෑකපු

⁸ මෙත්තයපඤ්ඤ සූත්‍රය - pitaka.lk/31157

නිසයි පුටුව කියන ගති ටික හැදුණේ - කියලා දැකපු නිසා මැද සතරමහාධාතුවේ ජීවත්වෙනවා ඇලෙන්නේ නැතුව. ආයඨිඅඡ්ඨාංගික මාගීය.

‘වූ පරිදි’ වචනය පවරා දෙන්න ගියොත්, අප්පණ්ණික ධර්මතාවය. ‘පුටුව’ නොදකින කොට අප්පණ්ණිකයි. ප්‍රාර්ථනා කරන්න, කැමැතිවෙන්න ‘වස්තුවක්’ මේකේ නෑ. අප්පණ්ණික - ශුන්‍යතාවය මේ අරමුණේ නිර්මාණය වුණා.

අන්න දෙක අතහැරලා, මැද තැවරෙන්නේ නැතුව ඉන්නවා කියලා ආයඨිඅඡ්ඨාංගික මාගීය නිර්මාණය වුණා.

නගරහිමියාට පවරලාදුන්න පණිවිඩය ඒකයි. ආ මගින් ම ආපහු යනවා කියලා කිව්වේ.

පටිච්චසමුප්පාදය

මේ දර්ශනය - මම කතා කරන දේ මම කිව්වා, ටිකක් ගැඹුරුයි. බුදුරජාණන්වහන්සේටත් තේරුණාලු මේ ධර්මය හරිම ගැඹුරුයි කියලා. අපේ මනස තීක්‍ෂණ නෑ, ගැඹුරු නෑ. මෝඩයි. අනන්ත සංසාරයේ ඉපදෙමින් මැරෙමින්, මැරෙමින් ඉපදෙන්නේ නෑ අපි මෝඩ නොවුණා නම් - මෝඩ මනසක් නිසයි අපි ආවේ. මෝඩ මනසට තේරෙන දර්ශනයක් වුණා නම් ඒ දර්ශනයත් මෝඩ වෙන්නේ නැද්ද? එහෙනම් අපි මෝඩයි නම්, මෝඩ මනසට තේරෙන විදියෙන් ලස්සනට මල පෙති වගේ වට්ටි කියලා මොනවා හරි දෙයක් මටත් කියන්න පුළුවන්. කතාවක් කියලා, විස්තරයක්. මේ පින්වතුන්ට තේරෙයි. හැබැයි පින්වතුන්ගේ මෝඩකම නම් හේදිලා නෑ. එහෙම ම යි. අපි මෝඩයි නම්, අපට ඒක අපහසුවකින් තොරව තේරෙනවා නම්, ඒ ධර්මයත් මෝඩයි. ඒ තේරුණ ධර්මයත් මෝඩයි.

නමුත් සැබැවටම ගාම්භීර වර්තයක් නම්, ධර්මයක් නම්, මෝඩ අපට පෙනෙන්නේ නෑ. පොඩ්ඩක් එබ්ලා බලන්න ඕනෙ මට්ටමක තියෙන්න වෙනවාමයි ඒක. ඒකයි ඒක මෝඩ ලෝකය තුළ ගෞරවාර්ථයෙන් වැජඹෙන්නේ, ඒ ධර්මය. මෝඩ ඔක්කෝටම තලන්න බෑ, ඒක විනාශ කරන්න බෑ, පෙනෙන්නේ නෑ. මෝඩ මනසක් තියෙන කෙනාට පොඩ්ඩක් එබ්ලා බලන ප්‍රමාණයෙන් තියෙන්නේ ඒක. මේක අරගෙන මෝඩකම් කරන්න බැරිවෙන විදියටයි තියෙන්නේ. බලන කොටම, අතට ගන්න කොටම, මෝඩකම ගෙවෙන විදියටයි තියෙන්නේ. එයාගේ මෝඩ වර්තයයේ ගෙවෙන කොටස් ටිකක් තියෙනවා.

ඒ හින්දා අපේ මෝඩකමේ යම් ප්‍රමාණයක් හෝදගෙනමයි මේ දර්ශනය එන්නේ. ඒකයි එයා කවදවත්ම ලෝකය තුළ ජීවත්වුණත් මවු මරන්නේ නෑ, පියා මරන්නේ නෑ, රහතන් වහන්සේලා මරන්නේ නෑ, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඇගේ ලේ සොලවන්නේ නෑ, ඒ වාගේම සංඝ භේදය කරන්නේ නෑ, විමුක්තිය පිණිස වෙන ශාස්තෘන්වහන්සේලාව අදහන්න යන්නේ නෑ කියන කාරණාවේදී ඒ ජීවිතය ටිකක් ගාම්භීරයි. ඒ ජීවිතය ටිකක් ආඩම්බරයි. ඒ ජීවිතය ටිකක් ශ්‍රේෂ්ඨයි. මොනවා හරි සංකල්පයකින් හිස් බවක් තුළ ඉන්නවා නෙවෙයි. හිස් බවක් තුළ ඉන්න ජීවිතයත් හිස්.

ඇහැට පෙනෙන රූපයේ ඇත්ත දන්නේ නැතුව සුඤ්ඤතාවයක, හිස්බවක, නිහඬබවක ඉන්නවා නම්, ඒක ඒ තරම් අමාරු නෑ - කිසිම දෙයක් නොතේරෙන සුඤ්ඤතාවයක් උපදවාගන්නවා කියන එක.

මේ ඉදිරියෙන් තියෙන කෝප්පය - 'කෝප්පෙ, කෝප්පෙ, කෝප්පෙ, කෝප්පෙ' කියලා හිත සමාධි කළොත් හොඳට - මට ඇහැට යමක් පෙනුණහම අහකට ගියහමත් 'පෙනුණු දේ නෑ' කියලා පෙනෙයි මට. නමුත් ඒ මේ තණ්හාවගේ ක්ෂය බවෙන් ලැබෙන නිවීම නෙවෙයි. සමාධිය නිසා ඇතිවෙන තදංග නිරෝධයක් තියෙනවා. ඒකයි සමහර ආවායඝීවරු නිවන කියලා රැවටෙනවා සමාධියටත්.

ඒ කියන්නේ, ඇහැ රූපය වක්බු විඤ්ඤාණයට පෙනිලා අහකට ගියහම නැති බව තමයි, එළඹ සිටින නිරෝධය දකින බව තමයි නිවන.

හැබැයි සමාධියටත් ඕක වෙනවා. වෙනසකට හොයාගන්න තියෙන්නේ මොකක්ද?

ඇහැට පෙනෙන කොට - පෙනෙන අවස්ථාවේ අනිමිත්ත, සුඤ්ඤත, අප්පණ්ණික බවකින් ඉඳලා, ඒ ඉන්නකම නිසා ඇහැ, රූපය, වක්බු විඤ්ඤාණයේ නිරෝධය පෙනුණා නම් තමයි නිවන.

පෙනෙන වෙලාවේදී සත්ත්වයෝ පෙනිලා, පුද්ගලයෝ පෙනිලා ආත්මීය වූ සතරමහාධාතුවක් තුළ වාසය කරද්දී, අහකට යන කොට ඇහැ රූප වක්බු විඤ්ඤාණය නැති බව තේරෙනවා නම්, ඒ තේරුම් ගැනීම තියෙන්නේ සමාධියක් මතයි. අවිද්‍යාව හැඟවිලා තියෙනවා. දුක පිරිසිඳ දැකලා නෑ. ධාතුව පිරිසිඳ දැකලා නෑ.

ඒකයි මේකේ වෙනස. ඒක හොඳට තේරුම් ගන්න. ලෝකයට නැතිවුණෙත් ඔන්න ඔය ශුන්‍ය දර්ශනය. ඒකයි, දිට්ඨිසම්පන්නයා රැවටෙන්නේ නෑ. එයාට තේරෙනවා.

හොඳට දකින්න මේ පින්වතුන් -

ආයඨීඅෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩන කොට ඵලය හැටියට හම්බවෙන්නේ නෑ නිවන. ඵලය හැටියට හම්බවෙන්නේ අනිමිත්ත, සුඤ්ඤත, අප්පණ්ණික කියන වේතෝ විමුක්තිය. අනිමිත්ත වේතෝ විමුක්තිය. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං - සුඤ්ඤත, අප්පණ්ණික කියලා මාග්ගිංග ටිකක් තියෙන්නේ. මාගීය ඵලයට.

තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං සුඤ්ඤතං - හොඳට පෙන්නනවා පිටකයේ. මාගී සිතයි, ඵල සිතයි දෙකම අනිමිත්ත, සුඤ්ඤත, අප්පණ්ණික කියන ධර්මතාවය බලාගෙන තියෙන්නේ. වේතෝ විමුක්තිය.

වේතෝ විමුක්තිය කුමකට ද? නිවනට.

මෙන්න මේ වෙනස හඳුනා ගන්න.

ඉතින් මෙන්න මේ වගේ ගැඹුරු දර්ශනයක් තියෙන්නේ. තව කරුණු කාරණා කියන්න ගියොත් කියන්න පුළුවනි. නමුත් අපි මතක තබාගන්නට ඕනේ, කෙටියෙන් කිව්වොත් -

මනසේ තියෙන ගති ටික නිසා ස්පඨී ආයතන හය උපද්දලා, උපද්දපු ස්පඨී ආයතන හය නිසා නැවත මනෝ විඤ්ඤාණය කර්ම කෙලෙස් ඇතිකර ගන්නවා.

ඒ ඇතිකර ගන්න කර්ම කෙලෙස් නැවත ස්පඨී ආයතන හය හදන්නට හේතු වෙනවා.

මේකයි පටිච්චසමුප්පාදයෙන් කියන්නේ.

- අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරා කියලා මනසේ තියෙන කර්ම කෙලෙස් ගති ටික පෙන්නුවා.
- ඒ නිසා ස්පඨී ආයතන හය හැදෙන හැටි පෙන්නුවා.
- ස්පඨී ආයතන හය නිසා හදන්න උදව්වෙව්ව ගති ටිකම ආපහු යෙදුණහම, මේ ගති ටිකෙන් නැවත ස්පඨී ආයතන හය හදනවා.

මේකටයි පින්වතුනි සංසාරය කියන්නේ. මේකටයි චක්‍රය කියන්නේ.

මේ පටිච්චසමුප්පාදය දන්න කෙනා පූර්වාත්තයට හෝ දුවන්නේ නෑ. අපරාත්තයට හෝ දුවන්නේ නෑ. පූර්ව-අපරාත්තයට දුවන්නේ නෑ. මම හිටියාද? හිටියා නම් කොහේ ඉන්න ඇද්ද? කොහොම ඉන්න ඇද්ද? කවුරු වෙලා කවුරු වෙන්න ඇද්ද? කියලා මෙයා ප්‍රපංච නගන්නේ නෑ.

අපි මැරෙයි ද? මැරීලා උපදියිද? උපදිනවා නම් කොහේ උපදියිද? කොහොම උපදියිද? මොකක් වෙලා මොකක් උපදියිද? කියලා ප්‍රථම නගන්නේ නෑ.

එයා දන්නවා,

අද මේ ධර්මතා පහ තිබුණොත් මේ ස්පර්ශී ආයතන හය උපදියි.

ස්පර්ශී ආයතන හය උපදින කොටම උපද්දන්න හේතුවෙව්ව ගති ටික යෙදෙයි.

ඒ ගති ටික නැවත ස්පර්ශී ආයතනයක් හදන්න උපකාරයි.

සතරමහාධාතු රූපය හදන්න හේතු වෙව්ව උදව්වෙන පැත්තේ අවිද්‍යා, සංඛාර, තණ්හා, උපාදාන කියන ගති ටික - කර්ම භවය කියලා කියනවා. නැත්නම් රූප සමුදය කියලා කියනවා.

නැත්නම් කර්ම භවය - අවිද්‍යා, සංඛාර කියන පැත්තෙන් පෙනෙයි ඔය ධර්මතා පහ.

ඔය පහ නිසා ස්පර්ශී ආයතන හය උපදින එකට තමයි විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සලායතන, එස්ස, වේදනා කියලා කිව්වේ.

උපන්න ධර්මතා බලාගෙන ආපහු උපදවන්න හේතු වෙව්ව ධර්මතා පහ යෙදෙනවා. ඒත් අවිද්‍යා, සංඛාර, තණ්හා, උපාදාන, භවය.

මේකේ මුල් පහට තණ්හා, උපාදාන ලොප් කරලා අවිද්‍යා, සංඛාර කියන තැනින් කළේ 'දූන් රූපයක් උපද්දවනවා' කියන කෘත්‍යයයි මේකෙන් කරන්නේ කියන එකයි කියන්නේ.

උපන් රූපය බලාගෙන මේ ධර්මතා පහ යෙදෙද්දී - අවිද්‍යා, සංඛාරය ලොප්කරලා තණ්හා, උපාදාන, භවයි කියන දෙයකින් කියන්නේ 'උපන්න රූපය බලාගෙනයි මේක යෙදෙන්නේ' කියලා කියනවා.

උපන්න ධර්මතාවය බලාගෙන යෙදෙන ටිකම තව රූපයකට හදන්න උපකාර වෙන කොට මේ ධර්මතා පහෙන් උඩ අංග ටිකෙන් නම් කරනවා.

ඒකයි මේ වෙලා තියෙන්නේ. එකම ධර්මතා පහ - රූපය හදන්නත්, හැදුණු රූපය බලාගෙනත් යෙදිලා තියෙන්නේ.

ඒක පටිච්චසමුප්පාදය පෙළට තියන්න එපා. පින්වතුන්ගේ ජීවිතයෙන් බලන්න -

අම්මා කියලා දැන් සිහි කරන කොට මේ අවිද්‍යා සංඛාර ටික දකින්න අම්මා කියලා කර්ම නිමිත්තක් දැන් තියෙයි. ඔය හින්දා අවකාශ ධාතු වේ ඔය හැඩයට රාශි වෙච්ච රූපය භොයාගෙන යනවා, හම්බවෙනවා කියලා කියන්නේ පටිච්චසමුප්පාදයේ විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සළායතන, එස්ස, වේදනා කියලා මේ විපාක ටිකක් හම්බවෙනවා.

හම්බවෙන කොට භොයාගෙන ගිය ඔය අවිද්‍යා සංඛාර කියලා අම්මා කියපු ගති ටිකම සතරමහා ධාතු - නැත්නම් අනාත්ම ස්කන්ධ ටික බලාගෙන මනසේ යෙදෙනවා. ඒ ටිකටයි තණ්හා, උපාදාන, භව කියලා කිව්වේ.

ඔය ටික නොදන්නාකම නිසා අපිට අන්තිමට ජාති, ජරා, මරණ - මේ සිද්ධිය මෙහෙම වෙන කොට, වුණොත්, අර රූපය බලාගෙන අම්මා කියන ගති ටික, තණ්හා, උපාදානය යෙදුණොත්, පින්වතුන් මිදිලා නැහැ ජාති, ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක්ඛ දෝමනස්සයන්ගෙන්. මව් මළ දුක්, පියා මළ දුක්, සහෝදරයා සහෝදරිය මළ දුක් විඳින්න වෙනවා. අම්මා ලෙඩවෙච්ච මහඵවෙච්ච දුක් විඳින්න වෙනවා.

අවිද්‍යා කර්ම නිරුද්ධ වුණොත් -

අම්මා කියලා සිහි කරන්න පුළුවන්. මේ සිහිකරන එක මගේ කර්ම නිමිත්ත නේද,

මේ ටික සිහි කරගෙන යනකොට මේ විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සළායතන, එස්ස, වේදනා කියන ධර්මතා පහ උපදිනවා. උපදින ධර්මතා පහ දකින කොට මේ ධර්මතා පහම මනසේ යෙදෙනවා නේද කියලා දකින කොට -

පින්වතුන්ට 'පංච උපාදානස්කන්ධය' ඉපදෙන්නේ නැහැ.

මේ සතරමහාධාතු රූපය අම්මා කියනකම ඉපදිලා නැහැ.

එතකොට අම්මා වෙනුවෙන් අඩන්න වැළපෙන්න තියෙන දුක් ඉපදිලා නැහැ. ඵ්වමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස නිරොධො හොති.

මේ පටිච්චසමුප්පාදය මේ විඳිනට නොදක්කොත් පංචඋපාදානස්කන්ධ දුක් උපදිනවා. 'අර රූපය අම්මා' කියන කම උපදිනවා.

එතකොට පින්වතුන් ජාති, ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක්ඛ දෝමනස්ස උපායාසා සම්භවන්ති - දුක් උපදවා ගත්තෙක් වෙනවා.

මේ සිද්ධිය, පටිච්චසමුප්පාදය දන්නවා නම් අවිද්‍යාව නිරුද්ධ වුණොත් - මේ විදියට වෙනවා කියලා දන්නාකම විද්‍යාව - එතකොට ම පංචඋපාදනස්කන්ධය ඉපදිලා නැහැ.

මේ දුක හදගන්න හැටි, දුක නිරුද්ධ වෙන හැටි පෙන්නුවේ.

සතරමහා ධාතුව තියෙන තැනක අම්මා දෑකලා දුක් විදින හැටි නිර්මාණය වුණේ මට මනසේ උපදින ධර්මතා පහක් නිසා, හටගන්න ස්කන්ධ පහක් බලාගෙන, මනසේ උපන් ධර්මතා පහම යෙදුණහම ඒ බව නොදන්නාකම නිසා, මේ අනාත්ම වූ රූපය කෙනෙක්, පුද්ගලයෙක් කියලා හදගත්ත වරදට - හදගත්තා කියලා කිව්වේ “දුක නේද හදගත්තේ, හදගත්ත වරදටයි දුක උපන්නේ” කියලා දකින්න. “ලෝකය දුක් විදින්නේ මෙන්න මේ පටිච්චසමුප්පාද සිද්ධියෙන්” කියලා දකින්න. මේ ටික දන්නවා නම්, දකිනවා නම්, ඒ පටිච්චසමුප්පාදය දන්නා, දකිනා කම ම අවිද්‍යානිරෝධො සංඛාරනිරෝධා කියලා මුළු සිද්ධාන්තයම නිරුද්ධ වෙන්නට හේතුවෙනවා.

එතකොට හොඳට නුවණින් ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් ස්කන්ධ ටික උපදිනවා, උපන් ස්කන්ධයෝ දකින කොට මේ ටික යෙදෙනවා කියන කාරණාව දකින කොට අර රූපය එයාට ඉපදිලා නැහැ, පංචඋපාදනස්කන්ධ - රූපය - අම්මා කියන ස්කන්ධ ටික ඉපදිලා නැහැ, දුක සත්‍යය ඉපදිලා නැහැ එයාට.

දුක සත්‍යය දකින්න එපා පංචඋපාදනස්කන්ධයේ ස්කන්ධ ටිකේ වත්, කෙලෙස් ටිකේ වත්. ඔය දෙකම නිසා උත්තරය තමයි පංචඋපාදනස්කන්ධ දුක උපදවා ගැනීම හා විදීම.

පටිච්චසමුප්පාදය දන්නවා නම් පංචඋපාදනස්කන්ධ දුක ඉපදිලා නැහැ. පංචඋපාදනස්කන්ධය නො දන්නවා නම්, පටිච්චසමුප්පාදය නො දන්නවා නම්, නො දකිනවා නම් පංචඋපාදනස්කන්ධ දුක ඉපදිලා.

මේ තුන් කාලෙන්, කොට්ඨාස හතරකින් යෙදුණහම ඒ බව නොදකිනකොට අර රූපය අම්මා වෙච්ච තැනකින් තමයි දුක නිර්මාණය වෙලා තියෙන්නේ.

අංග 12 තුන් කාලයෙන් - දෑන් අම්මා කියලා හිතනවා මනෝමයෙන්. බලන්න යනවා - විපාක. පෙනෙන කොට ආපහු යෙදෙනවා. එහෙම වුණහම නිර්මාණය වෙලා ඇති - අම්මා.

එතකොට දූක ඉපදිවිට හැටි තුන් කාලයකින්, කොට්ඨාස හතරකින්, ආකාර විස්සකින් දකින්න 'මනසේ'.

ඔන්න ඔය ටික දකිනවා නම් හය නැතුව තමන් දිවයිසම්පන්නයි කියලා කියන්න. ඒකට ප්‍රශ්නයක් නැහැ. ඒක ඇත්ත. එතකොට එයා ස්පර්ශ ආයතන හයේ කිසිවක් තමන් දකින්නේ නැහැ. තමන්ගේ කිසිවක් දකින්නේ නැහැ. කිසිවක් තමන්ගේ ආත්මය හැටියට දකින්නේ නැහැ. මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ කිසිම ක්‍රියාකාරකමක් දකින්නේ නැහැ. මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ එයා හැසිරෙන්නේ නැහැ. ස්පර්ශ ආයතන හයේ ජීවත්වෙන්නේ නැහැ.

සතරමහාධාතුව එයා දකින්නේ "නෙතං මම නෙසොහමස්මි න මෙසො අත්තා'ති - මම නෙවෙයි, මගේ නෙවෙයි, මගේ ආත්මය නෙවෙයි" කියලා.

පින්වතුනි, මුළු ලෝකමය ජීවත්වෙන්නේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ. ස්පර්ශ ආයතන හයේ ජීවත්වෙන තාක් දුකේ ජීවත් වෙන්නේ. ස්පර්ශ ආයතන හයේ අනිමිත්ත, සුඤ්ඤත, අප්පණ්ණිහිත කියන චේතෝ මට්ටමක් ඇතුව ජීවත්වෙන තැනටයි රහතන්වහන්සේ කියලා කිව්වේ.

ලෝකයට අයිති නැහැ ඒ දර්ශනය, ලෝකෝත්තරයි.

විමුක්ත මනසක් ලෝකය තුළ. සුඤ්ඤත විහරනයක් ලෝකය තුළ.

ලෝකය හැදූව ස්පර්ශ ආයතන හයේම හැදිලා වැඩිලා, ස්පර්ශ ආයතන හයේම ජීවත්වෙනවා, ස්පර්ශ ආයතන හයෙන් මිදිලා, ලෝකයාගෙන් මිදිලා.

මෙන්න මේ වගේ අර්ථයකුයි පින්වතුනි නිවන් මග කියලා කියන්නේ. ඒක බොහෝම ගෞරවනීය, ගාම්භීර අර්ථයක්. බොරුවට වූටි තැනක සිද්ධියක් නෙවෙයි.

වූ දෙය වූ පරිදි

බලන්න, රූප කලාප කඩලා කඩලා, බිඳලා බිඳලා මේ ඥාන දර්ශනය ලැබිය හැකිද කියලා. අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හාවෙන් මේ රූපය හටගත්තා කියලා පින්වතුන්ට දකින්න රූපයක් තියෙන්න ඕනේ නේද? දෑත් පුටුව කියලා දෙයක් නැහැ, කඩලා කඩලා කඩලා රූප කලාප බැලුවහම අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හාවෙන් හැදුණු රූපය මොකක් ද? රූප කලාප කඩලා කඩලා බැලුවොත් නිවන් දකිනවා, නිවනට ළංවෙනවා නම්

නෙවෙයි, නිවනෙන් තව දුරට යනවා කියලා දැනගන්න. ඒකයි ඒක උච්ඡේද වාදයට පැනෙව්වේ.

කඩලා කඩලා කඩලා නැත්නම්, නැහැ කිව්වොත් ඒක උච්ඡේද වාදය. මනසේ තියෙන අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා කියන නිමිති ටික නිසා මෙන්න මේ සතරමහාධාතු රූපය රාශි කරගන්නා. ඒ රූපය දකින කොට මනසේ ආපනු කෙලෙස් ටික යෙදුණා නේද කියන උත්තරය හම්බවෙයි ද ඊට ඉස්සෙල්ලා රූපය කඩලා කඩලා - රූපයක් නැහැ කියන තැනට දැමීමොත්? පුළුවන්ද නිවන් දකින්න? කොහොමද බලන්නේ එතකොට? රූප කලාප වේගයෙන් බිඳි බිඳි, බිඳි බිඳි යනවා නම්, අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා, ආහාරයෙන් හටගත්ත සතරමහාධාතු රූපයක් අවබෝධ කරගන්නේ කොහොම ද?

තව යමක් හදන්න එපා. රූප කලාප බිඳි බිඳි යන්නා වූ රූපයක් දකින්න හදන්න එපා. 'වූ දෙය වූ විදිහට' පෙන්නන්න.

මේ රූපය පෙනෙනවා, පෙනෙන රූපය මේ විදිහට අවකාශ ධාතුව තුළ හැඳුණේ කොහොමද කියන එක පෙන්නන්න.

ඒ රූපය පෙනෙන කොට තමන්ගේ මනසේ ඇතිවෙන ගති ටික අවබෝධ කරගන්න. තව යමක් මේකට කරන්න, තව යමක් එකතු කරන්න හදන්න එපා.

සම්මාදිට්ඨිය කියන්නේ 'වූ දෙය වූ හැටියට' බලනවා මිසක හදලා බලනවා කියන එකක් නෙවෙයි. මේකේ රූප කලාප බිඳි බිඳි යනවා නම් පෙනෙන්නේ නැහැ, පින්වතුන් හදලයි බලන්නේ. කඩලා කඩලා බිඳලා නම් බලන්නේ පෙනෙන දෙය බලනවා නෙවෙයි, පින්වතුන් කඩලා කඩලා බිඳලා බිඳලා බලන එකක් හදලයි බලන්නේ.

වූ දෙය බලනවා නම් පවතින දෙය හැඳුණ හැටි, හැදෙන හැටි බලන්න. ඒකයි 'වූ පරිදි' වචනය පවරලා දෙනවා කියන්නේ. හදලා එකක් පෙන්නන එක නෙවෙයි. ඒ නොවූ දෙයක් පෙන්නන්නේ. දැන් එහෙම එකක් නැහැ, නගරහිමියාට පෙන්නනවා කඩලා කඩලා බලලා රූප කලාප ටිකක් තියෙන්නේ, ඇතිවෙලා නැතිවෙනවා කියලා - හදලායි පෙන්නුවේ නගරහිමියාට.

පින්වතුන් 'වූ දෙය වූ විදිහට' පෙන්නුවොත් අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා ආහාර කියන ටිකෙන් ඇස් ඉදිරිපිටට ආපු සතරමහාධාතු රූපය, උපාදය රූපය දකින කොට මනස තුළ මෙහෙම ප්‍රපංච ටිකක් යෙදුණා කියලා

- 'වූ දෙය වූ විදිහට' නගරහිමියාට අල්ලලා දෙන්න. ඒක නේ අවශ්‍ය වෙන්නේ නේද?

ඒ නිසා සම්මාදිට්ඨි කියලා කියන්නේ යමක් හදලා බැලීම නෙවෙයි පවතින දෙයක ඇත්ත දැකීම. සත්‍ය අවබෝධයක් තියෙනවා කියන්නේ තියෙන දෙය තියන විදියට බලනවා මිසක නිර්මාණය කරලා බලන එක නෙවෙයි. බණ භාවනා කරනවා කියලා තව නිවනක් හදගෙන නිවන් දකින්න හදන්න එපා. තියෙන දෙය අවබෝධ කරගන්න. බුදුරජාණන්වහන්සේවත් කළේ නැහැ. බුදුරජාණන්වහන්සේවත් නොකළ දෙයකින් අපි අවබෝධ කරගන්නයි හදන්නේ. ඒ නිසා ඉස්සෙල්ලාම හැම දෙයකටම කලින් බලන්න "නිවන් දකින්න මොනවා හරි දෙයක් කරන්න නෙවෙයි, කුමක්ද නිවන් දකින්න කරන්න ඕනේ?" කියලා.

මෙන්න මේ ධර්මතා ටික තේරුම් ගත්තහම පින්වතුන්ට ඒකාන්තයෙන්ම මේ ජීවිතයේ ම "මේ සතරමහාධාතුව මමත් නෙවෙයි, මගෙත් නෙවෙයි, මගේ ආත්මයත් නෙවෙයි" කියලා ඇත්ත ඇතිහැටියේ දකින්න පුළුවන්.

පයවිං. පයවිතො ඤාතො පයවිස්මිං. නිබ්බන්දනි නිබ්බන්දං. විරජ්ජනි විරාගා විමුච්චති විමුක්තස්මිං. විමුක්තමිති ඤාණං හොති - සතරමහාධාතුව සතරමහාධාතුව හැටියට දකපු දවසට සතරමහාධාතුවේ කලකිරෙනවා, කලකිරෙන කොට නොඇලෙනවා, නොඇලෙන කොට සතරමහාධාතුව දකින කොට මනසේ ඇතිවෙන ගති ටිකෙන් මිදෙනවා. මිදුණහම මිදුණා කියන නුවණ එනවා. ශුන්‍යතාවයේ එළඹ සිටිනවා. ඒකට කියනවා සෝපදිසෙස නිබ්බාන කියලා.

හටගන්න හැම ආයතනයක්ම නිරුද්ධ වෙන බව දකින්න ඕනේ නැහැ, වෙනවා. ඒ තැනට මනස හදලා තියෙන්නේ.

ඒකයි අරමුණු කෝටියක් ඇසුරු කළත් ප්‍රශ්නයක් නැහැ. එක වෙලාවකට වැහි වතුර වැහි බිඳ කෝටි ප්‍රකෝටි ගණනක් දකියි නම් කෝටි ප්‍රකෝටි ගණනේම උදයවැය දකිනවා එක ක්ෂණයෙන් එයා. බලන්නේ නැහැ, පෙනෙනවා. ඒ තැනට මනස හදලා තියෙන්නේ.

කිසිවක් අරමුණු නොරැඳෙන මහසකුයි හැදුවේ ඒ. ආසුවයන්ගෙන් කෙලෙසුන්ගෙන් මනස මිදුණා කියන්නේ. ඒ මනසේ ඉන්න එක විතරයි තියෙන්නේ. ඇතිවෙන හැම දෙයක්ම හැතිවෙනවා කියන

එක ධර්මතාවයක් වෙලා ජීවිතයේ. “නැතිවුණා නේද, නැතිවුණා නේද” කිය කියා බලන්න ඕනේ නැහැ. බලන්න වෙන්වේ නොපෙනෙන නිසායි. ගන්න වෙන්වේ නැති නිසායි. තියෙනවා නම් ගන්න ඕනේ නැහැ. නිරෝධ සංඥාවෙන් ජීවත්වෙනවා. ශුන්යතාවයෙන් ජීවත්වෙනවා.

අන්තිමට මේ ආයතන ටිකේ ආයු සන්තතිය ඉවරවෙන කොට, ආයතන ටික දිරලා යනකොට, ජීවිත ඉන්ද්‍රිය සිඳෙන දවසට, ආයු සංස්කාරය සිඳුණහම මේ ස්කන්ධ ටිකත් ගෙවිලා බිඳිලා යනවා. එතකොට කියනවා අනුපදිසෙස පරිනිර්වානය කියලා. ජීවිත ඉන්ද්‍රිය නිසා එන දුකෙන් ද මිදුණා. නිබ්බන්ති ධරා යථායං පදිපො - ඒ ධරයන් වහන්සේ පහනක් නිවුණා වගේ නිවෙනවා.

ඒ ටිකෙන් මිඳෙන්වේ ස්පර්ශ ආයතන හයෙන්. ඉස්සෙල්ලා අනුපාද පරිනිර්වානයට පත්වෙන්න.

ස්පර්ශ ආයතන හයේ කිසිවක් උපාදන වශයෙන් නොගෙන මිඳෙන්න. ස්පර්ශ ආයතන හයේ කිසිවක් උපාදන වශයෙන් ගන්න එපා. “ඇහැ මම, රූපය මම, වක්ඛු විඤ්ඤාණය මම, කත මම, ශබ්දය මම, මගේ අම්මාගේ, තාත්තාගේ, දුව පුතා” කියලා ස්පර්ශ ආයතන හයේ කිසිවක් ගන්න එපා.

මනසේ තියෙන කෙලෙස් නිසා අනාත්ම ස්කන්ධ ටික ඉපදිලා, ස්කන්ධ ටික දකින කොට මනසේ ඒ ගතිය යෙදෙනවා. සතරමභාධාතුවක් එක්ක සිතුවිලි ගොඩක පැවැත්මක් මේ ලෝකය කියලා තියෙන්නේ.

බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරන්නේ ඡ ධාතු අයං පුරිසපුත්තලො - පුරිස පුද්ගලයා කියන තැනක මහණෙහි සය ධාතුවක් තියෙන්නේ. පඨවි ධාතු, ආපෝ ධාතු, තේජෝ ධාතු, වායෝ ධාතු, ආකාශ ධාතු, විඤ්ඤාණ ධාතු - එව්වරයි පුරුෂයා කියන තැනක තියෙන්නේ.

සතරමභාධාතුව තියෙන තැනක කෙලෙස් ටිකකින් සතරමභාධාතුව උපද්දලා, උපන්න සතරමභාධාතුව දිහා විත්ත චෛතසික ටිකක් යෙදිලා. ඔන්න ඔය තැන ඉන්නවා. ස්පර්ශ ආයතන හය උපාදන වශයෙන් නොගෙන මිදුණා. අනුපාද පරිනිර්වානය. අනුපාද පරිනිර්වානය - උපාදන වශයෙන් නොගෙන මිදුණා. ස්පර්ශ ආයතන හය උපාදන වශයෙන් නොගෙන කෙලෙසුන්ගෙන් ආප්‍රවයන්ගෙන් හිත මුදවා ගත්තා.

ර්ගාවට අනුපදිසෙස, උපදිශේෂයක්වත් නැහැ, ස්කන්ධ උපදියත් අතහැරියා, උපදි ශේෂයක්වත් නැහැ, පහතක් වගේ නිවුණා.

අන්න ඒ තැනට පත්වෙලා මේ ජීවිතයේ දී ම නිවීම, මිදීම හදගන්න කියලා මතක් කරනවා. නිවෙන්න, මිඳෙන්න කියලා ගිහිල්ලා තව විදිහක ඇලීමක් බැඳීමක් ඇති කරගන්න තව යමක් කරන්න යන්න එපා. තමන්ව යහපතේ යොදවා ගන්න, නිසි තැනට දගන්න තමන් ම දක්ෂවෙන්න කියන කාරණාව මතක් කරනවා. අනුන්ගේ වැරදීමකින් හෝ තමන්ගේ වැරදීමකින් හෝ වාහනයක හැප්පුනොත් මැරෙන්න වෙන්නේ අපිට. මට වැරදීමකින් වේවා, අනිත් කෙනා කියන දෙය වැරදීමකින් වේවා, වැරදුනොත් සසරට වැටෙන්න වෙන්නේ මට, තමන්ට. ඒ බව මතක තියාගෙන හැමදෙනාම කටයුතු කරන්න කියන කාරණාව මතක් කරනවා.

හැම දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි.

සාදු ! සාදු !! සාදු !!!

දර්ශන විශුද්ධිය පිණිස නිමා විය.

කාලාම සූත්‍රය¹

නමොනස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

සද පූජනීය චන්දනීය මහා සංඝරත්නයෙන් අවසරයි, ශ්‍රද්ධාබුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි, මේ පින්වත් සියලුදෙනාම අද දවසේ මේ සේනාසනයට ආවේ ගෙවල් දෙරවල්වල නොයෙක් වැඩකටයුතු නැති හින්දු නෙවෙයි. ඒ දේවල් තිබුණත් මේ ඉමක් කොනක් පරක් තෙරක් නැති අනවරාග්‍ර වූ සංඝාර දුකින් අතමිදිගන්නට ඕනේ කියන කළණ සිත් ඇතුළුව, බුද්ධ, ධර්ම, සංඝ යන ත්‍රිවිධ රත්නයේ පිහිට පිළිසරණ තැන් කරගෙන, සැඟවෙන තැන් කරගෙන, ඒ සද්ධර්මය අහලා ඒ තුළින් ලැබෙන අවබෝධයෙන් මේ සසර ගමන නිමා කරගන්න ඕනේ කියන සිත් ඇතුළුව. ඉතින් මේ පින්වතුන් බොහෝම ශ්‍රද්ධාවෙන් මේ පැමිණි ගමන සාර්ථක කරගන්න අද දවසේ දී හැමදෙනාම වෙනදට වඩා බොහෝම උවමනාවක්, හොඳ නුවණක්, හොඳ සිහියක් දවස පුරාවටම යොදන්නට ඕනේ. මොනවා හරි දේවල් පැත්තකට වෙලා ඉඳගෙන හිත හිතා ඉන්නේ නැතිව, කිය කියා ඉන්නේ නැතිව, පුළුවන් තරම් ඇසු පරිදි දෑරූ පරිදි, තමන් හුදකලා වෙලා ඒක ප්‍රගුණ කරන්නටත් උත්සාහවත් වෙන්නට ඕනේ.

පින්වතුනි අද දවසේ දී සත්‍යය ගවේෂී මනසකට, නැත්නම් ජීවිත අවබෝධයක් ලැබෙන සැබෑම දේ, 'සැබෑම දහම මොකක්ද සත්‍යම වූ දේ මොකක්ද' කියලා හොයන කෙනෙකුට උපකාරී වෙන සූත්‍රයක් මම කියලා දෙන්න හදන්නේ. කවුරුත් දන්නවා කාලාමවරුන්ට බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනාකොට වදළ සූත්‍රය. ඉතින් ඒ සූත්‍රයේ තියෙන කරුණුත් බොහෝ සෙයින්ම ගැඹුරුයි, ගැඹුරු ස්වභාවයෙන් යුක්තයි. සෙලවෙන මනසකින්, චලනය වෙන මනසකින්, නොයෙක් නොයෙක් අරමුණු ඔස්සේ දුවන සිතකට මේ පෙන්නන කරුණු තේරුම්ගන්න පහසු වෙන්නේ නැහැ. නමුත් හොඳ අවධානයක්, හොඳ උවමනාවක් තියෙන, ඉතාමත් ඕනෑකමින් සද්ධර්මය කෙරෙහි ආදර ගෞරවය උපදවාගෙන බණ අහන කෙනාට මේ කාරණාව තේරුම් ගන්නට බැරිත් නැහැ.

පින්වතුනි, ධර්මය අවබෝධ කරගත්ත අතීත උත්තමයෝ දිහා බලනකොට හත් හැවිදිරි වයසේ පුංචි දරුවෝ ඉඳලා තියෙනවා. පමණ

¹ 2016-06-19 පොසොන් පොහොය දේශනය - ලබුනෝරුව

කරන්නට බැරී තරම් ගැඹුරක් නම් ඒ අයට මේක තේරුම් ගන්න බැරී වෙනවා. ඒ වගේම අවුරුදු එකසියවිසි වයස් ගිය ඉතාමත් වයෝවෘද්ධ ස්වභාවයට පත්වෙච්ච අයත් මේ ධර්මය අවබෝධ කරගෙන තියෙනවා. ශරීරය ඒ තරම් දුර්වල ස්වභාවයට පත්වෙච්ච අය තුළත් ග්‍රහණය කරන්න, ධාරණය කරන්න පුළුවන් මට්ටමකයි තිබ්ලා තියෙන්නේ, ධර්මය තියෙන්නේ.

ඉතින් මෙතැනදී ධර්මය අවබෝධවීම සහ නොවීම කියන කාරණාවට සෘජුවම බලපානවා අපේ ඊට ඇති උවමනාව සහ නුවමනාව. අපි හොඳට උවමනාවෙන් මේ ධර්මය ශ්‍රවණය කරනවා නම් අපි කාටත් පෙනෙන මට්ටමකයි බුදුරජාණන්වහන්සේ පෙන්වා වදාළේ. නොපෙනෙන මට්ටමක් නෙවෙයි. ඇදහීමෙන් විශ්වාසයෙන් ගන්න මට්ටමක් නෙවෙයි. ඒ නිසා හැමදෙනාම බොහෝම හොඳින් ධර්මය ශ්‍රවණය කරන්න කියලා මතක් කරනවා.

පින්වතුනි, මේ ධර්මය තේරුම්ගන්න බැරිවෙච්ච නිසා “අරියස්ස හික්ඛවෙ සීලස්ස අනනුබොධා අප්පට්ඨො ඵමදං දීඝමද්ධානං සන්ධාවිතං සංසරිතං මමඤ්චෙව තුම්භාකඤ්ච - මහණෙනි, ආයථී වූ සීලය, ආයථී වූ සමාධිය, ආයථී වූ ප්‍රඥාව, ආයථී වූ විමුක්තිය අවබෝධ කරගත්තේ නැති නිසා, ප්‍රතිවේධ නොකළ නිසා, නුඹලාත් මමත් බොහෝ කාලයක් සසර ඇවිද්ද, සැරිසැරුවා” කියලා පෙන්නවා. පින්වතුනි, බුදුරජාණන්වහන්සේ දවසක් හික්කුන්වහන්සේලාට පෙන්නවා “මහණෙනි නුඹලාට මේ වේපුල්ල පර්වතය පෙනෙනවාද” කියලා. වේපුල්ල කියන්නේ ඉතාමත් විශාල පර්වතයක්. “මහණෙනි එකම එක කල්පයක් තුළ ඒ මේ අත දූවන සැරිසරන සත්වයෝ, එක කල්පයක් තුළ ඉපදුණු වෙලාවේ දී ඒ ඒ ජීවිතවල තමන්ට උරුමවෙච්ච ඇටසැකිලි එකතු කරන්න පුළුවන් නම්, ගොඩගහන්න පුළුවන් නම්, එකතු කළොත්, ගොඩ ගැහුවොත්, ඒවා නොනැසී පැවතුනොත්, මහණෙනි මේ වේපුල්ල පර්වතයට වඩා මහත් වූ විශාල ඇට ගොඩක් එක කල්පයක් තුළ එක සත්වයෙක් අත්විඳගන්නවා” කියලා පෙන්නවා. ඉතින් අපි තෘෂ්ණාවෙන් ‘මම, මගේ’ කියලා අවුරුදු 50ක 60ක මේ ඇටසැකිලි උරුම කරගන්නට, මුළු ජීවිතයම මේකයි කියලා හිතුවාට පින්වතුනි මේ ජීවිතය විතරක් නෙවෙයි, ආපහු මේ ශරීර කුඩුව අතහරිනවා, කම් වූ පරිදි ආපහු තව මේ වගේම අස්ථිපඤ්ජරයක් උරුම කරගන්නවා.

ඉතින් මේ වගේ සසර බොහෝ කාලයක් අපි හැම කෙනෙක්ම දුක් වින්ද, එබඳු වූ දුක්සහගත සසරෙන් එතෙර වෙන්න පුළුවන් වටපිටාවක් අද ලැබිලා තියෙනවා බුද්ධෝත්පාද කාලය, මනුෂ්‍යය ජීවිතය, සද්ධර්මය තියෙන වටපිටාව. ඉතින් මේ වෙලාවේ දී පිනකින්, කුසලයකින් ලැබෙන්න ඕනේ සියලුම වටපිටාව අපිට ලැබිලා තියෙනවා. දැන් ඉතුරුවෙලා තියෙන්නේ ප්‍රඥාව, වියඹ වගේ ධර්මතාවයෙන් සාක්ෂාත් කරගන්න ටික විතරයි.

හැමවෙලාවේම කුසලය, පින කියන එක නිවන්මගට උපකාර වෙන්නේ ඉන්ද්‍රිය අංගවිකල නොවූ, හඟවා කියන අරුත් තේරුම්ගන්න පුළුවන් මනුෂ්‍යය ආත්මභාවයක් ලබාදෙන්න. ඒ වගේම බුද්ධෝත්පාද කාලයක, සද්ධර්මය තියෙන, කල්‍යාණ මිත්‍ර ඇසුර තියෙන වටපිටාවක් ලබාදෙන්න. දනාදී කුසල ධර්මයක් කරලා මේ කුසලය අපට නිවන පිණිසම හේතුවේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කළොත්, ඒ ආමිස කුසලයකින් නිවන්මගේ මුල් පඩිපෙල ටික සකස් කරලා දෙනවා. මනුෂ්‍යය ආත්මභාවය, බුද්ධෝත්පාද කාලය, සද්ධර්මය තියෙන වටපිටාව ලැබෙනවා. ඒ ටික ලබාගන්න කෙනාට ආපහු අවශ්‍ය වෙන්නේ කුසල ධර්ම කරමින් ප්‍රාර්ථනා කරන එක නෙවෙයි. වහ වහාම 'වීරියෙන දුක්ඛං අවචෙති' - වියඹයෙන් දුක ගෙවාගන්නට ඕනේ. බොහෝ වියඹ කරන්නට ඕනේ. ඒ වගේම හොඳ ශ්‍රේණි ශක්තියක් ඇති කරගන්නට ඕනේ. පඤ්ඤා පරිසුද්ධාත - ප්‍රඥාවෙන් තමන් පිරිසිදු වෙන්නට ඕනේ. ඒ ටික උත්සාහය වියඹය මතයි තියෙන්නේ.

ඉතින් ඒ නිසා මම මේ පෙන්නන්න හදන සූත්‍රය හැමදෙනාම බොහෝම හොඳින් ඉස්සෙල්ලා ශ්‍රවණය කරන්න. ඊටපස්සේ මේකේ තියෙන අර්ථ කරුණු මම කියලා දෙන්නම්.

පින්වතුනි, මේ සූත්‍රය අභිගුත්තර නිකායේ තික නිපාතයේ කාලාමවරුන් උදෙසා දේශනා කළ සූත්‍රය. එක් කලෙක භාග්‍යවත් බුදුරජාණන්වහන්සේ ඉතා මහත් භික්ෂු සංඝයා පිරිවරාගෙන කොසොල් රට සැරිසරන කොට කාලාමවරුන්ගේ කේසපුත්තක කියන නියමිගමට වැඩියා. කේසපුත්තක නියමිගම් වැසියෝ, "පින්වත්නි ශාක්‍යපුත්‍ර වූ, ශාක්‍ය කුලයෙන් නික්ම පැවිදි වූ ශ්‍රමණ හවත් ගෞතමයෝ කේසපුත්තක ගමට වැඩලා තියෙනවා. ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අරිහත්, සමායක් සම්බුද්ධයි, විද්‍යාවරණ සම්පන්නයි, සුගතයි කියලා මේ වගේ මහා කීර්ති ශබ්දයක් උස්ව පැහැනැගලා තියෙනවා. එබඳු වූ රහතුන්ගේ දැකීම මනාමයි" කියලා කට්ටිය කතා වුණා. කතාවෙලා ඒ කේසපුත්ත

නියමිගම් වැසි කාලාමවරු භාග්‍යවතුන්වහන්සේ කරා එළඹියා. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ඉන්න තැනට ගියා. ගිහිල්ලා ඇතැම් කෙනෙක් භාග්‍යවතුන්වහන්සේ වැද එකත්පසෙක හිටියා. ඇතැම් කෙනෙක් භාග්‍යවතුන්වහන්සේ සමග සතුටු වුණා. සතුටුවෙන්නට නිසි කතා කරලා එකපැත්තක ඉඳගත්තා. ඇතැම් කෙනෙක් භාග්‍යවතුන්වහන්සේට දෙසට ඇඟිලි බැඳගෙන එකත්පසෙක හිටියා. ඇතැම් කෙනෙක් නම්ගොත් අස්සවා එකත්පසෙක ඉඳගත්තා - ස්වාමිනි, මගේ නම මෙන්න මේකයි කියලා ඒ විදිහට තමන්ගේ නම් කියලා ඉඳගත්තා. ඇතැම් කෙනෙක් තෘෂ්ණිමිභූතව, ඒ කියන්නේ නිහඬවම ඇවිල්ලා ඉඳගත්තා.

එකත්පසෙක හුන් කේසපුත්ත නියමිගම් වැසි කාලාමවරු භාග්‍යවතුන්වහන්සේට මෙන්න මෙහෙම කියනවා. “වහන්ස, කේසපුත්තයට එන ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ඇත. මේ කේසපුත්ත කියන නියමිගමට එක එක විදිහේ පැවිද්දේ එනවා. ඔව්හු ස්වකීය ලබ්ධියම කියති - තමන්ගේ අදහසම කියනවා. මෙරමාගේ ලබ්ධිය සටා බෙණෙති - ඒ කියන්නේ අනිත් අයගේ අදහස් වලට පටහැනිව කතා කරනවා. අනිත් අයගේ දර්ශන බොහොම හෙළා දකිනවා. බැහැර කරනවා. වහන්ස, අන්‍ය වූද ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් කේසපුත්තයට එයි. එයා ගියාට පස්සේ තවත් එක්කෙනෙක් එනවා. ඔහුද තමන්ගේ දෘෂ්ටියම කියනවා. ඒකම පවසනවා. අනිත් අයගේ අදහස් බොහොම හෙළාදකිනවා, බැහැර කරනවා. වහන්ස, ඒ අපට මේ හවත් මහණ බමුණන් අතරින් කවරෙක් නම් සත්‍යය කියාද? කවරෙක් මුසා බෙණෙයි දැයි සැක ඇතිවේමයි, විවිකිච්ඡා ඇතිවේමයි”.

ඉතින් එක එක්කෙනා මේ කේසපුත්ත ගමට ඇවිල්ලා තමන්ගේ මතයම කියනවා, අනිත් එක වැරදියි කියනවා, අනිත් ඒවා හෙළාදකිනවා. එයා ගියහම තව කෙනෙක් එනවා, එයාගේ අදහස, දෘෂ්ටියම එයා කියනවා, ඒකම හරි කියනවා, අනිත් ඒවා හෙළාදකිනවා, බැහැර කරනවා. ඉතින් මෙහෙම නොයෙක් විටෙක මේ කේසපුත්ත ගමට ඇවිල්ලා ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෝ එක එක දෘෂ්ටි, එක එක අදහස් ප්‍රකාශ කරනවා. එන එන කෙනා අනිත් කෙනාගේ දෙය වැරදියි කියනවා, තමන්ගේ එක හරියි කියනවා. ඉතින් ඒ අයට හිතෙනවාලු ඇත්තටම මේ අය අතරින් කවුද සත්‍යය කියන්නේ, කවුද බොරු කියන්නේ කියලා. අපිට මේක තේරුම්ගන්න බැහැ නේ කියලා හිතුණාලු.

මම අද දවසේ දී මේ ටික මතක් කරන්න හේතුව එදාටත් වඩා මේ ප්‍රශ්නය අද දවසේ ටිකක් උග්‍ර තත්වයේ තියෙන්නේ. මොකක් නිසාද? එදා නම් එක එක ලබ්බි, එක එක දෘෂ්ටි තියෙන වෙනත් වෙනත් ශාස්තෘවරුන්ගේ පිරිස, අනුගාමිකයෝ තමයි මේ වගේ අදහස් ප්‍රකාශ කළේ. අද එක එක අදහස්, එක එක දෘෂ්ටි තියෙන එක එක ශාස්තෘවරුන්ගේ අනුගාමිකයන්ගේ දෘෂ්ටි අදහස් තියෙනවා වගේම, මේ ශාසනය තුළත් බණ අහන කට්ටියට හරි ප්‍රශ්නයක් එක්කෙනෙක් එකක් කියනවා, තව එක්කෙනෙක් තව එකක් කියනවා, අන්තිමට ධර්මය අහන අයට කවුරු කියන එකද හරියි කියලා ප්‍රශ්නයක් ඇතිවෙනවා. බණ භාවනා කරන්න ගියහම මේ විදිහට විදර්ශනා කරන්න, මේ විදිහට නාමරූප බලන්න, මේ විදිහට උදයවැය බලන්න, නැත්නම් මාර්ගය ගැන වුණත්, භාවනා ක්‍රම ගැන වුණත්, දර්ශනය ගැන වුණත්, අදහස් ගැන වුණත් එක එක්කෙනා එක එක විදිහට කියනවා. කියනකොට කොයි කෙනා කියන එකද සැබෑව, කොයි එකද බොරුව කියලා හරියට විනිශ්චය කරගන්න බැරි පිරිස් ගොඩක් ඉන්නවා.

ඉතින් ඒ වෙලාවේ දී බුදුරජාණන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා “කාලාමයෙනි, තොප විසින් සැක කරන්නට නිසි ම යි. මේ කාරණාව මේ විදිහට වුණහම සැක කරන්න සුදුසු ම යි. සැක කරන්න නිසි තැනම තොපට සැකය උපන්නා. සැක කරන්න සුදුසුම තැන තමයි සැකය උපන්නේ. කාලාමයෙනි, තෙපි එව්, අනුග්‍රව කථායෙනුදු නොගණුව”. ඒ කියන්නේ සත්‍යය හොයන කෙනෙකුට පෙන්නනවා මෙන්න මේ ප්‍රධාන කාරණා දහය. මෙන්න මේ කාරණා දහයෙන් එකකටත් අනුගතව යමකට එකඟවෙන්න එපා, යමක් පිළිගන්න එපා කියනවා.

- පළවෙනි එක තමයි අනුග්‍රව කථායෙන් නොගණුව. ඒ කියන්නේ ඇසීම මාත්‍රයකින් ගන්න එපා කියලා කියනවා. ඇසීම මාත්‍රය කියන්නේ මොකක්ද? කෙනෙකුගේ කටහඬ මිහිරි නම්, ලස්සණ නම්, ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් යුක්ත නම්, හොඳට ක්‍රමානුකූලව ස්වරූපාංජන ශබ්ද කරනවා නම්, මේ නිසා පැහැදීමක් ඇති කරගන්නවා නම් ඒකත් අනුග්‍රවයක්.
- එහෙම නැති නම් ව්‍යංජනජායාවෙන් අර්ථ ගන්නවා නම්, වචනය ඇසුනු පමණකින් - “ආ, එහෙනම් මේක තමයි අර්ථය” කියලා ගන්නවා නම් ඒකත් අනුග්‍රවයක්. අපි කියමු අපි ගිණිකවේ අසාහිතය පටිපන්නො පුග්ගලො - මහණෙනි, ආත්ම සුවය පිණිස පිළිපන්න පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා කියලා කිව්වොත් - “ආ, ආත්ම සුවය පිණිස

පිළිපන්න පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා කියලා - එහෙනම් ආත්මයක් තියෙනවා තමයි” කියලා ඒ වගේ පදව්‍යංජන මාත්‍රයකින් අර්ථ ගන්නවා නම්, ඇසීම මාත්‍රයකින් අර්ථ ගන්නවා නම්, මෙන්ම මේකට කියනවා අනුශ්‍රවයෙන් පිළිගන්නවා කියලා, අදහනවා කියලා.

- ඊළඟට බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා පරම්පරා කතාවෙනුත් ගන්න එපා - මා පරම්පරාය - අපි බෞද්ධ නිසා මේ කරුණු අපි පිළිගත යුතුයි කියලා පිළිගන්න එපා කියනවා. එහෙම නැතිනම් අපි කතෝලික නිසා, අපි මුස්ලිම් නිසා, අපි හින්දු නිසා, අපි බෞද්ධ නිසා අපි මේක පිළිගත යුතුයි කියන තැනකින් සත්‍ය භාෂන කෙනෙකුට එපමණකින් පිළිගන්න එපා කියනවා. එපමණකින් ඇදහීමට, පැහැදීමට පත්වෙන්න එපා කියනවා.
- ඊගාවට කියනවා මා ඉතිකිරාය - මෙය මෙසේ විය හැකියි කියලා, මේක මෙහෙම වෙන්න පුළුවන් කියලා අනුමානයට පිළිගන්නත් එපා කියනවා.
- මා පිටකසම්පදනෙන් - පිටකයේ තිබුණාට, බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කළ ත්‍රිපිටකයේ මෙහෙම තියෙනවා නේ කියලා එහෙම පිළිගන්නත් එපා කියනවා. එහෙම නැත්නම් බයිබලයේ මෙහෙම තියෙනවා නේ, කුරානයේ මෙහෙම තියෙනවා නේ, හගවත් ගීතයේ මෙහෙම තියෙනවා නේ කියලා ඒ ඒ කෙනාට අයිති පොතපතේ තිබුණාට ඒක පිළිගන්න එපා කියන එකයි මා පිටකසම්පදනෙන් කියලා කියන්නේ. ඒකෙන් කියන්නේ බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මය වූ ත්‍රිපිටකයේ තියෙන දෙය ගැන විතරක් නෙවෙයි, සත්‍යයක් භාෂන කෙනාට ඒ ඒ තමන්ගේ ආගමේ තියෙන පොතපතේ තිබුණු පමණකින් ඒක පිළිගන්නට එපා කියනවා.
- මා තක්කහෙතු - තර්කානුකූලව කරුණුකාරණා පෙන්නවා කියලාත් පිළිගන්නට එපා කියනවා.
- මා නයහෙතු - න්‍යායට ගැලපුණාට, යම් න්‍යායකින් පෙන්නවාට එහෙමත් ගන්න එපා කියනවා.
- මා ආකාරපරිච්ඡිකකො - ආකාර පරිච්ඡිකයෙන් ගන්නත් එපා කියනවා. මොකක්ද ආකාර පරිච්ඡිකය කියලා කියන්නේ? ඒ කියන්නේ “මේ විදිහට බලනකොට මේ කාරණය මේ විදිහට හොඳට ගැලපෙනවා තමයි, මේක එහෙනම් හරි තමයි” කියලා නොයෙක් ආකාරයට විචර්කනය කරලා ගන්න එක.

මම ඒකට උපමාවක් කියන්නේ, සමහර තැන්වල ධර්මය ගැන අර්ථ පෙන්න තැන් මම දකලා තියෙනවා, මඩගල සූත්‍රයේ කියන ගාථාවල අර්ථ පෙන්නවා මම අහලා තියෙනවා, “අසෙවනා ව බාලානං, පණ්ඩිතානාඤ්ච සෙවනා, පූජා ව පූජනීයානං, එතං මඩගලමුත්තමං - බාලයෝ ඇසුරු කරන්න එපා, පණ්ඩිතයෝ සේවනය කරන්න”. එතකොට දැන් ඒකේ පෙන්නවා “බුදුරජාණන්වහන්සේ තමන් තුළින් සියල්ල බලන්න කියලා තියෙන්නේ බාහිර බාලයෝ, බාහිර පණ්ඩිතයෝ බලන්න එපා, බාල කියලා කියන්නේ රාග ද්වේෂ මෝහ, පණ්ඩිත කියලා කියන්නේ අලෝභ අද්වේෂ අමෝහ. බාලයා ඇසුරු කරන්න එපා කියලා කිව්වේ රාග, ද්වේෂ, මෝහ ඇසුරු කරන්න එපා, පණ්ඩිතයා ඇසුරු කරන්න කියන්නේ අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ ඇසුරු කරන්න කියලා කියනවා”. ඔය වගේ කාරණා පෙන්නවා නම් මෙහෙම බලන කොට මේක හරි තමයි නේද, මේක මොන තරම් ඇත්තද කියලා නැවත නැවත ආකාර පරිච්ඡේදනය කරලා පිළිගන්නවා. ඕකට තමයි ආකාර පරිච්ඡේදනය කියලා කියන්නේ. දැන් ඔය පින්වතුන්ටත් හිතෙනවා නේ ඇත්ත තමයි කියලා නේද? නමුත් ඒක නෙමෙයි ඇත්ත.

ඊගාවට බලන්න ඕනේ අපි ඒකේ ‘ලෝභ ද්වේෂ මෝහ බාලයි, අලෝභ අද්වේෂ අමෝහ පණ්ඩිතයි’ කියන දැනුම අපට එන්න උදව් කළේ කවුද? ඒ දෙකේ බාල පණ්ඩිතකම තේරුණේ මොකෙන්ද? කවුරු නිසාද? බාහිර බාල පණ්ඩිත ප්‍රභේදයක් නොවුණේ නම්, විචාරක වලින් නම් බාල පණ්ඩිතකමක් දකින්නේ, මේ ධර්මයෝ බාලයි, මේ ධර්මයෝ පණ්ඩිතයි කියන දැනුම අපිට ඉපදෙනකොට ආවාද? තිබුණාද? ඒ නිසා අපි බැලූ පමණකින් ගත්තොත් අපිට සත්‍ය කියන එක සැඟවෙනවා - ආකාර පරිච්ඡේදනය කියලා කියන්නේ මේ වගේ නොයෙක් විදියේ විචාරකනය කරලා ‘මේක නම් හරි තමයි’ කියලා එහෙම ගන්නත් එපා කියනවා.

- මා දිට්ඨිනිජ්ඣානක්ඛන්ති - ඒ කියන්නේ තමන් හිතාගෙන ඉන්න විදිහට, දැනගෙන ඉන්න විදිහට මේක හරියටම හරියනවා නේද, ගැලපෙනවා නේද මේ පෙන්නන එක, මම මෙව්වර කාලයක් හිතාගෙන හිටියේ මේ විදිහට, ඒ විදිහටම කියනවා, ඒ විදිහටම හරි කියලා තමන්ගේ දෘෂ්ටියට ගැලපෙන නිසා තමන් හිතාගෙන ඉන්න කාරණාවට ගැලපෙන නිසා, අදහසට ගැලපෙන නිසා ගන්නත් එපා කියලා කියනවා.

- මා භබ්බරූපතාය - මේ කියන කෙනා, කියන භාමුදුරුවෝ හොඳට ඉගෙනගෙන තියෙනවා, ඒ හින්දා මෙයා කියන එක හරි වෙන්න පුළුවන්. නැත්නම් හොඳ දේහ ලක්ෂණයක් තියෙන මේ වගේ කෙනෙකුට නම් මේක කියන්න පුළුවන්. එතකොට මෙයා පැවිද්දෙක්, නැත්නම් හොඳ සිල්වත් කෙනෙක්, ඒ නිසා මේක මෙයාට කියන්න පුළුවන් කියලා භවා වූ රූපයෙන් මැනලාත් ගන්න එපා කියනවා.
- මා සමණො නො ගරුති - මේ ශ්‍රමණයන්වහන්සේ අපේ ගුරුවරයෙක් වගේ, මේ ශ්‍රමණයන්වහන්සේ අපේ ගුරුවරයෙක්, ඒ නිසා අපි මේ වචනය ගතයුතුයි කියලා එහෙම ගන්නත් එපා කියනවා.

එතකොට මෙන්න මේ කාරණා ටික පෙන්නලා, දැන් ඔය කාරණා ටිකෙන් ගත්තොත් බලන්න, අද දවසේ අපි ධර්මය අහන්නේ බොහෝ වෙලාවට ඔය කාරණා 10න් මොකක් හෝ එකක් ඇතුළේ නේ?

ඔය කාරණා 10න් පෙන්නනවා මේ එකකින්වත් තමන්ට සත්‍යය අවබෝධ වෙන්නේ නැහැ කියන එක. එතකොට ඔය පින්වතුන් අනුන්ගේ යමක් දකින්නේ. බාහිර යමක් දකින්නේ. බාහිර විශ්වාසයක් තියෙන්නේ. මේ කාරණා 10 අතහැරියොත් තමයි, හරියටම සත්‍යය සොයන කෙනෙකුට සැබෑම ස්වභාවය හම්බවෙන්නේ. මම ඉදිරියේ දී මතක් කරලා දෙන්නම් ඒවා.

එතකොට මේ ටික පෙන්නලා බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා "යද තුම්හෙ කාලාමා, අත්තනාව ජානෙය්‍යාථ - කාලාමවරුනි, යම් කලෙක තමාටම දනගන්න පුළුවන් නම්, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා, ඉමෙ ධම්මා සාවජ්ජා, ඉමෙ ධම්මා විඤ්ඤාගරහිතා, ඉමෙ ධම්මා සමත්තා සමාදින්නා අහිතාය දුක්ඛාය සංවත්තන්ති'ති, අථ තුම්හෙ කාලාමා, පජ්ඣෙය්‍යාථ - කාලාමවරුනි, යම් වෙලාවක තමන්ම දනගත යුතුයි මේ ධර්මය කුසල්, මේ ධර්මය වරද සහිතයි, මේ ධර්මය හාත්පස ගන්නේ අවැඩ පිණිස, අහිත පිණිස, දුක් පිණිස පවතිනවා කියලා තමන්ටම තමන්ව තේරුම්ගන්න පුළුවන් වෙන්න ඕනේ".²

"තං කිං මඤ්ඤං කාලාමා - කාලාමයෙනි, නුඹලා කුමක් සිතයිද? ලොහො පුරිසස්ස අජ්ඣාතං උප්පජ්ජමානො උප්පජ්ජති හිතාය වා

² කාලාම සූත්‍රය - pitaka.lk/28165

අහිතාස වා'නි?" - "අහිතාස හන්තෙ". "කාලාමයෙනි, නුඹලා කුමක් සිතනවාද? ලෝභය කියන ධර්මතාවය පුරුෂයාගේ ආධ්‍යාත්මය තුළ උපන් කල්හි ඒක ඒ පුද්ගලයාට හිත පිණිස, අහිත පිණිස පවතිනවා ද?" "ස්වාමීනි, අහිත පිණිස පවතිනවා". "කාලාමයෙනි, ලෝභී වූ පුද්ගලයෙක් ලෝභයෙන් මඩනා ලද්දේ හාත්පස ගන්නා ලද සිත් ඇතියේ යමක් ඔහුට බොහෝ කලක් අවැඩ පිණිස, දුක් පිණිස වේ නම් එබඳු වූ ක්‍රියාවන් කරනවා" - ඒ කියන්නේ ලෝභ සිතින් යුක්ත කෙනා, ලෝභ සිතින් මඩන ලද සිත් ඇති කෙනා තමන්ට බොහෝ කාලයක් අවැඩ පිණිස පවතියි නම් එබඳු වූ ආකාරයට සතුන් මරනවා, හොරකම් කරනවා, කාමයේ වරදවා හැසිරෙනවා, මුසා කියනවා - මෙන්න මේ වගේ අනිත් අයවත් ඒවාට සමාදන් කරවනවා කියන කාරණාව වෙනවා. ලෝභය කියන ධර්මතාවය පුරුෂයෙක්ගේ සන්තානය තුළ උපන්නහම හාත්පස ලෝභය කියන ධර්මතාවය පුද්ගලයා තුළ යෙදුණහම මේ විදිහට පංච දුශ්චරිතය කරනවා, අනිත් අයවත් ඒකේ සමාදන් කරවනවා.

"කාලාමවරුනි, නුඹ කුමක් සිතයිද? ද්වේෂය පුරුෂයාගේ සිතේ උපන් කල්හි ලාභය පිණිස, වැඩ පිණිස පවතියි ද, අවැඩ පිණිස පවතියි ද?" "ස්වාමීනි, අවැඩ පිණිස, අහිත පිණිස පවතියි". "කාලාමයෙනි, දුෂ්ට වූ පුද්ගලයාගේ ද්වේශයෙන් මඩනා ලද සිත් ඇත්තේ ඔහුට යමක් බොහෝ කාලයක් අවැඩ පිණිස, දුක් පිණිස පවතියි නම් එබඳු වූ සතුන් මැරීම, හොරකම් කිරීම, කාමයේ වරදවා හැසිරීම, බොරු කීම ආදී අකුසල ධර්ම කරනවා".

"ඒ වගේම කාලාමයෙනි, මෝහය කියන ධර්මතාවය හිත පිණිස, අහිත පිණිස පවතිනවාද?" "ස්වාමීනි, අහිත පිණිස". "යම් පුද්ගලයෙක් තුළ මෝහය කියන ධර්මතාවය උපන්නේ නම්, හාත්පස මෝහ සිතින් ගන්නා ලද්දේ නම්, ඒ හේතුවෙන් එයාට බොහෝ කලක් අවැඩ පිණිස, අහිත පිණිස, දුක් පිණිස පවතින අකුසල ධර්ම කරනවා. හොරකම් කරනවා, සත්තු මරනවා, කාමයේ වරදවා හැසිරෙනවා, බොරු කියනවා. කාලාමයෙනි, ඒ කුමක් සිතවුද? මේදහම කුසල් හෝ වෙන්ද අකුසල් හෝ වෙන්ද?" "වහන්ස අකුසල්". "සාවද්‍ය හෝ වෙන්ද අනවද්‍ය හෝ වෙන්ද?" "වහන්ස සාවද්‍යයි". "නුවණැත්තන් විසින් ගරහන ලද්දක් වෙයිද, නොගරහන ලද්දක් වෙයිද?" "නුවණැත්තන් විසින් ගරහන ලද්දක් වෙයි". "සමාදන් කොට, පිරිපුන් කොට ගන්නා ලද්දේ අවැඩ පිණිස, දුක් පිණිස පවතියිද නොහොත් නොපවතියිද? මෙහි ලා නොපට

කෙසේ අදහස් වේද?” “වහන්ස, පිරිපුන් කොට ගන්නා ලද්දේ, සමාදන් කොට ගන්නා ලද්දේ අවැඩ පිණිස, දුක් පිණිස පවතියි. මෙහි ලා අපට අදහස් වේ”.

මේ විදිහට පෙන්නලා, “ඒ නිසා කාලාමවරුනි නුඹලා අනුග්‍රවයෙන් ගන්නත් එපා, ඒ වගේම පරම්පරාවෙන් ආවාට ගන්නත් එපා, මෙහෙම වෙන්න ඇති කියලා ගන්නත් එපා, පිටකයේ තිබුණාට ගන්නත් එපා, තර්කයට ගැලපුණාට, න්‍යායට ගැලපුණාට, නොයෙක් ආකාරයට සිතීම නිසා හෝ ගන්න එපා, තමන්ගේ දෘෂ්ටියට ගැලපෙනවාට ගන්න එපා, ප්‍රතිරූපය දිහා බලලා පිළිගන්නට එපා, මේ හමුදුරුවෝ නැත්නම් මේ කෙනා අපගේ ගුරුවරයා කියලා ගන්න එපා,

මෙන්න මේ වගේ - “තමා තුළ විද්‍යමාන වූ අර්ථය දකලා, තමන්ටම තමන්ට තේරුම්ගන්න පුළුවන් මට්ටමක පිහිටා සිටිය යුතුයි, ගත යුතුයි” කියලා පෙන්නනවා.

ඊටපස්සේ ඒ විදිහටම බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා කාලාමවරුන්ට, “කාලාමයනි නුඹලා කුමක් සිතයිද? අලෝභය කියන ධර්මතාවය පුරුෂ පුද්ගලයාගේ සන්තානයේ උපන් කල්හි ඔහුට හිත පිණිස, අහිත පිණිස පවතියිද?” “හිත පිණිස පවතිනවා”. “අලෝභයෙන් යුක්ත පුද්ගලයා, හාත්පස අලෝභ ස්වභාවයකින් යුක්ත මනසක් ඇති කෙනා ඒ අලෝභ ස්වභාවය හේතුවෙන් සත්තු මැරීම හෝ භොරකම් කිරීම හෝ කාමයේ වරදවා හැසිරීම හෝ බොරු කීම හෝ කියන ධර්මතාවය කරනවාද” කියලා අහනවා. “තමන්ට යමක් කිරීම නිසා බොහෝ කාලයක් අවැඩ පිණිස, අහිත පිණිස, දුක් පිණිස පවතියි නම් එබඳු වූ දෙයක් කරනවාද?” කියලා අහනවා. “නැහැ” කියනවා.

එතකොට මේ ස්වභාවය දීර්ඝ නිසා මෙහෙම මේ ඔක්කෝම ගන්න. “මේ අලෝභයත්, අද්වේෂයත්, අමෝහයත් කියන මේ ධර්මතා හිත පිණිස පවතිනවා කියලා ඔය පින්වතුන්ට හිතෙනවාද, අහිත පිණිස පවතිනවා කියලා ඔය පින්වතුන්ට හිතෙනවාද?” කියලා අහනවා. ඔය පින්වතුන්ට කොහොමද හිතෙන්නේ? හිත පිණිස පවතිනවා. එතකොට ඒ අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන ධර්මයෝ හිත පිණිස පවතිනවා නම් ඒ ධර්මය ගන්නා ලද්දේ, හාත්පස ගන්නා ලද්දේ ඒ හේතුවෙන් තමන්ට බොහෝ කාලයක් අවැඩ පිණිස, අහිත පිණිස පවතින අකුසල කර්ම කෙරෙහිද කියලා අහනවා. කෙරෙන්නේ නැහැ. ඒ හේතුවෙන් තමන්ට අවැඩ පිණිස, අහිත පිණිස පවතින අකුසල කර්ම කෙරෙන්නේ

නැහැ. එතකොට මේ ධර්මයෝ කුසල්ද, අකුසල්ද කියලා අහනවා. කුසල්. මේ ධර්මයෝ අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන ධර්මයෝ වැරදි සහිතද, වැරදි රහිතද කියලා අහනවා. වැරදි රහිතයි, නිවැරදියි. නුවණැත්තන් විසින් ප්‍රශංසා කරනවාද, ගරහනවාද කියලා අහනවා. ප්‍රශංසා කරනවා කියනවා. එතකොට මේ අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන ධර්මයෝ සමාදන් වෙන්නේ, හාත්පස ගන්නේ ඒකෙන් තමන්ට සැපයක් එනවාද, දුකක් එනවාද කියලා අහනවා. සැපයක් එනවා කියලා කියනවා.

මෙන්න මේ විදිහට තමන් කෙරෙහිම තමන්ව දකලා දත යුතුයි කියලා ආපහු අර කාරණා දහය පෙන්නනවා මෙන්න මේ කාරණා දහයෙන් ගන්නේ නැතිව මේ ධර්මයෝ කුසල්, මේ ධර්මයෝ අකුසල්, මේ ධර්මයෝ වැරදි සහිතයි, මේ ධර්මයෝ නිවැරදියි, මේ ධර්මයෝ සත්පුරුෂයින් ගරහන ලද්දක්, මේ ධර්මයෝ නොගරහන ලද්දක් කියලා තමන් තුළින්ම තමන් දකින්න පුළුවන් මට්ටමට පැමිණිය යුතුයි කියනවා.

මේ විදිහට යම්කිසි කෙනෙක් තමන්ම - අකුසල ධර්ම මේවා කියලා දැනගෙන, මේ ධර්මයෝ අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කුසල ධර්මයෝ කියලා දැනගෙන, අකුසල ධර්මයෝ තමන්ට අවැඩ පිණිස, අහිත පිණිස පවතිනවා කියලා දැනගෙන ඒක දුරු කරලා, අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන ධර්මයෝ කුසල්. ඒක සමාදන් වීම යහපත්, තමන්ටත් යහපත් අනිත් අයටත් යහපත් කියලා දකලා ඒක සමාදන්ව යම්කිසි කෙනෙක් ඉන්නවා නම් එයා දිට්ඨධම්මව - එවං විසුද්ධවිත්තො. තස්ස දිට්ඨෙව ධම්මෙ චත්තාරො අස්සාසා අධිගතා හොන්ති. මෙලොවදීම සතර ආශ්වාසයෝ (සැනසිල්ල) උපදවා ගන්නා වෙනවා කියලා කියනවා.

මම මේක ඔක්කෝම කෙටි කරලා කැටි කරලා ආපහු කියන්නම්. එයා මොලොව වශයෙන්ම සතර ආකාර සැනසිල්ලක් උපදවා ගත්ත කෙනෙක් යන ගණයට යනවා කියලා දේශනා කරනවා.

මොකක්ද සතර ආකාර සැනසිල්ල?

1. ඉතින් පරලොවක් තියෙනවා නම්, කුසල අකුසල කර්මයන්ගේ විපාකයකුත් තියෙයි නම්, ඒකාන්තයෙන් අකුසල ධර්ම දුරු කරලා කුසල ධර්මයන්ගෙන් යුක්ත මට මරණින් පස්සේ ඒකාන්තයෙන් සුගතියක්ම ලැබෙනවා කියලා තමන්ට පළවෙනි ආශ්වාසය,

නැත්නම් සැනසිලි සුසුමක් හෙලන්න පුළුවන්, සැනසිල්ලක් ඇති කරගන්න පුළුවන්.

2. දෙවෙනි එක තමයි ඉතින් පරලොවක් නැත්නම්, කුසල අකුසල කර්මයන්ගේ විපාකයක් නැත්නම්, මොලොවම අවෙරී වූ, ව්‍යාපාද සිත් නැති, නිරෝගී වූ, සැප වූ ආත්මභාවයක් මට තියෙනවා කියලා අකුසල ධර්ම දුරු කරලා කුසල ධර්ම හේතුවෙන් තමන්ට සැනසිලියක ආත්මභාවයක්, ජීවිතයක් තියෙනවා කියලා එයාට සතුටු වෙන්න පුළුවන් දෙවෙනි අශ්වාසයෙන්, දෙවෙනි සැනසිල්ලෙන්.
3. තුන්වෙනි එක - කරතො කරියනි පාපං - ඒ කියන්නේ යම්කිසි කෙනෙක් යමක් කරන කෙනාට කරියනි පාපං - පාපං කියන්නේ නරකයක් කියන අදහසින්. නරක දෙයක් කරන්න බැහැ නේ ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන කියන පාප දෙයක් නැතිව. එතකොට යමක් කරන කෙනාට යමෙක් පාපයක් කරයි නම්, ඒ කියන්නේ හොඳ දෙයක් කරන කොට හොඳ දෙයක් කරන කෙනාට පාප කර්ම නරක දේවල් කරනවා - කෙනෙක් දන් දෙනවා, සිල් රකිනවා, භාවනා කරන කොට ඒ අයට දෙස් කියනවා, ගහනවා, බණිනවා වගේ අකුසල කර්ම කරන ලෝකයක් තියෙයි නම්, එහෙම නැත්නම් නරක දෙයක් කරන කෙනාට නරක දෙයක් කරනවා. මොකක්ද නරක දෙයක් කරන කෙනාට නරක දෙයක් කරනවා කියන්නේ - ගැහුණෙක් ගහපු කෙනාට ගහනවා, බැණිනොත් බැණපු කෙනාට බණිනවා, තමන්ට වැරද්දක් කෙරුවොත් වැරදි කරපු කෙනාට නැවත තමුනුත් ඒ වගේම අකුසල ප්‍රතික්‍රියාවක් දක්වනවා නම් මෙන්න මේ වගේ හොඳ හෝ නරක හෝ කරන කෙනාට නරකෙන් යමක් කරන ලෝකයක් තියෙනවා නම් එබඳු වූ ධර්මයක් මගෙන් වෙන්වෙන්නේ නැහැ. මම කිසිම කෙනෙකුට නරකක් හිතන කෙනෙක් නෙවෙයි කියලා තමන්ට තමන්ගේ පිරිසිදු මනස දකලා සැහැල්ලුවක් ඇති වෙනවා.
4. ඊටපස්සේ කරතො න කරියනි - එතකොට හොඳ දෙයක් කරන කෙනාට නරකක් නොකරන කෙනෙක් ලෝකයේ ඉන්නවා නම්, දනාදී කුසල ධර්ම හෝ කුමන දෙයක් කරන කොට එයාට සමාප්තියේ අය බණින්නේ නැහැ. නරක දෙයක් කරන කොට අර කිව්වා වගේ කෙනෙක් ගැහුණෙක්, ගැහුවක් කෙනාට ගහන්න යන්නේ නැහැ. බැණිනොත් බැණින කෙනාට බණින්න යන්නේ නැහැ කියන වර්ත ලෝකයේ තියෙනවා නම්, එබඳු වූ ධර්මතාවයක් මම ගාව තියෙනවා.

හොඳ නරක කරන කෙනාට නරකක් නොකරන ලෝකයේ තියෙයි නම්, හොඳ නරක කරන කෙනාට හොඳක් කරන ලෝකයේ තියෙයි නම්, ඒ ධර්මතා දෙකම මම ගාව තියෙනවා කියලා දෙපසින්ම විසුද්ධ වූ තමාව දකලා තමන්ට තමන් තුළ සුවයක් සොම්නසක් උපදිනවා. මේ හතරවෙනි අස්වාසයයි කියලා පෙන්වුවා.

දන් මම මේ ටික අර්ථය අරගෙන කියන්නම්.

එතකොට එද බුදුරජාණන්වහන්සේ කොසොල් රට සැරිසරන කොට කාලාමවරුන්ගේ කෙසපුත්තක කියන නියම් ගමට වැඩියා. ඒ වෙලාවේ දී බුදුරජාණන්වහන්සේ මහත් හික්කු සංඝයා සමග කෙසපුත්තක ගාමයට ආපු වෙලාවේ දී කාලාමවරු - "බොහෝ සෙයින් බුදුරජාණන්වහන්සේ අරහං සම්මා සම්බුද්ධයි විජ්ජාවරණසම්පන්නයි සුගතයි කියලා ඒ වගේම දක්ෂයි, වාක්තයි, පණ්ඩිතයි, ධර්මධරයි කියලා මේ වගේ මහා කීර්ති ශබ්දයක් අහන්නට ලැබුණා, එබඳු වූ රහතුන්ගේ දැකීම මනාම යි" කියලා බුදුරජාණන්වහන්සේ බැහැ දකින්නට ගියා.

ගිහිල්ලා ඒ අය වන්දනා කරලා එකත්පසෙක ඉඳගන්න කොට ඒ කාලාමවරු බුදුරජාණන්වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්නයක් ඇහුවා - "ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන්වහන්ස, මේ කේසපුත්තකාවට බොහෝ ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෝ ධර්ම ප්‍රචාරය සඳහා එනවා. ධර්මය කියලා දෙන්න බොහෝ අය එනවා. ඇවිල්ලා ඒ එන එන කෙනා තමන්ගේ අදහසම, තමන්ගේ දෘෂ්ටියම ප්‍රකාශ කරනවා, අනිත් අයගේ අදහස, අනිත් අයගේ දෘෂ්ටි බැහැර කරනවා, ඒවා හෙලාදකිනවා, ඒවාට පහර ගහනවා, ඒවා තුවිෂ් හිස් බවට පත්කරනවා, තමන්ගේ අදහසම උසස්ව තබනවා. ඊගාවට කෙනෙක් ආවහම එයත් එහෙමයි, අර ඉස්සෙල්ලා කෙනාගේ අදහසුයි ඒ දෘෂ්ටියි ඔක්කෝම හීන කරනවා, තුවිෂ්භාවයට පත් කරනවා, තමන්ගේ අදහසම කියනවා. එතකොට අපිට හැම වෙලාවේම ප්‍රශ්නයක් අපි කොයි කෙනාගේ දෙයද සත්‍යයි කියලා ගන්නේ, කවුද බොරු කියන්නේ, කොයි දර්ශනයද හරි, කවුරු කියන එකද හරි, කොයි එකද වැරදි කියලා අපිට ප්‍රශ්නයක් ඇතිවුණා. අපිට සැකයක් තියෙනවා, විචිකිච්ඡාවක් තියෙනවා" කියලා.

ඒ වෙලාවේ දී භාග්‍යවතුන්වහන්සේ දේශනා කරනවා "කාලාමයෙනි, තොපගේ විචිකිච්ඡාව සාධාරණයි, විචිකිච්ඡාව කරන්න ඕනේ තැනම විචිකිච්ඡාව, සැක කරන්න ඕනේ තැනම සැක කරනවා". එහෙම පෙන්නලා කරුණු 10ක් පෙන්නනවා - ඇසූ පමණකින් ගන්නට එපා,

පරම්පරාවෙන් ආවාට ගන්නට එපා, ත්‍රිපිටකයේ තිබුණාට ගන්නට එපා, න්‍යායට තිබුණාට ගන්නට එපා, තර්කයට ගැලපුණාට ගන්නට එපා, ආකාර පරිච්ඡේදයෙන් මෙසේ විය හැකියි කියලා ගන්නට එපා. කරුණු කාරණා හිතෙන් තර්ක කරලා තර්ක කරලා ගන්නට එපා කියලා.

මේ විදිහට කරුණු කාරණා පෙන්වලා මේ කාරණා 10න් එකකටත් තමන්ට හම්බවුණාට - ඒ කියන්නේ යම්කිසි කෙනෙකුට ලෝකයේ 'අනුන්ගේ යමක්' හම්බවෙන්න තියෙන වටපිටාව ඔය. ඔය කාරණා 10න් එකකට හෝ අනුගතව යම්කිසි කෙනෙක් යමක් විශ්වාස කළොත්, දැක්කොත්, එයා කවදවත් මේ ධර්මය තමන් තුළින් දකින්නේ නැහැ. එයා දකින්නේ අනුන්ගේ දර්ශනයක්, අනුන්ගේ දෙයක්. අනුන්ගේ දර්ශනයක්, අනුන්ගේ දෙයක් දකිනනාක් විවිකිවිඡාව කියන එක නැතිකරන්න බැහැ.

කෙනෙක් කියනවා ඔය අය බුදුරජාණන්වහන්සේගේ ධර්මය ඉගෙනගන්න තාක්, බුදුරජාණන්වහන්සේගේ ධර්මය දැනගන්න තාක්, ඔය අයට සැකය නැතිකරන්න බැහැ. ඇයි ඒ? ඔය අය අනුන්ගේ ධර්මයක් දකින්නේ. ඒකයි මට මේ ළඟදීන් මට එක මහත්තයෙක් කතා කරලා ඇහුවා සුදු ජාතික ස්වාමීන්වහන්සේ නමක් හරියට අභිධර්මය බැහැර කරනවා, පිළිගන්නේ නැහැ කියලා. ඉතින් ඒ ස්වාමීන්වහන්සේට කියන්න ඕනේ මොකක්ද කියන කරුණ මගෙන් ඇහුවවා. මම කිව්වේ එක දෙයයි. අභිධර්මය හරි හෝ වැරදියි කියලා අපි කියන්නේ කොහොමද? අභිධර්මය කියන එක හරි කියලා කියන්න හරි, අභිධර්මය වැරදියි කියලා හරි කියන්න අපිට මිම්මක් තියෙන්න ඕනේ නේ? අපි ඒකේ පරතෙරට ඉගෙනගෙන තියෙනවාද? එහෙම නැත්නම් ඒක කුමන තැනක, කුමන කෙනෙකුට කවද කියපු ධර්මයක් කියලා අපි දන්නවාද? අනුන්ගේ දෙයක් තමන්ට වැරදියි හෝ නිවැරදියි කියන්න බැහැ. කෙනෙක් "බයිබලය වැරදියි" කියලා කියනවා නම්, එහෙම කියන එක වැරදියි කියලයි මම කියන්නේ. "බයිබලය හරියි" කියලා කියනවා නම් ඒකත් වැරදියි කියලා කියන්නේ. දෙවියන්වහන්සේ ගැන හෝ බයිබලය ගැන හරි හෝ වැරදියි කියන්න මට තියෙන හැකියාව මොකක්ද? "මුස්ලිම්වරුන්ගේ කුරානය හරියි" කියලා කෙනෙක් කියනවා නම් මම කියන්නේ ඒක වැරදියි කියලා. වැරදියි කියනවා නම් ඒකත් වැරදියි කියලා. කෙනෙකුගේ දර්ශනයක් මම කොහොමද හරි වැරදි කියලා කියන්නේ?

බුද්ධාමුදුරුවන්ගේ ධර්මයත් එහෙමයි. කෙනෙක් බුද්ධාමුදුරුවන්ගේ ධර්මය හරි කියලා කියනවා නම් ඒක වැරදියි. වැරදියි කියලා කියනවා නම් ඒකත් වැරදියි. මම කොහොමද තව කෙනෙකුගේ අදහසක් හරි හෝ වැරදියි කියන්නේ. නමුත් ඒ කියන කාරණාව මා තුළට ආදේශ කරලා බලන කොට මා තුළ ඒක පෙනෙයි නම් - බයිබලයේ පෙන්න කාරණාව මා තුළට ආදේශ කරලා බලන කොට මා තුළ ඒක විද්‍යාමාන නැත්නම් මට ඒක පිළිගන්න බැහැ. ආදේශ කරන කොට මා තුළ ඒ ධර්මතාවය යෙදෙයි නම් මට ඒක පිළිගන්න පුළුවන්. කුරානයේ තියෙන ධර්මතාවය මා තුළට යොදන කොට ඒක මා තුළින් මට දකින්න බැරි නම්? - ඒකයි. පිටකයෙන් පිළිගන්නේ නැහැ, පරම්පරාවෙන් පිළිගන්නේ නැහැ, මේක මෙහෙම වෙන්න ඇති කියලා පිළිගන්නේ නැහැ, ආකාර පරිච්ඡාරකයෙන් පිළිගන්නේ නැහැ. එතකොට අනුන්ගේ දෙයක් පිළිගන්න ක්ෂේත්‍රයයි ඒ අනන්‍යරෙන්.

එතකොට කුරානයේ තියෙන ධර්මතාවය කියන කොට ඒකේ තියෙන කාරණා මගේ ජීවිතයෙන් මට පෙනෙන්නේ නැහැ. ඒ හින්දා මට පිළිගන්න බැහැ. මට පෙනෙන්නේ නැති දෙය නොපිළිගන්න මට අයිතියක් තියෙනවා. බුද්ධාමුදුරුවෝ දේශනා කරලා තියෙනවා නම් ඒක මා තුළට ආදේශ කරලා බලන කොට මා තුළින් ඒක යෙදෙනවා නම් මට ඒක පිළිගන්න පුළුවන්. ඒකත් යෙදෙන්නේ නැත්නම්, මා තුළින් දකින්න බැරි නම් මට ඒක පිළිගන්න බැහැ.

එතකොට මම දැන් කිව්වොත් රුවන්වැලිසෑයත්, ශ්‍රී මහා බෝධියත් දෙකම එකම මළුවේ තියෙන්නේ කියලා කිව්වොත් ඔය පින්වතුන්ට පිළිගන්න පුළුවන්ද බැරිද? පිළිගන්න බැහැ. ඇයි පිළිගන්න බැරි? - අනුන්ගේ දෙයක් අපිට කවදවත් පිළිගන්න බැහැ. මම ඒක කිව්වේ මොකටද කිව්වොත් දැන් - ඒකයි ආකාර පරිච්ඡාරකයෙන් පිළිගන්න එපා කියලා කියන්නේ. ඔය පින්වතුන්, ඔය පින්වතුන්ට තියෙන දෙය නේ ගළපලා කියන්නේ. නමුත් මම කිව්වේ මනෝමය රූපයකින් - "මේ මළු දෙකම එක තැනක තියාගෙන මම හිතෙන් වන්දනා කරනවා" කියන තැනක අදහසක් ඇති කරගෙන මම මනෝමය රූපය බලාගෙන නම් කිව්වේ ඔය පින්වතුන් කොහොමද ඒක වැරදියි කියන්නේ? මට ඒක හරි නේ. ඔය පින්වතුන්ට නොගැළපෙනවා වෙන්න පුළුවන්.

ඒකයි අනුන්ගේ දෙයක් නම් අපිට කවදවත් හරි හෝ වැරදියි කියන්න බැහැ. මගේ දෙයට ඔය පින්වතුන්ට පුළුවන්ද හරි හෝ වැරදියි කියන්න? මම ඒක කියන්නේ මොන තැනක හිතාගෙනද, මොන අදහසකින්ද

කියලා දන්නවාද? ඒ වගේ කිසිම වෙලාවක අනුන්ගේ දර්ශනයකට හරි කියන්නේ හෝ වැරදියි කියන්න බැහැ. ඒ හින්දා කිතුදහම වැරදියි හෝ හරියි කියන්න යන්න එපා. මුස්ලිම්දහම හරියි හෝ වැරදියි කියන්න යන්න එපා. භගවත් ගීතාව හරි හෝ වැරදියි කියන්න යන්න එපා. බුදුදහම හරි හෝ වැරදියි කියන්න යන්න එපා.

ඒ කියන කාරණාවන් ගත්තහම තමන් තුළට ආදේශ කරන කොට මේ ධර්මතාවය මා තුළ විද්‍යමානයි, මේ කියන කාරණාවෙන් මගේ ජීවිතය පෙනෙනවා, ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො - බුදුරජාණන්වහන්සේ මනා කොට මේ ධර්මය කියලා තියෙනවා කියලා තමන්ට ඒක පැහැදිලි නිසා තමන්ට ඒක පිළිගන්න පුළුවන්. අන්න ඒ මට්ටමට පත්වෙච්ච මනසකටයි සත්‍යය අවබෝධ කරගන්න පුළුවන්.

ඒකට අපි කාලාම සූත්‍රයම ගනිමු. ඒකේ පෙන්නනවා ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන ධර්මතාවය කෙනෙකුට හිත පිණිස පවතිනවාද, අහිත පිණිස පවතිනවාද කියලා අනුමානයට තමන් තමන් තුළින්ම දැනගන්න ඕනේ. ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන ධර්මතාවය හිත පිණිස පවතිනවාද, අහිත පිණිස පවතිනවාද ඔය පින්වතුන්ට? අහිත පිණිස පවතිනවා. අපේ සන්තානයේ, කෙනාගේ මනස තුළ ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන ධර්මතාවය උපන්නොත් යම් වෙලාවක දී, ඒ ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන ධර්මතාවය උපදවා ගත්තොත්, හාත්පස දැඩි කොට ගත්තොත් - ඒ හේතුව නිසා භොරකම් කරනවා, සත්තු මරනවා, කාමයේ වරදවා හැසිරෙනවා, බොරු කියනවා ආදී අකුසල ධර්ම ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ හේතුවෙන් වෙන්න පුළුවන්ද නැත්ද? වෙන්න පුළුවන්. ඒ ධර්මයෝ බොහෝ කාලයක් තමන්ට හිත පිණිස, සැප පිණිස, වැඩ පිණිස පවතිනවාද, අවැඩ පිණිස පවතිනවාද? අවැඩ පිණිස පවතිනවා. එහෙනම් ඒ ධර්මයෝ දුරුකොට යුතුද, තබා ගත යුතුද? දුරුකොට ගත යුතුයි. ඒ ධර්මයෝ කුසල්ද, අකුසල්ද? අකුසල්. ඒ ධර්මයෝ වැරදිද, නිවැරදිද? වැරදියි. නුවණැත්තන් විසින් ප්‍රශංසා කරනවාද, ගරහනවාද? ගරහනවා. ඒ ධර්මයෝ දුරුකොට යුතුද, නැත්ද? දුරුකොට යුතුයි.

එහෙනම් රාග, ද්වේෂ, මෝහ කියන ධර්මතා ටික දුරුකොට යුතුයි කියන උත්තරය ගන්නා.

අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ - ලෝභ නැතිකම, ද්වේෂ නැතිකම, මෝහ නැතිකම කියන මේ ධර්මයෝ තමන්ට හිත පිණිස පවතිනවාද, අහිත පිණිස පවතිනවාද? හිත පිණිස පවතිනවා. අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ

කියන ධර්මතාවයන්, කුසල මූලයන් කෙනෙක්ගේ සන්තානයේ තිබුණොත්, උපදවා ගත්තොත්, ඒ හේතුවෙන්, අලෝභ ස්වභාව හේතුවෙන්, අද්වේෂ ස්වභාව හේතුවෙන්, අමෝහ ස්වභාව හේතුවෙන් භොරකම් කරනවා, සත්තු මරනවා, කාමයේ වරදවා හැසිරෙනවා, බොරු කියනවා, රහමෙර පානය කරනවා, අනිත් අය දුකට පත්කරනවා කියන කාරණා වෙනවාද? නැහැ. අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන හේතුවෙන් තමන්ට බොහෝ කාලයක් අහිත පිණිස, අවැඩ පිණිස, දුක් පිණිස පවතියි නම්, එබඳු වූ මේ අකුසල කර්ම කෙරෙන්නේ නැහැ. එහෙනම් ඒ අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ තමන්ගේ සන්තානයේ උපදවා ගත යුතුද, නැත්ද? උපදවා ගත යුතුයි. ඒ ධර්මයේ කුසල්ද, අකුසල්ද? කුසල්. වැරදි සහිතද, නිවැරදිද? වැරදි රහිතයි, නිවැරදියි. නුවණැත්තන් විසින් ගරහනවාද, ප්‍රශංසා කරනවාද? ප්‍රශංසා කරනවා.

එහෙනම් දැන් උත්තර දෙකයි ආවේ. මොකක්ද?

මේ කාරණා දහයෙන් එකකටත් පිටකයේ තිබුණාටත්, කෙනෙක් කිව්වාටත්, ගුරුවරයෙක් කිව්වාටත්, කිසිම දෙයකට එහෙම කියලා නතරවෙන්න එපා. තමන් තුළ ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන ධර්මතාවයේ උපන්නොත්, තබා ගත්තොත් ඒක තමන්ට, අනුන්ට අවැඩ පිණිස, අහිත පිණිස, දුක් පිණිස පවතිනවා, ඒක නුවණැත්තන් විසින් ගරහන ලද්දක්, වැරදි සහිත එකක්, ඒක දුරුකොට යුත්තක් කියන උත්තර ටික තමන්ට ආවා.

අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන ටික කුසල්, හිත පිණිස පවතිනවා. ඒ කුසල ධර්මයේ උපන්නේ තමන්ටත්, අනුන්ටත් අවැඩ පිණිස, අහිත පිණිස, දුක් පිණිස පවතින ධර්මයේ වෙන්නේ නැහැ. ඒකෙන් තමන්ටත්, අනුන්ටත් බොහෝ කාලයක් හිත පිණිස, යහපත පිණිස පවතින ධර්මයේ වෙන්නේ. ඒක කුසල්, නිවැරදියි, තමන් තුළ උපදවා ගතයුතුයි කියන උත්තරයක් ආවා නේ.

දැන් ශාස්තෘවරයෙක් භොයන්න ඔය පින්වතුන් ඊටපස්සේ තමන් තුළ රාග, ද්වේෂ, මෝහ - මෙන්න මේකයි රාග, ද්වේෂ, මෝහ තමන් තුළ උපදිනවා, තමන් තුළ පවතිනවා කියලා කියන්නේ. ඒ රාග, ද්වේෂ, මෝහ උපදින්නේ නැත්තේ, පවතින්නේ නැත්තේ මෙන්න මේ විදිහටයි කියලා තමන් තුළම උපදින ගති ටික පෙන්නන ශාස්තෘවරයෙක් භොයාගන්න. එතකොට ඒ අහගත්තහම ඔය පින්වතුන්ට අන්තිමට තමන්ගේම වර්තයයි කියලා දෙන්නේ මිසක,

තමන් තුළම පවතින -

මෙන්න මේකයි ලෝහ, ද්වේෂ, මෝහ කියලා කියන්නේ. මෙන්න මෙහෙමයි ලෝහ, ද්වේෂ, මෝහයන්ගේ පැවැත්ම වෙන්නේ,

මෙන්න මේ ධර්මයන්ටයි අලෝහ, අද්වේෂ, අමෝහ කියලා කියන්නේ. මෙන්න මේ විදිහටයි මේ අලෝහ, අද්වේෂ, අමෝහ ධර්මයන්ගේ පැවැත්ම වෙන්නේ කියලා,

‘තමන් තුළ වූ තමන් තුළ විද්‍යමානවන’ කුසල ධර්මයන්ගේ පැවැත්ම සහ අකුසල ධර්මයන්ගේ නොපැවැත්ම කියලා දෙයි නම් කෙනෙක්, එතකොට ඒ බව ඔය ඔය පින්වතුන්ටම පෙනෙනවා.

එතකොට මෙන්න මේ කාරණාව සත්‍යයි කියලා ගත්ත හැකි මොකද ඒ වෙලාවේ දී ඔය ඔය පින්වතුන් තව කාගෙවත් අදහසක් නෙවෙයි පිළිගන්නේ. තමන්ව තමන් තුළ දකිමින් ම යි.

ඒ නිසා අපි දැන් ඉස්සෙල්ලා ලෝහ, ද්වේෂ, මෝහ කියන ධර්මයක් තියෙයි නම් අහිත පිණිස, අවැඩ පිණිස, යම් ධර්මයක් ඉපදීම නිසා පංච දුශ්චරිතය වෙයි නම්, තමන්ටත් අනුන්ටත් අවැඩ පිණිස පවතියි නම්, නුවණැත්තන් විසින් ගරහා කරන, වැරදි සහිත වූ, දුරු කොට යුතු ඒ ලෝහ, ද්වේෂ, මෝහ කියන ගති ටික අපි ඉස්සෙල්ලාම තේරුම් ගනිමු. ඊටපස්සේ මෙන්න මේ ලෝහ, ද්වේෂ, මෝහ කියන ගති ටික එහෙනම් - පජ්භත - අපි දුරුකට යුතුයි.

ඒ ලෝහ, ද්වේෂ, මෝහ කියන ධර්මතා දුරු කළහම අපිට උපදින ධර්මතාවයක් තියෙනවා අලෝහ, අද්වේෂ, අමෝහ. මෙන්න මේ ලෝහ, ද්වේෂ, මෝහ කියන එක හඳුනාගෙන ඒක දුරුකරන්න වෙහෙසිලා දුරු කරගෙන, අලෝහ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන ධර්මතාවය හඳුනාගෙන ඒක උපදවාගන්න වෙහෙසිලා උපදවාගත්ත පුද්ගලයාට, දිට්ඨධම්මව හතරාකාර සැනසිල්ලක් තියෙනවා එයාගේ ජීවිතයට. මේ ලෝකයේ ඔක්කෝමලා හොයන්නේ සැනසිල්ලෙන් ඉන්න. දුක නැතිව ඉන්න තැනක්.

මෙන්න මේ කාරණා දෙක තේරුම් අරගෙන වැරැද්ද අයින් කරලා නිවැරැද්ද තුළ ජීවිතය පිහිටවාගත්ත කෙනාට දිට්ඨධම්මව හම්බවෙනවා සැනසිලි හතරක්. ඒකත් අපි පස්සේ කතා කරමු. දැන් වැරැද්ද නිවැරැද්ද කියන එක අපි හොයාගමු ඉස්සෙල්ලා.

නිමිති

ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන කොට මේකේ පෙන්නුවා ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන ධර්මයෝ 'තමන් තුළ උපන්නේ උපදවාගන්නේ හාත්පස මඬනාලද සිතින් යුක්තව ගන්නේ' කියන වචනයක්.

දැන් මේ ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහයන්ගේ ඉපදීම සහ පැවැත්ම ගැන අපි පොඩ්ඩක් කතා කරලා බලමු. අපිට ලෝභය කියන එක උපදින්නේ කොහෙද, පවතින්නේ කොහෙද? තණ්හාව කියන එක උපදින්න පුළුවන් කොහෙද, පවතින්න පුළුවන් කොහෙද?

චක්ඛුං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති එත්ථ නිව්සමානා නිව්සති. රූපං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති එත්ථ නිව්සමානා නිව්සති. චක්ඛු විඤ්ඤාණ ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති එත්ථ නිව්සමානා නිව්සති³

- ඇහැ, රූප, චක්ඛු විඤ්ඤාණය, චක්ඛු සම්පස්සය ආදී මෙන්න මේ ධර්මතා නිසා තණ්හාව උපදිනවා. තණ්හාව පවතින්නේ ඒ හින්දා,
- එතකොට, අපිට ඇහැ, රූප, චක්ඛු විඤ්ඤාණය ආදී ධර්මතා පිරිසිදු දැක්කොත් තණ්හාව උපදින්න හා තණ්හාවට පවතින්න හේතු නැහැ.
- තව පැත්තකින් ගත්තහම ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය, මනස කියන මේ ස්පර්ශ ආයතන හය බලාගෙන තමයි ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ ඉපදිලා තියෙන්නේ. ඒ අනුව තමයි ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ පවතින්නේ.
- එතකොට මේ ස්පර්ශ ආයතන හය පිරිසිදු දැකීමෙන් ඔය පින්වතුන්ට උපන් ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ දුරු කරන්නත්, නූපන් ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ නූපදවන්නත් පුළුවන්කම හම්බවෙනවා.

එතකොට මෙන්න මේ ස්පර්ශ ආයතන හය - අපි කලින් කතා කලා මහා සලායතනික සූත්‍රය⁴ - ඇහැ නොදන්නේ, රූපය, නොදන්නේ, චක්ඛු විඤ්ඤාණය නොදන්නේ දුක් ඤය කරන්න අභවයායි කියලා.

³ මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රය, සමුදයසම්චිතිද්දෙසො - pitaka.lk/161814/400

⁴ pitaka.lk/20147

එතකොට හැම වෙලාවේම අපි වචනයට 'මේවා හිත යි' කියලා කිව්වාට අපිට පිහිටා හිටින්නට බැරි ඒ ඇහැ, රූපය - නැත්නම් මේ කෙලේසය යෙදෙන වස්තුව ගැන නුවණ නැති නිසායි. මම මෙතන ඉඳලා කියලා දෙන්න හදන කාරණාවන් බොහෝම සියුම්. මෙන්න මේ ටික ඉතාමත් උචමතාවෙන් අහන්න කියලා මතක් කරනවා.

- ඇහැ, රූප, චක්‍ඛු විඤ්ඤාණය කියන ධර්මතා ටික වැයවෙලා, යෙදිලා අපිට ඇස් ඉදිරිපිටට හම්බවෙන්නේ වර්ණ සංවහනක්, රූපයක්.
- එතකොට ඒ රූපය හේතුප්‍රත්‍යයයි, ඒ පෙනෙන රූපය.
- ඇහැත් රූපයත් ගැටුණු නිසා හිත උපන්න නිසා මේ රූපය පෙනෙනවා.
- ඇහැත් රූපයත් දෙක වෙන්වෙන කොටම ඒ රූපය පෙනෙන එක නැතිවෙනවා.
- එතකොට අපිට ඊශාව මොහොතේ දී ඒ 'දකපු දෙය' නැතිවුණාට, ඒ 'නිමිත්ත' අරගෙන ඊශාව මොහොතේ හිතේ උපදින නිමිත්ත හොඳට සිහිපත් කරගන්නවා.

ඕකට හොඳ උපමාවක් ගන්නම වෙනවා. 'අම්මා' කියන රූප නිමිත්ත ගනිමුකො අපි. ඉස්සෙල්ලාම ඇස් ඉදිරිපිටට අපිට රූපයක් හම්බවුණහම අපි රූප සංවහන දක්කා. දැන් ඇහැ නැහැ, රූප නැහැ, චක්‍ඛු විඤ්ඤාණය නැහැ. අපිට හිතෙන් දැන් සිහිකරන්න පුළුවන් තමන්ට තමන්ගේ 'අම්මා' හෝ නැත්තම් 'දරුවා' හෝ.

අපි ඒකත් පැත්තකින් දලා ගෙදර ගනිමුකො. දැන් උදේ ගෙදර ඉඳන් නම් ආවේ,

- දැන් ඒ ගෙදර දකින ඇහැ නැහැ. ගේ පෙනෙන රූපායතනය නැහැ. ඒ අරමුණ දකින චක්‍ඛු විඤ්ඤාණය නැහැ.
- දැන් හොඳට ගෙය කියන අදහස, නිමිත්ත, සංවහන සිහිකරන්න බලන්න. සිහිකළහම ඔන්න අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා.
- දැන් මේ සංඛාරය ඇතුලේ - මේ සංඛාරය ආයුහනයෙන් යුක්තයි. ඒ කියන්නේ බොහෝ දේ රැස්කරන්න පුළුවන්.
- ඔතන තියෙනවා - දැන් අවිද්‍යාව කිව්වේ මෝහය. මෝහයෙන් යුක්තයි මේ හටගත්ත ගෙය කියන චිත්තජ රූපය, නිමිත්ත.
- දැන් ඔය චිත්තජ රූපයත් එක්ක තමයි - ඔය පින්වතුන් ගෙදරට කැමැතියි කියලා ගෙදර ගැන යම්තාක් සෙනෙහස, ආදරය කියන

කාරණා ටිකක් තියෙයි නම් ඔන්න ඔය නිමිත්තටයි බඳින්නේ. ගේ සිහි කරන කොටම අනේ හොරුවත් ආවාද දන්නේ නැහැ, ගේ කැඩුවාද දන්නේ නැහැ, කඩයිද දන්නේ නැහැ කියලා දෙමිනස් සහගත සිතුවිලිත් ඔතන ඇතිවෙන්න පුළුවන්. දෑන් ද්වේෂය.

- අවිද්‍යාව - ඇත්ත නොදන්නාකම - ඇහැ, රූප, චක්‍ෂු විඤ්ඤාණය නිරෝධයෙන් - නැත්නම් පවතින, 'වූ දෙය වූ විදිහට' නොදන්නාකම තමයි මෝහය. ඒ මෝහයේ ප්‍රතිඵලයක් තමයි හටගත්ත මේ 'ගෙය' කියන නිමිත්ත. ඔය පින්වතුන්ගේ මනසේ මෝහ ස්වභාවය සනිටුහන් කරන මෝහයේ සංකේතය තමයි දෑන් මේ වෙලාවේ උපන්න 'ගෙය කියන නිමිත්ත'.
- ගෙය සිහිකරන කොට කැමැත්තක්, ආසාවක්, ඕන කමක්, මගේ කියන හැගීමක් තියෙයි නම් ඒක ලෝහය.
- ඔය ගෙය දිහා බලාගෙන ගෙය හොරු කඩන්න පුළුවන්, ගෙය විනාශ වෙන්න පුළුවන් කියන කාරණා ටික නිසා ඇතිවෙන හැගීමක් තියෙයි නම් දෙමිනස් සහගත, ඒක ද්වේෂය.
- ඔන්න දෑන් ඔය ගෙය කියන අදහසත්, අදහස වටාපිටාවේ තියෙන කැමැත්ත අකැමැත්ත කියන ටිකට තමයි ලෝහ, ද්වේෂ, මෝහ කියලා කියන්නේ.
- ඔය ලෝහ, ද්වේෂ, මෝහ උපදින්නේ, ඔය ලෝහ, ද්වේෂ, මෝහ පවතින්නේ ඔය හිතේ ඇති නිමිත්ත ඔය පින්වතුන් ඇහැට, රූපයට, චක්‍ෂු විඤ්ඤාණයට බඳිනනාක් විතරයි.

ඔය හිතේ ඇතිවෙන නිමිත්ත පිරිහෙන්නේ නැහැ, නැතිවෙන්නේ නැහැ, නැතිවෙන්න දෙන්නේ නැහැ, නැති කරන්න බැහැ ඔය නිමිත්ත ඇහැට අයිතියි, රූපයට අයිතියි, චක්‍ෂු විඤ්ඤාණයට අයිතියි කියලා හිතන නාක්.

ඒකයි බුදුරජාණන්වහන්සේ පෙන්වුවේ යමක් ලෝකයේ ප්‍රිය ස්වභාවය, මධුර ස්වභාවය ඇත්ද, ඒ ඇහැ නිසා මේ ලෝහය පවතිනවා, ඇහැ නිසා මේ ලෝහය උපදිනවා කියන කාරණාව.

- දෑන් ඔහොම 'හිතේ ගතියක්, හිතේ යි මේ ගෙය කියන නිමිත්ත' කියලා ඔය පින්වතුන්ට පෙනෙන්නේ නැහැ. තේරෙන්නේ නැහැ.
- ඔය පින්වතුන්ට හිතෙන්නේ ඔය නිමිත්ත උපදින කොටම කොහෙද? බාහිර භවය මැවෙනවා - 'බාහිර තියෙන ගෙයයි සිහිවුණේ' කියලා.

- ඒකයි මේ පැත්තෙන් නතර කරන්න බැහැ.
- ඊටපස්සේ බලන්න ගියහම මේ කර්මයට විපාකයක් හැටියට, විපාක විඳින්න පුළුවන් විඳිනට ධාතුව සැකසෙනවා. ඇහැත්, රූපයත් තියෙන තැනක වක්කු විඤ්ඤාණය උපන්නහම ස්පර්ශය නිසා සංඥාවක් උපදිනවා.

තව පැත්තකින් ගත්තොත්, අපි මේක රූපයෙන් ගත්තොත්,

- දෑත් ඔය පින්වතුන් ගෙදර යනවා කියලා කරන්නේ - ඔය හිතේ තියෙන හැඩයට අවකාශ ධාතුවේ රාශිවෙච්ච පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන සතරමහාධාතුව තියෙන තැන තමයි භොයාගෙන යන්නේ.
- ඒ පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන අවකාශ ධාතුව තුළ රාශිවෙච්ච සතරමහාධාතූ හැඩය දකින කොටම - දෑත් 'මෙතන ගෙය කියලා හිතාගත්ත නිමිත්තයි, ඒ නිමිත්තට බැඳපු විස්තර ටිකයි' ක්ෂණිකවම ඔය පින්වතුන්ට යෙදෙනවා.
- එතකොට ඔය පින්වතුන්ට ආපහු පෙනෙන්නේ - මේ 'හිතේ තියෙන ගති ටික ධාතුවෙන්'.
- එතකොට මේ රාග, ද්වේෂ, මෝහ කියන ගති ටික හැමදුම අනාත්ම වූ ස්කන්ධ ටිකට බහාලලා, ස්කන්ධ ටික එක්ක අවිද්‍යාවෙන් ගොතවලා තමයි අපි මනසේ පවත්වලා තියෙන්නේ.

දෑත් 'අම්මා' කියන කාරණාවත් ගන්න - කෙනා කෙනාට අම්මා ඉන්න පුළුවන්, තමන්ගේ අම්මා නැතිවෙන්න පුළුවන්. එතැනද 'ඉන්නවා' සහ 'නැතිවෙනවා' කියන කාරණාවේ වෙනසත් අපි බලමු.

- 'අම්මා' කියලා සිහිකරන කොට අපිට ඒ විත්තස් රූපය, ඒ නිමිත්ත, සටහන අපිට හොඳට උපදවාගන්න පුළුවන් හිතෙන්. ඒ උපදවාගන්න කොට ඒ අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් උපන්න කර්ම නිමිත්ත.
- ඒ නිමිත්තම පෙනී හිටිනවා අවිද්‍යාවේ සංකේතයක්, නැත්නම් මෝහයේ සංකේතය තමයි මෙහෙම නිමිත්තක් හම්බවෙන බව. ඔහොම 'නිමිත්තක්' උපන්නොත් දකින්න මේ මෝහය උපන්නා කියලා.
- ඒ නිමිත්ත සිහි කරන කොට, 'අනේ මගේ අම්මා' කියලා අම්මා ගැන යම්තාක් සෙනෙහස ආදරය කියන ගති ටිකක් යෙදෙයි නම්

ඒක මොකක්ද? ලෝභය. එතකොට අම්මා ගැන අමනාපකමක් යෙදෙයි නම් ඒක ද්වේෂය.

- ඔන්න දැන් හිතේ යි මේ ඔක්කෝම, අම්මා ඉන්නේ. නිමිත්තක් තියෙන්නේ.
- එතකොට දැන් අම්මා කියන ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ තමයි දැන් මේ මනසේ තියෙන නිමිති ටික.
- අම්මා බලන්න ඔබේ කියන කාරණාව නිසා, ඒ නිමිත්තට තියෙන කැමැත්ත නිසා, අපි බලන්න යනවා කියලා කියන්නේ ධාතුව හදගන්නවා, හවය හදගන්නවා කියන එක. ඒ කරන්නේ
- අපේ හිතේ තියෙන, අපි කැමති හැඩයේ නිමිත්තට ගැලපෙන රූප භෝයනවා අවකාශ ධාතුවේ.
- එතකොට අවකාශ ධාතුවේ මේ විදිහේ උපාදය රූපයක් නිර්මාණය කරන්න පුළුවන් විදිහට රාශිවෙච්ච සතරමහාධාතුවයි ඔය භෝයන්නේ.
- අපි හිතාගෙන ඉන්න, හිතේ තියෙන විදිහට වර්ණ සටහනක් නිර්මාණය කරන්න පුළුවන්, නිර්මාණය වෙලා තියෙන අවකාශ ධාතුව තුළ රාශිවෙලා තියෙන සතරමහාධාතුවයි අපි භෝයාගෙන යන්නේ.
- භෝයාගෙන ගියහම ඇස් ඉදිරිපිටට අවකාශ ධාතුව තුළ රාශිවෙච්ච සතරමහාධාතුව .....,
- තව පැත්තකින් ගත්තහම, කනබොන ආහාර - බත්, පාන්, කවිපි, මුංඇට කියන මේ ආහාරයෙන් හැදුණු, කෙස්, ලොම්, නිය,දත්, සම්, මස්, නහර ආදී කුණප කොටස් ටිකකින් අනුරාගෙන තියෙන තැනක පෙනෙන මෙන් මේ වර්ණ සටහන ඇස් ඉදිරිපිටට එන්නේ.
- එතකොටම, ඒ රූපය පෙනෙන්නත් කලින් දැන් අපිට අම්මා කියන විස්තර ටික මනසේ තියෙනවා නේ. ඔන්න ඔය විස්තර ටික ආපහු අපේ මනසේ යෙදෙනවා.
- එතකොට දැන් අපි දන්නේ නැත්නම් - 'රාග, ද්වේෂ, මෝහ කියන මේ කර්ම' ටික හේතු වුණා 'විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සළායතන, එස්ස, වේදනා කියන මේ විපාක ස්කන්ධ' ටික උපද්දවන්න.
- ඒ විපාක ටික උපදින කොටම - 'ආපහු මේ කර්ම කෙලෙස් ටික මගේ මනසේ යෙදිලා' කියලා අපි දන්නේ නැහැ.

- දන්නේ නැති වුණහම අපි අපේ 'හිතේ තියෙන ගති ටික දකිනවා අන්න අර සතරමභාධාකුවෙන්'. අපිට පෙනෙන්නේ හිතේ තියෙන ගති ටික සතරමභාධාකුවෙන්. සතරමභාධාකුවට හිතේ තියෙන ගති ටික බැඳලා තියෙන තාක් සිතේ මේ ගති හිඳෙන්නේ නැහැ.
- ආප්‍රවක්‍ෂය වෙන්වේ නැහැ කියලා කියන්නේ, ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ දුරුවෙන්නේ නැහැ කියලා කියන්නේ, අපේ සිතේ තියෙන ගති සතරමභාධාකුවට බහාලා, සතරමභාධාකුව නිසා අපේ ගති උපද්දවා ගන්නවා නම් -

අපේ මනසේ තියෙන ගතිය සතරමභාධාකුවට විකාශනය කරලා, ප්‍රක්ෂේපනය කරලා (projection) එතැනින් බෙදලා ගන්න එක, පරාවර්තනය (reflection) තමයි ආපහු මනසට ගන්නේ.

එතකොට හොඳට නුවණක් තියෙනවා නම් බලන්න දැන් අපිට මේ දැනුත් අපේ මනස තුළ හිතට සිහිකරගන්න පුළුවන් අපේ අම්මා, නැත්නම් මගේ පුතා, මගේ දරුවා හිතට සිහිකරගන්න පුළුවන්.

ඒ හිතේ තියෙන චිත්තජ රූපයට ඒ නිමිත්ත අනුව මේ මගේ දරුවා, මගේ අම්මා කියන හැඟීමත් එක්ක තමයි විස්තර ටික අපි සම්පූර්ණයෙන් හිතේ තියෙන නිමිත්තට බැඳලා තියෙන්නේ. ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියලා කියන්නේ මේ හිතේ තියෙන, හිතට සිහි කරන්න පුළුවන් මෙන්න මේ කර්ම නිමිත්ත මට්ටමට.

අපි හිතාගෙන ඉන්න දරුවා බලන්න කියලා ගියොත්, නැත්නම් අම්මා බලන්න කියලා ගියොත්, අපි කරන්නේ මොකක්ද? කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර කියන කුණප කොටස් ටිකකින් යුක්ත රූපයක් තමයි ඇස් ඉදිරිපිටට හම්බවෙන්නේ. හම්බවෙන කොටම අපිට දරුවා කියලා සිහි කරන්න පුළුවන්. මේ දැන් මනසේ තියෙන ගතිය අර රූපය දකින කොටම ආපහු මනසේ යෙදෙනවා.

- එතකොට බලන්න හොඳට, අපි කිසිම දවසක ඇසුරු කරලා තියෙනවාද, ඇසුරු කරන්න පුළුවන් වුණාද කියලා 'බාහිර රූපයක් නිසා' දරුවෙක් හෝ අම්මා කෙනෙක්? අපි මේ රූප ටික උදව් කරගෙන තමන්ගේ මනසේ තියෙන කර්ම කෙලෙස් ටික උපද්දලා පවත්වලා තියන කාරණාව විතරක් නෙවෙයිද කරලා තියෙන්නේ කියලා බලන්න.

- ඔන්න ඔය ටික යම්කිසි කෙනෙක් දැක්කොත් මේ සතරමහාධාතුවේ කලකිරෙනවා.

එයා දකිනවා සතරමහාධාතුව හරියට විසකුරු සර්පයෙක් වගෙයි කියලා. අපේ මනසේ තියෙන කර්ම ගතිය, කෙලෙස් ගතිය උපද්දවන්න, පවත්වන්න උපකාර කරලා තියෙනවා මිසක ස්පර්ශ ආයතන, ඊට වඩා යම් කිසිවක් කරලා නැහැ.

මේ ස්පර්ශ ආයතන හය අපට කරලා තියෙන එකම දෙය තමයි මොකක්ද? අපේ මනසේ තියෙන කර්ම සහ කෙලෙස් ටික උපද්දවන්න, පවත්වන්න උපකාර කරලා තියෙනවා. එව්වරයි කරලා තියෙන්නේ.

අද අපි හිතාගෙන ඉන්නේ අපිට ජීවත්වෙන්න පුළුවන්, අපේ ජීවිතයට වාසනාව ගෙනත් දෙන, සැනසිල්ල ගෙනත් දෙන වස්තු ටික තියෙන්නේ මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ කියලා නේ. අම්මා තාත්තා, දුවා පුතා, රන්රිදී, මුතුමැණික් ඔවා ඔක්කෝම තියෙන්නේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ කියලයි අපි හිතාගෙන ඉන්නේ.

නමුත් ස්පර්ශ ආයතන හය කියලා කියන්නේ මොකක්ද? යථාර්ථ වශයෙන් ගත්තහම අපි ගාව තියෙන කෙලෙස් ටික උපද්දවන්න හා පවත්වන්න උපකාර වෙච්ච එකම දෙය.

ඒකයි ආසිවිසෝපම සූත්‍රයේ පෙන්වන්නේ ලෝකයා සර්පයෝ හතරදෙනා ආහරණ කොටයි ඉන්නේ. මේ මගේ දුවා පුතා, අම්මා තාත්තා, අයියා අක්කා, නංගි මල්ලි, මේ මම කියලා. නමුත් ඉන්නේ සර්පයෝ හතරදෙනෙක් මෙතැන. විෂසෝර සර්පයෝ හතරදෙනෙක්.

ඉතින් යම් වෙලාවක ඔය පින්වතුන්ට පුළුවන් වුණොත් වෙනදට මොනවාම හරි දෙයක් හිතෙන් හිතලා, හිතෙන් මොනවා හරි චිත්තජ රූපයක් උපද්දලා නැවත නැවත ඇලීමට ගැටීමට හිතන කොට,

දැන් ඒ චිත්තජ රූපයම, ඒ හිමිත්තම ඔය පින්වතුන්ට හඳුනාගන්න පුළුවන් නම් - මේක තමයි මේ රාග, ද්වේෂ, මෝහ කියලා කිව්වේ. මේ ධර්මයෝ උපන්න කල්හි තමයි තමන්ට අවැඩ පිණිස පවතිනවා කියලා කිව්වේ.

මේ ධර්මයෝ තියෙන කොට තමයි හොරකම් කිරීම, සත්තු මැරීම, කාමයේ වරදවා හැසිරීම, බොරු කීම කියන අකුසල ධර්ම වෙන්නේ. මේ ධර්මයන්ගෙන් යුක්ත මනසයි වැරදි සහිත. මේ ධර්මයන්ගෙන් යුක්ත මනසයි නුවණැත්තන් විසින් ගර්භා කරන ලද්දේ කියලා තමන්ට

හොඳට තීරණය කරන්න පුළුවන්. මෙන්න මේ ධර්මතා ටිකයි මම දුරු කළ යුත්තේ කියලා ඔය පින්වතුන්ට තීරණය කරන්න පුළුවන්.

- ඊටපස්සේ ඔය පින්වතුන් දන්නවා - මේ හිතේ තියෙන නිමිත්ත - ගෙදර වේවා, අම්මා වේවා, දරුවා වේවා, මම මෙහෙම සිහි කරගෙන ඒක බලන්න කියලා ගියොත් “මගේ ඇස් ඉදිරිපිටට නම් ගෙවල් හම්බවෙන්නේ නැහැ, දරුවෝ හම්බවෙන්නේ නැහැ, අම්මලා හම්බවෙන්නේ නැහැ. අවකාශ ධාතුව අනුරාගෙන එක එක හැඩයට රාශි වෙලා තියෙන සතරමහාධාතු රූප තියෙන්නේ. එබඳු රූප ඇස් ඉදිරිපිටට එනකොට මේ සිතේ තියෙන මෙබඳු වූ ගති ටික ආපහු සිතේ යෙදෙනවා නේද” කියලා - ඔහොම සම්මර්ශනය කරනවා, ඔහොම විදර්ශනා කරනවා.
- මෙහෙම කරන කොට කරන කොට ඔය පින්වතුන්ට එක කාරණාවක් වෙනවා.
  - ‘මේ දරුවා’ කියලා හිතේ සිහි කරලා බාහිරයට යන්න බැහැ.
  - බාහිර තියෙන්නේ මොකක්ද? ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත සතරමහාධාතු රූපය කියලා පෙනෙනවා.
  - දකින කොටම මේ ගතියයි සිහිවෙන්නේ කියලා තේරෙනවා.
  - එහෙම තේරෙන කොට මෙහේ ඉඳන් හිතන්න හදන කොට මේ හිතන්න කියලා සිහි කරන තමන්ගේම මනස එයාට තේරෙනවා.
  - යන්න බැහැ ධාතුව ප්‍රකටයි,
  - සිහි කරන්න බැහැ තමන්ගේ අවිද්‍යා සම්ප්ප්පයෙන් උපන්න සංඛාරයම ප්‍රකටයි.
- එතකොට -
  - මේ මනසෙන් රාග, ද්වේෂ, මෝහ හඳුනාගන්නකම උපකාරයි ස්පර්ශ ආයතන හය නූපදවන්න.
  - ස්පර්ශ ආයතන හයේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ දැකීම උපකාරයි එයාට අවිද්‍යා නිරෝධයෙන් සංඛාර නිමිත්ත නිරුද්ධ වෙන්න.
- මේ විදිහට යම්කිසි කෙනෙක් රාග, ද්වේෂ, මෝහ ටික හඳුනාගෙන, ඒක දුරු කරන්න උත්සාහවත් වෙයි නම් - ඒකයි රාගක්කියො දෙසක්කියො මොහක්කියො නිබ්බානං - රාග, ද්වේෂ, මෝහයන්ගේ ඝෂය බවයි නිවන කියලා බුදුරජාණන්වහන්සේ පෙන්නුවේ.
- ඔය පින්වතුන්ට මේ රාග, ද්වේෂ, මෝහයන්ගෙන් යුක්ත නිමිති ටික සම්පූර්ණම නැති වුණොත්,

- ස්පර්ශ ආයතන හයේ සැබෑම ස්වභාවය වූ ශුන්‍යතාවය විතරයි ඉතුරු වෙන්නේ.
- සතරමහාධාතුන්ගේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ පවතින ස්වභාවය විතරයි ඉතුරු වෙන්නේ.
- අනිමිත්ත බව, අප්පණ්ණික බවම විතරයි ඉතුරු වෙන්නේ.

ඒ නිසා හැමවෙලාවේම තමන් දත යුතුයි මේ රාග, ද්වේෂ, මෝහ කියන කාරණා ටික ‘හේතු’ යි කියන එක. රාග, ද්වේෂ, මෝහ කියන කාරණා ටික තමන්ගේ මනසෙයි තියෙන්නේ කියන කාරණාව. මේ ටික දුරු කරන්න ඕනේ කියන කාරණාව.

එතකොට මේ රාග, ද්වේෂ, මෝහ කියන ධර්මතා දුරු කළහම උපදින, පිහිටන මට්ටම තමයි අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන මානසික මට්ටම.

ඒ අලෝභ හේතුවෙන්, අද්වේෂ හේතුවෙන්, අමෝහ හේතුවෙන් මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ කිසිවක් ස්පර්ශ කරන්න යන්නේ නැහැ.

මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ තමන්ව දකින්නේ නැහැ.

තමන් ස්පර්ශ ආයතන හයේ දකින්නේ නැහැ.

පුටුවේ උපමාව

මේක තේරෙන්නේ නැත්නම් අපි කතා කරමු පුටුවක් හඳුපු වඩුවා ගැන. යම්කිසි වඩු මහත්තයෙක් ඉස්සෙල්ලාම තමන්ගේ මනසේ විත්තජ රූපයක් හදගන්නවා, පුටුවක් හිතේ හදගන්නවා. මෙන්න මේ ටික හොඳට ගන්න ඉස්සෙල්ලා ටික තේරුණේ නැත්නම්.

වඩු මහත්තයෙක් මොකද කරන්නේ? ඉස්සෙල්ලාම තමන්ගේ හිතේ නිමිත්තක් හදගන්නවා, විත්තජ රූපයක් උපද්දවා ගන්නවා. උපද්දවාගෙන ඒකට නම් කරනවා පුටුව කියලා.

දන් පුටුවක් හදන්න ඕනේ. දන් බාහිර භෞතික ලෝකයේ එහෙම දෙයක් නිර්මාණය වෙලාම නැහැ කියන්නකො. එතකොට එයා හිතේම සැලසුම් කරනවා - “මම හදන පුටුවට ඇන්ද මෙන්න මේ විදිහට ලියවැලක් දලා, මෙන්න මේ විදිහට සිංහ මුණක් දලා හදනවා” කියලා. ඊටපස්සේ පුටුවේ කකුල් වලට මෙන්න මේ වගේ හැඩතලයකුත් දනවා. හේත්තුවෙන ඇන්දට මේ වගේ රටාවකුත් හදනවා කියලා හිතේ

හොඳට ඉස්සෙල්ලා සැලසුම් කරලා නිමිත්තක් හදගන්නවා. ඔන්න ඔය නිමිත්ත මට්ටමට තමයි ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියලා තව පැත්තකින් කිව්වේ.

දැන් මේ හදගත්ත කර්ම නිමිත්තට - හිතේ හදගත්ත නිමිත්තට නම් කළා පුටුව කියලා. දැන් ඔන්න පුටුව, නැත්නම් මනසේ රූපයක් හදගත්තා ඉස්සරවෙලා. ඔය රූපයත් එක්ක තමයි ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන ගති ටික ඔක්කෝම තියෙන්නේ.

දැන් මේ රූපය හදගන්න තියෙන ඕනේකමට - ඒ කියන්නේ ඒ නිමිත්ත එක්ක තියෙන්නේ ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහයන්ගේ ක්‍රියාකාරිත්වයක්ම යි. මෙයා මොකද කරන්නේ කියතක්, අඬු මිටි ටිකක් අරගෙන කැලයට යනවා. දැන් ඔය හිතේ තියෙන හැඩය කොහේවත් නිර්මාණය වෙලා නැහැ සතරමහාධාතුවේ තවම. කැලයට ගිහිල්ලා ගහක් කපනවා.

දැන් ගහ කියන්නේ පය්වි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන සතරමහාධාතුවෙන් යුක්ත ධර්මයක්. පොළොවේ පය්වි ස්වභාවය, නැත්නම් පස් නැතිව ගහක් හැදෙනවාද? නැහැ. දිය නැතිව ගහක් හැදෙන්නේ නැහැ. අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට උෂ්ණත්වය නැත්නම් හැදෙන්නේ නැහැ. අවශ්‍ය විදියට වාතය නැත්නම් හැදෙන්නේ නැහැ.

එතකොට මේ ඕජා සාරය උරාගන්නවා කියලා කියන්නේ පොළොවේ සතරමහාධාතුවන්ගේ ඕජා ගුණය තමයි මේ ගහකටත් උරාගෙන හැදෙන්නේ. එතකොට මේ සතරමහාධාතුවෙන් යුක්ත රූපයක් තමයි ගහ කියලා කියන්නේ.

දැන් මේ වඩු මහත්තයා හිතේ හදගත්ත පුටුවකුයි, පුටු සැලැස්මකුයි ඇතුළුව, ඒක හදගන්න තියෙන ඕනෑකමත් නිසා - ඒ කියන්නේ රාග, ද්වේෂ, මෝහ කියන තුනම ඕකේ තියෙනවා.

එතකොට ඔය ටික නිසා කියත් අඬු මිටි ගෙනිහිල්ලා ගහක් කපලා, කැලි කැලි වලට ඉරලා -

‘හිතේ තියෙන හැඩය’ බලාගෙන, හැඩය එනකම් ම අවකාශ ධාතුවේ රාශි කරනවා.

දැන් මෙයා පුටුවක් හදනවා නෙවෙයි, මේ සතරමහාධාතුව අවකාශ ධාතුව තුළ රාශි කරනවා.

දැන් ගහ කියන එකේ තියෙන්නේ පය්වි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන සතරමහාධාතුව කැලි නේ. ඒ සතරමහාධාතුව හිතේ තියෙන හැඩය

බලාගෙන අවකාශ ධාතු වේ හිතේ තියෙන හැඩයට තියනවා. කොතැනක හරි වැරදුනොත් ආපහු ඒක මකනවා. දන් 'වැරදියි' කියන්න මෙයාට මිම්මක් තියෙන්න එපැයි. මොකද අර හිතේ තියෙන රූප සටහන බලාගෙන තමයි, ගලපලා තමයි මේ හදන්නේ.

ඔන්න හිතේ තියෙන සටහන හරියටම හදලා ඉවර වෙනකොට -

දන් හිතේ තියෙන පුටුව සතරමහාධාතුවෙන් නිර්මාණය කරලා ඉවර වෙනකොටම මොකද වෙන්නේ,

නිර්මාණය වෙච්ච සතරමහාධාතු රූපය බලාගෙන හදන්න උපකාරීවෙච්ච ගති ටිකම ආපහු මනසේ යෙදෙනවා.

එතකොට දන් මනසේ තියෙන කර්ම කෙලෙස් ගති ටික නිසා සතරමහාධාතු රූපය හදලා, හැදුණු සතරමහාධාතු රූපය නිසා මේ මනසේ තියෙන කෙලෙස් කර්ම ගති ටික ආපහු මනසේම යෙදුණා.

දන් හිතේ තියෙන ගතියට හදපු රූපය බලාගෙන රූපය හදන්න උදව්වෙච්ච ගති ටිකම මනසේ යෙදුණා කියන එක නොදකින කොට ලෝකයා දකින්නේ මොකක්ද? 'මෙන්න මේ සතරමහාධාතු රූපය පුටුවයි' කියලා.

'අවකාශ ධාතුවේ රාශිවෙලා තියෙන සතරමහාධාතු' කැලි ටික වෙනස්වෙන ගානේ, විපරිණාමවෙන ගානේ අඬනවා, වැළපෙනවා, ශෝක කරනවා, දුක්වෙනවා. මොකක් නිසාද? 'පුටුවකට' ආසා කරලා, 'පුටුවකට' බැඳිලා.

දන් පුටුවයි කියන දැක්ම තියෙනවා. නමුත් හොඳට බලන්න, මනසේ තිබුණු පුටුව කියන ගති ටික නිසා රාශි වෙච්ච සතරමහාධාතුවත්, ඒ සතරමහාධාතු රූපය බලාගෙන මනසේම ඇතිවෙච්ච ගති ටිකක් තමයි 'පුටුව'.

එතකොට අපි මේ ඇත්ත නොදකින තාක් පුටුවක් එක්ක සැපයූකි විදින එක නතර කරන්න බැහැ. මේ මුළු ලෝකයක්ම සතරමහාධාතුවේ පුටු වලින් සතුටු වෙනවා, දුක් වෙනවා.

ඔය විදිහටමයි මේ සතරමහාධාතුවේ අපි අම්මා තාත්තා, දුවා පුතා දකින්නේ.

කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු සතරමහාධාතුවේ මේ ලෝකයාට දේවල්, කාරණා ලැබෙන්නේ අම්මා තාත්තා, දුවා පුතා, නෑදෑයෝ

සතරමහාධාතුවේ ඉන්නේ, සතරමහා ධාතුවේ තමන්ව දකින්නේ මෙන්න මේ වැරද්ද නිසායි.

ඔය වැරද්ද ලෙහාගත්තේ නැතිව, ඔය වැරද්ද ලෙහාගන්න බැරිව අනන්ත අපරිමාණ සංසාරයක අපි දුක් විඳිනවා.

ඔය පින්වතුන්ට බණ අහන්න හම්බවුණොත්, බුදුහාමුදුරුවන්ගේ බණවත්, තව කාගේවත් බණ නෙවෙයි, 'ඔය පින්වතුන්ට වෙලා තියෙන දේ' අහගන්න.

තව පැත්තකින් බැලුවොත් සාත්තරයක් අහන්න ගියා වගෙයි. තමන්ට වෙලා තියෙන දේ මෙන්න මේකයි කියලා කවුරුහරි පෙන්නනවා නම්, මේක මට පිළිගන්න පුළුවන්.

දැන් මම මෙහෙම කිව්වොත් - වඩුවා කිසිම වෙලාවක පුටුවක් හැදුවේ නැහැ, නමුත්

- එයාට පුටුවකින් දුක එන හැටි, දුක් විඳින හැටි හා
- එයා පුටුවකින් දුක් විඳින ඒ දුක හැඳුණු හැටි හා
- එයාගේ පුටුවකින් දුක් විඳින දුක නැතිවෙන හැටියි මම මේ කියන්නේ.

හැම වෙලාවේම 'හිතේ චිත්තජ රූපයක්, නිමිත්තක් හදගෙන, නිමිත්තට පුටුව කියලා සිහිපත් කරලා', ඒ ගතියට සතරමහාධාතුව රාශි කරලා, රාශි වෙච්ච සතරමහාධාතුව ආපහු මතසේ යෙදෙනවා. මේ සිද්ධිය නොදන්නාකම නිසා එයාට -

- අර සතරමහාධාතුව (රූපය) පුටුව කියලා නිර්මාණය වුණා. අන්න එයාට 'දුක් වූ රූපස්කන්ධය' උපන්නා. රූප උපාදනස්කන්ධය උපන්නා. පුටුව වූ, උපාදනයට හිත වූ, උපාදනයෙන් ගන්නා ලද රූපස්කන්ධය යෙදුණා. රූප උපාදනස්කන්ධය - පුටුව.
- එයා පුටුව කැඩිච්ච නිසා, පුටුව දිරච්ච නිසා, පුටුව හොරුගත්ත නිසා, පුටුවක් නිසා විඳින්න තියෙන දුක් ටික විඳිනවා.
- දුකට හේතුව මොකක්ද? මේ පටිච්චසමුප්පාදය දන්නේ නැහැ. "අවිද්‍යාවෙන් හටගත්ත කර්ම නිමිත්තටයි පුටුව කියලා බැන්දේ. ඒ හිතේ තියෙන නිමිත්ත දිහා බලාගෙන සතරමහාධාතුව අවකාශ ධාතුව තුළ රාශි කළා. ඒ රාශි වෙච්ච සතරමහාධාතුව දකිනකොට ඒක හදන්න උදව්වෙච්ච ගති ටිකම මා තුළ යෙදුණා" කියලා ඇත්ත

ඇතිහැටියේ නොදන්නාකමයි, නොදන්නාකම නිසා හේතුවෙන මේ කර්ම කෙලෙස් කියන ගති ටිකමයි මේ දුකට හේතුවත් එයාට.

- මේ දුක් ටික, පුටුව කියන දුක එයාට නැතිවෙනවා නම් නැතිවෙන්නේ කොහොමද?

මේ අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා කියන, පුටුව කියන හිතේ නිමිත්ත නිසා සතරමහාධාතුව අවකාශ ධාතුව තුළ රාශි වුණා.

රාශි වෙච්ච සතරමහාධාතුව දකින කොට මේ ගති ටික මගේ මහසේම යෙදෙනවා නේද කියලා දැක්කා නම්, එයාට බාහිර පුටුවකින්, බාහිර සතරමහාධාතුවේ පුටුවක් නිසා විඳින දුකෙන් මිදෙයි.

හැබැයි ඇගේ හැපුණොත් සැපදුක් ලැබෙයි. ඒ පුටුවක් ඇගේ හැපීම නිසා දුක් විඳින, සැප විඳින එකක් නම් නෙවෙයි. ධාතු මාත්‍රයක් ධාතු මාත්‍රයක් ස්පර්ශවීම නිසා මේ සැප විඳිනවා කියන, දුක එනවා කියන තැනකට එයි.

ඒකට තමයි සෝපදිසෙස නිබ්බාන කියලා කියන්නේ.

ඒ වගේ එතකොට එයාට පෙනෙනවා මව් මළ දුකට අඬපු කඳුළු සතරමහා සාගරයේ ජලයට වැඩියි, පියා මළ දුකට අඬපු කඳුළු සතරමහා සාගරයේ ජලයට වැඩියි කියලා පෙන්නලා, මහණෙනි, පටිච්චසමුප්පාදය දන්නා වූ ශ්‍රැතවත් ආයඪී ශ්‍රාවකයෙක් හැරෙන්න වෙන කවුරුවත් මේ වචනය පිළිගන්නේ නැහැ කියලා කිව්වේ.

මේ ලෝකයාට වෙලා තියෙන්නේ මොකක්ද කියන එක එයාට පෙනෙනවා.

දැන් අර වඩුවා පුටුවක් හිතේ හදගන්න වගේ, දැන් ඔය පින්වතුන්ට මෙතැන ඉඳන් සිහි කරන්න පුළුවන් ගෙදර. ගෙදර සිහි කරලා, මේ ගෙදර කියන හැඟීම ඇතිකරගෙන, ගෙදර බලන්න ඕනේ කැමැත්ත ඇතිකරගෙන ගෙදර බලන්න යනවා කියලා හිතාගෙන යනකොට වෙන්නේ අර වඩුවා ගස් කපලා අවකාශ ධාතුවේ සතරමහාධාතුව තුළ රාශි කළා වගේ,

තමන් හිතාගෙන ඉන්න හැඩයට අවකාශ ධාතුව තුළ සතරමහාධාතුව රාශි වෙලා තියෙන රූප මිටිය හම්බවෙන තාක් යනවා.

මේ කර්මයට විපාක කියලා කියන්නේ මේ හිතේ තියෙන හැඩයට සමානව අවකාශ ධාතුව තුළ රාශි වෙච්ච සතරමහාධාතූ මිටිය හම්බවෙනවා.

හම්බවෙන කොටම වඩුවා අර රූපය හැදුවා වගේ, මේ දෑත් ගෙදර කියන ගති ටිකම පෙනෙන කොටම යෙදෙනවා.

නමුත් මේක නොදන්නාකම නිසා ඔය පින්වතුන් 'සතරමහාධාතුවේ ගෙය දකිනවා'. ගෙය හොරු කැඩුවොත්, ගෙය පිච්චුනොත්, ගෙය නැතිවුණොත්, ගෙය විනාශවීම නිසා ඔය පින්වතුන් දුක් වෙනවා. ගෙය හොඳට ලස්සණ කරලා, ගෙය සරසලා, ගෙය පිරිසිදු කරලා ඔය පින්වතුන් සතුටු වෙනවා.

ඒකයි ගෙයකින් සතුටුවෙන තාක්, ගෙයකින් දුක් විඳින තාක්

- ඔය පින්වතුන් ගෙදරින් සතුටු වෙනවා නම් ලෝභය,
- ගෙදරකින් දුක් විඳිනවා නම් ද්වේෂය,
- 'ගෙදර' කියන එක මෝහය.
- අන්තිමට මේ ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ හිතේ තියෙන ගති ටික පවතින්නේ හෝ උපදින්නේ සතරමහාධාතුව ඇසුරු කරගෙන.

ඊටපස්සේ ඔය විදිහටමයි වඩු මහත්තයා ඉස්සෙල්ලාම හිතේ පුටුවක් හැදුවා වගේ තමයි දන් ඔය පින්වතුන්ට මෙතැන ඉඳලා 'දරුවා' කියන එක සිහි කරගන්න පුළුවන්. තවම නිර්මාණය වෙලාවත් නැහැ, කැලේ ගස් ටික විතරයි තියෙන්නේ, වඩු මහත්තයාගේ අතේ අඩු මිටි නියන් ටික විතරයි තියෙන්නේ. එහෙම කැලේ ගස් ටික තියෙද්දී, අතේ අඩු මිටි ටික තියෙද්දී, හිතේ හැඳිලා දන් කලින්ම පුටුවක් - ඒ කියන්නේ නිමිත්තක් තියෙනවා අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත විත්තජ රූපයක්, නිමිත්තක්.

ඒකයි ඉස්සෙල්ලාම අවිද්‍යා සංඛාර කියලා ඉස්සෙල්ලා නිමිත්තට නම් කරන්නේ. තවම ධාතූන්ගෙන් නිර්මාණය වෙලා නැහැ.

හිතේ තියෙන නිමිත්තටයි නම් කළේ පුටුව කියලා.

ඒකටයි නොයෙක් නොයෙක් විදියේ විතර්කයන්ගෙන් මේ නිමිත්ත සැරසුවේ.

ඒකයි රූපං රූපත්ථාය සඞ්ඛතං අභිසඞ්ඛරොන්තිති සඞ්ඛාරො - රූපය හැඳීම පිණිස රූපයක් හිතේ පිළියෙල කරලා සකස් කරගන්න

එකටයි සංඛාර කියලා කිව්වේ. රූපං රූපත්ථාය - රූපය පිණිස රූපයක් පිළියෙල කරලා සකස් කරගන්නවා. ඔය සංඛාර. සංඛාර නිමිත්ත.

ඊට පස්සෙයි හිතේ තියෙන හැඩයට, අඩු මිටි ගස්කොලන් තියෙන තැනක හිතේ තියෙන හැඩයට අලුතෙනුයි නිර්මාණය කළේ පුටුව.

ඒ වගේ ඔය පින්වතුන් නොදන්නවා වුණාට දැන් අම්මා කියලා ඔය පින්වතුන් සිහිකරන කොටත්, ධාතුව තුළ ඔය පින්වතුන්ට මේ විදියට රූපයක් නිර්මාණය වෙලා නැහැ. ඔහොම දෙන්න පුළුවන්, ඔය විදියේ රූපයක් හදන්න පුළුවන් ධාතුව විතරයි තියෙන්නේ. අර වඩුවාගේ හිතේ තියෙන හැඩය හදලා දෙන්න පුළුවන්, රූපයක් හදලා දෙන්න පුළුවන් සතරමහාධාතුව විතරයි තියෙන්නේ ගහක් හැටියට.

ඒ වගේ මෙතැන අම්මා කියලා ඔය පින්වතුන් හිතන කොට ඒ විත්තප් රූපය අම්මාට තියෙන ආදරය, සෙනෙහස කියන මේ ටික ඔක්කෝම අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා - මේ මනසෙන් ඇති කරගන්න ධර්මතා ටික.

- බලන්න යනවා කියලා කියන්නේ ඔය පින්වතුන් ටිකෙන් ටික, ක්‍රම ක්‍රමයෙන් ඇහැ හදගන්නවා, රූප හදගන්නවා.
- ඒ කියන්නේ සතරමහාධාතුව අවකාශ ධාතුව තුළ රාශිවෙච්ච එක එක හැඩ තියෙනවා. 'එබඳු හැඩයක් ගාවට විතරයි' යන්නේ.
- 'ගියහම, ඇහෙන් වර්ණ සටහනක් හදලා' - 'අවස්ථාවට' තමයි තමන්ට 'මේ හැඩසටහන පෙන්න්නේ'. ඒ වර්ණ රූපයවත් 'තියෙන එකක් නෙවෙයි'.

මම නමැති සංඛාරය

පින්වතුන් තමන්ගේ මුහුණ දැන් ඉඳලාම සිහිකර ගත්තොත් - මේක තමයි කර්ම නිමිත්ත.

"මුහුණ බලන්න යන්න ඕනේ" කියන ඕනේකමක් ඇතිවෙයි නම් - අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා.

හැබැයි මුහුණ බලන්න තමන්ගේ රූපයක් නිර්මාණය වෙලා නැහැ. නිර්මාණය කරන්න ධාතුව විතරයි තියෙන්නේ.

එතකොට කණ්ණඩිය ගාවට ගියහම මේ ටිකට විපාක වූ රූපයක් හදගන්නවා ඔය පින්වතුන්. මේ හිතේ තියෙන කාරණා ටිකට ධාතුව

හදගන්නවා. කණ්ණාඩියේ රූපයක් 'ඒ වෙලාවෙම' හදගන්නවා - වර්ණ සටහන.

හදගෙන ඒක තමයි ඔය පින්වතුන් පරිහරණය කරන්නේ. ඒ වර්ණ සටහන දකින කොටම 'මේ මම' කියන ගති ටික ආපහු යෙදෙනවා.

ඒ විදිහටමයි 'අම්මා' කියලා අපි හිතාගෙන යන කොටම,

- අවස්ථාවට ඇහැ, රූප, චක්‍ෂු විඤ්ඤාණය කියන මේ ප්‍රසාද ටික හැදෙනවා. වර්ණ සටහනක් ඇස් ඉදිරිපිටට එනවා.
- ඒක දකින කොටම අම්මා කියන මේ ගති ටික අපේ මනසේ යෙදෙනවා.

දැනට රූපයේ ඇතිවෙන නැතිවෙන එක පැත්තකින් තබන්න. 'පවතින රූපයේ අනාත්ම ස්වභාවය' දකින්නකො ඉස්සෙල්ලා.

- ඒ කියන්නේ 'අම්මා' කියන අදහස මම සිහිකරන කොට, සිහි කරන්න පුළුවන් වෙනකොට, වෙනද වගේ "බාහිර අම්මාව සිහිවුණා, ඉන්න අම්මා ගැන සිහි කර කර ඉන්නවා" කියලා බාහිරයට යන්නේ නැතිව "මේ තමයි මගේ හිතේ තියෙන කර්ම නිමිත්ත කියන එක - රාග, ද්වේෂ, මෝහ නේද?" කියන කාරණාව හොඳට සිහිපත් කරගන්න.
- අම්මා බලන්න කියලා ගියොත් වෙන්වෙන්නේ කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහරයෙන් යුක්ත කුණප කොටස් ටිකක් තියෙන රූපය ඇස් ඉදිරිපිටට එයි. එතකොට ම මේ ගති ටිකම ආපහු සිහිවෙනවා නේද කියලා තමන් බලන්න.
- ඔය ටික නොදන්නාකම නිසා නේද සතරමභාධාතුවේ මට අම්මා පෙනෙන්නේ. සතරමභාධාතුව විපරිණාම වෙනකොට මව මළ දුක් විදින්න වුණේ මේ අවිද්‍යාව නිසා නේද කියන කාරණාව තමන් හොඳට තීරණය කරන්න.

තව පැත්තකින් තමන්ට හොඳට තර්කානුකූලව හිතන්න පුළුවන් -

මට දැන් අම්මා කියලා හිතේ මෙහෙම ගති ටිකක්, නිමිත්තක් තියෙනවා. සතරමභාධාතුව තුළ ඍතු ප්‍රත්‍යයෙන් රාශි වෙච්ච රූපයක් හෝ ඇස් ඉදිරිපිටට ආවොත් - අපි කියමු පත්තර කඩදසියක හෝ වීඩියෝ පටයක හෝ ඔය හැඩය දැක්කොත් - ඒත් අම්මා කියන අදහස එන්නේ.

එහෙත්ම ඒකෙන් තේරෙනවා මේ රූප දකින්න කලින් මගේ මනසේ තිබුණ මිම්මක් තියෙනවා නම්,

රූප හම්බවෙන වෙලාවට, සතරමහාධාතු සහ උපාදය රූප තියෙන්නේ. ඒ රූප හම්බවෙන වෙලාවට ඒ නිමිත්ත මගේ මනසේ ආපත්ත යෙදෙනවා නේද?

කියන එක තමන්ට හොඳට තහවුරු කරගන්න පුළුවන්. ඒකයි - පත්තර කඩදසියක්, වීඩියෝ පටයක්, වතුරක ඡායාවක් දැක්කත් මට මේ හැඟීම් එන්නේ.

එතකොට මේ ශරීරය 'තමන්' (මම) වුණේ කොහොමද කියන එකත් තමන්ට තේරෙනවා.

හැමෝටම හිත ඇතුළේ මාව සිහි කරගන්න පුළුවන් නම්, 'මේ මම' කියලා හිතාගෙන ඉන්න හැඟීම දකිනවා එයා අවිද්‍යා සංඛාර ටිකක්, අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත කර්ම නිමිත්තක් කියන එක දකිනවා. මේකටයි මේ මම කියන හැඟීමත් එක්ක සෙනෙහස, ආදරය, කැමැත්ත කියන ගති ටික තියෙන්නේ කියලා දකිනවා.

ඇස් ඇරලා බලන කොට ඇස් ඉදිරිපිටට මහාභූතයන් නිසා පවතින මේ රූපය හම්බවෙන කොටම 'මේ මම' කියන ගති ටික ආපත්ත වේගයෙන් මනසේ යෙදිලා.

ඇහැත්, රූපයත්, චක්‍ෂු විඤ්ඤාණයත් කියන ටික පෙනෙනවාට - පෙනෙන දෙයට පෙර පසු මනසේ 'මම' කියන හැඟීම යෙදිලා හින්දා, පෙනෙන දෙය උපදවන්නත් කලින් 'මම' කියන නිමිත්ත මනසේ යෙදිලා. 'ඒ නිසා පෙනෙන බව හදගත්තා'.

පෙනෙන කොටම 'මම' කියන නිමිත්ත මට සිහි වුණහම - අපිට තේරෙන්නේ හරියට පෙනෙන දෙය, 'පෙනෙන රූපය මම' වගේ.

නමුත් මෙන්න මේ විද්‍යාව තෝරගත්තහම එයාට පුළුවන් -

- කෙනෙකුගේ රාග, ද්වේෂ, මෝහ මනසේ ඇතිවෙන්නේ මෙන්න මෙහෙමයි නේද?
- ඒ රාග, ද්වේෂ, මෝහ තේරුම් ගන්නේ නැතිව ඒ රාග, ද්වේෂ, මෝහයන්ගෙන් ස්පර්ශ ආයතන හය උපද්දලා, උපද්දපු ස්පර්ශ ආයතන හය නිසා නැවත මනසේ රාග, ද්වේෂ, මෝහ පවතින එකට තමයි ලෝකය කියලා කියන්නේ.

- මෙතැන තමයි ජාති, ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක්ඛ, දෝමනස්ස, උපායාස කියලා කියපු දුක්ඛ සත්‍යය තියෙන්නේ.
- ඔය දුක්ඛ ඇතුළේම තමයි දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය තියෙන්නේ.
- දුක්ඛ විදින සිද්ධිය තුළමයි දුක්ඛ ඇති කිරීමේ රටාව තියෙන්නේ.
- ඒ සිද්ධිය ලිහීමේ ම යි නිරෝධය තියෙන්නේ.
- දුකෙන් වෙන් කරන්න බැහැ සමුදය, සමුදයෙන් වෙන්කරන්න බැහැ නිරෝධය. එකටම තියෙන්නේ.

ප්‍රත්‍යක්ෂ අවබෝධය

එතකොට ඔන්න ඔය ටික කෙනෙක් කියලා දුන්නොත්, ඔය පින්වතුන්ට බණ අහන්න හම්බවුණොත් කාගෙන් හරි තමන්ටම තමාව දකින විදිහට, එතකොට ඔය පින්වතුන් - 'මේක මට පිළිගන්න පුළුවන්' කියලා කියන්න.

ඔන්න ඔය පිළිගන්න පුළුවන් මට්ටමට, අහන දෙය තමා තුළින් දකින මට්ටමට එතකොට ඔය පින්වතුන්ට අතහරින්න වෙනවා අර කාලාමවරුන්ට කියපු කාරණා දහයම. එතකොට ඔය පින්වතුන් පිළිගන්නේ බුදුහාමුදුරුවෝ කිව්වාටවත් නෙවෙයි, පිටකයේ තියෙනවාටවත් නෙවෙයි, මෙහෙම වෙන්න ඇති කියලාවත් නෙවෙයි.

තමන්ට දුක්ඛ ආපු හැටි, දුක් විදින හැටි, දුක් නිරුද්ධවෙන හැටියි කියන්නේ. එතකොට තමන් කෙරෙහි ලා ම දකිනවා. දකින්න. දෑකලා විශ්වාස කරන්න. ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන් දකින්න.

එතකොට භාවනාවක් වුණත්, ධර්මයක් වුණත්, කවුරුහරි හාමුදුරුනමක් නම් කියන්නේ, හාමුදුරුනමකගේ එකක් නම්, ඒක ගන්න ගියොත් ඔය පින්වතුන්ට වෙන්නේ අනුන්ගේ දර්ශනයක් ගන්න. මේ කියන දේශනාව, කරන දෙය හරිද වැරදිද කියලා බලාගන්න හොඳම මිම්ම තමයි මොකක්ද? - තමන්ව.

මේ දැන් සාත්තරයක් කියනවා වගේ දෙයක් කියන්නේ. බුදුහාමුදුරුවෝ කියලා දුන්නේ "නුඹලාට දුක්ඛ ආවේ මෙහෙමයි" කියලයි. "දුක්ඛ නැතිවෙනවා නම් නැතිවෙන්නේ මෙන්න මේ විදියටමයි" කියන කාරණාව දීලා තියෙන්නේ. ඒක තමයි පෙන්නන්නේ. තමන් බලන්න ඇත්තද බොරුද කියලා. ඇත්තයි කියලා පෙනෙනවා නම් මට මේක පිළිගන්න පුළුවන්. ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො - මේක

බුදුරජාණන්වහන්සේ මනාකොට දේශනා කරලා තියෙනවා. හරියටම දේශනා කරලා තියෙනවා. මගේ ජීවිතයේ මට වෙලා තියෙන, මගේ කතාව හරියටම කියලා තියෙන්නේ.

දැන් ඔය පින්වතුන් ගෙදර ඉඳන් ආවා නම් සාත්තරකාරයෙක් ගාවට ගියහම සාත්තරකාරයා ගෙදර විස්තර ටික කිව්වොත් තේරෙනවා නේද? හරියටම කියලා තියෙනවා, සාත්තරය හරියටම කිව්වා කියලා කියන්නේ. ඒ වගේ බුදුරජාණන්වහන්සේත් ඔය පින්වතුන්ගේ ජීවිතයට දුක ආපු හැටි සහ දුක නැතිවෙන හැටි සාත්තරයක් කියනවා. බලන්න මේ සාත්තරය හරිද, වැරදිද? කියලා. අන්න එහෙම කියනවා නම් ඒ ධර්මය පිළිගන්න පුළුවන්. ඒ දේශනාව පිළිගන්න පුළුවන්. ඒ දුක් නැති කිරීම සඳහා යමක් කළ යුතුයි කියලා පනවනවා නම් ඒක පිළිගන්න පුළුවන්. අන්න ඒ විදිහටයි සත්‍ය ගවේෂී මනසකින් කටයුතු කළ යුත්තේ කියන එකයි කාලාමවරුන්ට කිව්වේ.

ඉතින් අද මට මේ සූත්‍රය කියන්නේ සිදු වුනේ අනිත් අනිත් දර්ශන, ආගම් පැත්තකින් තැබේවා, අපි අද බුදුදහමයි කියලා එක එක්කෙනා එක එක අදහස් කියනවා. එක එක ක්‍රම කියනවා. අපිත් එක එක අදහස්, එක එක ක්‍රම අහනවා. පස්සේ කොයි එකද හරි කියලා හිතෙනවා.

ඔය පින්වතුන් - කොයි කෙනා කියන දෙයද හරි, කවුරු කියන දෙයද හරි කියන කාරණාව තීරණය කරන්න තමා තුළින්. ඒකයි බුදුදහම පෙන්න්නේ තමා තුළින් දක්ක යුතුයි කියලා. නේද? තමන් තුළින් දක්ක යුතුයි කියලා කියන්නේ සාත්තරයක් වගේ ම යි, තමන්ට දුක ආපු හැටියි, දුක නැතිවෙන හැටියි කියන්නේ වචනයක් ගානේ කියන කාරණාව තේරෙන්න ඕනේ.

අන්තිමට බණ අහනකොට තේරෙන්න ඕනේ කෙනා කෙනාට, මේ කියන්නේ මට නේ, මේ කියන්නේ මා ගැන නේ. හැමෝටම එක්කෙනාටයි බණ කියලා තියෙන්නේ. පංචඋපාදනස්කන්ධ දුක ඇතිවෙන හා නැතිවෙන හැටි නම් කියලා තියෙන්නේ එහෙනම් පංචඋපාදනස්කන්ධයකටයි බණ කියලා තියෙන්නේ. දහක් පිරිසකට බණ කියලා නැහැ. පංචඋපාදනස්කන්ධ දුක ඇතිවෙන හා නැතිවෙන හැටි විතරයි කියලා තියෙන්නේ. ඒ කියන්නේ කෙනා කෙනාට විතරයි බණ කියලා තියෙන්නේ. එක්කෙනෙකුටයි මේ දේශනාව තියෙන්නේ.

සබ්බේ සංඛාරා

ඔය පින්වතුන්ට මව් මළ දුක එන්නේ කොහොමද, පියා මළ දුක එන්නේ කොහොමද, සහෝදරයා මළ දුක එන්නේ කොහොමද, සහෝදරිය මළ දුක එන්නේ කොහොමද, ගෙවල්දෙරවල් නැතිවෙව්ව දුක එන්නේ කොහොමද, පුටු බඩුමුට්ටු කැඩිව්ව දුක එන්නේ කොහොමද, රන්රිදී මුතුමැණික් නැතිවෙව්ව දුක එන්නේ කොහොමද කියන එක තමයි ඔය කියන්නේ අන්තිමට.

එතකොට ඒ දුකත් පෙන්නලා, දුකට හේතු ටිකත් පෙන්නලා මේ හේතු ටික නැතිවුණොත් මේ දුක නැතිවෙනවා කියලාත් පෙන්නලා, ඒකට සම්මාදිට්ඨිය - ඇත්ත ඇතිහැටියේ දකින්න විතරමයි තියෙන්නේ.

සම්මාදිට්ඨිය කියලා තව යමක් නිර්මාණය කරන්න කියනවා නෙවෙයි. 'වූ දෙය වූ විදියට' දකිනවා මිසක - වූ දෙයට තව යමක් එකතු කරලා දකින්න කියන එක නෙවෙයි.

රූපය කඩලා කඩලා, බිඳලා බලලා ඉවරවෙලා ඇත්ත බලන්න යනවා නම් අපි තියෙන දෙයට යමක් තව අපි මනෝමයෙන් නිර්මාණය කරලායි කරන්නේ.

එහෙම නෙවෙයි. අපිට තියෙන්නේ මොකක්ද? ඇස් ඉදිරිපිටට ආවේ බිත්තියේ තියෙන චිත්‍රය. එතකොට ඔය චිත්‍රය ගාවට යන්න ඉස්සෙල්ලාත් මට හැඟීමක් තිබුණා "මේ මගේ අම්මා, අම්මාගේ හැඩරුව මෙහෙමයි, අම්මාගේ නම මෙහෙමයි, වාසගම මෙහෙමයි" කියන අදහසත් මගේ මනසේ තිබුණා. "ඒ අම්මා බලන්න යන්න ඕනේ" කියන අදහසින්, අම්මාගේ රූපය බලන්න යන්න ඕනේ කියන අදහසින් තමයි චිත්‍රය ගාවට ගියේ. ඇස් ඉදිරිපිටට ආවේ මහාභූතයන්ගේ වර්ණ සටහනක්. චිත්‍රය දකින කොටම ඒ චිත්‍රය ගාවට යන්න ඉස්සෙල්ලා කලින් මනසේ තිබුණු ගති ටිකම චිත්‍රය දකින කොටම ආපහු සිහිවෙනවා. එතකොට -

මගේ මනසේ දෙපැත්තක පෙනෙන දෙයට සමගාමීව, පෙනෙන දෙයට ඉස්සර වෙලාත්, පෙනෙන දෙයින් පස්සේත් මගේ මනසේ තියෙන ස්වභාවය නොහඳුනනකම නිසා මනසේ ගති ටිකට මම ම රැවටෙනවා - 'රූපය අම්මාගෙයි' කියලා.

එතකොට නුවණක් තියෙන කෙනාට පැත්තකට ගිහිල්ලා දරුවා ගැන, ගෙවල් ගැන හිත හිතා ඉන්න බැහැ. හිතන්න බැහැ. මොකද -

- මම මෙහෙම හිතුවොත්, හිතන කොට හිතන බවත් තියෙන්නේ මගේ මනසෙයි.
- මගේ මනසේ උපන්න විත්තස් රූපයක්. ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් උපන්න දෙයක්.
- මේ තියෙන දෙය බලන්න හෝ තියෙන කෙනා බලන්න කියලා ගියහම වෙන්නේ අවකාශ ධාතුව අනුරාගෙන රාශිවෙලා තියෙන සතරමහාධාතූ රූපය ස්පර්ශ ආයතන හය ඉදිරියට එයි. එනකොට මේ ගති ටික ආපහු මනසේ යෙදෙනවා කියලා -මෙහේ ඉඳගෙනත් එයා දකින්නේ අනාත්ම වූ ශූන්‍යතාවයෙන් යුක්ත ආයතන ටිකත්, ආයතන දකින කොට මේ ගතිය මට සිහිවෙනවා කියලා කියන ඇත්තක් මිසක, 'මේ ගතියෙන් හිත හිතා දුක්වෙන්න පුළුවන් කෙනෙක් එහේ ඉන්නවා' දකින්නේ නැහැ එයා. මේ ගතියෙන් හිත හිතා දුක් විඳින්න පුළුවන් ද්‍රව්‍යයක් 'බාහිරයේ' දකින්නේ නැහැ.
  1. මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේම දකින්නේ ශූන්‍යතාවයක්.
  2. ස්පර්ශ ආයතන හයේ දකින්නේ අනිමිත්ත ස්වභාවයක්.
  3. මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ ප්‍රාර්ථනා කළයුතු කිසිවක් දකින්නේ නැහැ.

එයා සියලු සංස්කාරයන්ගේ අනිත්‍යය දකිනවා. සියලු සංස්කාරයන් දුක් බව දකිනවා.

සියලු සංස්කාරයන්ගේ අනිත්‍යය, සියලු සංස්කාරයන්ගේ දුක මොකක්ද?

ධාතුව උපදවාගන්න උපකාරී වෙච්ච ගෙවල් දෙරවල්, අම්මා තාත්තා, දුවා පුතා, ඉරහඳ, ගස්කොලන් කියලා යම්තාක් නිමිති මනසේ තියෙයි නම්, යම් සංස්කාර නිමිති ටිකක් නිසා ධාතුව උපදවා ගනියි නම් -

අන්න ඒ ධාතුව සකස් කරගන්න උපකාරීවෙන මෙන්න මේ අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත සංස්කාර නිමිති ටිකට තමයි 'සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චාති' කියලා කිව්වේ. 'සබ්බෙ සඞ්ඛාරා දුක්ඛාති'⁵ කියලා කිව්වේ.

⁵ ධම්මපදය, මාර්ග චර්ගය - pitaka.lk/38290

මේ සියලු සංස්කාරයෝ අනිත්‍යයි, මේ සියලු සංස්කාරයෝ දුකයි.

හැබැයි සියලු ධර්මයෝ අනාත්මයි කියන කොට මේ සංස්කාරයි, සංස්කාරයන්ගෙන් උපදවන ආයතන ටිකයි ඔක්කෝම අයිතියි ධම්මා කියන කොට.

නමුත් “අනිච්චා වත සඬ්ඛාරා, උප්පාදවයධම්මිනො, උප්පජ්ජන්තා නිරුජ්ඣන්ති තෙසං වුපසමො සුඛො”⁶ කියලා කිව්වේ - මේ මනසේ තියෙන ගෙවල් දෙරවල්, යානවාහන, ඉඩකඩම්, මිලමුදල් වලටයි. ඒකයි මේ සංස්කාරයෝ සන්සිඳීමයි සැප.

ඉතින් මේ සියලු සංස්කාරයෝ කියන වචනයෙන් බාහිර භෞතික ස්පර්ශ ආයතන හයත් කිව්වොත් ඕවත් සංසිද්වලා තමයි අපිට සැප විඳින්න වෙන්නේ. එහෙම එකක් නැහැ, කරන්නත් බැහැ.

එතකොට මේ ස්පර්ශ ආයතන හය උපද්දවන්න හේතුවෙච්ච මනසේ තියෙන නිමිති ටිකයි සංස්කාර. එතැන පංචඋපාදනස්කන්ධයේ උදය වැය තියෙන්නේ ඇත්තටම අවිද්‍යා, තණ්හා, කර්ම, ආහාර කියන පරිධායෙන්. නමුත් මම ඔය පින්වතුන්ට විස්තර කරන්නේ අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා, ආහාර කියන ටිකකින්.

ඒකට හේතුවක් තියෙයි. මම එහෙම විස්තර කරන්නේ පටිච්චසමුප්පාදය බලාගෙන. වෙනසක් නැහැ, ඒකට ගන්න ගැටළුවක් නැහැ.

පංචඋපාදනස්කන්ධයේ උදය අවිද්‍යා, තණ්හා, කර්ම, ආහාර කියන ගති ටික සහ නිබ්බන්ති ලක්ෂණ නොදැකීම කියන ධර්මතා පහෙන්මයි රූපය ඉපදිලා තියෙන්නේ.

ඒකට මුල්වෙන්නේ මොකක්ද? අවිද්‍යාව නිසාත් කර්ම නිමිති උපදිනවා, තණ්හාව නිසාත් කර්ම නිමිති උපදිනවා. කර්මය බලාගෙනයි ආහාරය යෙදෙන්නේ කියන ධර්මතාවයයි එතැන දී මතක් කරන්නේ.

නමුත් ඒක ස්කන්ධ ටික උපද්දන කොට උපද්දන පිළිවෙල තමයි පටිච්චසමුප්පාදයේ පෙන්නන්නේ. අවිද්‍යා, සංඛාර, තණ්හා, උපාදන, භව කියලා. අවිද්‍යාවෙන් කර්ම නිමිත්තක් හදගෙන කර්ම

⁶ වේදුල්ල පබ්බත සූත්‍රය - pitaka.lk/221322

නිමිත්ත අරහයා නිකාන්ති (සියුම් තාණ්ණාව) ඝෂණය යෙදෙනවා. තණ්ණාව යෙදෙනවා. තණ්ණාව උපාදාන වෙච්ච නිසායි හොයාගෙන යනවා කියන එක වෙන්නේ.

එතකොට මට මෙතැන දී මතක් කරන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ කාලාමවරුන්ට කිව්වා වගේ තමන් තුළ පෙන්නන ධර්මතාවය තමන් තුළින්ම දැකලා සැහීමකට පත්වෙන්න. කිසිම වෙලාවක කිසිම හාමුදුරු කෙනෙකුගේ දේශනාවකින් සතුටු වෙන්න එපා කියලයි මම කියන්නේ. මේක මෙහෙම වෙන්න පුළුවන්, නැත්නම් මේ හාමුදුරුවෝ අපිට උගන්නන ගුරු හාමුදුරුවෝයි කියලා සතුටු වෙන්න එපා. බුදුහාමුදුරුවන්ගේ ධර්මයක්වත් අහන්න එපා කියලා කිව්වහම ඉතින් තව කෙනෙක් ගැන කවර කතාද නේද?

ඒකෙන් කිව්වේ මොකක්ද මම අර්ථ වශයෙන්? ඒ කියන දෙය තුළින් තමන්ගේ ජීවිතයට දුක එන්නේ මෙහෙමයි, තමන්ගේ ජීවිතයේ දුක නැතිවෙන්නේ මෙහෙමයි කියලා තමන්ව දැකලා තියෙන්න ඕනේ. එතකොට තමයි ධර්මය දැක්කා වෙන්නේ. එහෙම දැක්කොත් තමයි තමන් තමන්ව හදාගන්නේ.

ඔය පින්වතුන් අනුන්ගේ දර්ශනයක මොන තරම් තීක්ෂණව යෙදුණත් තමාව පෙනෙනවාද කියලා බලන්න. බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කළ අභිධර්මයේ ඔය පින්වතුන් ගොඩාක් දක්ෂ වෙයි. නමුත් අභිධර්මයේ දක්ෂ වෙච්ච පුද්ගලයා, හොඳට දක්ෂ අය ඔය ඉන්නවා නේ මෙතැන. ඒ ‘පුද්ගලයාගේ’ නේ ප්‍රශ්නේ තියෙන්නේ. තව හොඳට යමක් ඉගෙනගත්ත කෙනෙක් නිර්මාණය වෙලා එහෙම වුණහම.

නමුත් අවශ්‍ය වෙන්නේ මේ දැනුමෙන්, මේ ඉගෙනුමෙන් ‘කෙනා, පුද්ගලයා’ දුරු කරන්න. රාග, ද්වේෂ, මෝහ දුරු කරන්න. “කෙනා, පුද්ගලයා, සත්වයා පුද්ගලයා” කියන තැනක රාග, ද්වේෂ, මෝහයන්ගේ එකතුව කියන එක දකින්න. ඒකයි රාගකියො දෙසකියො මොහකියො නිබ්බානං⁷ කියලා කිව්වේ.

රාග, ද්වේෂ, මෝහ දුරු වුණොත් ඔය පින්වතුන්ට ඉතුරුවෙන්නේ මොකක්ද?

⁷ නිබ්බාණ සූත්‍රය - pitaka.lk/24131

ස්පර්ශ ආයතය හය ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නවා.

රූපය කනබොන ආහාරයෙන් හටගන්නවා.

වේදනා, සංඥා, සංඛාර ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නවා.

ඒ විඤ්ඤාණය නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නවා.

ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් හටගෙන ආහාර නිරෝධයෙන් නිරුද්ධ වෙනවා. පෙර-පසු මනස - 'පුද්ගලයා' වෙනුවට නුවණ. ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් හටගෙන මේ ස්කන්ධ ටික ආහාර නිරෝධයෙන් නිරුද්ධ වෙනවා කියන නුවණත්, ස්කන්ධ ටිකත් විතරයි. එව්වරයි.

පෙර-පසු මනසේ කාමලෝක මට්ටමේ සංයෝජනයක් නැහැ. රූපලෝක මට්ටමේ සංයෝජනයක් නැහැ, රාග, ද්වේෂ, මෝහ නැහැ පෙර-පසු මනසේ. අරූපලෝක මට්ටමේ සංයෝජනයක්, රාග, ද්වේෂ, මෝහ නැහැ ස්පර්ශ ආයතය හයට සමගාමීව පෙර-පසු මනසේ.

'වූ දෙය වූ විදියටම' දන්නා වූ, දක්නා වූ නුවණට කියනවා සම්මාදිට්ඨි. ඒ සම්මාදිට්ඨිය යෙදිව්ව හුමිය හඳුන්වනවා අපරියාපන්න කියලා.

ස්පර්ශ ආයතය හය ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් හටගෙන ආහාර නිරෝධයෙන් නිරුද්ධ වෙනවා. ප්‍රත්‍ය නිසා හටගත්ත ස්කන්ධයෝ ප්‍රත්‍ය නිරෝධයෙන් නිරුද්ධ වෙනවා.

ධර්මතාවය, 'වූ දෙය වූ විදියටම' දන්නා නුවණක් නිසා ස්කන්ධ ටික උපද්දනවා.

උපද්දපු ස්කන්ධ ටික නිසා ස්කන්ධයෝ ඇතිවෙච්ච නැතිවෙච්ච හැටි දන්නා නුවණ යෙදෙනවා.

අද, කෙලෙස් ටික නිසා ස්කන්ධ ටික උපද්දලා, උපද්දපු ස්කන්ධ ටික බලන කොටම කෙලෙස් ටික යෙදුණහම 'මම' ඉන්නවා - මේ ස්පර්ශ ආයතය හයේ 'අම්මා තාත්තා, දුවා පුතා' හම්බවෙනවා ඔය පින්වතුන්ට.

- ස්පර්ශ ආයතය හයේ ඇතිවෙන හැටි ගැන නුවණින් ස්පර්ශ ආයතය හය ඉපැද්දුවහම,
- උපද්දපු ආයතන ටික බලාගෙනත් ආයතන ඉපදුණේ මෙහෙමයි කියන නුවණ යෙදුණහම,

- ඔය පින්වතුන්ට සත්ව පුද්ගල ආත්ම වූ කිසිවක් මේ ස්පර්ශ ආයතය හයේ හම්බවෙන්නේ නැහැ.
- ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත ස්කන්ධයේ ආහාර නිරෝධයෙන් නිරුද්ධ වෙනවා කියන නුවණ හම්බවෙයි.
  - ඒ නුවණට කියනවා අපරියාපන්නයි.
  - ස්කන්ධ ටිකට කියනවා පංචස්කන්ධය කියලා. පංචස්කන්ධයක් නුවණින් පරිහරනය කරනවා කියලා.
  - එතකොට කියන්නේ රහතන්වහන්සේ කියලා.

දැන් නම් කරන්නේ 'මම' කියලා, නැත්නම් මනුස්සයෙක් මේ මට්ටමේ, නැත්නම් දෙවියෙක්, නැත්නම් බ්‍රහ්මයෙක් කියලා. එතකොට ස්පර්ශ ආයතය හයට කියනවා විඤ්ඤාණවරියා කියලා.

ස්පර්ශ ආයතය හය උපදවන්න පෙර ඇතිවෙන රාග, ද්වේෂ, මෝහ සහ ඉපැද්දවට පස්සේ මනසේ ඇතිවෙන රාග, ද්වේෂ, මෝහ -

- ඔය පටිච්චසමුප්පාදයේ අවිද්‍යා සංඛාර කියලා විස්තර කරලා තියෙන තැන තණ්හා උපාදන යෙදෙනවා.
- නමුත් අවිද්‍යා සංඛාර කියලා කියන්නේ ස්පර්ශ ආයතය හය උපද්දන්න පෙර අවස්ථාව.
- ඊළඟට තණ්හා උපාදන කියලා පෙන්නන්නේ ස්පර්ශ ආයතන හය ඉපදවීමෙන් පසු අවස්ථාව.

විපාක ස්පර්ශ ආයතන හයට දෙපැත්තෙන් පෙන්නන්නේ මනසේ කර්ම කෙලෙස් ගති ටික.

1. ඔය කර්ම කෙලෙස් ගති ටිකට කියනවා අඤ්ඤාණවරියා කියලා.
2. ස්පර්ශ ආයතන හයට කියනවා විඤ්ඤාණවරියා කියලා.
3. ස්පර්ශ ආයතය හය අරහයා දෙපැත්තේ නුවණ යෙදෙන එකට කියනවා ඤාණවරියා කියලා.

විඤ්ඤාණවරියා, අඤ්ඤාණවරියා, ඤාණවරියා කියලා කියනවා.

එතකොට මෙතැන දී ඒ ඤාණවරියාවේ තියෙනවා ප්‍රභේද. ලෞකික, ලෝකෝත්තර කුසල් ඤාණවරියා.

ලෝකය කියලා කියන්නේ මනෝ විඤ්ඤාණයේ ඇතිවෙන ගති ටික වක්ඛු, සෝත, ඝාණ, ජීව්හා, කාය, මන කියන ස්පර්ශ ආයතය හයෙන් දකිනකමටයි ලෝකය කියලා කියන්නේ.

යම්කිසි කෙනෙකුට මනසේ ඇතිවෙන කිසිම ගතියක් ස්පර්ශ ආයතය හයේ නොදකියි නම්, ස්පර්ශ ආයතය හයේ කිසිවක් මනෝ විඤ්ඤාණයේ නොදකියි නම්, එයා ලෝකයෙන් මිදිව්ව කෙනෙක්. න ව කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති - ලෝකයේ කිසිවක් උපාදන වශයෙන් ගත්තේ නැහැ.

විද්‍යාව සහ අවිද්‍යාව

ඉතින් ඔය පින්වතුන් මහා සමායතනික සූත්‍රය හොඳට බලන්න මජ්ඣිම නිකායේ⁸. මෙතැන දී ‘ඇහැ, රූප, චක්ඛු විඤ්ඤාණය පිරිසිඳු නොදන්නහුට, නොදක්නහුට දුක් ක්ෂය කරන්න අභවායයි (කළ නොහැකියි) කියලා මම කියමි’ කියලා බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරන්නේ ඒ නිසායි.

ඒ කියන්නේ හිතේ තියෙන මේ ගති ටික කවදවත් ඔය පින්වතුන්ට ඤය වෙන්නේ නැහැ ස්පර්ශ ආයතය හයට ගැටගහන තාක්.

- මෙතැන ඉඳලා ඔයගොල්ලන්ට - හිතන්නේ මම බාහිර ගෙදර ගැනයි කියලා හිතන්න පුළුවන් තාක් හිතන එක නතර වෙන්නේ නැහැ.
- ඊටපස්සේ පෙනෙන කොටම, රූපය හම්බවෙන කොටම, මනසේ මේ තියෙන, මේ නැගිටින ගති ටික මේ පෙනෙන දෙයට අයිතියි කියලා හිතන තාක්, ආපහු පැත්තකට ගිහිල්ලා පෙනෙන දෙය හිතන මෝඩකම නැතිවෙන්නේ නැහැ.
- පැත්තකට ගිහිල්ලා ‘පෙනෙන දෙය තියෙනවා’ කියලා රැවටෙනවා.
- පෙනෙන කොට ‘සිහිකරපු දෙය පෙනුණා’ කියලා රැවටෙනවා.

අධිවචන සම්ඵස්සය උපකාරයි පටිඝ සම්ඵස්සය උපදවන්න. පටිඝ සම්ඵස්සය උපකාරයි අධිවචන සම්ඵස්සය උපදවන්න.

දැන් ගෙදර කියලා ඔය පින්වතුන් මෙතැන ඉඳන් සිහි කරන මට්ටමට කියනවා අධිවචන සම්ඵස්සය. ඕක උපකාරයි පටිඝ සම්ඵස්සය ඇතිකරන්න. ඒ කියන්නේ චක්ඛු සම්ඵස්සායතනය ඇතිකරන්න උපකාරයි.

⁸ pitaka.lk/20147

වක්කු සම්ඵස්සායතනය කියන්නේ පටිඝ සම්ඵස්සයට. ඒක උපකාරයි අධිවචන සම්ඵස්සය ඇතිකරන්න - ආපච්ඡා ගෙදර ගැන හිත හිතා ඉන්න මනස ඇතිකරවන්න.

නාමකය උපකාරයි රූපකයට, රූපකය උපකාරයි නාමකයට.

මේ නාමකය රූපකයටත්, රූපකය නාමකයටත් කියන මේ දෙපැත්තේ පැවැත්මට නාමරූප දෙකේ පැවැත්ම කියලා කියනවා, ලෝකේ කියලා කියනවා. මෙපමණකින් උපන්නා, දිරනවා, මැරෙනවා කියන කාරණාවට යනවා. මේක තමයි ලෝකය කියලා කියන්නේ.

නමුත් මේ මුළු ජීවිත කාලෙම වියදම් කරලා හරි, වැය කරලා හරි මෙන්න මේ කාරණාව තේරුම් ගන්න උත්සාහවත් වෙන්න. අනන්ත සංසාරයේ අපිට බැරි වුණේම ඒක. බලන කොට මහා ගැඹුරු දෙයක් නෙවෙයි බුදුරජාණන්වහන්සේ මේ දේශනා කරන්නේ.

ඇත්තටම ඕනේ කෙනෙකුට තර්කවිතර්ක කරලා හිතාගන්න පුළුවන් මට්ටමක්.

මම හැමවෙලේම කියන්නේ දැන් ඇස් දෙක වහගන්න. ඇස් දෙක වහගත්තොත් දැන් ඇස් වැහිලා. ඒ හින්දා රූප පෙනෙන්නේ නැහැ. වක්කු විඤ්ඤාණත් නැහැ. දැන් සිහිකරන්න තමන්ව 'මම' කියලා. හොඳට සිහිකරන්න පුළුවන්. මේ මම කියන කොට මගේ මුහුණ, අතපය, කට කියන ගති ටික ඔක්කෝම සිහිවෙනවා නේ? හරි, සිහිවෙනවා.

එතකොට දැන් මේ ගති ටික නිසා 'බලන්න ඕනේ' කියන චේතනාව නිසායි අපි ඇස් අරින්නේ.

ඇස් අරින කොට මේ රූපය පෙනෙනවා. පෙනෙනකොට වුණේ මොකක්ද? අර ඇස් වහගෙන තිබුණු වෙලාවේ තිබුණු ගති ටික ආපච්ඡා සිහිවෙව්ව එක.

ඔය ටික නොදන්න කොට අපි හිතාගෙන ඉන්නේ මේ කනබොන ආහාරයෙන් හැඳුණු මේ රූපය 'මම' කියලා.

නුවණක් තියෙන කෙනාට මේ රූපය දකින කොට මනසේම තියෙන ගති ටික සිහිවුණා මිසක රූපය මම වුණා නෙවෙයි නේද කියන එක තේරෙනවා.

මොකද එයා දන්නවා ඇත්තටම මේ හැඩය පත්තර කඩදසියක තිබුණත් මම කියන අදහස සිහිවෙනවා නේ. මේ මගේම පින්තූරය කියන එක එයි නේ. විඩියෝ පටියක තිබුණත් මේ මම කියන අදහස එනවා නේ.

එතකොට හොඳට තේරෙනවා හිතේ තියෙන ගතිය හැම වෙලාවේම නැවතම හිතේ යෙදිලා තියෙනවා මිසක 'රූපය මම හින්දා රූපය මම වෙලා නෙවෙයි නේද' කියන එක එයාට තේරෙනවා, ඒ ගැන සැක නැහැ.

මෙන්න මේ විදිහට ඉස්සෙල්ලා අනුමානයට දුකත්, දුක ඇතිවෙච්ච හැටිත් - එතකොට ඔය පින්තූරන්ට තේරෙන්න ඕනේ කෙටියෙන් ගත්තහම "අද ස්පර්ශ ආයතය හයේ මේ වෙන කොට අම්මා තාත්තා, දුවා පුතා, යානවාහන, ගෙවල්දෙරවල් තියෙනවා, ඉන්නවා කියලා ගතියක් නිර්මාණය වෙලා තියෙයි" නම් ඔය තමයි දුක නිර්මාණය වෙලා තියෙනවා කියන එක. මව් මළ දුක, පියා මළ දුක, සහෝදරයා සහෝදරිය, ඥාති හිතෙහිත් කොච්චර තියෙයිද?

ඔය දුක ඇතිවුණේ කොහොමද? අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා කියලා මේ අවිද්‍යාවෙන් හටගත්ත මනසේ තියෙන නිමිත්ත නිසා ආයතන ටික උපද්දලා, උපද්දපු ආයතන ටික මනසේ යෙදෙන කොට 'මේ සිද්ධිය' නොදන්නාකම නිසා, නොදන්නාකමින් ඇතිවෙන මේ සංඛාර නිමිත්ත මුල් කරගෙනයි දුක තියෙන්නේ. අවිද්‍යාව එක්ක හැපිලයි තියෙන්නේ. අවිද්‍යාව මතයි තියෙන්නේ.

විද්‍යාව, අවිද්‍යාව කියන කාරණා දෙක මත මුළු චක්‍රයම වෙනස් වෙනවා.

අවිද්‍යාව නැතිවුණා, විද්‍යාව උපන්නා කියන්නේ මනසේ තියෙන ගති ටික නිසා සතරමහාධාතුව උපද්දලා, උපද්දපු සතරමහාධාතුව දකින කොටම මේ කෙලෙස් කර්ම කියන ගති ටික මනසේ යෙදුණා නේද - කියලා ඔච්චරයි දකින්න ඕනේ. එපමණකින්ම බාහිර සත්වයෝ පුද්ගලයෝ ඉන්නවා කියන සංඛාර නිමිත්ත නැහැ.

ආසුව මත එනවා, නමුත් සිහිවුණොත් එයාට සැකයක් නැහැ එතැන.

එතකොට එයා දන්නවා මේ සම්මාදිට්ඨියම භාවිතා කරලා මේ කර්ම සිත ගෙවා දූමය යුතුයි කියලා.

ඔන්න ඔය ටිකයි අපි දකින්න ඕනේ.

ඒකයි බුදුරජාණන්වහන්සේ නැවත නැවතත් බොහෝ සූත්‍ර වල - ඇහැ නිත්‍යද, අනිත්‍යද, ඇහැ දුකද සැපද, ඇහැ ආත්මද අනාත්මද, රූපය, චක්ඛු විඤ්ඤාණය ... ඕවා නැවත නැවත කියන්නේ මොකද?

එහෙනම් ඒවා තියෙනවා වගේ දූනෙන්නේ මනසට නේද? ඒවා සැපයි කියලා දූනෙන්නේ මනසට නේද? ඒවා 'මගේ' වගේ දූනෙන්නේ මනසට නේද? මේ නිසා උපද්දපු දෙය බලාගෙන මනසේ මේ ගතිය යෙදිලා නේද කියන කාරණාව පෙන්න්න.

ඉතින් ඔය ටික අපි තේරුම් ගන්නේ නැතිව අපි කොච්චර යමක් ඇහුවත් වැඩක් නැහැ අන්තිමට. මුලින්ම ඒකයි දර්ශනයෙන් පහකටයුතු කෙලෙස් කියලා කියන්නේ මේ දර්ශනය ඉස්සෙල්ලා දැනගන්න ඕනේ. නැත්නම් පටිච්චසමුප්පාදයෙන් කියන්නේ දුක ඇතිවීම නැතිවීම, නැතිකරන මග - මෙන්න මේ ටික කියලා දෙන එක. එහෙම නැත්නම් පංචඋපාදානස්කන්ධයේ උදය වැය කිව්වත්, චතුරායඝීසත්‍ය කිව්වත්, පටිච්චසමුප්පාදය කිව්වත්, මේ ඔක්කෝම තියෙන්නේ එකම තැනකට, වචන ටිකක් විතරයි වෙනස්.

එතකොට මේ විදිහට ස්කන්ධයන්ගේ උදය වැය දැක්කොත් ඔය පින්වතුන්ට ස්පර්ශ ආයතන හයේ තමන්ගේ කිසිම දෙයක් හම්බවෙන්නේ නැහැ. ස්පර්ශ ආයතන හයේ තමන්ව දකින්නේ නැහැ, තමන්ගේ කිසිවක් දකින්නේ නැහැ. තමන්ගේ ආත්මයක් දකින්නේ නැහැ.

නෙතං මම නෙසොහමස්මි න මෙසො අත්තා'ති. එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාදට්ඨබ්බං - මෙන්න මෙසේ ඇත්ත ඇති හැටියේ නුවණින් දත යුතුයි.

එතකොට එයා දන්නවා ස්පර්ශ ආයතන හයේ මාව හම්බවුණේ, මගේ අය හම්බවුණේ, මගේ ආත්මය හම්බවුණේ කොහොමද කියන එකත් එයා දන්නවා. මනසේ තියෙන ආසුව කර්ම කියන ගති ටිකෙන් ආයතන ටික උපද්දලා, උපද්දපු ආයතන ටික බලාගෙන මනසේ යෙදුණා. ඒක නොදන්නාකම නිසා හිතාගන්න දෘෂ්ටියක් විතරයි. අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත අදහසක් විතරයි. එයද කර්ම කෙලෙස් නිසා උපද්දපු ආයතන හයේ තමන් හිටියේ නැහැ ම යි.

අවිද්‍යාව විතරයි අන්තිමට දකින්නේ එයා.

මේ වැරද්ද ඇතිවෙන්න තියෙන එකම සිද්ධිය හැටියට දකින්නේ අවිද්‍යාව විතරයි. වැරද්ද ලෙහාගන්න තියෙන එකම තැන විතරයි දකින්නේ - මොකක්ද? සම්මාදිට්ඨිය විතරයි.

වෙන මොකුත් දකින්නේ නැහැ. ආයේ ඊටපස්සේ ස්කන්ධ වලට මොකුත් කරන්න යන්නෙත් නැහැ, කඩන්න යන්නෙත් නැහැ, බිඳින්න යන්නෙත් නැහැ, කෙලෙස් වලට මොකුත් කරන්න යන්නෙත් නැහැ, නවත්තන්න යන්නෙත් නැහැ, කඩන්න යන්නෙත් නැහැ, සිතුවිලි බලෙන් හිරකරන්න යන්නෙත් නැහැ, නොහිතා ඉන්න යන්නෙත් නැහැ. 'වෙච්ච දෙය, වෙන දෙය, වූ දෙය වූ විදිහට' දකිනවා - සම්මාදිට්ඨිය.

තව යමක් කරන්න කියන එක නෙවෙයි මේකෙන් කියන්නේ බුදුරජාණන්වහන්සේ, නිවැරදිව දකින්න කියන එක. මට මේ සතරමහාධාතුවේ පොතක් හම්බවුණේ කොහොමද කියන එකයි කියන්නේ.

'පොත තියෙනවා' කිව්වොත් සාස්වත දෘෂ්ටිය, 'පොත නැහැ' කිව්වොත් උච්ඡේද දෘෂ්ටිය. 'පොත තියෙන්න පුළුවන්, නැතිවෙන්නත් පුළුවන්' කිව්වොත් සාස්වත උච්ඡේද දෘෂ්ටිය. 'පොත නැතිවෙන්නත් පුළුවන් තියෙන්නත් පුළුවන්' කිව්වොත් උච්ඡේද සාස්වත දෘෂ්ටිය.

ඇයි එහෙම වුණේ? 'පොත කියන එක නිමිත්තක්' නිසා.

ඇත කියන්නත්, නැත කියන්නත්, ඇත නැත කියන්නත් මුල් වුණේ පොත නම් - 'මේ සතරමහාධාතුව පොත' කියන දර්ශනයට ආවොත් මොන විදිහට කටයුතු කළත් වැරදියි.

අන්තිමට මේ එකකටවත් නැතිව එතෙ තෙ උහො අන්නෙ අනුපගම්ම මජ්ඣිමනිකායෙ අභිසම්බුද්ධා⁹ කියලා අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරා, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං කියලා මේක තමයි කියන්න තියෙන්නේ.

අවිද්‍යාවෙන් ඔන්න නිමිත්තක් හදගෙන,

ඒකට පොත කියලා නම් කරලා - ඒ හින්දා අපි ඇහැ, රූප, වක්ඛු විඤ්ඤාණය කියන ස්පර්ශයෙන් මේ රූප නිමිත්ත උපදවා ගන්නවා.

⁹ කච්චානගොත්ත සූත්‍රය - pitaka.lk/221024

උපදවා ගන්න කොටම, පොත කියන අදහස මනසේ යෙදෙනවා.

මේ ටික නොදන්නාකම තියෙන කෙනාට 'මේ රූපය පොත වෙනවා' කියලා ලෝකයේ පොත හැදෙන හැටිත් කියනවා.

අවිජ්ජා නිරොධො සඛ්ඛාර නිරොධා කියලා - අවිද්‍යාව නැත්නම්,

ඒ කියන්නේ එයා දන්නවා නම් මේ හිතේ තියෙන ගති ටිකෙන් සතරමහාධාතුව උපද්දලා ඒක දකින කොට මේ ගති ටික යෙදෙනවා කියලා නුවණ තිබුණොත් - විද්‍යාව.

ඒ නිසා පොත කියන සංඛාරයක් උපද්දන ගතිය මනසේ නැහැ. ඒ හින්දා පොත බලන්න ඕනේ, පොත හොයන්න ඕනේ කියන අදහසින් ආයතන උපද්දන්නේ නැහැ.

ඒ හින්දා 'පොත බලන්න' කියන අදහසින් ආයතන උපද්දන්න ගිය ස්පර්ශ ආයතනය උපදින්නේ නැහැ. ඒ නාමරූප, ඒ ආයතනය, ඒ දර්ශනය මොකුත් නැහැ.

ආහු පොතකට තණ්හා උපාදාන වශයෙන් මනසේ යෙදෙන ගතිය ඒකේ නැහැ එයාට.

මේ චක්‍රයම නතරවෙනවා.

එතකොට අන්තිමට - ලෝකය ඇති බව හෝ නැති බව ගැන කියන්න වෙන්නේ පටිච්චසමුප්පාදයෙන්.

නැහැ කියලා කියන්න බැහැ අවිද්‍යාව යෙදුණොත් ස්පර්ශ ආයතන හයේ අම්මා තාත්තා, දුවා පුතා, ගෙවල් දෙරවල්, යානවාහන, ඉඩකඩම් තියෙන නිසා 'නැහැ' කියන්නේ නැහැ - අවිජ්ජා පච්චයා.

අවිජ්ජා නිරොධො සඛ්ඛාර නිරොධා කියලා අවිද්‍යාව නිරෝධ වුණොත් එහෙම ධර්මතාවයක් හම්බවෙන්නේ නැහැ. අනාත්මයි, ශුන්‍යතාවයක් තියෙන්නේ නිසා 'තියෙනවා' කියන්නේ නැහැ.

ඉතින් මෙන්න මේ කාරණා දෙක තේරුම් ගන්න.

මම මේ නැවත නැවත එක එක පරියායන් වලින් - මේ කාලාම සූත්‍රයෙනුත් කියන්නේ මනසේ රාග, ද්වේෂ, මෝහ හඳුනාගෙන රාග, ද්වේෂ, මෝහ නිසා නම් යම්තාක් කර්ම, දුක් විඳින කාරණා අවැඩ පිණිස, අහිත පිණිස පවතින්නේ, ඒ රාග, ද්වේෂ, මෝහ දුරු කරන්න.

එතකොට අලෝභ, අද්වේශ, අමෝහ කියන ගති කුසල් නම් ඒක උපදවා ගන්න.

තව පැත්තකින් නිවනට යනකල් ම පණිවිඩය කියලා තියෙනවා. මොකද අලෝභ, අද්වේශ, අමෝහ කියන ධර්මතා ඉපදුනොත් රාග, ද්වේෂ, මෝහ සම්පූර්ණ දුරු වුණොත්, ඒ කියන්නේ රාග, ද්වේෂ, මෝහ හඳුනාගැනීම ක්‍රමක්‍රමයෙන් ක්‍රමක්‍රමයෙන් උඩට වැඩෙන කොට, ස්පර්ශ ආයතන හය උපදවන්න ස්පර්ශ ආයතන හය ගැන යම්තාක් දැනුමක් තමන්ට තියෙයි නම්, ඒ තාක් තමන්ගේ මනසේ රාග, ද්වේෂ, මෝහයි කියලා කියනවා.

ස්පර්ශ ආයතන හය ගැන යම්තාක් දැනුමක් තමන්ට තියෙයි නම්, තමන්ගේ දැනුම ස්පර්ශ ආයතන හය හා සමාන වෙයි නම්, ඒ තාක් ප්‍රථම. යාවතා එස්සායතනානං ගති තාවතා පපඤ්චස්ස ගති, යාවතා පපඤ්චස්ස ගති තාවතා එස්සායතනානං ගති.¹⁰

ඔය පින්වතුන්ගේ මනසේ රාග, ද්වේෂ, මෝහ හඳුනාගන්න පුළුවන් ස්පර්ශ ආයතන හයේ තියෙන බඩුමුට්ටු පෙන්නලා ඇති. ස්පර්ශ ආයතන හයේ යම්තාක් බඩුමුට්ටු පෙන්නයි නම් ඒ තාක් මනසේ රාග, ද්වේෂ, මෝහයි කියලා හඳුනාගන්න.

මනසේ තියෙන රාග, ද්වේෂ, මෝහ හඳුනාගන්න තියෙන ලක්ෂණයක් තමයි මොකක්ද - ස්පර්ශ ආයතන හයේ ගෙවල් දෙරවල්, යානවාහන, ඉඩකඩම්, බඩුමුට්ටු පෙන්නලා ඇති. එහේ බඩුමුට්ටු යම්තාක් පෙනෙයි නම් ඒ තාක් රාග, ද්වේෂ, මෝහයන්ගේ ගතිය දකින්න.

රාගකියො දෙසකියො මොහකියෝ නිබ්බානං කියලා කිව්වේ මොකක්ද? ස්පර්ශ ආයතන හයේ ගතියේ බඩුමුට්ටු ගෙවල්දෙරවල් නැහැ. තමන්ට දූනෙන ඒ තමන්ගේ මනසේ ගති ටික නැහැ ස්පර්ශ ආයතන හයේ පෙනෙන්නේ. එව්වරයි. නුවණයි වූ දෙය වූ විදිහට. ස්පර්ශ ආයතන හයක් උපදින කොට එතැන තියෙන දෙය තියෙන ආකාරයකටම නුවණයි. ආයේ හදලා, හදපු ආකාරයකට නෙවෙයි. හදලා කඩපු ආකාරයකට නෙවෙයි, තියෙන තියෙන ආකාරයකටම නුවණයි.

ඔන්න ඔය විදිහට පොඩ්ඩක් බලන්න කියන එක මතක් කරනවා.

¹⁰ ඡ එස්සායතන සූත්‍රය - pitaka.lk/29274

අශ්වයාගේ උපමාව

අර උපමාවක් කියන්නේ, අශ්වයෝ වේලිච්ච තණකොළ කන්නේ නැහැලූ, කන්න හොරයි. ඉතින් ඔය පිට රටවල්වල ශීත කාලෙට මොකද වෙන්නේ, තණකොළ ඔක්කොම මැරෙනවලු, වේලෙනවා ලූ. තණකොළ කපලා රෝල් බැඳලා තියනවා. එතකොට හුඟක් වෙලාවට කරනවා කියනවා, කොල පාට කණ්ණාඩියක් දනවලු අශ්වයන්ට. තණකොළ ටික දලා, කොල පාට කණ්ණාඩියක් දම්මහම ඌ අර වියළි තණකොළ කනවලු. රහ පොඩ්ඩක් වෙනස් ඇති. ඒත් ඒ වියළි තණකොළ කනවා, අමු තණකොළ කියලා හිතාගෙන.

ඒ වගේ අනාත්මයි රූපේ. ආත්ම සංඥාව නැමති කණ්ණාඩිය පැළඳගෙන දැන් මේ රූපය දිහා බැලුවහම, හොඳට කෙනෙක්ව ඇසුරු කරන්න පුළුවන් ඔය පින්වතුන්ට. 'මේ මනුස්සයා දිහා බලනවා' කියන අදහසින් බලන්නේ. හැබැයි පෙනෙන තැන තියෙන්නේ මොකක්ද? වේලිච්ච පිදුරු වගේ, අනාත්ම වූ සතරමහාධාතු රූපය. ආපහු දැනගන්නේ මොකක්ද? ආත්මය අර්ථයෙන්. අශ්වයා බැලුව දේ එපායැ පේන්න. අශ්වයා පිදුරු දිහා බලන්නේ කොල පාට කණ්ණාඩියෙන් නිසා, ඌට පේන්නේ කොල පාට දේ. එතකොට කොල පාට දෙයක් දිහා, කොල පාට දෙයින් බලපු නිසා, කොල පාට දේම පේනවා. කවදවත් ඌට පේන්නෙ නෑ වේලිච්චා - සැබෑ තත්ත්වය.

ඒ වගේ අපින් අත්ම සංඥාවෙන් - අර හිතේ තියෙන ගති ටිකට අපිම හඳුනා මැටි ටික දිහා මිනිස් රූපය කියලා බැලුවා. මිනිස් රූපයක්ම පෙනුණා. පෙනුණේ නෑ කවදවත් තියෙන පඨවි ධාතුව.

එතකොට අශ්වයා අමු තණකොළ කනවා වගේ, අපින් ඉතින් පඨවි ධාතුවේ තව මිනිස්සු එක්ක, පුද්ගලයෝ එක්ක, අම්මලා තාත්තලා එක්ක ඉන්නවා. එතකොට අපින් සතරමහාධාතුවේ ගෙවල් දෙරවල් හදගෙන ඉන්නවා, කෙලෙස් ටිකට පින් සිද්ධවෙන්න. ගෙයක් දෙරක් ඇතුළු, නැදැයෝ ඇතුළු ඉන්නවා අද අපි කෙලෙස් වලට පින් සිද්ධවෙන්න.

ඉතින් සම්මාදිට්ඨි කිව්වේ මොකක්ද? අශ්වයා අමු තණකොළ කන හැටිත් දන්නවා නම්, අශ්වයාට අමු තණකොළ කන්නේ මොකක් නිසාද කියන එකත් තේරෙනවා නම්, තියෙන්නේ වේලිච්ච පිදුරු, වේලිච්ච පිදුරු තියෙන තැනක, එයා කොල පාට කණ්ණාඩියක් දගෙන, වියළි එක කොල පාට කරගෙන අනුභව කරනවා. ඒක එයාගේ ලෝකේ විපාකේ. එයා දැන් අමු තණකොළ කාලා සැප දුක් විඳිනවා. ඒක එයාගේ

ලෝකේ. තව අශ්වයෙකුට වෙන පාටක් දන්න පුළුවන් නම්, එයා කන්නේ වෙන පාටක තණකොළ.

ඒ වගේ, ඒකයි දෑන් මේ, එකම රූපය, මම මේකට කෝප්පේ කියලා අදහසින් පරිහරණය කරනවා. වෙන ජාතියක කෙනෙක් වෙන භාෂාවකින් මේක පරිහරණය කරනවා. තව කෙනෙක් තව භාෂාවකින් අරගෙන පරිහරණය කරනවා. එයාට මේක කෝප්පේ නෙවෙයි. ඔය වගේ අන්තිමට, අපි එක්කෙනෙක්වත් ඇත්ත ගැන හිතන්නේ නෑ. අශ්වයාගේ කණ්ණාඩියේ තියෙන පාටින් පිදුරු ගොඩවල් සියක් දිහා බැලුවොත් - නැත්නම් අපි කියමුකෝ මේ පිදුරු ගොඩ දිහා කොල පාටින් බැලුවා, රතු පාට කණ්ණාඩියක් දගෙන ඉතුරු පිදුරු ගොඩ දිහා බැලුවා. පාටවල් දහයකින් විතර පිදුරු ගොඩවල් දහයක් බැලුවොත්, පැත්තකට යනකොට පාට පාට පිදුරු ගොඩවල් තියෙන ලෝකයක් හම්බ වෙයි ඒ අශ්වයාට. හරි ලස්සනයි ලෝකේ. පාට පාටයි. ඇයි? නමුත්, ඒකත්වයකින් තිබුණු පිදුරු වල සැබෑම පාට පෙනුණේ නෑ.

ඒ වගේ - එක්ම සතරමහාධාතුව, මනසේ තියෙන දෘෂ්ටි සියකින් අපි බැලුවොත්, මට සියක් දේවල් භෞතිකය තුළ හම්බවෙයි. මේක මගේ ලෝකේ. මගේ විපාකේ. මගේ කර්මේ.

නමුත්, ඒකයි බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරන්නේ, “මහණෙනි, කඳු පල්ලම්, විවර, පර්වත, ප්‍රපාත මෙතෙහි නොකොට එක්ම පඨවි සංඥාවක හිත තබන්න, එක්ම පඨවි සංඥාව වඩන්න” කියලා. ඒ පුළුවන්කම තියෙන්නේ ඔහොම.

එතකොට මෙන්න මේ, අශ්වයාට තණකොළ කන්න කොල පාට කණ්ණාඩි දුපු දේයි අපට වෙලා තියෙන්නේ කියන කාරණාව මතක තබාගන්න. අශ්වයා කොල පාට කද්දීත්, තණකොළ වේලිලා කියන එක මතක තබාගන්න.

ඒ වගේ අපි කෙලෙස් නැමති කණ්ණාඩියක්, ආත්ම දෘෂ්ටිය නැමති කණ්ණාඩියක් දගෙන අනාත්ම රූප පරිහරණය කරන කොට ආත්ම සංඥාවෙන් රූපයේ ඇත්ත අනාත්මයි කියන එක තේරුම් ගන්න. ඒකයි මේ පෙන්නන්නේ බුදුරජාණන්වහන්සේ.

එතකොට ඔය සිද්ධිය දැක්කොත්, අපේ මනසේ තියෙන ගතියම, පඨවි ධාතුව මත පතිත වෙලා ආපහු මනසේ තියෙන ගතියමයි දැන ගත්තේ කියලා ඔය පින්වතුන්ට හම්බ වුණොත්, පැත්තකට ගිහිල්ලා ඔය පින්වතුන්ට දරුවා ගැන, අම්මා ගැන, තාත්තා ගැන හිතන්න බෑ. මම

මගේ මනසමයි තලුමරන්නේ කියලා තේරෙනවා. 'බාහිර තියෙන්නේ සතරමහාධාතුවයි' කියන නුවණක් හම්බවෙයි.

ඔන්න ඔය ටික දකින්න පුළුවන් නම්, ඕකට කියනවා සම්මාදිට්ඨි.

දිට්ඨියට අනුග්‍රහ පිණිස

නමුත් ඔය සම්මාදිට්ඨිය දැනගන්නට, ඔය ඇත්ත දකින මට්ටමට ගන්න ඕනෙ.

පඤ්චනි, භික්ඛවෙ, අභිගෙනි අනුග්ගහිතා සම්මාදිට්ඨි වෙනොවිමුත්තිඵලා ව හොති වෙනොවිමුත්තිඵලානිසංසා ව, පඤ්ඤවිමුත්තිඵලා ව හොති පඤ්ඤවිමුත්තිඵලානිසංසා ව¹¹

ඔය සම්මාදිට්ඨියට තව එකතු වුණොත් කාරණා පහක්, ඒ කාරණා පහකින් අනුග්‍රහය ලබන මෙන්න මේ සම්මාදිට්ඨිය, මේ දැක්ම ඔය පින්වතුන්ට වේතෝ විමුක්තිය, ප්‍රඥා විමුක්තිය කියන මෙන්න මේ දෙයාකාර විමුක්තිය මේ ජීවිතයේදීම ලබා දෙනවා, අරහත් ඵල වේතෝ විමුක්තිය, ප්‍රඥා විමුක්තිය මේ ජීවිතයේදීම ලබා දෙනවා කියන එකයි ඒ සූත්‍රයෙන් කියන්නේ.

ඔය සම්මාදිට්ඨියට අනුග්‍රහය දක්වන අංග පහක් මොකක්ද? පළවෙනි එක සීලය. සීලය කිව්වහම, සීලය ප්‍රධාන වශයෙන් කොටස් හතරකට බෙදනවා, ප්‍රාතිමෝක්ෂ සංවර සීලය, ඉන්ද්‍රිය සංවර සීලය, ආජීව පාරිශුද්ධ සීලය, ප්‍රත්‍ය සංනිශ්‍රිත සීලය කියලා.

ඒ කියන්නේ, පන්සිල්, ආජීව අෂ්ඨමක සීලය, උපෝසථ අෂ්ටාංග සීලය වගේ තමන්ට නිත්‍ය වශයෙන් පිහිටා හිටින්න සීලයකුත් සමාදන් වෙනවා. ඒ ටිකෙන් රළු වශයෙන් කය වචනය දෙකේ අසංවරකම අඩු කරනවා.

ඊට අමතරව ඉන්ද්‍රිය සංවර කරගන්නට ඕනෙ. යම් රූපයක් දකින කොට රාග, ද්වේෂ, මෝහ උපදින රූප පුළුවන් තරම් අඩු කරලා, යම් රූපයක් දකින කොට අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන කුසල් ඇතිවේ නම් එබඳු විදියේ රූප විතරක් බලනවා. මේ විදියට ආයතන හයේ සංවර භාවයක් ඇති කර ගන්නවා. මේකට කියනවා ඉන්ද්‍රිය සංවර සීලය කියලා.

¹¹ අනුග්ගහ දිට්ඨි සූත්‍රය - pitaka.lk/30125

ප්‍රත්‍ය සංනිශ්‍රිත සීලය කියන්නේ, වීචර, පිණ්ඩපාත, සේනාසන, ගිලන්පස කියන මේ ධර්මයන්ගේ පමණ දැනගෙන පරිහරණය කරනවා. ආහාරපාන වේවා, ඇඳුම් පැළඳුම් වුණත් - මේකෙන් අපි අඳිනවා කියන එකෙන් කරන්නේ ඇත්තටම මෙන්න මේ කාරණාව නේද කියලා නුවණින් බලන්න.

කතබොන ආහාරය වුණත් - මේ ආහාරය බලන කොට තමන්ට නුවණ හොඳට වැඩෙන්න, මේ කය ඇත්තට මොන තරම් අනාත්මද කියන එක කාලයක් යන කොට ඔප්පුවෙලා පේනවා. ඇයි, බත් පාන් කවිපි මුං ඇට කියන සත්ව පුද්ගල නොවන කැලි, ඒවා කාලා මේ ආත්ම කොටස් හැදෙන්නේ නෑ නේද කියලා නුවණ එනවා හොඳට.

ප්‍රත්‍ය සංනිශ්‍රිත සීලය කියන්නේ සිව්පසය නුවණින් බලලා පරිහරණය කරන්න.

ආජීව පාරිශුද්ධ සීලය කියන්නේ රළු වශයෙන් ගත්තහම, නොකටයුතු වෙළඳුම් පහෙන් දුරුවෙලා කටයුතු කරන එක. එතකොට තව පැත්තකින් ගත්තහම, ආජීව පාරිශුද්ධ සීලය කියලා කියන්නේ යම් ආකාරයක, බුදුරජාණන්වහන්සේ මෙන්න මේ ආකාරයේ දිවි පැවැත්ම අපිරිසිදුයි කියලා පෙන්නවා නම්, ඒ අපිරිසිදු ආජීවයෙන් වෙන්වෙලා ජීවත් වීමෙන් පාරිශුද්ධ වීම ආජීව පාරිශුද්ධ සීලයයි. මොකද එහෙම පෙන්නන්නේ, දහම් මගේ මට්ටමට මේ සීලය ගැඹුරට යන නිසා. දැන් උපසම්පද ස්වාමීන්වහන්සේ නමකට ඔය වගේ තැනකින් නෙවෙයි, ඒ පැවිදි ජීවිතයට අදාළව වෙන කුමන ආකාරයක කෘත්‍යයක් කළත්, ඒක ආජීව පාරිශුද්ධ සීලය කියන තැනට විරුද්ධයි වගේ තැනකින් ආජීව පාරිශුද්ධ සීලය කිළුටු වෙනවා වගේ තැනකට එනවා. ඒ හින්දා මේ ආජීව පාරිශුද්ධ සීලය කියන මෙන්න මේ සීලය පුළුවන් පමණකින් රකින්න. එහෙම මේ සම්මාදිට්ඨිය වර්ධනය වෙන්න ඒක අනුග්‍රාහයි.

ඊට පස්සේ ශූන්‍ය - දැනුමක්. හොඳට අහලා, අහන දේ හොඳට හිතේ දරාගන්නා ගතිය. නැවත නැවත, නැවත නැවත බණ අහනකම, ධර්ම ශ්‍රවණය. ධර්ම ශ්‍රවණය කරලා ඒ කරුණු හිතේ ධාරණය කරගන්නකමත් මේ සම්මාදිට්ඨියට අනුග්‍රාහයි.

සිල්වත් කමත් මේ ඉගෙන ගත්ත, දැන ගත්ත දර්ශනයට උපකාරයි. ධර්මය අහලා ටික ටික ධාරණය කර ගන්නා බවත්, ඔය සම්මාදිට්ඨියට උපකාරයි. ටිකෙන් ටික කෙනා කෙනා එකතු වෙලා ඇසූ පරිදි දැරූ පරිදි

සාකච්ඡා කරනවා නම්, මේ සාකච්ඡාවත්, ධර්ම කරුණු කතා කිරීමත්, සම්මාදිට්ඨියට අනුග්‍රාහයි.

ඊට පස්සේ ඉඩ ලැබෙන හැම වෙලාවකම චිත්ත සමථය ඇතිවෙන ලෙස සමථ නිමිත්තක් ඇසුරු කරනවා නම්, මේකත් සම්මාදිට්ඨියට අනුග්‍රාහයි.

ඒ වගේම විදර්ශනා කරනවා නම් - විදර්ශනා කරනවා කියන්නේ, 'වූ දේ වූ විදියට' බලන එක.

වූ දේ වූ පරිදි

විදර්ශනා කරනවා කියන්නේ, 'වූ දේ වූ විදියට' බලන එක. නොවූ දෙයක්, නැති දෙයක් ඇති හැටියට උපද්දවලා බලන එකට විදර්ශනාව කියලා කියනවද? නෑ.

අපි දැක්කා, "මනසේ තියෙන අවිද්‍යා කර්ම තණ්හා කියන ගති ටික නිසා - වඩුවාගේ හිතේ තියෙන ගති ටිකට සතරමහාධාතු රූපය අවකාශ ධාතුව තුළ රාශි කළා. මේ රාශි කරපු පුටුව දකින කොටම ආපහු කෙලෙස් ටික මනසේ යෙදුණා" කියලා අපි විදර්ශනා කළොත්, එයාට තේරෙනවා - 'මනසේ තියෙන කෙලෙස් කර්ම ටික නිසා අනාත්ම වූ රූපයක් ඉපදුණා, ඒ රූපය නිසා මනසේම කෙලෙස් කර්ම ටික ආපහු යෙදුණා' කියලා දැක්කම - "එහෙනම් මේ මනසේ තියෙන මේ නිමිති ටික නේද මේ කෙලෙස් කියලා කියන්නේ, කර්ම කියලා කියන්නේ, මම මේ රූපයේ ඇත්ත බලලා බලලා මේ නිමිති ටික මනසෙන් අයිත් කළ යුතුයි" කියලා උත්තරයක් එනවා.

හොඳයි, අපි ඉස්සෙල්ලාම රූපය කඩලා කඩලා කඩලා කඩලා කුඩු කරලා රූප කලාප වලටත් බලලා, 'රූපය නෑ' කියලා බැලුවොත්, මම දැන් මනසේ තියෙන ගති ටික කෙලෙස් කියලා හඳුනාගන්නේ කුමකට සාපේක්ෂවද?

දැන්, රූපයේ ඇත්ත දැක්කොත් නේ 'මගේ මනසේ තියෙන්නේ කෙලෙස්' කියලා අනුවෙන්නේ. දැන් 'මේ අවිද්‍යා කර්ම තණ්හාවෙන් හටගත්ත රූපය' කියලා මම මොකක්ද පෙන්වන්නේ? ඇයි, රූප කලාපයක්වත් පේන්න නෑනේ. රූප කලාපයක් කියන තැනින්වත් ඉතුරු කරන්න බෑනේ. ඒකත් කඩලා බලනවානේ. මට පිරිසිදු දකින්න දුක්බස්කන්ධයක් හම්බවේවිද එහෙම බැලුවොත්?

අනිත් එක අපි රූප කලාප කලාප කඛලා කඛලා හරි බිඳලා බිඳලා හරි බලනවා නම්, 'වූ දේ' බලන්න ඕනේ. මේ නැති දෙයක් ඇතිහැටියට උපද්දවාගෙනයි බලන්නේ. නමුත් බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කළේ සම්මාදිට්ඨිය - 'වූ දෙය වූ විදියට' බලන්න.

දැන් මේ ලෝකයා පුටුව කියලා පරිහරණය කරන රූපය, එයින් ඔබ්බේ රූප කලාප තියෙනවා වෙන්න පුළුවන්, ඒවත් විපරිණාම වෙනවා වෙන්න පුළුවන්. දැනට අපට අවශ්‍ය කොහොම හරි රූප කඩා ගෙන යෑම නෙවෙයි. අපේ මනසේ තියෙන කර්ම කෙලෙස් කියන ගති ටික ස්කන්ධයන්ගෙන් වෙන් කරලා දැන ගන්න. දැන දැක මේ කර්ම කෙලෙස් ටික ක්ෂය කිරීම පිණිස, කර්මක්ෂය කිරීම පිණිස ප්‍රතිපදාවක් පුරා ගන්නයි ඊට පස්සේ ඕනෙ අපට.

එතකොට දැන් අපි පුටුව කියන රූපය, දන්නවා මනසේ තියෙන අවිද්‍යා කර්ම තණ්හා කියන ගති ටිකක් නිසා රාශි වෙච්ච සතරමහාධාතු රූපය. අපට බලන්න තැනක් තියෙනවා. බුදුරජාණන්වහන්සේ පෙන්නලා තියෙනවානේ මහාභූත සහ උපාදය රූපයි කියලා. එතකොට මහාභූත කියලා එකකුත් නෑ, උපාදය රූපයි කියලා එකකුත් නෑ කියලා කියන්නේ අපට සර්වඥතා ඥානයටත් වඩා එහා දැනුමක් තියෙනවා කියලද? රූප කියලත් එකක් නෑ, රූපද නැති වෙලා යනවා, කැඩී කැඩී බිඳී බිඳී යනවා කියලා අපි සමහරවිට කෙනෙක් දකිනවා. එතකොට ඒ සම්මාදිට්ඨිය නෙවෙයි, නැති දෙයක් ඇති හැටියට උපද්දවාගෙන බලනවා. ඒ අපේ දෘෂ්ටියක්. බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කළේ ලෝකයාට සැප දුක් විඳින්න පුළුවන් මට්ටම.

බල්බි එකක් දලා තියෙනවා නම්, ඔය බල්බි එක තත්පරේට හැට වතාවක් නිවෙනවා, හැට වතාවක් පත්තු වෙනවා. නිවෙන පත්තුවෙන වේගය වැඩියි. නමුත් මම පොත බලන්නේ බල්බි එකේ එළියෙන් නම්, ආලෝකයෙන් නම්, මට මේ නිවෙන පත්තුවෙන සිද්ධිය වැඩක් නැහැ. මට තියෙන්නේ - "මේ ආලෝකය නැති වුණොත් කොහොමද, මේ ආලෝකය ඇති වුණොත් කොහොමද?" කියන තැනක ප්‍රශ්නයකින් විතරයි මට සම්බන්ධ. මේ ආලෝකය නැති වෙන්නේ මේ ස්විච් එක ඕෆ් කළොත්, එතකොට මේ ස්විච් එක දූම්මම ආලෝකය ඇති වෙනවා කියන තැනකින් විතරයි මගේ ජීවිතයට ප්‍රශ්නේ තියෙන්නේ. බල්බි එක හැට වතාවක් නිවෙනවා පත්තු වෙනවා කියන තැන බැලීම නිසාවත්, නොබැලීම නිසාවත් මම මේ පොත කියවන එකට ප්‍රශ්නයක් වෙන්නේ නෑ.

මේ පොත කියවන එක - මට මැදදී පොත කියවන එක බැරිවෙන්නෙත් නෑ, පුළුවන් වෙන්නෙත් නෑ, තත්පරේට හැට වතාවක් නිවීම නිසාවත් පත්තු වීම නිසාවත්. එහෙනම් මම මේ පොත කියවන එක පවත්වන්න හෝ නොපවත්වනවා කියන කාරණා දෙකෙන් එකකටවත් සම්බන්ධ නෑ හැට වතාවක් බල්බි එක නිවෙනවාද පත්තුවෙනවාද කියන එක. මම ඒක හොයන්න යනවා කියන්නේ, මා ගාව නැති කෙල්ලෙසයක් මම ඇති කරන්න යනවා. මට බැඳීම, ප්‍රශ්නේ තියෙන්නේ, මේ කොල්ලේ මට කියවා ගන්න බෑ මේ එළිය නැති වුණොත්. මේ එළිය තිබුණොත් කියවන්න පුළුවන්. එහෙනම් මම මේ පොත කියවන එකට ප්‍රශ්නේ බැඳිලා තියෙන්නේ මම මේ ආලෝකයේ මට්ටමෙන් නම්, 'මේ ආලෝකය ඇති වෙන්නේ කොහොමද නැති වෙන්නේ කොහොමද' කියලා විතරයි මම බැලිය යුත්තේ.

ඒ වගේ "මට පුටුවකින් දුක එන්න හේතුව කොහොමද, නැති වෙන්න හේතුව මොකක්ද? අම්මා මැරුණු දුක ඇති වුණේ කොහොමද, නැති වෙන්නේ කොහොමද? තාත්තා මැරුණු දුක මට ඇති වෙන්නේ කොහොමද, නැති වෙන්නේ කොහොමද?" දුකත්, දුකේ ඇති වීමත්, නැති වීමත් බලාගත්තහම හොඳටම ඇති. මට අවශ්‍ය නැහැ මගේ ප්‍රශ්නයට අදාළ නොවන දේවල් ගොඩගහගන්න, මම නැති ප්‍රශ්න ඇති කර ගන්නවා.

ඒ නිසා මොකද සමහර විටක, සමහර අය මේක ගවේෂණය කරන්න ගියහම, දැන් ඔය මම සමහර උපමා දීලා තියෙනවා, අපේ කෙල්ලෙස් අඩු කර ගැනීම පිණිස මිසක, භෞතික වස්තූන් ඕනෙවට වඩා අල්ලාගෙන යන්න නෙවෙයි. "වැලි කැට තියෙන තැනක වැලි ගොඩක් පෙනෙනවා" කියන තැනකින් මම කියලා දුන්නේ අපිට 'පෙනෙන දේ පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතිව නැති වෙනවා' කියන සිද්ධිය කියන්න. ආධ්‍යාත්මික පැත්තට මනස ගන්න උපකාරී පිණිස ඒ ගැන කතා කළා මිසක, 'ඒක නෑ' කියන තැනකින් උච්ඡේද වාදයට වැටෙන්න හෝ ඒක පහුරුගාන්න නෙවෙයි. ඒ වගේ, අපි හොඳට තේරුම් ගන්න ඕනෙ යම් දහම් කරුණක් සම්මර්ශනය කරද්දී අපට අදාළ සීමාව තුළ ඉඳලා අපේ ප්‍රශ්නේ ලිහා ගන්න විතරමයි එක කරන්නේ කියලා.

එතකොට සිල්වත් බව තියෙනවා නම්, බහුශ්‍රැත බව තියෙනවා නම්, ධර්ම සාකච්ඡාව තියෙනවා නම්, සමථයක හිත පිහිටුවාගන්නවා නම්, විදර්ශනා කරනවා නම් මෙන්න මේ සම්මාදිට්ඨියට අනුග්‍රහ පිණිස

පවතිනවා. ඒකෙන් විදර්ශනා කියන එක හැම වෙලාවෙම තමන්ට ලෝකයා දකින අරමුණේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ දකින්න ඕනෙ. -

පඨවිය වූ පරිදි

ඒකයි පඨවිං පඨවිතෝ ඤාත්වා පඨවිස්මිං නිබ්බන්දති, නිබ්බන්දං විරජ්ජති, විරාගා විමුච්චති, විමුක්තස්ස විමුක්තමිති පජානාති - මේ පඨවිය, පඨවිය හැටියට දක්කහම පඨවිය කෙරෙහි කලකිරෙනවා, කලකිරෙනකොට නොඇලෙනවා. නොඇලෙනකොට මිඳෙනවා, මිදුණහම මිදුණා කියන නුවණ එනවා.

එතකොට මෙන්න මෙතනදී ස්පර්ශ ආයතන හය අනාත්මයි කියන ගතියත් - ඒ කියන්නේ පිදුරු ටික ඔක්කොම වේලිලා කියන ගතියත් - ආත්ම සංඥාවෙන් අනාත්ම රූපය දිහා බැලුවහම - ඒත් රූපය අනාත්මමයි - රූපය දකින කොට ආයෙත් ආත්ම සංඥාව සිහිවෙලා, අනේ මේ සිද්ධිය නොදන්නා මට පැත්තකට ගිහිල්ලා මගේ ආත්ම සංඥාවම තලුමරමර ඉන්නවා, බාහිර රූපය ආත්ම හැටියට.

පිදුරු ටික වේලිලා, අශ්වයා කොල පාට කණ්ණාඩියකින් මේ දිහා බැලුවේ, බලලා කොල පාට කණ්ණාඩිය අත්දැකීම ඇතුළතම අහකට ගියේ. පැත්තකට ගිහිල්ලා කොල පාට තණකොළ ටිකක් දිහා තණහාවෙන් හිත හිතා ඉන්නවා, මම හෙටත් ගිහිල්ලා මේ කොල පාට තණකොළ ටික කනවා කියලා හිත හිතා ඉන්නවා දැන් අශ්වයා. අශ්වයා පැත්තකට ගිහිල්ලා හිතද්දීත් පිදුරු වේලිලා. එහෙම හිතාගෙන කොල පාට පිදුරු මිටිය සිහි කරලා කොල පාට තණකොළ කන්නයි හෙට දවසේද යන්නේ. ගියහම ආයෙත් ඇස් ඉදිරිපිටට එන්නේ වේලිච්ච පිදුරු. එදටත් කණ්ණාඩිය හරහාමයි පෙනෙන්නේ. ආපහු කොල පාට තණකොළයි කන්නේ. පැත්තකට ගිහිල්ලා සිහි කරන්නෙත් කොල පාටමයි. කොල පාට තණකොළ කන්න ඕනෙ ආසාවෙන් ආපහු - මේ ජීවිතේ බැරි නම් වෙන තැනකට ගියත්, එදටත් හැදෙන්නේ හම්බ වෙන්නේ පිදුරු. ආයෙත් පිදුරු ගහ නොදන්නාකම නිසා කොල පාට තණකොළ වලට තණහාවයි.

මේ අශ්වයාට කොල පාට තණකොළ ටික නිසා බොහෝම කාලයක් මේ ක්ෂේත්‍රයේ කන්න පුළුවන්. යම් දවසකදී මෙයාට තේරුණොත් "කොල පාට කණ්ණාඩිය දගෙන බලපු නිසා වේලිච්ච පිදුරු මට පෙනුණේ කොල පාට වගේ කියලා තේරිලා පැත්තකට ගිහිල්ලා කොල

පාට තණකොළ සිහි කරන කොට - මම මොන තරම් වැරදිද, මම මෙහෙම සිහි කරද්දීත් එතන තියෙන්නේ වේලිච්ච තණකොළ, මම බලන්න කියලා ගියාමත්, වේලිච්ච තණකොළ ඇස් ඉදිරිපිටට එනකොට, මේ කණ්ණාඩියෙන් බලන කොට මට කොල පාටට පෙනෙයි නේද?” කියලා බලනවා නම්, කොල පාට තණකොළ අරභයා බාහිර තියෙන කොල පාට තණකොළ ගැන හිතන්න තියෙන මෝඩකම මැකෙනවා. තේරුණාද මම මේ කියපු උපමාව.

ඒ වගේ අශ්වයාට කොල පාට කණ්ණාඩිය වගේ තමයි දැන් මට බාහිර අම්මා ඉන්නවා, දුව ඉන්නවා, පුතා ඉන්නවා, දරුවා ඉන්නවා කියන ආත්ම කණ්ණාඩිය, ආත්ම සංඥාව, ප්‍රපංච සංඥාව. ඕක සිහි කරලා බලන්න කියලා ගියහමත්, වේලිච්ච පිදුරු ඇස් ඉදිරිපිටට එනවා වගේ අනාත්ම රූපයක් තමයි, කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු කෙස් ලොම් නිය දත් හම් මස් නහර වලින් අනාත්ම රූපයක් ඇස් ඉදිරිපිටට එන්නේ. පෙනෙනවත් එක්කම මනෝමයෙන් ආපහු මම සිහිකර ගන්නේ - අශ්වයා කොල පාට කණ්ණාඩිය හරහා දක්කා වගේ, මේ අම්මා දක්කා, දුව දක්කා, පුතා දක්කා කියලා මගේ ආත්ම සංඥාවම නම් මම සිහි කර ගන්නේ - ඊට පස්සේ පැත්තකට ඇවිල්ලත් මම අම්මා බලලයි ආවේ, දරුවා එක්ක කතා කරලයි ආවේ, අහවල් කෙනා එක්ක කතා කරලයි ආවේ කියලා මම කෙනෙක් ගැන, පැත්තකට ගිහිල්ලා බාහිර කෙනෙක් ගැන හිතද්දීත්, ඒ වස්තුව අනාත්මයි.

ඔන්න ඔය ටික අපිට හිතන්න පුළුවන් නම්, විදර්ශනා කියලා කියන්නේ ඔන්න ඕකට. අශ්වයාට යම් දවසක හිතන්න බැරි වුණොත්, පැත්තකට ගිහිල්ලා කොල පාට තණකොළ, කොල පාට තණකොළ ගැන හිතන කොටත් තණකොළ වේලිච්ච කියලා නුවණක් ආවොත් - එදට බාහිර තියෙන කොල පාට තණකොළ ගැන හිතන එකට එයා ලැජ්ජා වෙනවා, මොන තරම් මෝඩ කමක්ද කියලා.

ඒ වගේ, කෙනෙකුට ස්පර්ශ ආයතන හයම අනාත්මයි කියලා තේරුණොත්, තණකොළ වේලිච්ච වගේ, ආත්ම සංඥාව සිහි කරලා ගිහිල්ලා අනාත්ම රූපය හම්බ වෙනකොට ආපහු ආත්ම සංඥාව සිහි කරගෙන ආවත් - අනේ මම මෙහෙම අම්මා, තාත්තා දුව පුතා කියලා සිහි කරද්දීත් ඒ රූප කනබොන ආහාරයෙන් හැදිලා තියෙන කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, හම්, මස්, නහර ආදී කුණප කොටස් වලින් යුක්ත අනාත්ම වූ රූපයක් නේද කියලා බලන්න බලන්න, ඒක අවබෝධ වෙන්න වෙන්න, බාහිර අම්මා, තාත්තා, දුවා, පුතා, අයියා, අක්කා

කියලා ඒ අය ගැන හිතන්න හිතන සිතුවිලි, ප්‍රපංච සංඥාවන් එහෙමම උපදින එක අඩුවෙනවා.

ඇයි, මොන තරම් මෝඩද? අනාත්මයි නම්, ආත්මයි කිය කියා හිතනවා කියන එක මෝඩයි කියන මේ - අවිජ්ජා නිරොධො සංඛාර නිරොධා - අවිද්‍යාව අඩු වෙන කොට හිතීම කීම කිරීම ඉබේම අඩු වෙයි. (බලෙන්) නැවැත්තුවට හරි යන්නේ නෑ, අවිද්‍යාව අඩු වීම නිසා හිතීම කීම කිරීම නැති වෙන්න ඕනෙ.

අශ්වයාට බාහිර කොල පාට තණකොළ කන එක ගැන හිතන එක නතර වෙන්න ඕනෙ. අතීතයේදී වුණෙත්, අනාගතයේදී වෙන්නෙත්, වර්තමානයේ පවතින්නේත් ඒ වේලිවිච බවයි, වේලිවිච තණකොළයි තියෙන්නේ කියන එක පෙනෙන්න ඕනේ. කොල පාට තණකොළ කැවත්, 'කොල පාට තණකොළ කන්න යන්න පුළුවන්' කියලා හිතෙන හැම විටම මෙයාට 'වෙන්නේ ඇත්ත මේකයි, වුණෙත් මෙහෙමයි, වෙන්නෙත් මෙහෙමයි' කියලා පෙනෙන්න ඕනේ. එහෙනම් මම, අම්මා දක්කා දරුවා දක්කා කියන අතීතයේදීත් අම්මා බලන්න යන්න ඕනෙ, දරුවා බලන්න යන්න ඕනෙ කියන අනාගතයට හිතද්දීත්, දෙපැත්ත හිතන්න ඕනෙ, මට වෙන්නේත් මේකයි කියලා.

ඔය අස්ව කතාව පහසුයි, මතක තියාගන්නකෝ. ඒ විදියටමයි තමන්ට වෙන්නේ කියලා දකින්න.

ඔන්න ඔය සම්මාදිට්ඨිය. ඒ විදියට මෙනෙහි කරන එක තමයි විදර්ශනා කියන්නේ.

සමථය ඕනෙ වෙන්නේ මොකක් නිසාද? හිතෙන් යමක් සිහි කරලා - 'මේ අම්මා නේද, මේක මගේ මනසේ තියෙන විතර්කයක් නේද?' කියලා ඔය පින්වතුන්ට හිතන්න බෑ. එක සිතුවිල්ලක් උපදින කොට සිතුවිලි දහකින් ඔය පින්වතුන් යටකරගෙන ඉවරයි. හිතේ හිතේ කතාකරන විතර්ක වැඩියි. ඒ හින්දා සමථ කමටහනකින් හිත සමාධි කර ගන්න. සමාධි කරගෙන විදර්ශනා කරන්න.

ඒ වගේම සීලයකින් යුක්ත වෙන්න, හොඳට අහලා ඒවා ධාරණය කරගෙන කලින් කල ධර්ම සාකච්ඡා කරන්න, සමථ නිමිත්තකුත් ඇසුරු කරන්න, අරමුණු විදර්ශනා කරන්න.

මෙන්න මේ ධර්මතා පහෙන් යුක්තව මුහුකුරණ සම්මාදිට්ඨිය, ඔය ඇත්ත ඇති හැටියේ දැකීම 'තියෙන පිදුරු වියළියි, ඒක කොල පාට

විදියට කෙනෙක් පරිහරණය කරන්නේ මෙහෙමයි, මේ කණ්ණාඩිය නැතුව මේ නුවණකින් මේක දකින්න පුළුවන්' කියලා දැක්කොත් ඔන්න ඕක සම්මාදිට්ඨිය.

විමුක්තිය

ඔන්න ඔය විදියට ගියොත් මොකද වෙන්නේ, ඔය සම්මාදිට්ඨියෙන් වෙනො විමුක්ති ඵල හොති වෙනො විමුක්ති ඵල ආනිසංසා -

මේ සම්මාදිට්ඨිය වේතෝ විමුක්තිය ඵලය කොට පවතිනවා. මේ සම්මාදිට්ඨියේ කෙළවර තමයි, එයාට අනිමිත්ත, ශුන්‍යත, අප්පණ්ණික කියන වේතෝ විමුක්තියයි නිර්මාණය කරලා දෙන්නේ.

අනිමිත්ත - මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ කිසිම නිමිත්තක් නෑ. රාග, ද්වේෂ, මෝහ කිසිම නිමිත්තක් ඉතුරු කරන්නේ නෑ. මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ ප්‍රාර්ථනා කටයුතු බඩු මුට්ටු රන් රිදී මුතු මැණික් කිසිවක් ඉතුරු කරන්නේ නෑ එයා. මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ සත්ව පුද්ගල ආත්මිය වූ කිසිවක් ඉතුරු කරන්නේ නෑ, ශුන්‍යයි. අනිමිත්ත, ශුන්‍යත, අප්පණ්ණික කියන මෙන්න මේ වේතෝ විමුක්තිය ඵලය කොට පවතිනවා. මේ සම්මාදිට්ඨියේ ආනිසංසය, ඒකාන්තයෙන් මේ වේතෝ විමුක්තියයි ආනිසංසය.

ඒ වගේම ප්‍රඥ විමුක්තිය ඵලය කොට, ප්‍රඥ විමුක්තිය ආනිසංසය කොට පවතිනවා.

වේතෝ විමුක්ති, ප්‍රඥ විමුක්ති වෙනස මොකක්ද? කුමකටද වේතෝ විමුක්ති, ප්‍රඥ විමුක්ති කියලා කියන්නේ? වේතෝ විමුක්තිය කියන්නේ හිතේ මිදීමට. ප්‍රඥ විමුක්ති කියන්නේ නුවණින් මිදීමට, කෙලෙසුන්ගෙන් මිදීමට.

නුවර, මාතලේ, දඹුල්ල, අනුරාධපුරේ කියලා ස්ථාන හතරක් තියෙනවා කියලා හිතමුකෝ අපි. කෙනෙක් නුවර ඉඳලා මාතලේට ආවහම, දෑන් එයා නුවරින් මිදිලා මාතලේ ඉන්නේ. හැබැයි දෑන් මාතලේ තියෙන අරමුණු වලට රැවටෙන්න පුළුවන්, ඇලිලා බැඳිලා ඉන්න පුළුවන්. කෙනෙක් මාතලේ ඉඳලා දඹුල්ලට ගියා. දෑන් එයා මාතලෙන් මිදිලා දඹුල්ල කියන අරමුණු වල රැවටිලා ඇලිලා බැඳිලා ඉන්න පුළුවන්. වේතෝ විමුක්තිය හැම වෙලාවෙම, නුවර ඉඳන් මාතලේට ආවා, මාතලේ ඉඳන් දඹුල්ලට ගියා, දඹුල්ලේ ඉඳන් අනුරාධපුරේට යනවා

වගේ තමයි වේතෝ විමුක්ති, ඒ ඒ ස්ථාන පහු කරලා යනවා. කාම මට්ටම ඉක්මවලා රූපාවචර ධ්‍යාන මට්ටම අරගෙන දෙනවා නම් වේතෝ විමුක්තියයි. රූපාවචර ධ්‍යානය ඉක්මවලා අරූපාවචර මට්ටමට අරගෙන දෙනවා නම් වේතෝ විමුක්තියයි. මේ වගේ, සිතේ මිදීම, මේ මට්ටමෙන් සිත මුදවලා දෙනවා. මේක තමයි වේතෝ විමුක්තියේ ලක්ෂණය.

ප්‍රඥ විමුක්තිය කියන්නේ තදනුරූප ධර්මයන්ගෙන් මුදවලා දෙනවා. ඒ ඒ තැන් වල නුවණයි. ඒ කියන්නේ, නුවරින් මිදිලා මාතලේට ආපු කෙනා, දැන් වේතෝ විමුක්තිය නිසා අතනින් මිදිලා එයා. නුවරින් මිදිලා මෙතන ඉන්නවා. හැබැයි දැන් මාතලේ තියෙන ධර්මයන්ගෙන් අහුවෙලා බැඳිලා ඉන්න පුළුවන්. ප්‍රඥ විමුක්තියෙන් මොකද කරන්නේ, මාතලේ ධර්මයන්ගේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ දකලා මෙතන අල්ලගන්න දෙන්නේ නෑ. ඊට පස්සේ මෙයා මෙතනින් දඹුල්ලට යනකොට, දැන් නුවරින් මාතලෙන් දෙකෙන්ම මිදිලා, දැන් දඹුල්ලේ ඉන්නේ. දඹුල්ලේ ඉන්න ධර්මයන්ගේ බැඳිලා ඉන්න පුළුවන්. ප්‍රඥ විමුක්තියෙන් මොකක්ද පෙන්නන්නේ, එතන තියෙන ධර්මයන් අල්ලන්න දෙන්නේ නෑ.

වේතෝ විමුක්තිය ප්‍රඥ විමුක්තියට උපකාරයි. ප්‍රඥ විමුක්තිය වේතෝ විමුක්තියට උපකාරයි.

ඒ වගේ කාම මට්ටමෙන් අයින් කරලා රූප මට්ටමට, රූප හව මට්ටම ලබා දෙනවා වේතෝ විමුක්තියෙන්. රූප හව මට්ටමේ නොඳවටෙනවා ප්‍රඥ විමුක්තියෙන්. රූප හව මට්ටම අයින් කරලා අරූප හව මට්ටමට ලබා දෙනවා වේතෝ විමුක්තියෙන්. අරූප හව මට්ටමේ නොඳවටෙනවා ප්‍රඥ විමුක්තියෙන්.

ඒ වගේ තුන් භූමියම මුදවලා, ඇත්ත ඇතිහැටියේ පෙන්නන තැන පැමිණ වාසය කරන ඉඩ සකස් කරලා දෙනවා, වේතෝ විමුක්තියෙන්. අනිමිත්ත බව, ශුන්‍යත බව, අප්පණ්හිත බව.

මේ ධර්මයන්ගෙන් මේ නිමිත්තන්ගෙන් අනිමිත්තයි, ශුන්‍යතයි, අප්පණ්හිතයි. අනිමිත්ත, ශුන්‍යත, අප්පණ්හිත ධර්මයන්ගේ ඇත්ත පෙන්නනවා මෙතනදී ප්‍රඥ විමුක්තියෙන්.

ඒ ප්‍රඥ විමුක්තිය තියෙන නිසාමයි මේ වේතෝ විමුක්තිය අකෝපය, වෙනස් වෙන්නේ නැත්තේ.

එතකොට මේ වේතෝ විමුක්ති ප්‍රඥා විමුක්ති දෙක යෙදුණහම ස්පර්ශ ආයතන හය සම්පූර්ණම, - ස්පර්ශ ආයතන හය තුළ සත්ව පුද්ගල ආත්ම භාවය හෝ ද්‍රව්‍ය කාරණා කිසිවක් මෙයා දකින්නේ නැ.

එතකොට තමයි පුරාණ කර්මයට හට ගත්ත විපාකය පරිහරණය කරනවා, නැවත භවයක් හදන්න නැවත නාම-රූප දෙක හදන්න, මනසේ තියෙන කර්ම කෙලෙස් ගති ටික නොහටගන්න තත්ත්වයට පත් කරලා.

මේ තැනට, මේ වේතෝ විමුක්ති කියන තැනට කියනවා, රහතන්වහන්සේ කියලා.

ඔන්න ඔය විදියට අනිමිත්ත, ශුන්‍යත, අප්පණ්ණික කියන වේතෝ විමුක්තිය ලඟා කර ගත්තහම, ලබා ගත්තහම සාක්ෂාත් වෙනවා මේ ටික. මතු මේ වගේ ස්පර්ශ ආයතනයෝ උපදින්න තියෙන හේතුව නැති කරලා, මේ ස්පර්ශ ආයතන හය මතු නූපදින ස්වභාවයට පත් කරලා. දැන් හටගත්ත ස්පර්ශ ආයතනයක් තියෙනවා නම් ආහාර නිරුද්ධ වෙන කොට ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් හට ගත්ත ඒ ධර්මයෝ ආහාර නිරුද්ධයෙන් නිරුද්ධයි කියලා නුවණත් හම්බවෙනවා.

අතීතය සිහි කළොත් ඇහැ, රූප, වක්ඛු විඤ්ඤාණය නිරුද්ධයි කියන නුවණ හම්බ වෙනවා. අනාගතය සිහි කළොත්, ඇහැ රූප වක්ඛු විඤ්ඤාණයේ ශුන්‍යතාවය හම්බ වෙනවා, ජීවත්ව ඉද්දි.

නිරෝධ සංඥාවෙන් සහ ශුන්‍යතාවයෙන් ජීවත් වෙනවා.

එතකොට මෙන්න මේ සම්මාදිට්ඨිය කියන එක ටිකක් ගැඹුරුයි, ගැඹුරු ස්වභාවයෙන් යුක්තයි. මෙන්න මේ සම්මාදිට්ඨියට සීලයත්, ධර්ම ශ්‍රවණයත්, ධර්ම සාකච්ඡාවත්, සමථ, විපස්සනා කියන කාරණා පහෙන් උපකාරය ඕනේ.

ඔය පින්වතුන් අද නොතේරුණා නම්, නොවැටහුණා නම්, මේ අහගත්ත දේ තව ඔය පින්වතුන්ට පැහැදිලි වෙන්න තියෙන මාධ්‍ය ටිකක් ඔය. අද නොතේරිව්ව මේ කාරණාව, නොවැටහුණු මේ කාරණාව නැවත නැවත පැහැදිලිවෙන්න, සීලයක පිහිටලා ධර්ම ශ්‍රවණය කරමින්, ධර්ම සාකච්ඡා කරමින් සමථය උදව් කරගෙන විදර්ශනා කරනවා නම්, මෙන්න මේ හරහා මේ සම්මාදිට්ඨිය මහත් බවට විපුල බවට, වැඩිමට යනවා. ඒ මහත් බවට විපුල බවට, වැඩිමට

ගිය සම්මාදිට්ඨිය වේතෝ විමුක්ති, ප්‍රඥා විමුක්ති කියන විමුක්ති ලබා දෙනවා. කෙලෙසුන්ගෙන් මිදුණා - මිදුණා කියන නුවණක් පහළ වෙනවා.

ඉතින් මේ දේශනාව ටිකක් ගැඹුරුයි, ගැඹුරු ස්වභාවයෙන් යුක්තයි. නමුත් ගැඹුරු වුණත්, මේක ගැඹුරුයි කියලා අතහරින්න එපා. අනන්ත සංසාරේ අපි හැමදෙනාම ඒ මේ අත දිව්වේ සැරිසැරුවේ මේ වගේ ධර්මයන් හුරු නොකළ නිසා, පුරුදු නොකළ නිසායි.

ඉතින් තමන්ගේ නිවීම තමන්ගේ හිතේ තියෙන්නේ. මේ ජීවිතයේම හද ගන්න පුළුවන්. ඒ සඳහා මේ දේශනාව හේතු උපනිශ්‍රයම වේවා.

හැම දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි.

සාදු ! සාදු !! සාදු !!!

කාලාම සූත්‍රය නිමා විය.

සතිපට්ඨාන දේශනය¹

නමොනස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

එකායනො අයං භික්ඛවෙ මග්ගො සත්තානං විසුද්ධියා සොකපරිද්දවානං සමතික්කමාය, දුක්ඛදෙමනස්සානං අත්ථංගමාය, ඤයස්ස අධිගමාය, නිබ්බානස්ස සවිජ්ඣරියාය යදිදං චත්තාරො සතිපට්ඨානා²ති².

සද පූජනීය චන්දනීය මහා සංඝරත්නයෙන් අවසරයි. පින්වත් සිල්මැණිවරුන් ප්‍රමුඛ ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි,

මේ පින්වත් හැමදෙනාම දැන් සුදුනම් වෙන්තේ සසර දුක්ගිනි නිවීම පිණිස ලොචිතුරා බුදුරජාණන්වහන්සේ අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශනා කළ සද්ධර්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්නයි. ඒනිසා හැමකෙනාම කය එක තැනක තියෙනවා වගේම සිතත් එක්තැන් කරගෙන, නොයෙක් නොයෙක් අරමුණුවල සිත දුවන්නට නොදී බොහෝම හොඳින් බොහෝම උවමනාවෙන් මේ මොහොතෙදී මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්න ඕනෙ.

පින්වතුනි, මේ ඉමක්කොණක් පරක්තෙරක් නැති අනවරාග්‍ර වූ සංසාර ගමනේ ඉපදෙමින් මැරෙමින්, මැරෙමින් ඉපදෙමින් අපි හැමදෙනාම බොහෝ කාලයක් ඇවිත් තියෙනවා. නමුත් භවයෙන් වැහිලා නිසා ඒ අතීතය අපිට පෙනෙන්නේ නැහැ. නොපෙනුණත් මේ සසර ස්වභාවය ඒ තරම් සුවඳනක නොවන නිසා, දුක් සහගත නිසා තමයි ලොචිතුරා බුදුරජාණන්වහන්සේලා ලෝකෙ පහළ වෙන්තේ.

අතීතයේදීත් ඒ එකම ශාසනයක්වත් අපි ආදරයෙන් ඇසුරු නොකළ නිසා තවම මේ සංසාරයේ සැරිසරමින් ඉන්නවා. පින්වතුනි, නොපෙනෙන අතීතය පැත්තකින් තබන්න. නූපන්න අනාගතය ද පැත්තකින් තබන්න. තමන්ගේ මේ ජීවිතයට සිහිය, නුවණ යොමු කරලා බලන්න.

මහා සාගරයේ එක තැනකින් ජලය දෝතක් අරගෙන බිච්චහම අපිට තේරෙනවා වතුර ලුණු රහයි කියලා. ඒ එක වතුර දෝත අපට මිම්මක් වෙනවා අනන්ත අපරිමාණ ජල සාගරයම මැන ගන්න, මුළුමහත්

¹ 2016-02-06 සතිපට්ඨාන දේශනය - නුවර

² මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රය - pitaka.lk/16180

සාගරයේම ජලය ලුණු රස බවට. නැවත තව තව තැන්වලින් වතුර බිලා බලන්න ඕනෙ නැහැ. ඒ වගේ නුවණක් තියෙන කෙනෙකුට එක ජීවිතයක් ඇති, අනන්ත අපරිමාණ සංසාර සාගරයම මැන ගන්න. ඊට පස්සේ අතීත අනාගත කියලා අමුතුවෙන් හිතන්න ඕනෙ නැහැ.

ඒ නිසා අද දවසේ මේ ජීවිතයට සිහිය නුවණ යොමු කරලා බලන්න. ඉපදුණ හැම කෙනෙකුටම අම්මෙක්, තාත්තෙක් හිටියා නම් සහෝදර සහෝදරියෝ, ඥාති හිතෙහිත් හිටියා නම්, ඉන්නවා නම් ඒ ඉන්න බව ඇත්තක්. මනුෂ්‍යයෝ අපි කවුරුවත් ඕපපාතිකව ඉපදුණේ නැහැනෙ. ඒ හැම කෙනෙකුගේම දෙමව්පියෝ, සහෝදර සහෝදරියෝ ඥාති හිතෙහිත් ඉන්නවා නම් ඒ අයගෙන් අපි වෙන්වෙලා හෝ අපෙන් ඒ අය වෙන්වෙලා දුක් විඳින්න වෙන දවසක් එනවාමයි. එක්කො ඇවිල්ලා ඇති. එක්කො එනවා. අපි උපදින හැම ජීවිතයකම මේ කතාව මේ විදියමයි. ඒ හැම තැනකම මේ විදියටමයි අපේ හිත් ඒ අරමුණු එක්ක බැඳෙන්නේ.

අද පින්වතුන් තමන්ගේ අම්මට, තාත්තට, සහෝදර සහෝදරියන්ට, දුවා දරුවන්ට මොන තරම් ආදරේ ද? මොන තරම් සෙනෙහස ද? ඒ අය අසනීප වුණොත්, මැරුණොත් දුක දැනෙනවා නේද? පින්වතුනි, උපදින හැම තැනකම මේ සිත අරමුණුවල බැඳෙන්නේ මේ විදියටමයි. ඒ නිසා ඒ හැම තැනකින්ම ප්‍රිය විප්පයෝග දුක්ඛය එනවාමයි. ගෙවුණ සසරෙන්, ලැබෙන්න තියෙන සසරෙන් හිටියොත් ලෝකෙ අපිට උරුම වෙන්නේ ඔය දේමයි කියලා තේරුම් ගන්න. මේ ජීවිතය එක් නිදසුනක්. එය ද පසෙකින් තබන්න.

තමන්ගේ ශරීරස්ථ ස්වභාවය මුල් කාරණාව කරගෙන ඉපදුණ දවසේ සිට මේ මොහොත දක්වා මොන තරම් දුක් විඳලා ඇත්ද? කායික දුක් වගේම මානසික දුක්? එහෙනම් ඒ හැම ජීවිතයකම මේ ස්වභාවය උරුමයි. එයද පසෙකින් තබන්න.

මෙනෙහි කරලා බලන්න. අපි හැම කෙනෙක්ම ඉපදුණාට පස්සේ ජීවත්වෙනවා කියලා කරන්නේ මොකක් ද? හොඳට විමර්ශනය කළොත් අපිට හම්බවෙනවා උත්තර දෙකක්. එකක් තමයි හැම කෙනෙක්ම මුළු ජීවිත කාලය පුරාවටම කරන්නේ දුක තමන්ගේ ජීවිතයෙන් අයිත් කරගන්න, සැප සතුව දෙක තමන්ගේ ජීවිතේට ළං කරගන්න උත්සාහ කරන එක. හැම කෙනෙක්ම නොයෙක් විදියට උත්සාහවත් වෙන්නේ තමන්ගේ ජීවිතේ සැපවත් කරගන්න. නමුත් අවාසනාවන්ත කාරණාව

ලෝකෙ තුළ හැම කෙනෙකුම මුළු ජීවිත කාලෙ පුරාවටම යමක් සඳහා උත්සාහවත් වුණා ද, නොලැබී තියෙන්නේත්, ඒ ටිකමයි.

නමුත් ලෝකෙ තුළ මෙව්වර උත්සාහවත් වෙලත් දුක අයින් කරගන්න බැරි වුණා, සැප සතුව දෙක ලබාගන්න බැරිවුණා. නමුත් ඒ මෝඩකම අතහැරෙන්නේත් නැහැ. හරියට අර මල් කාපු නරියා වගේ. ඒ කතාව දන්නවද?

එක නරියෙක් බඩගිනි වෙලා කැමක් හොයාගෙන කැලේකට ගියා. යනකොට ඇත තියාම දැක්කා රතුපාට මස් වැදූලි එල්ලිලා තියෙන ගහක්. නරියට හරිම සතුටයි. ඉක්මනට දිව්වා මස් තියෙන ගහ ළඟට. ළංවෙන කොට දැක්කා ගහ උඩ විතරක් නෙවෙයි, ගහ යටත් මස් වැදූලි තියෙනවා. ඉක්මනින්ම 'මස් සංඥාවෙන්' හඳුනාගත්ත අරමුණ හපලා බැලුවා. මස් නෙවෙයි. එතකොටම ගහේ තිබුණ එකක් දෙකක් වැටුණා. වැටෙන ඒවා හපලා බැලුවා. ඒවත් මස් නෙවෙයි. මොකට ද මේ නරියා රැවටිලා තියෙන්නේ? එරබදු මල් පිපුණ ගහකට. දැන් ගහ යට තිබුණ ඒවා මස් නෙවෙයි. බලාගෙන ඉදිදිම වැටුණ ඒවත් මස් නෙවෙයි. නමුත් ඒ දෙකෙන්ම අත්දැකීමක් ගන්න බැරිවුණ මෝඩ නරියා හිතනවලු "ගහ යට තිබුණ ඒවා මස් නොවුණට, ගහෙන් වැටෙන ඒවත් මස් නොවුණට, ගහ උඩ තියෙන ඒවා නම් මස් තමයි" කියලා බලාගෙන ඉන්නවලු.

අපිත් ඒ නරියා කළ වැඩේමයි කරන්නේ. සැප තියෙනවා කියලා දුවගෙන ආවා. නමුත් ගෙවුණ අතීතය දිහා බැලුවහම ජීවිතේ ලොකු සැපක් තිබිලා නෑ. සැප විඳින්න උත්සාහවත් වෙව්ව බවක් නම් තියෙනවා. නමුත් සැප ලැබිලා නෑ. දුක අයින් කරගන්න උත්සාහවත් වෙව්ව බවක් නම් තියෙනවා. නමුත් දුක අයින් වෙලා නෑ.

ගහ යට තිබුණ ඒවා මස් නෙවෙයි වගේ ගෙවුණ අතීතයේ සැපක් තිබිලා නෑ. ගහෙන් වැටෙන ඒවා මස් නෙවෙයි වගේ දැන් වතීමානයක් දුක අයින් කරගන්න සැප ලබා ගන්න උත්සාහ වුණාට ඒ දෙකම වෙලා නැහැ. ගෙවුණ අතීතයත්, නිරුද්ධ වෙමින් පවතින වතීමානයත් කියන දෙකේ අත්දැකීමක් ගන්න බැරි අපි අනාගතයට තෙත් අයාගෙන ඉන්නවා, හෙට දවසේ නම් සියලුම ප්‍රශ්න ගැටලු නැති කරලා දුක නැතිව සැපෙන් ඉන්න පුළුවන් කියලා. හරියට අර නරියා ගහ යට තිබුණ මස් නොවුණට, ගහෙන් වැටෙන දේ මස් නොවුණට, ගහ උඩ තියෙන්නේ නම් මස් කියලා බලාගෙන ඉන්නවා වගේ.

නමුත් අනාගතය කියන දේත් අපේ පය පාමුලට ආපු දවසට මේ වගේම ස්පර්ශයක්මයි වෙන්තේ කියන කාරණාව අපිට හිතාගන්න බැරිවෙලා.

ඉතින් හැමදුම සැප කියන එක අපිට මනෝමය සංකල්පයක් වෙලා.

ජීවිතේ සැප 'විඳින' අය කවුරුවත් නැහැ. මේ ඔක්කොම සැප 'භොයන' අය. රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ මේ අරමුණු ගානෙ රස්තියාදු වේවී, අරමුණු භොය භොයා ඇවිදින්නේ මොකටද? ජීවිතේ සැප භොයනවා.

සැප සොයන කෙනෙක් විනා සැප විඳින කෙනෙක් පෙන්නන්න. ගෙවල්දෙරවල් හදන්නේ, යානවාහන ගන්නේ මේ එක එක ක්‍රම උපායන් යොදන්නේ මොකට ද? සැපවත් වෙන්න ක්‍රම මේ භොයන්නේ. ජීවිතේ සැප පිරිලා තියෙනවා නම් මේ වගේ සැප භොය භොයා යන්න ඕනෙද අපිට? නෑ නේද?

ලෝකයේ අපි හැම කෙනෙක්ම ජීවිතේ පුරාවටම කළේ සැප භොයන එක සහ දුක අයිත් කරන්න උත්සාහවත් වෙන එක. නමුත් අපි කාටවත් ඒක කරන්න බැරි වුණා. ඒකට හේතුවක් තියෙනවා.

දුක අයිත් කරගන්න හදන අපි දුක ඇති වෙලා තියෙන හේතුව තියෙන තැන භොයලා නෙමෙයි දුක අයිත් කරගන්න හදන්නේ.

සැප භොයන්න උත්සාහවත් වෙන අපි සැප ඇතිවෙච්ච හේතුව කොතැනද කියලා, සැප ඇති කරගන්න හේතුවෙන කාරණා මොනවාද කියලා භොයලා නෙමෙයි ඒක කරන්න හදන්නේ.

ඔහේ දුටන්නන් වාලේ දුටන සමාජ රටාවකට එකතු වෙලා ලෝකය අනුකරණය කරමින් දුක අයිත් කරන්න, සැප භොයන්න උත්සාහවත් වෙනවා. ඒකට මාවතක් දන්නේ නැහැ. පින්වතුනි, හරියට මාවතක් නොදන, ඉලක්කයක් නැතිව, ඉලක්කය සපුරා ගන්න මාවතක් නැතිව පාරට බැහැලා යන එකට කියනවා හිස හැරුණ අතේ යනවා කියලා.

ඒ වගේ දුක නැති කරගන්න අද දවසේ මේ ලෝකයා කටයුතු කරන ක්‍රමයත් හරියට හිස හැරුණ අතේ යනවා වගේ. ඉතින් මේ ලෝකයාගේ දුක නැති කරගන්න යන මාවතේ වැරද්ද දැකපු නිසයි බුදුරජාණන්වහන්සේලා ලෝකයේ පහළ වුණේ.

"අතේ මේ ලෝකයා දුක දන්නේ නෑ, දුක ඇතිවෙන හැටි දන්නේ නෑ, දුක නැති තැන නැත්නම් සැප තියෙන තැන දන්නේ නෑ, ඒ සැප ළඟා කරගන්න යන මාවත දන්නේ නෑ. මෙන්න මේ ටික මම

ලෝකෙට පහදලා දෙන්න ඕනේ” කියන අදහසින්, මහා කරුණාවෙන්මයි බුදුරජාණන්වහන්සේලා ලෝකෙ පහළ වෙන්නේ. පහළ වෙලා අපිට දේශනා කළේ හැමදුම අපි හොයපු, අපි හොයන ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු.

අපි නොදන්නවා වුණාට අපි මුළු ජීවිත කාලෙම හෙව්වේ සැප සතුට ළඟා කරගන්න, දුක ජීවිතෙන් අයින් කරගන්න.

අන්න ඒ කාරණාවමයි බුදු දහමෙන් පෙන්න්නේ, වෙන මුකුත්ම නෙවෙයි.

සැප සතුට දෙක තියෙන්නේ කොතැන ද?

එතැනට යන්න තියෙන මග මොකක් ද?

දුක තියෙන්නේ කොතැන ද,

ඒක අයින් කරන්නේ කොහොමද කියන කාරණාව.

ඒ ධර්මතා හතර ඉලක්ක කර ගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ සඳහා වන ප්‍රතිපදාව පනවනවා.

“මහණෙනි, මේ එකම මගයි. සත්වයන්ගේ පිරිසිදු බව ඇතිවෙන්නත්, හැඬීම් වැළපීම් ඉක්මවන්නත්, දුක් දෙමිනස් නැති කරන්නත්, මාගී ඵල ලබන්නත්, නිවන අවබෝධ කරන්නත් මේ සතර සතිපට්ඨානය එකම මගයි.”

දුක අයින් කරන්නත්, සැප ලබන්නත් තියෙන්නේ එකම මගයි කියලා ඒ මග පෙන්නුවා.

යම්කිසි කෙනෙක් මේ සතර සතිපට්ඨානය වඩනවා නම් එයා බොහෝ දේ බොහෝ කාරණා නොදන්නවා වුණත්, අනුක්‍රමයෙන් ටිකෙන් ටික දුක එයාගේ ජීවිතයෙන් අයින් වෙනවා. සැප සතුට සැනසිල්ල ටිකෙන් ටික ළං වෙනවා.

ඒ නිසා පින්වතුනි, මේ ජීවිතේට ශාන්තියක්, මේ ජීවිතේට රැකවරණයක් ලබාගන්න ඕනෙ නම් හැම කෙනෙක්ම මේ බුදුහාමුදුරුවන්ගේ වචනය පිළිබඳ විශ්වාසය තබාගන්න වෙනවා. සතිපට්ඨානය විස්තර කරන්නට පෙර තවත් කරුණක් මතක් කළ යුතුයි.

අපි බොහෝ විට තීන්දු තීරණ ගන්නේ අවුරුදු පණහක් හෝ හැටක් වන අපේ මේ ජීවිතේ දිහා විතරක් බලලා. මේ ජීවිතය පුරාවට දුකක් නැතිව

ඉන්න පුළුවන් නම් අපි සැහීමකට පත්වෙනවා. සතුටක් තියෙනවා නම් සැහීමකට පත්වෙනවා. අපි වෙන දෙයක් හොයන්නේ නැහැ. අවශ්‍ය වෙන්නේ නැහැ. නමුත් මේ ප්‍රශ්නය මේ ජීවිතේ ප්‍රශ්නයක් විතරක් නෙවෙයි.

අවුරුදු සීයක් ජීවත්වෙන මනුෂ්‍යයෙකුට උදේට හරි, දවල්ට හරි, රැට හරි එක දවසක එක වේලක් අපි කන්න දන්නොත් අපි ඒ මනුෂ්‍යයාගෙ මුළු ජීවිතේටම යමක් කළා වෙනවද? නැහැ. එක බත් වේලක් දන්නා විතරයි.

ඒ වගේ අනවරාග්‍ර වූ සංසාරයට සාපේක්ෂව දුක් කියන මාත්‍රයක්වත් නොලබා සැපම කියන තැනකින් මුළු ජීවිතේම ජීවත් කළත් අවුරුදු සීයක් ජීවත්වෙන කෙනෙකුට එක බත් වේලක් දන්නා වගේ. මේ අවුරුදු පණහෙන් හැටෙන් පස්සේ කවුද තමන්ගේ ජීවිතේට රැකවරණයක් ලබා දෙන්නේ. කවුද ජීවිතේට නිදුක් බව ලබා දෙන්නේ. එක ජීවිතයක් සැපවත් වුණත් හිතනවද අනන්ත සංසාරම සැපවත් වෙයි කියලා. මේ ධර්මයේ වටිනාකම තේරෙන්නේ, තේරුම් ගන්න පුළුවන් වෙන්නේ මේ අනවරාග්‍ර වූ සංසාරයට සාපේක්ෂව හිතන කෙනෙකුටයි.

ඒ නිසයි, බුදුරජාණන්වහන්සේගේ කාලෙ රජවරු රජකම් අතහැරියා. සිටුවරු සිටුකම් අතහැරියා. මහා ධනවතුන් ඒ ධනය අතහැරියා. ඒ කුමක් නිසාද පින්වතුනි, සද්‍යතනික ජරා මරණ දුකින් නිදහස්වෙන මේ ධර්මය නොවරදීවා කියන අදහසින්. “මේ ධර්මය මට අතහැරෙන්න එපා, මේ තාවකාලික සැපය නිසා සද්‍යතනික සැපය මට නොවරදීවා” කියන අදහසින්.

හැමදෙනාටම මතක් කරනවා “සද්‍යතනික සැපය ලබාදෙන මේ සද්ධර්මය මට නොවැරදේවා” කියන කළණ සිතින් මේ ධර්ම දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්න කියලා.

විඤ්ඤාණධීනි

බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කළා මේ සතර සතිපට්ඨානය ජීවිතයක තියෙන සියලු දුක් අයිත් කරන්නත්, ජීවිතයකට අවශ්‍ය සියලු යහපත ලබාදෙන්නත් තියෙන එකම මගයි කියලා. සංයුක්ත නිකායේ මහා වර්ගයේ සළායතන සංයුක්තයේ තියෙනවා විද්‍යා කියලා සූත්‍රයක්. ඒ සූත්‍රයේ සඳහන් වෙනවා “යම්කිසි කෙනෙකුට සතර සතිපට්ඨානය වැරදුණොත් එයාට ආයථිඅෂ්ටාංගික මාර්ගීය වැරදුණා වෙනවා. සතර

සතිපට්ඨානය නිවැරදිව වැඩුවොත් ආයථිඅෂ්ටාංගික මාගීය නිවැරදි වුණා වෙනවා”.

කෙනෙකුට ආයථිඅෂ්ටාංගික මාගීය වැරදුණොත් වරදින්නේ නිවන, නැත්නම් සැපය.

එහෙනම් සතර සතිපට්ඨානය වැරදුණොත් වරදින්නේ නිවන නැත්නම් සැපය. ඒ නිසා මේ සතර සතිපට්ඨානය වඩන හැටි නිවැරදිවම කෝරා ගන්නට ඕනෙ.

බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කළ තවත් හොඳ සූත්‍ර දේශනාවක් තියෙනවා, මම ඒකත් කෙටියෙන් මතක් කරන්නම්. සතිපට්ඨාන සංයුක්තයේ මක්කට සූත්‍රය³. මේ සූත්‍රයේ සඳහන් වෙනවා,

“මහණෙනි මේ හිමාල වනයේ මනුෂ්‍යයන්ගේ යාමක් ඒමක් නැති, වඳුරන්ගේවත් යාමක් ඒමක් නැති අතිශය සුන්දර ප්‍රදේශ තියෙනවා. ඒ වගේම මහණෙනි, මනුෂ්‍යයන්ගේ යාමක් ඒමක් නැති වඳුරන්ට පමණක් යාමට ඒමට හැකි සීමාවක් තියෙනවා අතිශය සිත්කළු.

හිමාලයේ තව ප්‍රදේශයක් තියෙනවා මනුෂ්‍යයන්ටත් යාමට ඒමට හැකි. වඳුරන්ටත් යාමට ඒමට හැකි. මෙන්න මේ ප්‍රදේශයට වඳුරු මස් ලොබින් එන වැද්දෝ ලාටු වලින් සකස් කළ ප්‍රතිමාවක් එහි තබනවා. මහණෙනි, ශ්‍රේෂ්ඨ ගති ඇති, උතුම් ගති ඇති වඳුරෝ ඉන්නවා නම් මේ වඳුරෝ කල් ඇතුළුවම මේ ලාටුවල ඇලෙන ස්වභාවය තේරුම් අරගෙන එතැනින් ඉවත් වෙනවා.

නමුත් ලෝල ගති ඇති තෘෂ්ණා සහිත යම් වඳුරන් සිටී නම් මේ ලාටු ප්‍රතිමාව අතින් අල්ලලා බලනවා. අල්ලන කොටම ඒ අත ඇලෙනවා. ඒ ඇලුණ අත මුදවා ගන්නට අනික් අත තියලා උත්සාහ කරන කොට ඒ අතත් ඇලෙනවා. අත් දෙක මුදවා ගන්නට කකුල තියනවා. ඒ කකුලත් ඇලෙනවා. අත් දෙකයි, කකුලයි මුදවා ගන්න අනිත් කකුලත් තියනවා. ඒ කකුලත් ඇලෙනවා. අත් දෙකයි කකුල් දෙකයි මුදවා ගන්න ඔළුවත් තියලා උත්සාහ කරන කොට ඔළුවත් ඇලෙනවා. පස් පොලකින් මේ ලාටුවට ඇලිලා ඉන්න වඳුරාට වඳුරු වැද්ද විසින් ඔහුට කැමති දෙයක් කළ හැකියි”.

බුදුරජාණන්වහන්සේ මේ උපමා කතාව දේශනා කරලා.

³ මක්කට සූත්‍රය - pitaka.lk/251217

“මහණෙනි ඒ වැද්දගේ ලාටු ප්‍රතිමාවේ ඇලුණ වඳුරෙක් වගේ මාරයා විසින් මවපු පංචකාම කොටුවක් තියෙනවා. ශ්‍රේෂ්ඨ පණ්ඩිත අය ඒකෙ ඇලෙන්තේ නැහැ. ඒකෙන් ඉවත් වෙලා යනවා. නමුත් ලෝල ගති ඇති තණ්හා ගති ඇති සත්වයෝ ඉන්නවා. ඒ අය මේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ කියන මේ ධර්මතා පහට නැඹුරු වුණහම ඒකෙ ඇලෙනවා. පස් පොලින්ම ඇලුණහම මාරයාට කැමති දෙයක් කළ හැකියි” කියලා දේශනා කරනවා.

“මහණෙනි, ඒ වැද්දට හසුනොවී ඉන්න පුළුවන් ක්ෂේත්‍රයක් තියෙනවා. තමන්ගේ පියාගෙන් උරුම වුණ භූමියක් තියෙනවා” කියලා බුදුරජාණන්වහන්සේ පෙන්නවා. “මේ සතර සතිපට්ඨානය යම්කිසි කෙනෙක් වඩයි නම් අන්න ඒ කෙනා මාරයට කැමති යමක් කළ හැකියි කියන සීමාවෙන් මිදෙනවා”.

ඒ නිසා යම්කිසි කෙනෙක් සතර සතිපට්ඨානය වඩයි නම්, සතර සතිපට්ඨානය වඩන කෙනාට මාරයා පෙනෙනවා. මාරයට ඒ අයව පෙනෙන්නේ නැහැ. යමෙක් සතර සතිපට්ඨානය නොවඩයි නම් මාරයාට එයාව පෙනෙනවා. එයාට මාරයාව පෙනෙන්නේ නැහැ.

ඒ නිසා සතර සතිපට්ඨානය වැඩිය යුතුයි. සතර සතිපට්ඨානය කියන්නේ මොකක් ද?

කාය, වේදනා, චිත්ත, ධම්ම.

1. කයේ කය අනුව බලනවා කෙලෙස් තවන වැර ඇතිව මනා නුවණින් යුක්ත වූ සිතියකින්.
2. වේදනාවන්හි වේදනාව අනුව බලමින් වාසය කරනවා.
3. සිත්හි සිත් අනුව බලමින් වාසය කරනවා.
4. ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් වාසය කරනවා.

මෙන්න මේ ටික හරියටම ඉගෙනගන්න. ඉගෙනගෙන ජීවිතේ ටික ටික හරි පුරුදු කරන්න. මේ ටික කළොත් අපි සසරින් මිදෙනවා. මම ඒක කරන හැටි ටිකක් පැහැදිලි කරලා දෙන්නම්.

කොහොමද අපි කයේ කය අනුව බලන්නේ?

පින්වතුනි, ඊට පෙර සඳහන් කළ යුතු දෙයක් තියෙනවා. මේ සතර සතිපට්ඨානය වඩන්නට පෙර අපි දැනගෙන තියෙන්න ඕනෙ ආයච්ඡි සම්මාදිට්ඨිය.

ඇහැට යමක් පෙනෙනවා කියන සිද්ධිය ගන්න. පෙනෙනවා කියන තැන තියෙන්නේ විපාක ධර්මයක්. විපාක නාම රූප දෙකක්. මේ පෙනෙනවා කියන තැන,

- ඇහැට රූපයයි දෙක - රූපය.
- එක්කම සම්ප්පාදනයෙන් උපන්න වේදනා, සංඥා, චේතනා කියන ටික - නාම.
- එතැන සිත, නාම ධර්ම උපද්දෙනවා කියන කාරණයට වැයවෙලා. හිතක කෘත්‍යයක් වෙන නැහැ.
- ඒ නිසා 'පෙනෙනවා කියන සිද්ධිය නාම-රූප' කියන ගණයට යනවා.

පෙනෙන දේ දැනගන්නකම නෙවෙයි, මේ කියන්නේ.

මාස ගණනක පුංචි ළදරුවෙකුටත් අරමුණු පෙනෙනවා. නමුත් මේ අහවලා, අහවල් දේ කියලා වෙන් කරන්න දන්නේ නෑ. විස්තර මුකුත් මනසේ නැහැ. පෙනෙනවා විතරයි. ඒ වගේ මේ අරමුණු පෙනෙනකමට කියනවා නාම-රූප දෙකක් කියලා.

ඇහෙනවා කියන කොට ශබ්දය විතරයි. විස්තර නොමැතිව ශබ්දය ඇහෙන මට්ටමට කියනවා නාම-රූප දෙකක් කියලා.

ගඳ සුවඳ, රස, ස්පර්ශ කියන ටිකට කිසිදු විස්තරයක් නොමැතිව, අරමුණු පෙනෙන, ඇහෙන, දැනෙන - දිවිය, සුත, මුත, විඤ්ඤාන කියන මේ ධර්මතා ටිකට කියනවා 'විපාක නාම-රූප දෙකක්' කියලා.

මේ ධර්මතා අරහයා මොනවා ම හෝ දෙයක් අපි හිතනවා නම්, කියනවා නම්, කරනවා නම්, මෙන්න මේකට කියනවා විඤ්ඤාණය කියලා.

ඇහැට අරමුණක් පෙනෙනකොට අපි හිතන, කියන, කරන දේ පෙනෙන රූපයට හෝ පෙනෙන තැන තියෙන නාම ධර්මවලට හෝ බැන්දෙන්න, ගැට ගැහුවොත්, මේ 'විඤ්ඤාණය මේ නාම-රූප දෙකේ පිහිට ලැබුවොත්'

- නැවත කර්ම සකස් වෙනවාමයි.
- මේ අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටනවාමයි.

- ඒ කියන්නේ පෙනෙනකොට පෙනෙන දේට මට මොනවා හරි දෙයක් හිතන්න පුළුවන්. නමුත් මම හිතන දේ පෙනෙන රූපයට අයිතියි කියලා හිතුවොත් මගේ විඤ්ඤාණය රූපයේ පිහිටියා වෙනවා. ඒ නිසා රූපයට කියනවා විඤ්ඤාණධීතියක් කියලා.
- මම මොනවා හරි දෙයක් හිතනවා නම්, හිතන දේ මේ වේදනාවට අයිතියි කියලා හිතුවොත්, වේදනාවට බැන්දෙත් මේ විඤ්ඤාණය වේදනාවේ පිහිටියා වෙනවා. ඒ නිසා වේදනාවට කියනවා විඤ්ඤාණධීතියක් කියලා.
- මම මොනවා හරි දෙයක් හිතනවා නම්, කියනවා නම්, කරනවා නම් ඒ හිතන, කියන, කරන දේ පෙනෙන මේ හැඩ සටහනට - සංඥාවට - අයිතියි කියලා හිතුවොත්, බැන්දෙත් විඤ්ඤාණය සංඥාවේ පිහිටනවා. ඒ නිසා සංඥාවට විඤ්ඤාණධීතියක් කියනවා.
- මම හිතන කියන කරන දේ මේ රූපයට අයිතියි කියලා හිතුවොත් විඤ්ඤාණය මේ හිතීම, කීම, කිරීම අරභයා පිහිටනවා. චේතනාවේ පිහිටනවා. චේතනාව නැත්නම් සංඛාරය විඤ්ඤාණධීතියක්.

රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර කියන්නේ සතර විඤ්ඤාණධීති කියලා පෙන්වනවා. විඤ්ඤාණයට නවාතැන් හතරක්.

ඔය හතරපොලට යම් කිසි කෙනෙකුගේ විඤ්ඤාණය නොපිහිටියොත්, මේ විඤ්ඤාණය නොපිහිටියා යන ගණයට යනවා. කර්ම රැස් වෙන්නේ නැහැ.

එයා මේ තුන් භූමියෙන්ම එතෙර වුණ කෙනෙක් වෙනවා. මේ ලෝකයාට අයිති නැති කෙනෙක් වෙනවා.

එයාගෙ ගතිය පනවන්න බෑ. රූපයකින්වත්, වේදනාවකින්වත්, සංඥාවකින්වත්, සංඛාරයකින්වත් ඒ විඤ්ඤාණයේ ගතිය පනවන්න බැහැ.

මම මේ කියන දර්ශනය ගැඹුරු ඇති. නමුත් මම පෙන්නුවේ මේ සතිපට්ඨානයෙන් කරන්නේ ඔන්න ඔය ප්‍රයෝගය.

අපි මෙහෙම කිව්වොත් - දන් මට මේ ඉදිරියෙන් තියෙන අරමුණු පෙනෙනවා. පෙනෙනකොට ම පෙනෙන අරමුණේ මට හිතෙන්න පුළුවන් 'ගුණරත්න මහත්මයා' කියලා. "මේ ගුණරත්න මහත්මයා කියලා මට හිතෙනකම ඉදිරියෙන් තියෙන රූපයට අයිතියි, රූපයක් ගැනයි

මම හිතන්නේ” කියලා හිතුවොත් මගේ විඤ්ඤාණයට මේ රූපය තුළ නවාතැනක් දුන්නා වෙනවා. විඤ්ඤාණය පිහිටියා වෙනවා.

එතකොට මට දැනුමක් එනවා, “මේ රූපය ගුණරත්න මහත්තයාගෙයි” කියලා අරමුණට දැනුමක් එනවා මට. අරමුණින් ඉවතට ගියත් නැවත නැවත “ගුණරත්න මහත්තයා, ගුණරත්න මහත්තයා” කියලා සිතට සිහි කරගන්න ආහාරයක් වෙනවා. ඒක සිහි කරලා ප්‍රතිසන්ධි වශයෙනුත් යන්න පුළුවන් වෙනවා.

නමුත් මම ගුණරත්න මහත්තයා කියන සිහිවිල්ල සිහි කරන කොට ඒක රූපයකට බැන්දේ නැත්නම්,

‘ගුණරත්න මහත්තයා’ කියලා හිතුවට ඒකට අයිති රූපයක් නොතිබුණොත්,

- ඒ විඤ්ඤාණයට පවතින්න බැහැ.
- සිහි කිරීමෙන් පස්සේ එතැනම නිරුද්ධ වෙනවා.
- කෙනෙක් නැහැ.

එතකොට මේ සතිපට්ඨානයේ

1. කායානුපස්සනාවෙන් කරන්නේ විඤ්ඤාණය රූපයක පිහිටන්න නොදී වළක්වන එක.
2. වේදනානුපස්සනාවෙන් කරන්නේ විඤ්ඤාණය වේදනාවේ ධීනියක් ගන්න නොදෙන එක.
3. චිත්තානුපස්සනා, ධම්මානුපස්සනා දෙකෙන් කරන්නේ විඤ්ඤාණය සංඥ, සංඛාරයන්ගේ පිහිටන්න නොදී වළක්වන එක, ධීනියක් වෙන්න නොදෙන එක.

ආශ්‍රව නිසා මට ‘මේ රූපය දකින කොට ම ගුණරත්න මහත්තයා කියන අදහස ඇතිවෙයි’.

මේ අදහස නැවත රූපයට බැසගන්න කලින් රූපයේ පතිත වෙන්න කලින් මම නුවණ අරගෙන යනවා සතිපට්ඨානයට.

නුවණින් කායගතාසතිය වඩනවා.

ඒකෙන් කරන්නේ මම හිතන දේ රූපය මත පතිත වෙන්න නොදෙන එක.

මේ රූපය දකිද්දී 'ගුණරත්න මහත්තයා කියලා හිතෙන කොට ම මම බලනවා එතැන තියෙන ඇත්ත'.

"කෙස්, ලොම්, නිය, දත් කියන කුණප කොටස් ටිකක් තියෙන්නේ, කනබොන ආහාරයෙන් හැදිලා තියෙන්නේ" කියලා ඇත්ත පෙන්නන්නේ මොකටද මේ -

කෙනෙක් කියන මගේ 'හිතේ තියෙන අදහස රූපයට පතිතවෙන්න දෙන්නේ නැතිව ඒක වළක්වන එකයි' මේ කරන්නේ.

මගේ විඤ්ඤාණයට රූපයේ ධීනියක් ලබා නොදෙන එකයි මම මේ කරන්නේ.

බිත්තියේ උපමාව

මම ඒක පින්වතුන්ට තේරෙන මට්ටමට කියන්නම්. ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්ති ආදී ද්‍රව්‍යවලින් අපි බිත්තියක් හදනවා. බිත්තිය හොඳට කපරාරුත් කරනවා. දැන් බිත්තියේ සත්වයෙක් හෝ පුද්ගලයෙක් හෝ සත්ව පුද්ගල භාවයක් තියෙනව ද? නෑ.

ඊට පස්සේ අපිම කඩට ගිහිල්ලා නොයෙක් වණි සායම් ටිකක් ගේනවා. පින්සලකුත් ගේනවා. ගෙනැල්ලා විත්‍ර අඳින්න දන්න කෙනෙකුට කියනවා මේ බිත්තියේ විත්‍රයක් අඳින්න කියලා. මනුෂ්‍යයෙකුගේ හැඩ සටහනක් අඳින්න කියනවා. දැන් සිත්තරාගේ හිතේ තියෙනවා මනුෂ්‍යයෙකුගේ හැඩේ මෙහෙමයි කියලා.

එයාගෙ හිතේ තියෙන ආකාරයට බිත්තියේ අර සායම් ටික තවරනවා. එයා මනුෂ්‍යයෙකුගේ හැඩයක් අඳිනවා නෙවෙයි. එයාගෙ හිතේ තියෙන හැඩේ බලාගෙන, හැඩට ගැළපෙන විදියට බිත්තියේ සායම් ටික අතුල්ලනවා.

දැන් එතැන තියෙන්නේ ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක් තියෙන තැනක වණි රාශියකින් කළ හැඩ සටහනක්. ඒ වණි ටික පුද්ගලයෙක් ද? සත්වයෙක් ද?...නෑ.

දැන් බිත්තියේ සහ බිත්තියේ ඇඳපු විත්‍රයේ -

යථා ස්වභාවය නොදන්නා නිසා ඒ දිහා බලනකොටම මනුෂ්‍යයෙක් කියන අදහස අපිට එන්න පුළුවන්.

ඕකට තමයි කියන්නේ ආශ්‍රව කියලා.

‘මනුෂ්‍යයා කියන අදහසට’ තමයි ‘කර්ම විඤ්ඤාණය’ නැත්නම් ‘විඤ්ඤාණය’ කියලා කියන්නේ.

ගඬොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියත් ඒකෙ ඇඳපු චිත්‍රයත් පෙනෙනවා කියන්නේ චක්ඛු විඤ්ඤාණ, චක්ඛු විඤ්ඤාණයෙන් උපන්න වේදනා, සංඥා, චේතනා කියන නාම ධර්ම ටික තියෙනවා.

ඒ ස්කන්ධ පංචකයම වැයවෙලා චිත්‍රය පෙනෙනවා කියන එක එක පැත්තක්. දැන් චිත්‍රය පෙනෙනවා.

පෙනෙනකොටම මනුෂ්‍යයෙක් කියන අදහස අපිට ඇතිවෙනවනෙ. මෙන්න මේ අදහස ඇතිවෙන පැත්තටයි අපි විඤ්ඤාණය කියලා කියන්නේ.

දැන් මනුෂ්‍යයා කියන මගේ මනසේ තියෙන අදහස අර බිත්තියේ තියෙන චිත්‍රයට ගැටගැහුවොත් ‘ඒ චිත්‍රයයි මනුෂ්‍යයා’ කියලා - මට ඔතන තියෙන ගඬොල්, වැලි පෙනෙන්නෙත් නෑ, දිය සායම් ටික පෙනෙන්නෙත් නෑ. මට පෙනෙන්නේ මනුෂ්‍යයෙක් නැත්නම් මනුෂ්‍යයෙක්ගෙ චිත්‍රයක්.

එතකොට මගේ විඤ්ඤාණය රූපයේ පිහිටියා වෙනවා.

මේ පෙනෙන රූපයට මගේ විඤ්ඤාණය බැසගත්තහම අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටනවා.

එතකොට මේ අරමුණ ගැන දැනුමක් එනවා, මේ හැඩය මනුෂ්‍යයෙක්ගේ කියලා.

මනුෂ්‍යයා කියන ‘අදහස මා ගාව’. ‘ඇස් ඉදිරිපිටට ආවේ රූපයක්, චිත්‍රයක්’.

මේ ‘අදහස චිත්‍රය මත පතිත වුණහම’ - මේ හැඩය මනුෂ්‍යයෙක්ගේ කියන අදහසයි අපිට ඉතුරු වෙන්නෙ.

අරමුණ පැත්තකට ගියත් මනුෂ්‍යයා කියන අදහස අපට සිහි කරන්න පුළුවන්. ඔන්න කර්ම විඤ්ඤාණය සකස් වුනා කියලා කියනවා.

දැන් මේ සතිපට්ඨානයෙන් කරන්නේ විඤ්ඤාණයට ධීවිකයක් නොදෙනකම. නවාතැනක් නොදෙනකම.

ගඬොල් වැලි සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියේ චිත්‍රයක් ඇන්ද.

චිත්‍රය අදිනකොටම 'මනුෂ්‍යයා කියන අදහසත් සිහිවුණා, සිහිවෙනවා'.

මනුෂ්‍යයා කියන අදහස නැවත චිත්‍රය තුළ පිහිටන්න කලින් මම සිහිනුවණ ඉදිරිපත් කර ගන්නවා.

“කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආකාපි සම්පජානො සතිමා” - කෙලෙස් තවන වැර ඇතිව මනා නුවණින් යුක්ත වූ සිහියක්.

මේ කය කෙරේ තියෙන්නේ නිවැරදි දැකීමකින් යුක්ත සිහියක්.

සම්පජාන කියන්නේ සම්මාදිට්ඨියට නමක්. සම්මාදිට්ඨිය කියන්නේ ඇත්ත ඇතිහැටියෙම දකින තැනක්.

ගඩොල් වැලි සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක ඇඳපු චිත්‍රය සත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් නෙවෙයි. ගඩොල් වැලි සිමෙන්තිත් සත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් නෙවෙයි, කෙනෙක් නෙවෙයි. ඒ නිසා 'මනුෂ්‍යයා' කියන අදහස ඇතිවෙනවා.

ඔන්න නාම-රූප පච්චයා විඤ්ඤාණං.

මේ විඤ්ඤාණයට, දනුමට, නැවත රූපය තුළ පිහිටක් ලබා නොදෙන අදහසින්,

මනුෂ්‍යයෙක් කියලා හිතෙනවත් එක්කම -

“නැ. එතන තියෙන්නේ මෙහෙම ඇත්තක්නෙ” කියලා මම නුවණින් එතන තියෙන ඇත්ත පෙන්නවා.

“නැ. එතන තියෙන්නේ ගඩොල් වැලි සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක් සහ ඒ මත ඇඳපු චිත්‍රයක් නේද?” කියලා බලනවා.

ඒ බලන්නේ මොකට ද? බලනකොට මනුෂ්‍යයා කියලා මගේ හිතේ පවතින අදහස ඒ රූපයට බහාලන්න බැහැ. සැසඳෙන්නේ නැහැ.

මම හිතන විදියෙ කෙනෙක් ඉන්නවා නෙවෙයි කියන එක ඉබේම තියෙනවා.

මේ ගතියට ඉඩ නැහැ එතෙන්නට බැසගන්න. එතන තියෙන්නේ මෙහෙම ඇත්තක් නේද කියලයි පෙන්නන්නේ.

ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්ති වලින් කළ බිත්තියේ චිත්‍රය දකින කොට කෙනා කියන අදහසක් ඇති වෙනවා, මනුෂ්‍යයෙක් කියන අදහස ඇති

වෙනවා. මනුෂ්‍යයා කියන අදහසින් ඒ රූපයට බැහැගන්න බෑ, ඒකට ඉඩ තියන්නේ නෑ -

සතිපට්ඨානයේ කායානුපස්සනාවෙන් ඇත්ත පෙනෙනවා.

කයේ ඇත්ත පෙනෙනකොට 'මගේ හිතේ තියෙන අදහස රූපයට බැසගන්න වේගය' තමයි ටික ටික අඩුවෙන්නේ.

මෙහෙම කාලයක් සතිපට්ඨානය වඩනකොට තමන් හිතන, කියන, කරන තමන්ගේ විඤ්ඤාණය රූපයට බහින්න තියෙන ඉඩයි නතර කරන්නේ.

යම් කාලයක් තියෙනවා මේ විදියට කරනකොට කරනකොට ආශ්‍රවය ගෙවෙනවා.

එතන තියෙන්නේ ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක් සහ චිත්‍රයක්ය කියන අදහස එන්න එන්න වැඩි දියුණු වෙනවා. ඇත්ත පෙනෙනවා. ඒ රූපය කෙනෙක් නේද, කෙනෙක්ගේ නේද කියලා බලන ගතිය එන්න එන්න දුබල වෙනවා.

රූපය ගඩොල් බිත්තියේ ඇඳි චිත්‍රයක්ය කියන එක හිතන්නේ නැතිව, පෙනෙන මට්ටමටම එනකොට මේ හිතන කියන කරන කිසිම දෙයක් ඒ රූපයට නැමී පවතිනකමින් උපදින්නෙම නැති දවසක් එනවා.

එදා කියනවා රූපයෙන් මිදුණා කියලා.

රූපය අරහයා විඤ්ඤාණයට නවාතැනක් නැහැ.

කාම භවයට එන්න තියෙන හේතුව නැහැ.

තව ගොඩාක් නුවණ වැඩෙනවා. මම මේ සතිපට්ඨානයෙන් කෙරෙන කාර්යයයි පෙන්න්නේ.

ඒ ගඩොල්, වැලි යනාදියෙන් කළ බිත්තිය වගේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, හම්, මස්, නහර, ඇට කියන මේ කුණප කොටස් තිස් දෙකකින් කරපු බිත්තියක් තියෙන්නේ. ඒ බිත්තිය ඇසුරු කරගෙන තියෙන වණි සටහනක් තමයි මේ තියෙන්නේ. ඔය සටහන දකින කොට මට ඇති වෙනවා ගුණරත්න මහත්තයා කියන අදහස, ආශ්‍රව මත.

මගේ අදහස ඒ රූපය මත පතිත වුණොත් මට එතන කෙස්, ලොම්, නිය, දත් පෙනෙන්නෙත් නැහැ. වණි සටහන පෙනෙන්නෙත් නැහැ.

පෙනෙන්නේ ගුණරත්න මහත්මයෙක්මයි. මනුෂ්‍යයා කියන අදහස විනය මත පතිත වුණොත් ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්ති බිත්තිය හෝ විනය පෙනෙන්නේ නැහැනෙ. කෙනෙක්නෙ පෙනෙන්නේ. ඒ වගේ කුණප කොටස්වලින් හැදුණ මේ තාප්පය ඇසුරු කර ගෙන තියෙන මේ හැඩ සටහන දකින කොටම මනුෂ්‍යයා කියන අදහසක් එනවා නම්, මගේ හිතේ තියෙන අදහස මනුෂ්‍යයා කියලා හරි ගුණරත්න මහත්තයා කියලා හරි ඒ අදහස රූපයකට බැන්දෙත්, විඤ්ඤාණයට රූපයේ නවාතැනක් දුන්නොත්, මේ විඤ්ඤාණය රූපයේ පිහිටීම ලැබුවොත් ඒ රූපය අපිට පෙනෙන්නේ මේ විඤ්ඤාණයේ ගතියෙන්මයි.

“ආරම්මණස්ස මෙනං විඤ්ඤාණස්ස ධීති” - අරමුණේ විඤ්ඤාණය පිහිටනවා.

එතකොට මහාභූත සහ උපාදය රූප කියන, රූපයේ ඇත්ත පෙනෙන්නේ නැහැ. පෙනෙන්නේ ‘ගුණරත්න මහත්මයා’, නැත්නම් පුද්ගලයෙක්, කෙනෙක් කියලමයි.

විඤ්ඤාණය පිහිටියහම පෙනෙන අරමුණ ඉවත්වුණත් මේ සිත, මේ නාම ධර්ම පුන පුනා හිත හිතා ඉන්නවා.

ඕකට තමයි කර්ම රැස්වෙනවා කියලා කියන්නේ. කර්ම විඤ්ඤාණය කියලා කියන්නේ.

සතිපට්ඨානයෙන් කළේ ඒ කුණප කොටස් තිස් දෙක නමැති තාප්පය උදව්කර ගෙන පිහිටි මේ වණ්ණී සටහන දකින කොට කෙනෙක් කියන අදහස ඇතිවෙන කොට - මගේ විඤ්ඤාණය කෙනෙක් කියන අදහස මේ රූපය මත පතිත වෙන්න නොදෙන කමට, මේ විඤ්ඤාණය රූපයට බැසගන්න ඉඩ නොදෙන්න උපායක්. බැසගන්න කලින් නුවණින් ක්ෂණිකවම පෙන්නනවා කයේ ඇත්ත.

මේ කායගතාසතිය වඩන්නේ මොකටද? තමන්ගේ විඤ්ඤාණය මේ අරමුණේ පිහිටන එක වලක්වන්න.

අරමුණේ විඤ්ඤාණය නොපිහිටියහම විඤ්ඤාණයට නවාතැනක් නැහැ.

කෙනෙක් කියන අදහස මට උපන්නා. මට කෙනෙක් ගැන හිතන්නත් පුළුවන්, කියන්නත් පුළුවන්, කරන්නත් පුළුවන්. නමුත් ඊට අයිති රූපයක් නැති වුණොත් මතකය කියලා එකක් ගොනුවෙයි ද? මතක් කරගන්න රූපයක් නැහැ.

දෑන් මේ සිහිවෙන එක මොනවා හරි රූපයකට ගැට ගැහුණොත් මතක හිටිනවාමයි.

හැම වෙලාවෙම හිතන, කියන, කරන පැත්ත කරන්නේ වෙනනාවෙන්.

ඒ වෙනනාවට රූපයේ නවාතැනක් දුන්නොත් විඤ්ඤාණධීතියක්. රූපය ගැන මතකයි. වේදනාවේ නවාතැනක් දුන්නොත් වේදනාව ගැන මතකයි. සංඥාවේ නවාතැනක් දුන්නොත් සංඥාව ගැන මතකයි. සංඛාරයේ නවාතැනක් දුන්නොත් සංඛාරය ගැන මතකයි.

දෑන් බලන්න වෙනත් භාෂාවකින් පින්වතුන් එක්ක කවුරුහරි කතා කළොත් - ජර්මන් භාෂාවෙන් කියන්නකො - තමන් නොදන්නා භාෂාවකින් නම් කතාකළේ තේරෙන්නේ නැහැනේ. තේරෙන්නේ නෑ කියලා කියන්නේ මොකක් ද? ඒ වචන ඇහෙනකොට සිහි කරගන්න රූප නැහැ.

භාෂාව තේරෙනවා කියන්නේ සිහි කරගන්න රූප තියෙනවා. 'පාන්' කියලා කිව්වොත් අපි ඔක්කොටම 'පාන් ගෙඩියක්' මතක් වෙයි. හොඳයි ඉන්ද්‍රියාවට ගිහිල්ලා 'පාන්' කිව්වොත් - ඒ අය 'පාන්' කියන්නේ බුලත් වලට - 'පාන්' කියන ශබ්දය ඇහෙනකොටම කොළයක් හිතට මැවෙන කට්ටිය එක කණ්ඩායමක්, එයාලට එක භාෂාවක්. පාන් කියන ශබ්දය ඇහෙනකොට වෙන රූපයක් හිතේ මවාගන්න කට්ටියට කියනවා සිංහල භාෂාව දන්න අය කියලා. ශබ්දය එකමයි. ඒ එකම ශබ්දයට කෙනෙක් 'බුලත් කොළයක්' සිහිපත් කරගන්නවා. කෙනෙක් 'පාන් ගෙඩියක්' සිහිපත් කරගන්නවා.

මේ ශබ්දයට ගෙඩියක් සිහි කරගන්න පුළුවන් අයගෙ භාෂාව එකක්. කොළයක් සිහි කර ගන්න පුළුවන් අයගෙ භාෂාව වෙන එකක්. භාෂාව කියන එක තිබ්ලා තියෙන්නේ වචන මත ද? සිහි කරගන්න රූප මත ද කියලා බලන්න.

දෑන් 'පොල්' කියන වචනය ඇහුණොත් ඉංග්‍රීසි භාෂාව විතරක් දන්න කෙනෙකුට 'පොල් ගෙඩියක්' සිහිවෙන්නේ නැහැ. නමුත් 'කොකනට්' (coconut) කියන වචන ඇහුණොත් එයා 'පොල් ගෙඩියක්' සිහි කර ගනියි. කෙනෙකුට 'පොල්' කිව්වත්, 'කොකනට්' (coconut) කිව්වත් ඒ වචන දෙකටම පොල් ගෙඩියක් සිහිපත් කරගන්න පුළුවන් නම් එයා භාෂා දෙකක් දන්නවා. එතකොට භාෂාව කියන එක තියෙන්නේ වචන මත ද? හිතේ තියෙන විත්තජ රූපය මත ද?

හිතන, කියන. කරන ඒවා කර්ම වෙන්නේ, කර්ම සකස්වුණා වෙන්නේ ඒ හිතන, කියන, කරන දේට රූපයක් ගැට ගැහුණොත්, වේදනා, සංඥා, සංඛාරය ගැට ගැහුණොත් විතරයි කියන එක කියන්නයි මම මේ ටික පෙන්නුවෙ. එහෙමයි කර්ම රැස්වෙන්නේ.

මේ සතිපට්ඨානය, ආයඨ්ඤ්ථාංගික මාර්ගය කියලා කියන්නේ කර්ම ක්ෂයවෙන ප්‍රතිපදාවක්.

එතකොට සතිපට්ඨානය වඩනවා කියලා මේ කරන්නේ මොකක් ද කියන එක තේරෙන්න ඕනෙ. කායාගතාසතියෙන් මොකක්ද කරන්නේ? මේ න්‍යාය ඉස්සෙල්ලා පැහැදිලි වෙන්න ඕනෙ.

තමන්ගේ මනසේ තියෙන කිසිම මිම්මක් රූපය මත පතිත වෙන්න ඉඩ නොදෙන එකයි කායගතාසතියෙන් කරන්නේ. කායගතාසතිය වඩලා ඉවරවුණහම එයාට නුවණක් එනවා,

රූප තියෙනවා නම් මනුෂ්‍ය රූප, ගහකොළ රූප, ගෙඩි කරල් රූප නැහැ.

තියෙන්නේ මහාභූත සහ උපාදය රූප විතරයි.

අපි හිතන විදිහෙ මිනිස්සුන්ගේ රූප, සත්තුන්ගේ රූප, ගස් වැල්වල රූප, යාන වාහනවල රූප එහෙම නැහැ. තියෙන්නේ,

“වත්තාරොව මහාභූතා චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදය රූපං” - සතරමහාධාතුව සහ උපාදය රූපයි.

ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක (මම ඔය අරමුණම ගන්නේ පින්වතුන්ට හොඳට පැහැදිලි වෙන්න ඕනෙ නිසා) දිය සායම් ටිකකින් ඕනෙ විදියෙ චිත්‍ර අඳින්න පුළුවන්. අඳින අඳින චිත්‍රයක් ගානෙ මේ වාහනයක්නෙ, කාර් එකක්නෙ, බස් එකක්නෙ, ලොරියක්නෙ කියන අදහස අපිට එන්න පුළුවන්. අපිට එහෙම අදහස් ආවට අපිට අදහස් එන්න උපකාරී වුණ චිත්‍රය දිහා, රූපය දිහා බලන්න. රූපයේ සැබෑම ඇත්ත ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තිය සහ ඒ මත ඇඳි චිත්‍රය මිසක එතන දශමයකවත් වෙනසක් නැහැ නේද?

අපිට බස් එකකට එක චිත්‍රයක්, කාර් එකකට වෙන චිත්‍රයක්, කෝච්චියකට වෙන චිත්‍රයක් තියෙයි. නමුත් චිත්‍රය චිත්‍රයම මිසක,

බිත්තිය බිත්තියම මිසක රූපයේ ඇත්ත බිත්තියයි, චිත්‍රයයි කියන දෙකින් ඔබ්බට ගිහිල්ලා තියෙනවද කියලා බලන්න.

මට කාර්, බස්, වෑන් පෙනෙන්න පුළුවන්. කාර්, බස්, වෑන් කියන අදහසින් චිත්‍රය දිහා බලන්න පුළුවන්. බලලා, මට එහෙම පෙනෙන්න පුළුවන්. කාර් වූ රූප, බස් වූ රූප, කෝච්චි වූ රූප මට පෙනෙන්න පුළුවන්.

එබඳු ධර්මතා මගේ මනසේ සිහිවෙන නිසා, සිහිවෙන අරමුණින් රූප දිහා බලන නිසා මට පෙනෙනවා.

නමුත් මගේ පෙනෙන මිම්ම අතහැරලා රූපවල යථාර්තයට ගියොත් ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක් සහ බිත්තියේ ඇඳි චිත්‍රයක් කියන තැනින් ඔබ්බට යනවද කියලා බලන්න.

ඒ චිත්‍රවල, කාර් එකක් පෙනෙන චිත්‍රයේ සහ වෑන් එකක් පෙනෙන චිත්‍රයේ වෙනස මොකක් ද? ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක දියසායම් ටිකක් උදව් කර ගෙන චිත්‍ර ඇන්දහම, චිත්‍රය චිත්‍රයක්ම මිසක චිත්‍රවල වෙනසක් තියෙයි ද?

චිත්‍රය තුළ හැඩසටහන් අනුව අපේ මනසේ වෙනස්කම් තියෙනවා. නමුත් චිත්‍රය චිත්‍රයම නේද?

රූපවල සැබෑම ඇත්ත කුමන රූපයක් හමුවුණත්, ගඩොල් වැලි සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක චිත්‍රයක් තියෙනවා කියන තැනට ඔබ්බෙන් වෙනත් යථාර්තයක් තියෙනවද බලන්න.

මේ ලෝකයේ මට හම්බවෙන ඕනෙම දෙයක් චිත්‍රයකින් අඳින්න පුළුවන්.

ඇන්ද කියලා චිත්‍රය තුළ ඒ දේ තියෙනව ද?

බස් එකක චිත්‍රයක් ඇන්දෙත් නැගලා යන්න පුළුවන් බස් එකක් චිත්‍රය තුළ තියෙනවා ද?

ඒ වගේ සතිපට්ඨානයේ කායගතාසනිය වැඩුවොත් එයාට මේ මුළු ලෝකයම සතරමහාධාතු සහ සතරමහාධාතු නිසා පවත්නා උපාදය රූපයක්, චිත්‍රයක් කියන අදහස එනවා.

චිත්‍රය නිසා තමන්ට කාර්, බස්, ගස්වැල්, මනුෂ්‍යයෝ, සත්වයෝ පෙනෙන්න පුළුවන්. තමන්ගේ මනසේ තියෙන එබඳු අදහස්වලින් චිත්‍රය දිහා බැලුවහම, විඤ්ඤාණය රූපයක පිහිටියහම පින්වතුන්ට රූප ටික

හම්බවෙයි. කාර්, බස්, වෑන්, ගහකොළ වැල්, මනුෂ්‍යයෝ හම්බවෙයි. සතරමහාධාතු සහ උපාදය රූප කියන විත්‍ර හම්බවෙන්නේ නැතිවෙයි. බාහිරෙන් මිනිස්සු, සත්වයෝ, ගෙවල්දෙරවල්, යානවාහන හම්බවෙන කොට පින්වතුන් තේරුම් ගන්න මොකක්ද මේ වෙලා තියෙන්නේ. අපේ විඤ්ඤාණය රූපය මත පිහිටලා.

කර්ම විඤ්ඤාණය සකස් වෙලා කර්ම රැස්කරගන්න බවට ලක්ෂණය දකින්න පුළුවන් අපේ 'සිතේ ගතිය බාහිරෙන් හම්බවෙයි'.

කාමාවචර මට්ටමේ කර්ම ක්ෂය වෙනවා නම් ඒක වෙන්නේ කොහොමද? මහාභූත සහ උපාදය රූපය තියෙන්නේ කියන ටික විතරක් බේරී බේරී එනවා.

ඊට මෙහා ඔක්කොම තමන්ගේ මනසේ, විඤ්ඤාණයේ ගති කියන අවබෝධයක් එනවා.

මම මේ කතා කරන දේ සැබෑවටම ගැඹුරුයි. නමුත් මේ සතිපට්ඨානය වැරදුණොත් ආයඨිඅෂ්ටාංගික මාගීය වැරදුණා. ආයඨිඅෂ්ටාංගික මාගීය වැරදුණොත් නිවන වැරදුණා. සතර සතිපට්ඨානය නොවැරදුණොත් ආයඨිඅෂ්ටාංගික මාගීය නොවරදිනවා. ආයඨිඅෂ්ටාංගික මාගීය නොවැරදුණොත් නිවන නොවරදිනවා.

සතර සතිපට්ඨානය නිවැරදිව වඩන ක්‍රමය ඉගෙනගෙන, සතර සතිපට්ඨානය විතරක් වඩන්න. අනික් කිසිම දෙයක් ගැන සිත් මාත්‍රයක්වත් උපද්දන්න අවශ්‍ය නැහැ.

"අනේ අපි ඒවා දන්නේ නැහැනෙ. කොහොමද අපි අවබෝධ කරගන්නේ, සමයක්ප්‍රධාන කියන්නේ මොකක් ද? ඒක වඩන්නේ කොහොම ද? සෘද්ධිපාද කියන්නේ මොනවා ද? ඒක වඩන්නේ කොහොම ද? ඉන්ද්‍රිය, බල, බොජ්ඣංග, ආයඨිඅෂ්ටාංගික මාගීය කියන්නේ මොනවා ද? ඒවා උපදවා ගන්නේ කොහොම ද? කිය කියා සිත් මාත්‍රයක්වත් උපදවා ගන්න ඕනෙ නැහැ.

"නිවන කියන්නේ මොකක් ද? නිවන් දකින්නේ කොහොම ද, නිවන හඳුනාගන්නේ කොහොම ද? ඕවා ගැන සිත් මාත්‍රයක්වත් උපදවාගන්න ඕනෙ නැහැ. ඒ ටික සතිපට්ඨානයට අයිති වැඩක්. සතිපට්ඨානයේ පෙන්නුවානේ -

“සුද්ධානුකූල අධිගමාය නිබ්බානස්ස සච්ඡි කිරියාය” මාග්ගික ලබන නිවන සාක්ෂාත් කරලා දෙන්න කියන කාරණා ටික මෙයා කරලා දෙනවා කියන එක.

ඊට පස්සේ කායික මානසික දුක්, හැඬීම් වැළපීම් ඔක්කොම ඉවත් කරලා දෙනවා කියන එකත් කිව්වනෙ. සතිපට්ඨානය ගැනම විතරක් නිවැරදිව දැනගන්න, වගබලා ගන්න. මේ දුක අයින් කරලා සැප ලබා දෙනවා කියන සිද්ධිය කරනවා සතිපට්ඨානය. සතිපට්ඨානය විතරක් නිවැරදිව තේරුම් ගන්න.

කර්ම ක්ෂය වීම

අපි මේ දේ කරන්නේ මෙන්න මේ අර්ථය සඳහායි කියන කාරණාව නොදැන, අවුරුදු සිය ගණනක් සතිපට්ඨානය කියන නම උදව්කරගෙන මොනවා හරි දෙයක් කළා කියලා මේක වැඩෙන්නේ නැහැ. නැත්නම් අපි සතිපට්ඨානය වඩන්නේ ප්‍රථම ඇතුළෙ.

ඒ කියන්නේ - රූපය දකින කොට ‘කෙනෙක්’ කියන අදහස ඇති වෙලා, ඒ අදහසින් ඒ රූපය දිහා බලලා ‘කෙනෙක්’ කියන මේ රූපය’ හැඳිලා තියෙන්නේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර වලින් කියලා - ‘කෙලෙසය ඇතුළෙ’ මේ බලන්නේ එයා.

ගඬොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක විත්‍රයක් ඇඳලා විත්‍රය දකින කොට ‘ගුණරත්න මහත්තයා’ කියලා හිතලා ඒ හිතෙන්ම ගුණරත්න මහත්තයා කියලා දකලා. දන් ගඬොල්, වැලි පෙනෙන්නෙත් නැහැ, විත්‍රය පෙනෙන්නෙත් නැහැ. මේ ‘ගුණරත්න මහත්තයා’ කියන මේ රූපය හැඳිලා තියෙන්නේ ගඬොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කියලයි බලන්නේ. එහෙම බැලුවොත් හරිද?

මේක දන්නේ නැතිවුණහම අද අපි සතිපට්ඨානය වඩන්නේ තමන්ගේ මනසේ තියෙන ප්‍රථම ටික ඇතුළෙ, කෙලෙස් ඇතුළෙ.

නමුත් සතිපට්ඨානය වඩන්න ඕනෙ කෙලෙස් ඉවත්වෙන විදියට, කෙලෙසයට පිහිටන්න ඉඩ නොදෙන්නයි. ඒක තේරුම් ගන්න ඕනෙ.

මම ඒ උපමාවෙන් ගත්තේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහරින් හැදුණ තැනක පිහිටි මේ සටහන දකින කොට ගුණරත්න මහත්තයා කියන අදහස එනවා. මේ හැඩයම ගඬොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක ඇන්දෙත් ක්ෂණිකව ගුණරත්න මහත්තයා කියන අදහස එයි.

ඔය හැඩේම පත්තර කඩදසියක තිබුණත් ඒත් ගුණරත්න මහත්තයා කියන අදහස එයි. ඔය හැඩේම විඩියෝ පටියක තිබුණත් ඒත් ගුණරත්න මහත්තයා කියන අදහස එයි. ඔය හැඩේම කණ්ණාඩියක විදුරුවක තිබුණොත් ඒත් ගුණරත්න මහත්තයා කියන අදහස එයි.

දැන් අපිට පෙනුණා - එහෙනම් “රූප ටික දකින කොට කෙනෙක්, පුද්ගලයෙක් කියලා සිහිවෙනකම අපේ මනසේ ඇති අවදිවීමක් විනා වස්තුව තුළ තියෙන ධර්මතාවයක් නෙවෙයි” කියන එක නුවණක් තියෙන කෙනෙකුට තේරෙනවා.

එහෙනම් මගේ මේ පුද්ගලයෙක්, කෙනෙක් වෙච්ච ආත්ම සංඥාවෙන් - ගුණරත්න මහත්තයා කියලා කියන්නේ සත්ව පුද්ගල ආත්ම සංඥාවෙන්, මේ රූප දිහා බලපු නිසයි රූපවල අනාත්මය මට වැහිලා තියෙන්නේ.

රූපයන්ගේ යථාර්ථය තුළ ආත්ම වූ කිසිවක් නැහැ.

ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක ඇඳි චිත්‍රය අනාත්මයි. ඒ චිත්‍රය දකින කොට පුද්ගලයෙක් කියන ආත්ම සංඥාවක් මට එනවා. මගේ මනස තුළ තියෙන ආත්ම සංඥාවෙන් බැලුවහම මට ආත්ම සංඥාව තුළ වූ යමක්ම පෙනෙනවා මිසක මට අනාත්මය පෙනෙන්නේ නැහැ.

මම මගේ මනස තුළ ආවරණයක් හදගෙන ඒ ආවරණය තුළයි මේ ජීවත්වෙලා තියෙන්නේ. එහෙනම් මට සත්වයෝ, පුද්ගලයෝ පෙනෙනවා නම් මම දහ යුතුයි, සත්වයෝ පුද්ගලයෝ පෙනෙනවා කියලා කියන්නේ මගේ විඤ්ඤාණය රූප මත පතිත වෙලා තියෙන්නේ. මම ම හදගත්ත ක්ෂේත්‍රයයි මාව ජීවත් කරවන්නේ.

සතිපට්ඨානයෙන් රූපයන්ගේ සැබෑම අනාත්ම ස්වභාවය පෙන්නලා ඒ නිසා ආත්ම සංඥාවක් පහළවෙන බවත් ඒ ආත්ම සංඥාවට රූපය තුළ ඉඩ නොදිය යුතු බවත් පෙන්නවා.

කායගතාසතිය වඩන හැම වෙලාවක දී ම කායානුපස්සනාවෙන් කරනවා සත්ව, පුද්ගල, ආත්ම වශයෙන් මේ අරමුණු දකිනකොට තමන්ගේ මනසේ සිහිවෙන සිහිවීම ඒ රූප මත පතිත වෙන්නට ඉඩ නොදෙනකම.

ඔහොම කාලයක් යනකොට රූපයේ ඇත්ත ටික ටික පෙන්නවා.

කෙනෙක්, පුද්ගලයෙක් කියලා රූප දිහා බලන, රූපවලට නැමී පවතින තමන්ගේ විඤ්ඤාණයට ඉඩ නොදෙනවා.

නැමි පවතින මනස ටික ටික දුබල වෙනවා. ඕකට තමයි ආශ්‍රව ක්ෂය කරනවා කියලා කියන්නේ.

මේ ටික මෙහෙම කරනකොට ඉබේමයි චතුරාර්යසත්‍යය අවබෝධ වෙන්නේ. ඒ කියන්නේ මේ ආයථිඅශ්ටාංගික මාර්ගය සම්පූර්ණ වෙනවා සතිපට්ඨානය වඩනකොට.

රූපය තුළ, ඔය බාහිර රූපය වගේම “අජ්ඣත්තංවා කායෙ කායානුපස්සී විහරති” කියලා කිව්වේ ගඩොල් වැලි සිමෙන්ති වලින් හැදුණ බිත්තියේ හැමෝටම ‘මම කියලා හිතෙන රූපය’ ඇන්දෙන් - බිත්තිය දකින කොට ‘මේ මම’ කියන අදහස එයි නේද?

‘මගේ අත අතගානවා’ කියලා තමන් බිත්තිය අතගැවොත් හරියනවද? හරියන්නේ නෑ. බිත්තියෙ විත්‍රය දකින කොට ‘මම කියන අදහස’ එන්න පුළුවන්. ‘මම කියන අදහස’ රූපය මත බැස ගත්තොත් ‘රූපය මම’ වගේ පෙනෙයි.

ඒ ‘මම කියන අදහසින්’ විඤ්ඤාණය රූප මත බැසගන්න නොදෙනකම තමයි “අජ්ඣත්තංවා කායෙ කායානුපස්සී විහරති” කියලා කියන්නේ.

ආධ්‍යාත්මික කයේ කය අනුව බලන්න කියලා කියන්නේ මම කියන හැගීම මේ කයට බැහැගන්නේ නැති වෙන්නයි.

බිත්තියෙ ඇඳපු විත්‍රය වගේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර ආදී කුණප කොටස් ටික ඇසුරු කර ගෙන පවතින මේ විත්‍රය දකින කොටත් මම කියන අදහසක් එයි. මම කියන අදහස සිතෙන්ම සිහිපත් වෙයි. අපි දැක්කෙන මේ හැඩේ බිත්තියෙ තිබුණත් මම කියන අදහස එනවා. පත්තර කඩදසියක තිබුණත් මේ මම කියන අදහස එනවා. වීඩියෝ පටියක තිබුණත් මම කියන අදහස එනවා. විදුරු කණ්ණාඩියක තිබුණත් මම කියන අදහස එනවා. මේ කය දැක්කත් මම කියන අදහස එනවා.

මම කියන අදහස මේ කයට බහාලන්න බැරිවෙන්නයි, කායගතාසනිය තියෙන්නේ. කායානුපස්සනාව වඩනකොට කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණේ, කුණප කොටස් ටිකක් තියෙන්නේ කියලා බලනකොට ‘මම කියන අදහසට’ මේ කයේ නවාතැනක් නොදෙනකම මේ වෙන්නේ.

එහෙම බලන්න, බලන්න මම කියන අදහසින් මේ කයට නැඹුරු වෙනකම අඩුවෙනවා.

“අජ්ඣත්තංවා කායෙ කායානුපස්සී” කියන ටිකෙන් බැලුවහම “නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තාති” මම වෙමි, මගේ ආත්මය කියන ටික නැති වෙනවා.

“බහිද්ධාවා කායෙ කායානුපස්සී” කියන ටික බැලුවහම “නෙතං මම” ඒ කියන්නේ මේවා මගේ, මගේ අම්මා, මගේ තාත්තා, මගේ දුවා, මගේ පුතා, මගේ සහෝදරයා කියලා ඒ ටික නැති වෙනවා.

“අජ්ඣත්ත බහිද්ධාවා” කියන කොට මම, මගේ, මගේ ආත්මය කියන මේ තුන් කෙලේසයටයි ඉඩ නැත්තෙ. ප්‍රපංච ටිකට ඉඩ නැහැ.

මෙන්න මේ විදියට කායගතාසනිය වැඩිය යුතුයි.

කාම ලෝකය

ඇත්තටම මේ කාරණාව ටිකක් ගැඹුරුයි, ගැඹුරු ස්වභාවයෙන් යුක්තයි.

බුදුරජාණන්වහන්සේට පවා හිතුණු සම්මා සම්බුද්ධත්වයට පත්වුණු මොහොතේ. “මම මේ අවබෝධ කරගත්ත ධර්මය අතිශයින්ම ගැඹුරුයි. කාමය වළඳන ලෝකයාට මම කියන දේ වැටහෙයිද? නොවැටහෙන ලෝකයට මේක දේශනා කිරීම මට වෙහෙසක් විතරක් වෙයි. ඒ නිසා මම මේ ධර්මය දේශනා නොකිරීම වඩා හොඳයි” කියලා.

මේ චිත්ත පරිවිතර්කය දැනගත්ත මහා බ්‍රහ්මයාගේ ආරාධනාවෙන් පස්සේ තමන් වහන්සේත් ලෝකයා දිහා බලලා, ලෝකයේ හැමෝම එක වගේ නැහැ. නුවණ තියෙන අය, තේරුම් ගන්න පුළුවන් අයත් ඉන්නවා කියලා තේරුණාට පස්සේ තමයි ධර්මය දේශනා කරන්න හිත නැමුණා කියන්නේ.

සම්මාසම්බුදුරජාණන් වහන්සේටත් හිතුණා නම් ධර්මය ගැඹුරුයි කියලා ඇත්තටම මේක ගැඹුරු ස්වභාවයෙන් යුක්තයි.

කාමය කියලා කියන්නේ රූපයන්ගේ ඇත්ත නොදන්නාකම නිසා වැරදි අදහසක් මතසේ ඇතිවෙනකොට තමන්ගේ ඒ වැරදි අදහස රූපයට බහාලා ඒ මත ගොඩනැගුණ ලෝකයටයි කාම ලෝකය කියන්නේ. බිත්තියත්, ඒ මත ඇඳි චිත්‍රයත් කියන කොට කිසිම ද්‍රව්‍ය කාරණාවක්

නැතැ යන්නයි, විනයයි විතරයි. ඒ මත මල් පොකුරු, ඇපල් ගෙඩි කියලා සිහිවෙන කොට, ඒ සිහිවෙන අදහසින් බිත්තියට සහ විනයට නැඹුරුවෙලා විනය තුළ ඇපල් දකිමින්, පේර දකිමින්, මල් පොකුරු දකිමින් තනාගත්ත ලෝකයක් තියෙනවා.

බිත්තිය තුළ එබඳු විවිධ අරමුණු ගොඩක් මවා ගත්ත ලෝකයටයි කාම ලෝකය කියන්නේ.

“ස්වප්නොපමා කාමා” කියන්නේ කාමය හිනයක් වගෙයි. මනෝමයෙන් හදගත්ත ලෝකයක්.

“වත්තාරොව මහාභූතා වතුන්තඤ්ච මහා භූතානං උපාදය රූපං” - මේ මුළු ලෝකෙම තියෙන්නේ පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන සතරමහාධාතුව.

අවුරුදු දෙදහස් ගණනකට පෙර බුදුරජාණන්වහන්සේ කියපු මේ වචනම වර්තමානයේ භෞතික විද්‍යාවෙන් උගන්වනවා.

අපි ඉගෙනගත්තා පද්ධතිය කියලා. පද්ධතිය කියන්නේ ඝන, ද්‍රව, තාප, වායු. භෞතික වස්තූන්ගේ පද්ධතිය ඝන, ද්‍රව, තාප, වායු කියන හතර. ඊට වඩා අඩු හෝ වැඩි නැහැ. එතන ඝන කියපු දේට තමයි බුදුරජාණන්වහන්සේ පඨවි කියලා කිව්වේ. ද්‍රව කියපු දේට තමයි ආපෝ කිව්වේ. තාප කියන එකට තමයි එද තේජෝ කියලා කිව්වේ. අද වායු කියන එකට තමයි එද වායෝ කියලා කිව්වේ.

බුදු දහම පර්යේෂණය කළොත් ඔපවත් වෙනවා මිසක පිරිහෙන්නේ නැහැ. බුදුරජාණන්වහන්සේ අවුරුදු දෙදහස් ගණනකට පෙරයි දේශනා කළේ අපි හිතාගෙන ඉන්න විදියේ ගෙවල්දෙරවල්, යානවාහන, ඉඩකඩම්, මිලමුදල්, රන් රිදී තියෙනවා නෙවෙයි. පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන හතරයි තියෙන්නේ කියලා.

අද විද්‍යාවෙන් කියනවා ගෙවල්දෙරවල්, යානවාහන, දූදරුවෝ කියන තැනක පද්ධතිය ඝන, ද්‍රව, තාප, වායු කියලා. ඒකමයි බුදුරජාණන්වහන්සේත් දේශනා කළේ. ඒකයි මේකෙ ඇත්ත.

කාම ලෝකය කියන කොට හිතන්න එපා අපි කෙනා කෙනාට ජීවත් වෙන්න වෙන වෙනම ලෝක තියෙනවා කියලා. ඒ කිව්වේ අපි ඉපදෙන්න කලින් මෙහෙ තියෙන ලෝකයක් ගැන කියනවා නෙවෙයි. ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියේ ඇඳපු චිත්‍රයේ ඇත්ත තමයි - ගඩොල්, වැලි, සිමෙන්ති මම උපමා කළේ සසම්මාරික පඨවි, ආපෝ,

තේජෝ, වායෝ කියන හතරට - ඒ සතරමහාධාතු රූපය ඇසුරු කර ගෙන පවතින චිත්‍රයක් තියෙනවා. මහාභූත සහ උපාදය රූප කියන ටික විතරයි මේ ලෝකෙ තියෙන්නේ.

“පංච ඉමෙ භික්ඛවෙ කාම ගුණා’ මහණෙනි මේ කාමගුණ පහක් තියෙනවා. කාමය නෙවෙයි, කාම ගුණ පහක් තියෙනවා. රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ.

“නෙනෙ කාමා යානා විත්‍රානි ලෝකෙ” - ඒ විත්‍ර ටික කාමය නෙවෙයි. ආයථි විනයේ ඒවට කියන්නේ නෑ කාමය කියලා.

“සංකප්ප රාගො පුරිසස්ස කාමො” - පුරුෂයාගේ මනස තුළ ඇතිවෙන සංකල්පයයි, රාගයයි දෙකටයි කාමය කියන්නේ.

“තිට්ඨන්ති විත්‍රානි තථෙව ලොකෙ’ - මේ ලෝකේ විත්‍ර ටිකක් තියෙනවා⁴.

ගඬොල්, වැලි, සිමෙන්තියෙන් කළ බිත්තියක අඳින්න පුළුවන් නේද මේ ලෝකේ අපිට දකින්න පුළුවන් ඕනෙම විත්‍රයක්? පුළුවන්.

ඇන්දෙත් විත්‍ර තියෙයි. ඒ විත්‍ර දකිනකොට අපිට එක එක දේවල් හිතෙන්න පුළුවන්. බස් එකක්, කාර් එකක්, මනුස්සයෙක්, ඇපල් ගෙඩියක්, රත්තරන්, රිදී කියලා විත්‍ර දකිනකොට අපිට හිතෙන්න පුළුවන් නේද?

අපේ හිතේ තියෙන ගතිය විත්‍රවල නානත්වය මත ඒ මත බැසගත්තට පස්සේ ඒ විත්‍ර තුළ ජීවත්වෙන මනසින් හදගත්ත ලෝකෙටයි කාම ලෝකය කියලා කියන්නේ.

කාම ලෝකය කියන්නේ රූපයක සැබෑම ඇත්ත වහගෙන
මනෝමයෙන් හදගත්ත සිද්ධියක්.

ඒ වගේ මහාභූත සහ උපාදය රූපයි මේ ඔක්කොම. ඒ ටික දකිනකොට මේ මනුෂ්‍යයෝ, මේ ස්ත්‍රීන්, මේ පුරුෂයෝ කියලා ඒ අදහස් මේ රූප මත පතිත වෙලා හදගත්ත ලෝකයයි කාම ලෝකය කියන්නේ.

අපේ කාම ලෝකයෙන් වැහිලා තියෙන්නේ මේ රූපයේ ඇත්ත.

සතිපට්ඨානයෙන් පෙන්නන්නේ රූපයේ ඇත්ත. රූපයේ ඇත්ත පෙන්නනකොට කාමයට ඉඩ නැහැ.

⁴ න සන්නි සූත්‍රය - pitaka.lk/211042

කායානුපස්සනාවෙන් රූපය පිරිසිදු දකිනවා. කාම භූමියෙන් එතෙර වෙන්න පුළුවන්. කාම භූමියෙන් එතෙර කරන තැන දක්වාම කායාගතාසනිය උදව් වෙනවා.

කායගතාසනියෙන් කරන්නේ මහාභූත සහ උපාදය රූප - බිත්තිය සහ චිත්‍රය කියන තැන පෙන්නලා තමන්ගේ මනසේ තියෙන කාම ආශ්‍රවය ගෙවෙනවා.

මේ අදහස් වලින් බිත්තිය දිහා චිත්‍රය දිහා නොබලා බිත්තියත්, චිත්‍රයත් තියෙන තැනක අදහස ඇති වෙනවා,

- අදහසට ජීවත්වෙන්න දෙන්නේ නෑ, බිත්තිය මත හෝ චිත්‍රය මත.
- එතකොට මේ අදහස් ටිකට පවතින්න තැනක් නැතිවුණහම මෙයා අතහැරෙනවා. කාමය අතහැරෙනවා. එහෙමයි කාම ලෝකයෙන් මිදෙන්නේ.
- කාම ලෝකයෙන් මිදෙන්න කායගතාසනිය ආධ්‍යාත්මික, බාහිර දෙයාකාරයෙන් බැලිය යුතුයි.

චිත්‍රයක් තුළ ජීවිතය

සතිපට්ඨානයේ කායගතාසනියෙන් කරන්නේ මෙන්න මේ කාර්යයි කියන එක තේරුම් ගන්න. කිසිම වෙලාවක 'හිත ඇතුළේ රූප සිහිකරගෙන, රූප ඇතුළේ කායගතාසනිය' වඩන්න යන්න එපා.

තමන්ගේ මනසේ ඇතිවෙන ගතියට ඉඩ නොතබා 'බාහිර භවය' තුළින් විදර්ශනා කළ යුතුයි.

භවය තුළින් කිව්වේ හිතට යම් කෙනෙක් හෝ දෙයක් සිහිපත් වුණොත්, සිහිපත් වෙනවාත් එක්කම බාහිර රූපයක් හිතට පෙනෙයි. අන්න ඒ රූපය හොයාගෙන යන්න බැරිවෙන්න, රූපයේ තියෙන ඇත්ත පෙන්නන්න.

මෙතැන ඉඳලා මට යාළුවෙක් සිහිපත් කරන්න පුළුවන් නම් මේ සිහිපත් කරන සිතට බාහිර එහෙම යාළුවෝ නැහැ. තියෙන්නේ මහාභූත සහ උපාදය රූපයි කියන ඇත්ත පෙන්නලා, මේ අදහස සිහිපත් කරලා රූපය හොයාගෙන යන්න බැරිවෙන්න. ඒකයි මේ සඳහා කළයුතු දේ.

සවිඤ්ඤාණක වස්තු විදර්ශනා කරන්න කුණප කොටස් විදියට බලමින් හෝ පයවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ සතරමහාධාතු වශයෙන්

බලමින් තමන්ගේ හිතේ තියෙන ගතිය ඒ රූපය මත පතිතවෙන එක වලක්වන්න.

අවිඤ්ඤානක වස්තු නම් - ඒ කියන්නේ අපිට සිහිවෙනවා වෙන රටක් නැත්නම් දිය ඇල්ලක්, ඒ සිහිපත් වෙනකොට ඒ අරමුණේ සතරමභාධාතු සහ උපාදය රූප කියන තැනට හිත තියලයි මේ ගතිය නවත්වන්නේ.

මම ඒකට සරල උපමාවක් කියන්නම්. මේ උපමාව හොඳට තේරුම් ගන්න. උපමාව තේරුම් ගත්තම උපමේය පහසුයි. නැත්නම් උපමේය ගොඩාක් ගැඹුරු වෙයි.

මේ ඉදිරියෙන් ලොකු බිත්තියක් පෙනෙනවා. චිත්‍ර අඳින්න දන්න කෙනෙක් ලවා බිත්තියේ දශමයක්වත් ඉඩක් නොතියා මුළු බිත්තියම වැහෙන්න අපි චිත්‍රයක් අඳින්න කියලා කිව්වොත්, ගස්, වැල්, වාහන, මිනිස්සු, නගර, පාරවල්, ගංගා, ගොඩනැගිලි ආදී සියල්ලම ඇතුළත් වෙන විදියට චිත්‍රයක් අඳිනවා. දැන් බිත්තිය වැහිලා චිත්‍රයට.

දැන් ඇහිත් බැලුවොත් චිත්‍රය පෙනෙනවා. බිත්තිය පෙනෙනවද? පෙනෙන්නේ නෑ බිත්තිය වැහිලා. හොඳයි අපි අල්ලන්න කියලා අතදම්මොත් චිත්‍රය අහුවෙනවද? අහුවෙන්නේ නෑ. අහුවෙන්නේ බිත්තිය. දැන් හොඳට බලන්න. ඇහිත් බලපුවාම බිත්තිය පෙනෙන්නේ නෑ, චිත්‍රය පෙනෙන්නේ. අතින් ඇල්ලුවොත් චිත්‍රය අහුවෙන්නේ නෑ. බිත්තිය අහුවෙන්නේ.

දැන් අහුවෙන දේ පෙනෙන්නේ නෑ.

පෙනෙන දේ අහුවෙන්නේ නෑ.

හොඳයි. ඔය බිත්තිය එහෙමම බිම පෙරලලා ඕක උඩ අපි ඇවිද්දෙන් කකුල හැපෙන්නේ බිත්තියෙ ද? චිත්‍රයෙ ද ? බිත්තියේ.

දැන් කකුල හැපෙන තැන පෙනෙනවද? නෑ. පෙනෙන්නේ චිත්‍රය.

පෙනෙන තැන ඇවිදින්නේ නෑ. ඇවිදින තැන පෙනෙන්නේ නෑ.

ඕක තමයි සැබෑම ඇත්ත.

ඒ උපමාව වගේ උපමේය ගත්තොත් - මේ මුළු පෘතුවියම, මුළු පොළවම තාප්පයක් කියලා හිතාගන්න. ඔය තාප්පය පිරෙන්නම, වැහෙන්නම සිත්තරෙක් සිතුවමක් ඇන්දෙත් ඇහෙන් බැලුවහම චිත්‍රය

පෙනෙයි. චිත්‍රය පතිතවෙලා තියෙන තාප්පය ඇහෙන් බැලුවම පෙනෙන්නේ නැහැ.

ඒ ඕනෙම තැනක අත තියලා බලන්න. අත හැපෙයි තාප්පයේ, නැත්නම් පොළවේ - පයවියේ හැපෙයි. හැබැයි හැපෙන දේ පෙනෙන්නේ නෑ. අපි දැක්කෙන බිත්තියෙ උපමාවෙන්.

ඒ වගේ, මේ මුළු පොළොව ම උදව් කර ගෙන ඇදපු චිත්‍රයක් මේ තියෙන්නේ.

මේ චිත්‍රය ඇහැට පෙනෙනවා.

මේ පෙනෙන චිත්‍රයේ ඕනෙම තැනකට අත තියලා බලන්න. මේ චිත්‍රය පතිත වෙලා තියෙන පයවිය ඇඟේ හැපෙයි මිසක මේ පෙනෙන දේ හැපෙන්නේ නැහැ.

එහෙම වුණොත්, මේ සතිපට්ඨානය වඩනකොට පින්වතුන්ව අද්භූත ආශ්චර්යමත් තැනකට ගෙනෙයි. මොකක්ද?

- පින්වතුන් ඇවිදපු කිසිම තැනක් පෙනිලා නැහැ,
- පෙනුණ කිසිම තැනක ඇවිදලා නැහැ කියන තැනකට ගෙනෙයි.

බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරනවා,

“ගති ආගති ඇති කල්හි වුනි උත්පත්ති පෙනෙයි. වුනි උත්පත්ති ඇති කල්හි ජරා මරණ පෙනෙයි.”

මම අහවල් තැනටයි ගියේ - ගති

අහවල් තැන ඉඳලයි එන්නේ - ආගති

ගති, ආගති තමන්ගේ මනසේ ඇති තාක් ඉපදීමක්, මැරීමක් හම්බවෙනවා සත්තති වශයෙනුත්, එක් ක්ෂණික වශයෙනුත්.

එතැනින් වුන වුණා මෙතැන උපන්නා, මෙතැනින් වුන වුණා එතැන උපන්නා කියන එකක් හම්බවෙයි.

වුනි උත්පත්ති ඇති තාක් ජරා මරණ පෙනෙනවා.

ඇවිදින තැන පෙනෙනතාක්, පෙනෙන තැනක ඇවිදින්න පුළුවන් තාක් අපිට ගති ආගති දෙක තියෙනවා.

මම කතා කරන මේ දර්ශනය ගොඩාක් ගැඹුරුයි. නමුත් ජීවිතේ කියන තැන දුක දශම මාත්‍රයක්වත් ඉතුරු වෙන්නේ නැහැ. “සීතිභූතොස්මි නිබ්බූතො” - මම නිවුණේ වෙමි, සිසිල් වූයේ වෙමි කියන තැනට අරගෙන යනවා.

මේ ගැඹුරු සිද්ධිය, දර්ශනය ගැඹුරක් කොට හිතන්න එපා. තමන්ට කෙස්, ලොම්, නිය, දත් කියන ටික හිතන්න පුළුවන්නේ. ඒ හොඳටම ඇති. එතනින් පටන් ගන්න.

බුදුරජාණන්වහන්සේ මේ ශාසනය පෙන්නුවේ මහා සාගරයට උපමා කරලා. මහ සයුර මෙන්න මෙව්වරයි කියලා මනින්න බැරි තරම් ගැඹුරකට යනවා. හැබැයි පටන් ගන්නේ කකුලෙ විලුඹවත් තෙමෙන්නේ නැති වෙරළෙ ඉඳලා.

ඒ වගේ මේ ශාසනයේ පමණ කරන්න බැරි තරම් ගැඹුරකට යනවා. හැබැයි ඉස්සෙල්ලාම පටන් ගන්නේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත් කියන ටික මෙනෙහි කරන තැන ඉඳලා. එතනින් පටන් ගන්න. අනුක්‍රමයෙන් අරගෙන යයි.

අනුපුබ්බ කිරියා, අනුපුබ්බ සික්ඛා, අනුපුබ්බ පටිපදා, අනුපූර්වයෙන් ගැඹුරු වෙලා තියෙන්නේ. තමන්ගේ මනසේ තියෙන ප්‍රපංච ටික තමන් කියන කයටත්, බාහිර සත්ව පුද්ගල කියන කයටත් බහාලන්නේ නැතිව බලන්න. ඔය විදියට බලනවා නම් මේක ගැඹුර නෑ.

මම මුලින් විස්තර කළේ මුළු පොළවම වැහෙන්න ඇඳපු චිත්‍රයක් වුණොත් චිත්‍රය පෙනෙනවා. චිත්‍රය පතිත වෙලා තියෙන පොළව පෙනෙන්නේ නැහැ. අවිඤ්ඤාණක වස්තු විදර්ශනා කරනකොට ඔන්න ඔය ධර්මතාවය හොඳට මතක තබාගන්න.

‘කොළඹ’ කියලා සිහිවෙනකොට මම හිතන ‘කොළඹ’ නම් හම්බවෙන්නේ නෑ. මහාභූත මත පතිතවුණ චිත්‍රයක් නම් ඇහැට පෙනෙයි නේද කියන තැනකින් මහාභූත සහ උපාදය රූපයි කියන තැනට නුවණයි. කොළඹ කියන අදහස චිත්‍රය මත පතිත වෙන්න දෙන්නේ නෑ. පෘතුචිය ඇසුරු කර ගෙන තියෙන චිත්‍රය පෙනෙන කොට කොළඹ කියන අදහස චිත්‍රය මත පතිතවෙන්න දෙන්නේ නෑ.

ලස්සන දිය ඇල්ලක් තියෙන කොට පොළව මත පතිත වුණ චිත්‍රය දකිනකොට දිය ඇල්ල කියන අදහස එයි. දිය ඇල්ල කියන අදහස

මුලින් ඉදිරිපත් වෙන්නේ නෑ. ඔය අනාත්ම දර්ශනයටත් නුවණ එනවා.

නමුත් ඒක යෝගියාට ගැඹුර වැඩි නිසා එතෙක්ට අනුක්‍රමයෙන් නුවණ මුහුකුරපු දවසට එතන ටිකක් අල්ලාගන්න පුළුවන්.

නමුත් ආධුනිකයාට ඒක ගැඹුරු වැඩි නිසයි බුදුරජාණන්වහන්සේ අවිඤ්ඤාණක වස්තූන්ගේ කායගතාසනිය පෙන්නන්නේ නැතිව සවිඤ්ඤාණක වස්තූන්ගේ විතරක් පෙන්නුවේ.

“අප්ඤ්ඤානංවා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, ඛනිද්ධාවා කායෙ කායානුපස්සී විහරති” කියලා පෙන්නුවේ එතන ඛනිද්ධාවා කියන කොට, “පර සත්තානංවා පරපුග්ගලානංවා” කියන තැනින් පැනෙව්වේ අනිත් රූපත් කායගතාසනියට අයිති නැති නිසා නෙවෙයි.

ලස්සන දිය ඇල්ලක් පෙනෙන තැනක මහාභූත සහ උපාදය රූපයි කියලා බලලා තමන්ගේ මනසේ ගතිය ඊට බහාලන්නේ නැතිව ඉන්නවා කියන කාරණාවට ඉඩ නැහැ, අපහසුයි ලෝකයාට. ඇයි? චිත්‍රයක් තුළ වතුර පාරක් වැගිරෙන්නේ කොහොමද කියන වගේ තැනකින් ප්‍රශ්න එනවා.

නමුත් සතිපට්ඨානය හොඳට මුහුකුරණ මට්ටමට ආවහම එයාට ඒක ප්‍රශ්නයක්ම නෑ. එතෙක්ට නුවණ එනවා. ඒ නිසා දැනට සවිඤ්ඤාණක රූප ටිකේ අම්මා, තාත්තා, දුවා, පුතා, අයියා, අක්කා කියලා නැදැකමට සිහිවෙන බාහිර අරමුණුවල බලන්න. ආධ්‍යාත්මික මේ කයත් බලන්න. ඒ බලන්නේ තමන්ගේ මනසේ තියෙන කෙලේසයට ඉඩ නැතිවෙන්නයි කියන නුවණ තියාගන්න.

කුණප කොටස් ටිකක් තියෙන තැනක අයියා, අක්කා, දුවා, පුතා කියන අදහස ඇතිවෙන කොට ඒ අදහසින් ඒ රූපය දිහා බැලුවහම කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, හම්, මස් පෙනෙන්නෙත් නැහැ, චිත්‍රය පෙනෙන්නෙත් නැහැ. අයියා, අක්කාමයි පෙනෙන්නේ. ඒ නිසයි සහෝදරයා මළ, සහෝදරී මළ දුක විඳින්නේ. මේ කෙලේසය දුරු වෙන්නයි මේ කායගතාසනිය වඩන්නේ.

මම කිව්වේ - මහාභූත සහ උපාදය රූප තියෙන තැනක අපේ මනස තුළ සංකප්ප රාගයක් ඇති වුණා. සංකප්ප රාගයෙන් චිත්‍රය දිහා බලලා හැදුණ ලෝකයටයි කාම ලෝකය කියලා කිව්වේ.

එකකොට මට හම්බවෙන ලෝකය (කාම ලෝකය) මහාභූත ටිකටත් අයිති නැහැ. උපාදය රූපයටත් අයිති නැහැ. මගේ මනසේ තියෙන කෙලේසයට අයිතිත් නැහැ.

මේ දෙන්නා ඒ මත පතිත කරවලා හදගන්න ලෝකයක් තියෙන්නේ මනෝමය සිද්ධියක්.

මේ ලෝකය නිරුද්ධ කරන්න පුළුවන් අවිද්‍යාව නැති කිරීමෙන්.

ඒ විදියටයි කායගතාසනිය වඩන්නේ.

වේදනානුපස්සනා

වේදනානුපස්සනාව වඩද්දී හැම වෙලාවෙම තමන්ගේ හිතේ මේ වේදනාව අරභයා සිතේ උපදින ගතිය වේදනාවට පතිත නොවෙන්නයි වේදනානුපස්සනාව වඩන්නේ.

මේ වේදනාවට තියෙන්න බැහැ එක එක විදියෙ වස්තු දෑකලා ඇතිවෙන සැප වේදනා, එක එක වස්තු නිසා ඇතිවෙන දුක් වේදනා, එක එක වස්තු නිසා ඇතිවෙන උපේක්ෂා වේදනා තියෙන්න බැහැ.

වේදනානුපස්සනාව වඩන යෝගියා වේදනාව ගැන නුවණින් බලනවා වේදනාව අරභයා තමන්ගේ මනසේ තියෙන ගති පතිත වෙන්න නොදී.

වේදනානුපස්සනාවෙ වේදනාව නව ආකාරයක් පෙන්නුවට වේදනා නවයක් නැහැ. වේදනා හයයි තියෙන්නේ.

සැප වේදනා, දුක් වේදනා, උපේක්ෂා වේදනා කියන තුන පෙන්නලා මේ වේදනා තුන සාම්සව හා නිරාම්සව ලැබෙන්න පුළුවන්.

මේ සැප වේදනා, දුක් වේදනා, උපේක්ෂා වේදනා කියන තුන, කාමය නිසා සැප, දුක්, උපේක්ෂා කියලා හෝ නෙක්ඛම්මය නිසා සැප, දුක්, උපේක්ෂා කියලා ලැබෙන්න පුළුවන්. ඒ හැම තැනකදීම හඳුනාගන්න කියන එකක් කිව්වේ.

අපේ ජීවිතයට සැප, දුක්, උපේක්ෂා කාම සහගතව හෝ නෙක්ඛම්ම සහගතව ලැබෙන්න පුළුවන්.

වේදනානුපස්සනාව ගැන නුවණ තිබුණොත් තමයි මේ තණ්හාව අතහැරෙන්නේ.

“දුන්නිඳ දිය ඇල්ල හරි ලස්සනයි. අපි ඒක බලන්න යමු” කියලා කට්ටියක් කතා කරන කොට “අපි දුන්නිඳ දිය ඇල්ල දකලා සැප වේදනාවක් ලබන්න පුළුවන් කියන අදහසයි තියෙන්නේ.”

නමුත් වේදනානුපස්සනාව වඩන යෝගියා දකිනවා - යන්න කලින්ම වේදනාව ගැන එයාට නුවණයි.

“මම දුන්නිඳ දිය ඇල්ල බලන්න කියලා ගියොත් ඇහැට රූපයක් ස්පර්ශ වෙයි. වක්ඛු සම්ඵස්සයෙන් වේදනාවක් ඇතිවෙයි. ස්පර්ශය නැති වෙනකොට වේදනාව නැති වෙනවනේ” කියන තැනකින් නුවණයි.

දුන් මේ කයට සැප හෝ දුක් හෝ උපේක්ෂා හෝ කුමන හෝ වේදනාවක් දැනුණොත් - මේ වේදනාව ස්පර්ශය නිසා හටගෙන ස්පර්ශය නැති වෙනකොට නැති වෙනවා කියන තැනට නුවණයි.

මගේ අතෙයි මේ වේදනාව, කකුලෙයි මේ වේදනාව කියලා වේදනාවට අත් කකුල් සිහිවෙන කොට, රූපය කෙනෙක්ගේ, පුද්ගලයෙක්ගේ කියලා හිතූණහම ඒ කෙනෙක්, පුද්ගලයෙක් සිතුවිල්ල රූපයට බැහැගන්නේ නැතිවෙන්න කායානුපස්සනාව වැඩුවා වගේ, “මේ වේදනාව අතේ, මේ වේදනාව කකුලේ” කියලා ‘අත, කකුල්’ කියලා හිතන එක තමයි දුන් විඤ්ඤාණය.

ඒ හිතේ තියෙන ගතිය මේ වේදනාවට බැසගන්න ඉඩ නොතබා, වේදනාවට ගැට නොගැහෙන්න තමයි බලන්නේ.

‘යම් වේදනාවක් ඇති වෙනවා නම් ස්පර්ශය නිසා. කාය සම්ඵස්සය නිසාම වේදනාව ඇති වෙනවා. ස්පර්ශය නැති වෙනකොට මේ දුක් වේදනාව නැති වෙනවා නේද’ කියලා බලන්නේ මේ වේදනාව ‘කකුලේ වේදනාවක්’ නොවෙන්න, මේ වේදනාව ‘අතේ වේදනාවක්’ නොවෙන්න.

මේ වේදනාවට විඤ්ඤාණය පිහිටියොත් වේදනාවට අත් තියෙයි. වේදනාවට කකුල් තියෙයි. වේදනාවට ඔළුව තියෙයි. වේදනාවට බඩ තියෙයි. වේදනාවට රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස ස්පර්ශ ඉතුරු වෙයි.

එහෙම තිබුණොත් දකින්න වේදනාවේ විඤ්ඤාණය පිහිටලා කියලා.

වේදනානුපස්සනාව වඩන්නේ වේදනාවට විඤ්ඤාණය බැස නොගන්න.

එහෙම වුණොත් වේදනාව ස්පර්ශය නිසා හටගෙන ස්පර්ශය නැති වෙනකොට නැතිවෙනවා කියලා පෙනෙයි.

ඒ වේදනාවට ඔළු නැහැ. කකුල් නැහැ. අතපය නැහැ.

මේ පින්වතුන්ට ජීවිතේ ආශ්වාදය ලැබෙන්නේ මිහිරි මිහිරි දේවල් කයට ස්පර්ශ කරන්න පුළුවන්, අනික් අයගෙ ස්පර්ශයත් විඳින්න පුළුවන් කියන හැඟීම නිසයිනෙ, නේද? නමුත් මම උපමාවක් කියන්නම්. හොඳ ලී කැල්ලක් අරගෙන තමන්ට කවුරුහරි ගැහුවොත් ලී කැල්ල කයට ගැටුණහම වේදනාවක් ඇති වෙනවා නේද? ඒ දුක් වේදනාව එන්නේ ලී කැල්ලෙන් ද? ලී කැල්ල ද විඳින්නේ? ලී කැල්ල කයට ගැටුණ නිසා කාය සම්පස්සයෙන් එන වේදනාව විඳිනවා මිසක පින්වතුන් ලී කැල්ල විඳිනවද? ලී කැල්ල විඳලා තියෙනවාද?

මේ දුක් වේදනාව ආවෙ මේ ලී කැල්ල ගැටුණ නිසයි කියලා ලී කැල්ල දකිනවා නම් ඒ වේදනාව ගැන වැරදි දැකීමක් නෙවෙයි ද?

ඒ වගේ මේ වේදනානුපස්සනාව වඩනකොට කායසම්පස්සථා වේදනා කියලා මේ ස්පර්ශය නිසා වේදනාව ආවා කියලා දකින්නේ හැමවෙලාවෙම වේදනාව විඤ්ඤාණධීතියක් වුණොත් වේදනාවට ලී කැල්ල වැදුණ නිසා බවයි පෙන්න්නේ. බාහිර කෙනෙක්ගෙ ශරීරය මෘදුවට ස්පර්ශ වුණ බවයි පෙන්න්නේ.

නමුත් අනිත් කෙනෙක්ගේ ශරීරය අපි විඳින්නේ නැහැ. ඒ ශරීරය අපේ ශරීරයේ ස්පර්ශ වුණහම අපේ කාය ස්පර්ශය - කය දැනිවිලි ආකාරයට අපේ කයම අපි විඳලා තියෙනවා මිසක, දුක් වේදනාවට වගේම සැප වේදනාව ඇතිවෙන විදියටත් මෘදුවට වස්තුවක් අපේ කයේ ස්පර්ශ වුණහම අපේ කයම අපි විඳලා තියෙනවා මිසක බාහිර කයක්, බාහිර වස්තුවක් විඳලා නෑ කියන එක පින්වතුන්ට පැහැදිලියි නේද?

ජීවිතේ කිසිම දවසක බාහිර වස්තුවක් අපි විඳලා නැහැ. නමුත් මේ වේදනාවට විඤ්ඤාණය එකතු වුණොත්, විඤ්ඤාණය වේදනාවේ ධීතියක් වුණොත් අපිට පෙන්න්නේ මේ වේදනාව එන්නේ රූප නිසයි, ශබ්ද නිසයි, ගන්ධ නිසයි, රස නිසයි, ස්පර්ශ නිසයි කියලයි පෙන්න්නේ.

මහාභූත සහ උපාදය රූප ටිකට විඤ්ඤාණය පතිත වුණහම අපිට බාහිර රූප පෙන්නවා වගේ, කාය සම්පස්සයෙන් උපදින වේදනාවට අපේ විඤ්ඤාණය පතිත වුණොත්, වේදනාවේ විඤ්ඤාණ ධීතියක් වුණොත්

හඳුනාගන්න තියෙන සැබෑම ලක්ෂණය වේදනාවට බාහිර ආයතනයක් ගැටගැහිලා ඇති.

ඇහෙන් බලනකොට සැප වේදනාව ආවේ මේ මල දකින නිසයි කියලයි හිතන්නේ.

පින්වතුන් හිතෙන්නේ නෑ වක්ඛු සම්පස්සජා වේදනා කියලා.

මල වක්ඛු ප්‍රසාදයට ගැටිලා, ප්‍රසාදය බිඳුණ වේදනාවයි තමන්ට එන්නේ.

ලී කැල්ල කයට ගැටිලා කය තැලෙන වේදනාව මිසක ලිය වින්දේ නෑ වගේ, රූපය ඇහැට ගැටිලා ඇහැ තැලුණ එකමයි අපි වින්දේ මිසක රූපය වින්දේ නෑ. නමුත් ප්‍රථමයකට පෙන්නන්නේ මේ මල දකින කොටයි මේ සැප වේදනාව, මේ පුද්ගලයා දකිනකොටයි මේ අමනාප වේදනාව, පුද්ගලයා දකින කොටයි උපේක්ෂා වේදනාව කියලා - මේ වේදනාවට බාහිර රූප හෝ ශබ්ද හෝ ගන්ධ හෝ රස හෝ ස්පර්ශ කියන ආයතන හය ගැට ගැහුවොත් දකින්න මේ විඤ්ඤාණය වේදනාවේ පිහිටලා කියලා.

එහෙනම් වේදනානුපස්සනාව වඩන්නේ මොකටද? අපේ විඤ්ඤාණය මේ වේදනාවේ පිහිටන එක වලක්වාගන්න.

විඤ්ඤාණය වේදනාවේ නොපිහිටියොත්, වේදනාවට රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ කියන කිසිම ආයතනයක් ගැට නොගැහුවොත්

වේදනාවට නිමිති නැහැ.

‘ස්පර්ශය නිසා වේදනාව හටගෙන ස්පර්ශය නැති වෙනකොට නැති වෙනවා’ කියන සිද්ධියයි හම්බවෙන්නේ.

අන්න ඒ විදියටයි වේදනානුපස්සනාව වඩන්නේ.

හොඳයි. දැනට මේ අනුපස්සනා දෙක හොඳටම ප්‍රමාණවත්. මම ඉදිරියේ දී අනිත් ඒවත් කියලා දෙන්නම්. නමුත් මේ සතිපට්ඨානයේදී අපිට ඕනෙ ඕනෙ සතිපට්ඨානය, කැමති කැමති කෙනෙකුට, කැමති කැමති තැනකින් අරගෙන වැඩිය හැකියි, වැඩිය යුතුයි කියන එකක් නැහැ.

මේ සතිපට්ඨානය තියෙන්නේ සතර වර්ත ප්‍රභේදයකට.

- දුක්ඛා පටිපදා දන්ධාභිඤ්ඤා (මන්ද ප්‍රඥ) - තණ්හා වර්ත - කායානුපස්සනාව.
- දුක්ඛා පටිපදා බ්ච්චාභිඤ්ඤා (නියුණු ප්‍රඥ) - දිට්ඨි වර්ත - වේදනානුපස්සනාව.

දෙකේම ප්‍රතිපදාව දුක් සහිතයි.

- හිත සමාධි කරගන්න හරි අමාරුයි කෙනෙකුට, නුවණත් අඩුයි කියන කෙනාටයි රූපය (කායානුපස්සනාව) තියෙන්නේ.
- හිත සමාධි කරගන්න හරි අමාරුයි, නුවණ ටිකක් තීක්ෂණය කියන කෙනාටයි වේදනාව (වේදනානුපස්සනාව) තියෙන්නේ.

අපි හැමෝම ඉන්නේ, සමාධිය ගන්න අමාරු මට්ටමකයි, කාමාවචර මට්ටමේ. ඒ හින්දා මේ කමටහන් දෙක හොඳට මේ මට්ටමට ගැළපෙනවා.

අර්ථය තේරුම් නොගෙන සතිපට්ඨානය කොච්චර වැඩුවත් වැඩක් නෑ.

අපි මේ සතිපට්ඨානය වඩනවා කියලා කරන්නේ - විපාක නාම රූප දෙකේ කර්ම විඤ්ඤාණයට පිහිටක් නොදෙන එකයි.

අපේ විඤ්ඤාණය මේ නාම-රූප දෙකේ පිහිට නොලැබුවොත් -

නාම රූප නිරෝධයෙන් විඤ්ඤාණය නිරෝධයි, විඤ්ඤාණ නිරෝධයෙන් නාම රූප නිරෝධයි කියලා අහිත් පැත්තට හැරෙනවා.

විපාක නාම-රූප දෙකේ පිහිට නොලැබුවොත් ඒ විඤ්ඤාණය නැවත නාම-රූප නිරෝධයි, සළායනන, එස්ස, වේදනා මේ ජරා මරණ දුකම නිරුද්ධ වෙලා යනවා.

මේ පරියාය දකින්න - මහා නිදන සූත්‍රයේ⁵ තියෙන්නේ අවිද්‍යාව දක්වා නෙවෙයි, නාම රූප නිසා විඤ්ඤාණය, විඤ්ඤාණය නිසා නාම රූප, නාම රූප නිසා සළායනන... කියලා පරියායක් තියෙන්නේ. අන්න ඒ පරියායෙන් දකින්න.

මේ විපාක නාම රූප දෙක. මේ නාම රූප දෙක නිසා තමයි හිතන, කියන, කරන මගේ කර්ම විඤ්ඤාණයට පිහිට තියෙන්නේ. ඒ කර්ම

⁵ මහානිදාන සූත්‍රය - pitaka.lk/16110

විඤ්ඤාණයේ පිහිටි තිබුණහම තමයි නැවත නාම රූප දෙක හදන්නේ. විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං. එහෙම වුණහම නැවත සමායතන වෙලා, සමායතන නිසා ස්පර්ශ වෙලා, තණ්හා, උපාදාන, භව, ජාති, ජරා මරණ දුක එනවා.

මේ විපාක නාම රූප දෙකේ පිහිටි නොලැබුවොත් මේ විඤ්ඤාණය, නාම රූප නිරෝධයෙන් විඤ්ඤාණ නිරෝධයි. විඤ්ඤාණ නිරෝධයෙන් නාම රූප, සමායතන, එස්ස, වේදනා, තණ්හා, උපාදාන, භව, ජාති, ජරා මරණ, ශෝක පරිදේව, දුක්ඛ දෝමනස්ස, උපායාසා නිරුප්පිකානි කියන තැනට එනවා.

මේක තව එක පරියායකින් දකින්න. යථාර්තයමයි තියෙන්නේ.

මේ පෙනෙන, ඇහෙන, ගඳ සුවඳ දුනෙන, රස විඳින, ස්පර්ශ දුනෙන, ධර්මාරම්මණ හමුවෙන මේ ආයතන හයේ කිසිවක්, කුමන හෝ දෙයක් තමන්ගේ විඤ්ඤාණයට නැවත හසු වුණොත් විඤ්ඤාණය පිහිටනවාමයි, කර්ම රැස්වෙනවාමයි.

මේ ස්පර්ශ ආයතන හය පරිහරණය කළොත් ජරා මරණ දුක පරිහරණය කරනවාමයි. මේ ස්පර්ශ ආයතන හය දයාද කරගෙන, උරුම කරගෙන ඉපදිලා ඒ මතම හැදිලා වැඩිලා ඒ ස්පර්ශ ආයතන හයෙන්ම මිදිලා ජීවත් වෙනවා. ස්පර්ශ ආයතන හයට එකතු නැතිව.

ලෝකය තුළම හැදිලා වැඩිලා - ලෝකය කිව්වේ ස්පර්ශ ආයතන හය - ඒකෙම ජීවත් වෙනවා ඒකට එකතු නැතිව. ඒ ආයතන හයේම ජීවත් වෙනවා සිතීම, කීම, කිරීම කරමින් ඒ එකකටවත් හිතීම කීම කිරීම ගැටගහන්නේ නැතිව.

විපාකයට පෙනෙනවා - පෙනෙන දේට හිතනවා, කියනවා, කරනවා. මම ම හිතලා හිතනවා, කියනවා, කරනවා මිසක හිතන කියන කරන දේ පෙනෙන දේට ගැටගහන්නේ නෑ.

ඇහෙනවා, ඒ අරහයා හිතනවා, කියනවා, කරනවා. හිතන, කියන, කරන දේ ඇහෙන දේට ගැටගහන්නේ නෑ. ස්පර්ශ ආයතන හය ඇසුරු කරගෙනයි අද අපේ ලෝකය තියෙන්නේ. ස්පර්ශ ආයතන හය නිසා ස්පර්ශ ආයතන හය ඇසුරු කරගෙනම මේ ලෝකය නැසිය යුතුයි.

උපමාවක් කියන්නම්. කතාවක් තියෙනවා වෑන්තැවේ හාමුදුරුවෝ ගෝවෙ ඉන්න කොට ලොකු කාන්දම් කැලි හතරක බලයෙන් යකඩයක් අවකාශයේ තියෙන විදියට හදලා තියෙනවලු. බිත්ති හතරෙ විශාල

චූම්බක හතරක් සමාන්තරව තියලා ඒ බලයෙන් මැද අහසෙ යකඩයක් තියෙනවා. මේක දෙවියන්ගේ ආශ්චර්යයක් කියලා හැමෝම වන්දනා කරනවා. (මට මතක විදියට වැත්තෑවේ හාමුදුරුවො තමයි. ඒ ගැන පොඩ්ඩක් බලන්න)

ඉතින් හාමුදුරුවොත් එතනට ගියාලු. හාමුදුරුවන්ට හිතුණලු මේකේ මොකක් හරි රහසක් ඇති කියලා. මේක චූම්බක ශක්තියක් වෙන්න ඇති කියලා වටාපහ ඇල්ලුවලු එක පැත්තක බිත්තියකට. යකඩය 'ඩාං' ගාලා වැදුණලු බිත්තියේ.

මම ඒ කතාව ගත්තේ බිත්ති හතරේ සමාන්තරව තිබුණ චූම්බක හතරක ශක්තිය නිසා මැද අහසෙ යකඩයක් රැඳීලා තියෙනවා. මේ යකඩෙ චූම්බක හතර නිසාම පවතිනවා. චූම්බක හතර නැතිව පවතින්නේ නැහැ. නමුත් චූම්බක හතරෙන් එකකටවත් අයිතිත් නැහැ. එකකට අයිතිත් නැහැ. ඔක්කොටම අයිතිත් නැහැ. චූම්බක නැතිවත් බැහැ. ඒ හතරමත් නෙවෙයි. නමුත් ඒ නිසාම පවතිනවා.

ඒ වගේ අම්මා, තාත්තා, දුවා, පුතා, අයියා, සහෝදරයෝ, ඥාති හිතෙහිත්, ගෙවල්දෙරවල්, යානවාහන, ඉඩකඩම්, මිලවුදල් යම්තාක් ලෝකයක් තියෙයි නම් ඔය ඔක්කොම ලෝකේ. හරියට අර මැද යකඩෙ වගේ.

අපේ ඔය ලෝකය වක්බු සම්ඵස්ස, සෝත සම්ඵස්ස, ඝාන සම්ඵස්ස, ජීව්හා සම්ඵස්ස, කාය සම්ඵස්ස, මනෝ සම්ඵස්ස කියන මේ ස්පර්ශ ආයතන හයට මැදිවෙලා හයට සමාන්තරව තියෙන්නේ. මේ හයෙන් එකකටවත් අපේ ලෝකේ අයිති නැහැ. හයමත් නෙවෙයි, හයෙන් එකකුත් නෙවෙයි මේ ලෝකේ.

ඔය ලෝකයෙන් එකක් හරි අතහැරුණොත්, මේ ආයතන එකක් හරි නිරුද්ධ වුණොත් - අර සමතුලිතතාවය පොඩ්ඩක් හරි නැතිවුණොත් යකඩෙ තියෙන්නේ නෑ වගේ - එක ආයතනයක් නැතිවුණොත් පින්වතුන්ට මේ ලෝකේ නිරුද්ධයි.

මේ ලෝකය කුමක් ඇසුරු කරගෙන ද පවතින්නේ. "ජන්න මෙව උපාදය" - ආයතන හය ඇසුරු කරගෙන පවතින්නේ.

කුමක් ඉපදීමෙන් ලෝකය උපදිනවද? ආයතන හය ඉපදීමෙන් ලෝකය උපදිනවා. මේ ආයතන හය ඇසුරු කර ගෙනම ලෝකය පවතිනවා. මේ ආයතන හය නැත්නම්, නැත්තේ මේ ලෝකය.

මෙතන තියෙන ප්‍රශ්න, අපිට අද තියෙන මේ ලෝකය එක ආයතනයකවත් නැති හින්දයි ආයතන ඇසුරු කළාට අපිව පිරෙන්නේ නැත්තෙ.

අපි දකින සිහින සැබෑ වෙන්නේ නැත්තෙ, අපි හිතන දේ සඵල නොවෙන්නේ ඒවා මේ ආයතන ඇතුළෙ නැති නිසයි.

‘ආයතන නිසාම මැව්ලා’ තියෙන මේ ලෝකය තුළ අපි යම් යම් දේවල් හිතාගෙන, ආයතන තුළ ලෝකෙ හෙව්වට නොලැබෙන්නේ ඒ තුළ ඒවා නැති නිසයි.

හැමදුම අපිට හිතයක් විතරයි මේ ලෝකෙ, “ස්වප්නොපමා කාමා” බලන්න මම කියන දේ.

අපි හැමෝටම ඉන්නවා “මම” කෙනෙක්.

රූප බලන මම, ශබ්ද අහන මම, ගන්ධ ලබන මම, රස විඳින මම, ස්පර්ශ ලබන මම, ධම්මාරම්මණ හිතන මම.

එතකොට ආයතන හයම ක්‍රියාත්මක කරන්නා වන “මම” අයිති මොන ආයතනයට ද? ඔය ආයතන හය ඇර තව ආයතනයක් තියෙනවද? එහෙනම් මේ ආයතන හයම ක්‍රියාත්මක කරන “මම” කාටද අයිති.

ඒ තමයි ආයතන හය නිසාම පවතින “මම”, ඒ “මම” මේ ආයතන හයට අයිති නැහැ.

ඔය ආයතන හය අයිත් කරගන්න පුළුවන් මේ ආයතනවල තියෙන සමතුලිතතාවය බිඳීමෙන්. ඒක කරන්න පුළුවන් සතිපට්ඨානයට විතරයි.

මම කතා කරන දර්ශනය ටිකක් ගැඹුරු ඇති.

නමුත් මේ ශාසනය හැමදුම ටිකක් හිතන්න පුළුවන් කෙනාටයි. “පඤ්චන්තස්සායං ධම්මො නායං ධම්මො දූප්පඥස්ස”

මගේ මේ දේශනාව ගොඩාක් මධුර නැතිව ඇති. ගොඩාක් සරල නැතිව ඇති. නමුත් නුවණක් තියෙන කෙනෙකුට ජීවිතේ උඩට එන්න අත්වැලක් මේක අද බැරි වුණාට බැ කියලා මේක අතහරින්නේ නැත්නම්.

අද මේ පින්වතුන්ට වේගයෙන් දුවන්න පුළුවන්. වේගයෙන් පනින්න, නටන්න පුළුවන්. ඕනෙ දෙයක් කරන්න පුළුවන්. ඒ මට්ටමට පින්වතුන් ආවේ ජීවිතේ යම් දවසක වැටී වැටී නැගිටලා. අපේ හැමෝගෙම ජීවිතේ පුංචිම අවදියේ නැගිටින්න බෑ අපිට. පෙරළිලා හිටියේ. බඩගාමින්, දණගාමින්, වැටී වැටී නැගිටිමින්, තව කාගෙහරි උදව්වෙන් නැගිටිමින් එහෙමයි නැගිටින්න පුරුදු වුණේ. ධර්මයෙහිත් එහෙමයි කියලා හිතාගන්න.

එක පාරටම නැගිටින්න බැරිවුණා කියලා මේක තේරුණේ නෑ කියලා කිව්වා කියන්නේ පුංචි ළමයා අඩනවා "මට ජීවත්වෙලා වැඩක් නෑ මට එකපාරටම නැගිටින්න බැහැනෙ" කියලා. එහෙම මව් කුසෙන් බිහිවුණ ගමන් ළමයා හිතනවා වගේ "අනේ මට තේරෙන්නේ නෑ, මට මේක බෑ" කියලා පින්වතුන් හිතුවොත්.

නමුත් මේක අනුපුබ්බ කිරියාවක්, අනුපුබ්බ ප්‍රතිපදාවක්, අනුපුබ්බ ශික්ෂාවක් කියන එක පෙනෙනවා අපේ ජීවිතෙන්. අපි නැගී සිටිය තැන දක්වා. ඒකටත් තිබුණා අනුපුබ්බ වැටක්. මේ ධර්මයටත් එහෙමයි.

සසර දුක එපා නම්, සසර දුක අයින් කරන්න ඕනෙ නම් මේ දහම ගැඹුරුයි කියලා පසෙකින් තබන්න එපා. මේ බුද්ධෝත්පාද කාලය දුර්ලභයි. මනුෂ්‍ය ජීවිතය දුර්ලභයි. සසර දුක්ගිහි නිවන සද්ධර්මය අතිශයින්ම දුර්ලභයි. හැමදුම මේ මට්ටම අපිට ලැබෙන්නේ නෑ.

ඒ නිසා හැමෝටම මතක් කරනවා මේ ගතානුගතිකව දුවන සමාජ රටාවට එකතු නොවී දුවන්නන් වාලෙ දුවන්නෙක් වෙන්නේ නැතිව, ගැඹුරු වුණත් මේ ධර්මය ජීවිතේ ටික ටික හරි තේරුම් අරගෙන නුවණැත්තෙක් වෙන්න, බුද්ධිමතෙක් වෙන්න උත්සාහවත් වෙන්න.

මේ ධර්මය එක්ක හැප්පුණා කියලා, මේ ධර්මය අවබෝධ කරගන්න ගැටුණා කියලා ඒක කවදවත් පාඩුවක් වෙන්නේ නැහැ. නිවන් දකින්න හේතු සම්පත් තිබුණොත් අද අද ම ආශ්‍රව ක්ෂය කරගන්න අපිට පුළුවන් වෙවි.

බැරිවුණොත් නොබෝ කලකින් සසරින් එතෙර වෙන්න මෙයම පාරමිතාවක් වෙයි. ඒ නිසා හැමෝටම මතක් කරනවා එක දෙයක්. මම මේ කතා කරන භාෂාව අද දවසෙහි නොතේරෙන භාෂාවක් වෙන්න ඇති. නමුත් නුවණක් තියෙන මනුෂ්‍යයෙකුට තේරුම් ගන්න බැරි දෙයක් නම් බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කරන්නේ නැහැ. මේක

තේරුම් ගන්න පුළුවන් නිසයි බුදුරජාණන්වහන්සේ දේශනා කළේ. ඒකෙ අනුපූර්ව ප්‍රතිපදාවක් තියෙනවා.

ඒ නිසා හැමදෙනාම නැවත නැවත මේ දේශනාව අහන්න. ඊට අනුව හිතන්න, විතර්කනය කරන්න. පින්වතුන්ට නොගැඹුරු වෙයි දහම නොබෝ කලකින්.

කෙළවරටම නොගියත් මේ පින්වතුන්ට මේ ජීවිතයේ දී යම් මට්ටමකට හෝ ආශ්‍රව ක්ෂය කරගන්න වාසනාව ඇති. ඒකයි අවුරුදු දහස් ගණනක් ගිහිල්ලා හෝ මේ වගේ අර්ථයක් මතුවෙන කාලෙක, මේ වගේ ධර්මයක් තියෙන කාලෙක මේ වගේ බුද්ධ ශාසනය හම්බවෙන කාලෙක මනුෂ්‍යයෙක් වෙලා ඉපදිලා මේ ධර්මය අහන වටපිටාවකට අපි ආවේ අපිට පින තියෙන හින්දයි.

ඒ නිසා උත්සාහය නවත්තන්න එපා කියන කාරණාව මතක් කරමින් මගේ දේශනාව අවසන් කරනවා.

හැම දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි.

සාදු ! සාදු !! සාදු !!!

සතිපට්ඨාන දේශනය නිමා විය.

පසුවදන - ධර්ම දනය

සබ්බ දනං ධම්ම දනං ඡනාති - සියලු දන් පරදවා ධර්ම දනය ජයගනී

ධර්ම දනය පිළිබඳව ධම්ම පදට්ඨකථාවෙහි මෙසේ සඳහන් වේ. සක්වල ගැබ සිට හවාග්‍රය දක්වා අතරක් නැතිව බුදු, පසේබුදු, මහ රහතන් වහන්සේලා වඩා හිඳුවා දෙන ලද ප්‍රණීත පිණ්ඩපාත දනයට ද වඩා, පාත්‍ර පුරවා දෙන ලද ගිතෙල් ආදී බෙහෙත් දනයට ද වඩා, එසේම මහා විහාරයන්ට සමාන විහාර ද, ලෝවාමහාපාය වැනි ප්‍රසාදයන් නොයෙක් සියදහස් ගණනින් කරවා දෙන ලද සේනාසන දනයට ද වඩා, අනාථ පිණ්ඩික සිටුකුමා දෙවරම් වෙහෙර සඳහා කළ පනස් හතර කෝටියක ධන පරිත්‍යාග චේතනාවට ද වඩා, බඹලොව තරම් උසට බුදුන් උදෙසා චෛත්‍යය කරවනවාට ද වඩා යටත් පිරිසෙයින් සතර පද ගාථාවකින්ද අනුමෝදනා ධර්ම දේශනයක් සිදුකෙරේ නම්, ධර්ම දනයම පින්කමක් සිදු කෙරේ නම් ඒ ධර්ම දනයම පින්කම ම වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ වේ, උතුම් වේ යැ යි දක්වා ඇත.

එයට හේතුව නම් ඉහත කී සිවුරු පිදීම පිණ්ඩපාත දන සෙනසුන් ඉදිකිරීම් ආදී පුණ්‍ය කර්ම කරනුයේ ධර්මය අසා දෑන ගත් බැවිනි. ධර්මය දෑන කියා ගැනීමට නො ලැබුණි නම් බත් හැන්දකුදු නො දෙන බව ධර්මයේ පෙන්වා ඇත. තව ද රහත් බෝධියෙන් නිවන් දුටු පිරිස අතර අගතැන්පත් සම්මාදිට්ඨි සූත්‍රය ද දේශනා කළ ඒ සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේට කල්පයක් මුළුල්ලෙහි වසින වර්ෂාවේ දිය බිඳු ප්‍රමාණය කීමට තරම් මහා නුවණක් ඇත්තේ ය. මේ තරම් නුවණක් ඇති ඒ සැරියුත් හිමිට ද අස්සජ් හිමියන්ගෙන් බණ පදයක් දෑන ගැනීමට නො ලැබුණි නම් නිවන් දැකීමට නො හැකි වන්නේ ය. මේ හේතුවෙන් ධර්ම දනයම පින් ම සියලු දනයම පින්කම් වලට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ වන බව අග්‍ර වන බව තථාගත සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ සක් දෙවිදුට වදරන්නට යෙදුනේ ය.

පිරිස් වලට ධර්ම දේශනා කිරීම කාටත් කළ නොහැකි බව සැබෑය. එහෙත් ධර්ම දනය කාටත් සිදු කළ හැකි වෙනත් විධි බොහෝ තිබේ.

1. ධර්ම දේශනා කිරීම, කරවීම හා ධර්ම පූජා පැවැත්වීම
2. ධර්මය ඉගැන්වීම හා දහම් පොත් පත් සඟරා මුද්‍රණය කර බෙදා හැරීම

3. පිරිස් වලට බණපොත් කියවීම, අන්‍යයන් ශීලයෙහි ගුණයෙහි පිහිටුවීම හා ඔවුන්ව විවිධ පින්කම් වල යෙදවීම
4. ධර්ම ශාලා කරවීම, ධර්මාසන කරවීම, ඉරුදින දහම් පාසල් පිහිටුවීම හා ඒ සඳහා පහසුකම් සැලසීම
5. දරුවන්ට ධර්මය උගන්වා ධර්ම දේශකයන් කරවීම
6. ධර්ම දේශක භික්ෂූන්ට හා ධර්මය ඉගෙන ගන්නා භික්ෂූන්ට අවශ්‍ය පහසුකම් සැලසීම

ධර්ම දනයට හතරුකම් කිරීම

නොමිලයේ දෙන බණ පොත් ඥානයත්, කාලයත්, මහන්සියත්, ධනයත්, ධර්මය වෙනුවෙන් පරිත්‍යාග කරන, ලාභ ප්‍රයෝජන අපේක්ෂාවෙන් තොරවූ සත් පුරුෂ සාධු ජනතාවගෙන්ම බිහිවන හෙයින් විශේෂ ගෞරවයෙන් ආරක්ෂා කළ යුතුය. කියවා ප්‍රයෝජන ගත යුතුය. ශ්‍රද්ධාවෙන් නොමිලයේ දෙන දහම් පතපොත ලබාගෙන හෝ පිළිගෙන එය නොකියවා, ඉන් ප්‍රයෝජන නොගෙන එය කියවීමට කැමති කෙනකුට ද නොදී, ආරක්ෂා ද නොකොට නාස්ති වී යාමට ඉඩදීම ඒ ධර්ම දනයට කරන හානියක් වන හෙයින් ඉන් බරපතල අකුසල කර්මයක් සිදුවේ. ළමයින් නැළවීමට හෝ ළමයින් සතුටු කිරීමට ඒ පොත් දීමෙන් ඒ ළමයින් ද අපායගාමී අකුසල් කර ගනිති. ධර්ම දනය හෙළාදකින, පහත් කොට, නිශ්ඵල කොට සිතන කියන අය ද ඒ ලෞකික ලෝකෝත්තර සියලු සැපතීන් පිරිහී සතර අපායාදී දුගතියට වැටෙන බව සැලකිය යුතුයි. “ධම්ම දෙස්සි පරාහවො” ධර්මයට ද්වේෂ කරන්නා පිරිහෙයි.

මෙම ධර්ම දනයට සම්බන්ධ වීම

මෙම ඉතා වටිනා දහම් පුස්තකයේ යම් පිටපත් ප්‍රමාණයක් මුද්‍රණ වියදම වූ රු. 60 ක් පමණක් ගෙවා ලබාගෙන උතුම් ධර්ම දනයක් ලෙස ඔබ ප්‍රදේශයේ ධර්ම ගවේෂණයේ යෙදෙන පින්වතුන් හට නොමිලයේ බෙදා දීමට හැකියාව ඇත. නිවන් මග, 595, රොමියෙල් මාවත, පනාගොඩ, හෝමාගම (190 බස් මාර්ගයේ, පනාගොඩ පරාක්‍රම විද්‍යාලය අසලින් පහලට යන රොමියෙල් මාවතේ, වමට ඇති දෙවැනි හරස් පාරේ දෙවැනි ගෙදර) දුරකථන: 0112-752352, විද්‍යුත් ලිපිනය: path.nirvana@gmail.com. පොතේ දෙවැනි පිටුවේ ඇති අනෙකුත් දුරකථන අංක වලින්ද පොත් ලබාගත හැකිය.